

PRAKTICKÁ PRÍRUČKA K VYKONÁVANIU
HAAGSKEHO DOHOVORU
O PRÁVOMOCI, ROZHODNOM PRÁVE, UZNÁVANÍ A
VÝKONE A SPOLUPRÁCI V OBLASTI RODIČOVSKÝCH
PRÁV A POVINNOSTÍ A OPATRENÍ NA OCHRANU
DIEŤAŤA Z 19. OKTÓBRA 1996

DS-02-18-940-SK-N

**PRAKTICKÁ PRÍRUČKA K VYKONÁVANIU HAAGSKEHO DOHOVORU
O PRÁVOMOCI, ROZHODNOM PRÁVE, UZNÁVANÍ A VÝKONE A SPOLUPRÁCI
V OBLASTI RODIČOVSKÝCH PRÁV A POVINNOSTÍ A OPATRENÍ NA OCHRANU
DIEŤAŤA Z 19. OKTÓBRA 1996**

vypracovaná stálym byrom

Vydavateľ

Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného

Stále byro

Churchillplein 6b

2517 JW Haag

Holandsko

Telefón: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-mailová adresa: secretariat@hcch.net

Webové sídlo: www.hcch.net

© Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného 2018

Všetky práva vyhradené. Žiadnu časť tejto publikácie nemožno bez písomného súhlasu držiteľa autorského práva reprodukovať, uložiť do vyhľadávacieho systému ani prenášať akýmkoľvek spôsobom alebo akýmkoľvek prostriedkami vrátane fotokopírovania alebo záznamu.

Vyhotovenie, preklad (s výnimkou angličtiny, francúzštiny a španielčiny) a distribúcia publikácie „Praktická príručka k vykonávaniu Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996“ vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie sa uskutočnili vďaka veľkorysej pomoci Európskej komisie/GR pre spravodlivosť.

Oficiálne verzie tejto publikácie v angličtine a francúzštine sú dostupné na webovom sídle Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného (<www.hcch.net>). Preklady tejto publikácie do ostatných jazykov (s výnimkou španielčiny) neprešli korektúrou stáleho byra Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného.

ISBN 978-92-79-90827-9

Vytlačené v Belgicku.

Obsah

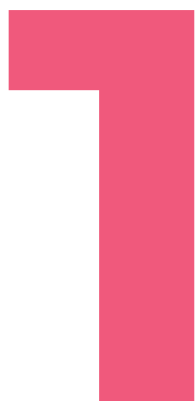
1.	ÚVOD	8
2.	CIELE DOHOVORU Z ROKU 1996	13
A.	Preambula dohovoru z roku 1996	14
B.	Konkrétne ciele dohovoru z roku 1996	14
3.	ROZSAH PÔSOBNOSTI	16
A.	V ktorých štátoch a od akého dátumu sa uplatňuje dohovor z roku 1996?	17
B.	Na ktoré deti sa vzťahuje dohovor z roku 1996?.....	21
C.	Ktorých otázok sa týka dohovor z roku 1996?	22
	a) Nadobúdanie, výkon, odňatie alebo obmedzenie rodičovských práv a povinností, ako aj ich prenesenie	22
	b) Opatrovnícke právo vrátane práv týkajúcich sa starostlivosti o osobu dieťaťa, najmä práva určiť miesto jeho pobytu, a práva styku/kontaktu s dieťaťom vrátane práva odviesť dieťa na obmedzený čas na iné miesto, ako je miesto jeho obvyklého pobytu ...	24
	c) Inštitút opatrovníctva, poručníctva a podobné inštitúty	24
	d) Určenie a úlohy osôb alebo inštitúcií, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo za jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú	24
	e) Umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa alebo zabezpečenie jeho výchovy inštitútom kafala alebo iným podobným inštitútom	25
	f) Dohľad verejných orgánov nad starostlivosťou o dieťa vykonávanou osobou, ktorá má zodpovednosť za dieťa	26
	g) Správa, udržiavanie alebo nakladanie s majetkom dieťaťa	26
D.	Ktorých otázok sa dohovor z roku 1996 netýka?.....	26
	a) Určovanie alebo popretie rodičovstva	26
	b) Rozhodnutia o osvojení, opatrenia predchádzajúce osvojeniu alebo vyhlásenie osvojenia za neplatné, alebo jeho zrušenie	27
	c) Priezviská a mená detí.....	27
	d) Nadobudnutie plnej právnej spôsobilosti dieťaťa	28
	e) Vyživovacia povinnosť	28
	f) Trusty alebo otázky dedenia.....	28
	g) Sociálne zabezpečenie	28
	h) Verejné opatrenia všeobecnej povahy vo veciach vzdelávania alebo zdravia	28
	i) Opatrenia uložené ako sankcia za trestné činy spáchané deťmi	29
	j) Rozhodnutia vo veciach práva na azyl a prisťahovalectva	29
4.	PRÁVOMOC PRIJÍMAŤ OCHRANNÉ OPATRENIA.....	30
A.	Kedy majú orgány zmluvného štátu právomoc prijímať ochranné opatrenia?	31
B.	Všeobecné pravidlo: orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa	32
	a) Význam pojmu „obvyklý pobyt“	32
	b) Čo sa stane, keď sa zmení miesto „obvyklého pobytu“ dieťaťa?.....	32
C.	Výnimky zo všeobecného pravidla	33
	a) Utečenecké deti alebo deti, ktoré sa dostali do cudziny	33
	b) Deti, ktorých obvyklý pobyt nie je možné určiť	34
c)	Právomoc v prípadoch medzinárodných únosov detí	34
	d) Právomoc v prípadoch, keď prebieha konanie o rozvode alebo rozluke rodičov dieťaťa	39

	D. Čo sa stane, ak právomoc majú orgány dvoch alebo viacerých zmluvných štátov?	41
5.	PRESUN PRÁVOMOCI	44
	A. Kedy sa môže presunúť právomoc prijímať ochranné opatrenia?	45
	B. Aké podmienky musia byť splnené pred vykonaním presunu právomoci?	46
	C. Postup presunu	48
	D. Určité praktické aspekty presunu	51
	a) Ako zistí orgán, ktorý chce využiť ustanovenia o presune právomoci, ktorému príslušnému orgánu iného zmluvného štátu má zaslať svoju žiadosť?	51
	b) Ako by mali orgány komunikovať?	51
	c) Ďalšie otázky týkajúce sa presunu právomoci, pri ktorých sa môže osvedčiť komunikácia medzi orgánmi	52
6.	OCHRANNÉ OPATRENIA V NALIEHAVÝCH PRÍPADOCH	54
	A. Prijímanie potrebných ochranných opatrení v naliehavých prípadoch	55
	a) Kedy je prípad „naliehavý“?	55
	b) Čo predstavujú „potrebné“ ochranné opatrenia?	56
	c) Ako dlho platia ochranné opatrenia prijaté podľa článku 11?	57
	d) Keď zmluvný štát prijme opatrenia podľa článku 11, aké ďalšie kroky by mal podniknúť na zaistenie nepretržitej ochrany dieťaťa?	57
	B. Existuje na základe dohovoru z roku 1996 nárok na uznanie a výkon ochranných opatrení prijatých podľa článku 11?	58
7.	DOČASNÉ OPATRENIA	62
	A. Kedy sa môžu prijímať dočasné opatrenia?	63
	a) Čo sú opatrenia „dočasnej povahy“?	64
	b) Ako dlho platia ochranné opatrenia prijaté podľa článku 12?	65
	c) Keď zmluvný štát prijal dočasné opatrenia podľa článku 12, aké ďalšie kroky sa môžu podniknúť na zaistenie nepretržitej ochrany dieťaťa?	65
	B. Existuje na základe dohovoru z roku 1996 nárok na uznanie a vykonávanie dočasných opatrení prijatých podľa článku 12?	66
8.	ZACHOVANIE PRIJATÝCH OPATRENÍ	67
	A. Zostanú ochranné opatrenia v platnosti, aj keď v dôsledku zmeny okolností zaniknú skutočnosti, na ktorých bola založená právomoc?	68
	B. Čo predstavuje „zmenu okolností“ uvedenú v článku 14?	68
9.	ROZHODNÉ PRÁVO PRE OCHRANNÉ OPATRENIA	71
	A. Rozhodné právo pre ochranné opatrenia prijaté súdnym alebo správnym orgánom	72
	a) Aké právo použijú orgány zmluvného štátu pri prijímaní opatrení na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa?	72
	b) Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa z územia jedného zmluvného štátu na územie iného štátu, ktorým právom sa spravujú „podmienky vykonávania“ ochranného opatrenia na mieste nového obvyklého pobytu dieťaťa, keď opatrenie bolo prijaté na mieste bývalého obvyklého pobytu dieťaťa?	73
	B. Rozhodné právo pre rodičovské práva a povinnosti, ak nedošlo k zásahu súdneho alebo správneho orgánu	75
	a) Aké právo sa uplatňuje v prípade nadobudnutia alebo zániku rodičovských práv a povinností, ku ktorým došlo bez zásahu súdneho alebo správneho orgánu?	75
	b) Ako ovplyvní nadobúdanie alebo zánik rodičovských práv a povinností zmena miesta obvyklého pobytu dieťaťa?	76

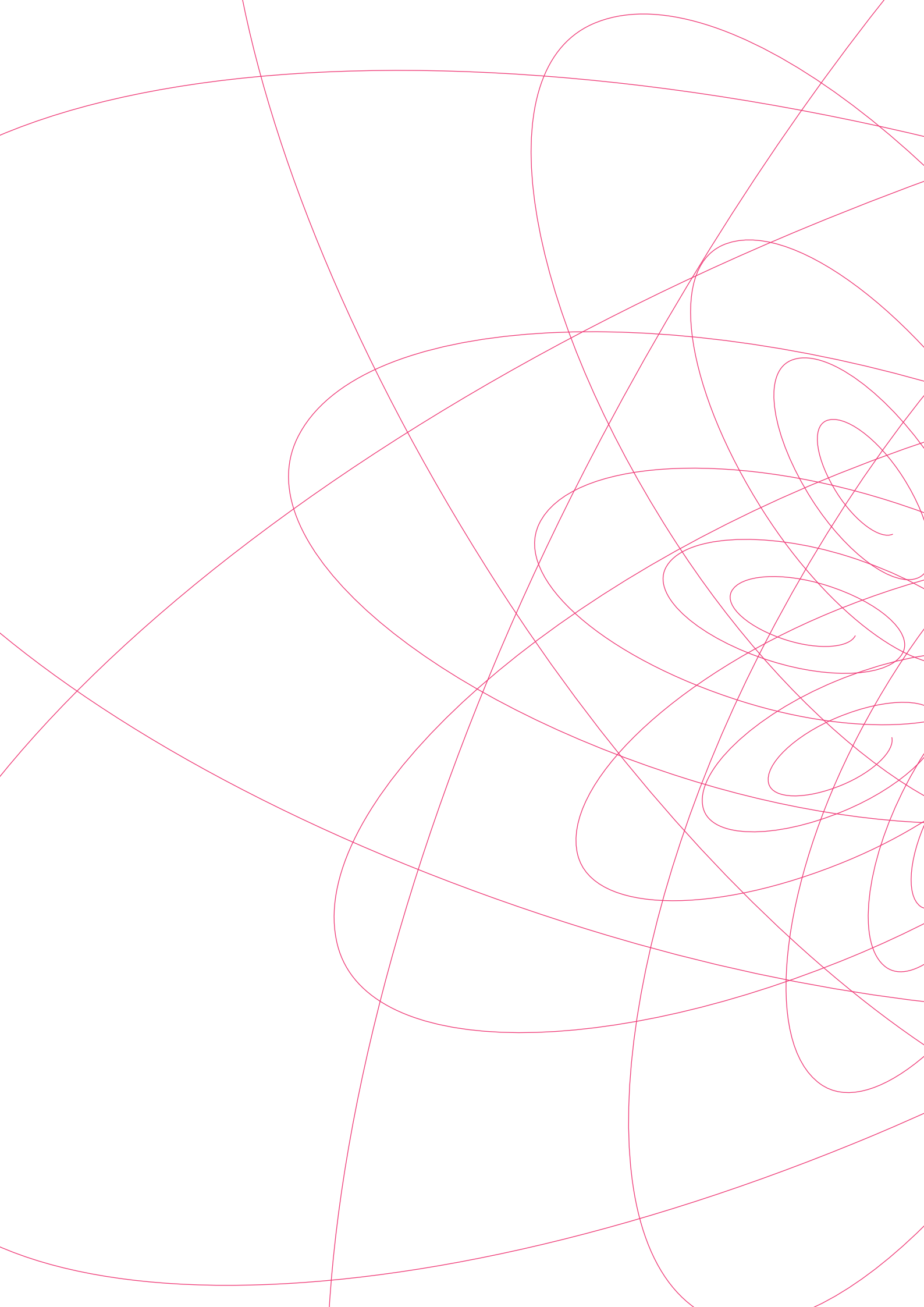
c)	Aké právo sa uplatňuje v prípade výkonu rodičovských práv a povinností?.....	77
d)	Zmena alebo odňatie rodičovských práv a povinností ochrannými opatreniami, ktoré prijali súdne alebo správne orgány	78
C.	Ochrana tretích osôb	79
D.	Všeobecné ustanovenia o rozhodnom práve	79
a)	Uplatňujú sa pravidlá týkajúce sa rozhodného práva, aj keď určené právo nie je právom zmluvného štátu?	79
b)	Zahrňa odkaz na právo iného štátu aj odkaz na normy medzinárodného práva súkromného tohto iného štátu?	80
c)	Existujú nejaké okolnosti, za ktorých sa nemusí uplatniť právo určené podľa pravidiel dohovoru z roku 1996?	80
10.	UZNANIE A VÝKON OCHRANNÉHO OPATRENIA.....	81
A.	Kedy sa ochranné opatrenie prijaté v jednom zmluvnom štáte uzná v inom zmluvnom štáte?	82
B.	Kedy je možné odmietnuť uznanie ochranného opatrenia prijatého v jednom zmluvnom štáte v inom zmluvnom štáte?	83
a)	Opatrenie prijal orgán zmluvného štátu, ktorý si právomoc nezaložil na žiadnom z princípov uvedených v článkoch 5 až 14 dohovoru z roku 1996	83
b)	Opatrenie sa v rozpore so základnými zásadami dožiadaného zmluvného štátu s výnimkou naliehavých prípadov prijalo v súdnom alebo správnom konaní bez toho, aby sa dieťaťu dala možnosť vyjadriť sa.....	84
c)	Opatrenie sa s výnimkou naliehavých prípadov prijalo bez toho, aby osoba, ktorá tvrdí, že opatrenie zasahuje do jej rodičovských práv a povinností, mala možnosť vyjadriť sa.....	84
d)	Uznanie je s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa v zjavnom rozpore s verejným poriadkom dožiadaného zmluvného štátu	84
e)	Opatrenie je nezlučiteľné s opatrením prijatým neskôr v nezmluvnom štáte obvyklého pobytu dieťaťa, ak také neskoršie opatrenie je uznateľné v dožiadanom zmluvnom štáte	85
f)	Nedodržal sa postup podľa článku 33.....	85
C.	Akú má osoba istotu, že rozhodnutie bude uznané v inom zmluvnom štáte? („predbežné uznávanie“)	87
D.	Kedy bude ochranné opatrenie prijaté v jednom zmluvnom štáte vykonané v inom zmluvnom štáte?	88
11.	ÚSTREDNÉ ORGÁNY A SPOLUPRÁCA	91
A.	Úloha ústredného orgánu podľa dohovoru z roku 1996	92
B.	Určenie a vytvorenie ústredného orgánu	93
C.	Akú pomoc musí ústredný orgán poskytnúť?	94
D.	Situácie, v ktorých sú orgány povinné spolupracovať/komunikovať.....	96
a)	Keď orgán zvažuje umiestnenie dieťaťa v zahraničí.....	97
b)	Poskytovanie informácií v prípade, keď je dieťa vo vážnom nebezpečenstve a mení miesto pobytu/prítomnosti	97
E.	Osobitné prípady spolupráce	100
a)	Požiadanie iného zmluvného štátu, aby poskytol správu o situácii dieťaťa alebo aby prijal ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu	100
b)	Požiadanie o informácie relevantné pre ochranu dieťaťa pri zvažovaní prijatia ochranného opatrenia	101
c)	Požiadanie o pomoc pri výkone ochranných opatrení v cudzine	102
d)	Vyhľadávanie/poskytovanie pomoci v medzinárodných veciach týkajúcich sa styku/kontaktu	102
e)	Poskytovanie dokumentácie, v ktorej sa stanovuje rozsah oprávnení osoby, ktorá je držiteľom rodičovských práv a povinností alebo je zodpovedná za ochranu dieťaťa	103

F.	Zasielanie osobných údajov a informácií orgánmi.....	105
G.	Náklady ústredného orgánu / verejného orgánu	106
12.	VZŤAH MEDZI DOHOVOROM Z ROKU 1996 A ĎALŠÍMI NÁSTROJMI	107
A.	Ako ovplyvňuje dohovor z roku 1996 vykonávanie Haagskeho dohovoru z 12. júna 1902 upravujúceho opatrovníctvo nad maloletými?	108
B.	Ako ovplyvňuje dohovor z roku 1996 vykonávanie Haagskeho dohovoru o právomociach orgánov a rozhodnom práve vo veciach ochrany maloletých z 5. októbra 1961?.....	108
C.	Ako ovplyvňuje dohovor z roku 1996 vykonávanie Haagskeho dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí?	109
D.	Ako ovplyvňuje dohovor z roku 1996 vykonávanie ďalších nástrojov?.....	109
13.	OSOBITNÉ TÉMY	110
A.	Medzinárodné únosy detí	111
a)	Aká je úloha dohovoru z roku 1996 v situáciách, keď je možné v prípade únosu dieťaťa uplatniť Haagsky dohovor o únosoch detí z roku 1980?.....	112
b)	Aká je úloha dohovoru z roku 1996 v situáciách, keď nie je možné v prípade únosu dieťaťa uplatniť Haagsky dohovor o únosoch detí z roku 1980?.....	115
B.	Styk / kontakt	117
a)	Čo je to „právo styku“?.....	117
b)	Administratívna spolupráca medzi štátmi v medzinárodných prípadoch týkajúcich sa styku/kontaktu.	117
c)	Predbežné uznávanie.....	118
d)	Cezhraničné premiestnenie	119
e)	Medzinárodný styk/kontakt v prípadoch, keď je možné uplatniť dohovor z roku 1980 a dohovor z roku 1996	120
C.	Pestúnska starostlivosť, kafa/a a cezhraničné umiestnenie dieťaťa do ústavnej starostlivosti	121
D.	Osvojenie.....	126
E.	Mediácia, zmierovacie konanie a podobné metódy mimosúdneho riešenia sporov	127
a)	Uľahčenie dosiahnutia zmiernych riešení týkajúcich sa ochrany osoby alebo majetku dieťaťa vo veciach, na ktoré sa uplatňuje dohovor z roku 1996	127
b)	Mediácia v prípadoch medzinárodných únosov detí.....	128
c)	Zapojenie detí do procesu mediácie.....	131
F.	Osobitné kategórie detí	131
a)	Deti, ktoré sú utečencami, ktoré sa dostali do cudziny alebo ktoré sú bez obvyklého pobytu	131
b)	Deti na úteku, opustené deti alebo deti, ktoré sú obeťami obchodovania s deťmi.....	133
c)	Deti, ktoré sa sťahujú z jedného štátu do druhého po zásahu verejných orgánov	135
G.	Majetok dieťaťa.....	138
H.	Zastupovanie detí	140
I.	Kolízne kritériá	142
a)	Obvyklý pobyt	142
b)	Prítomnosť	144
c)	Štátna príslušnosť	144
d)	Podstatná väzba	144

PRÍLOHA I	Znenie Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996.....	146
PRÍLOHA II	Kontrolný zoznam k vykonávaniu dohovoru.....	162

ÚVOD

1.1 Haagsky dohovor o ochrane dieťaťa z roku 1996¹ má potenciál stať sa nástrojom ratifikovaným a používaným mnohými štátmi. Rieši sa v ňom veľmi široká škála otázok týkajúcich sa medzinárodnej ochrany dieťaťa. Značný rozsah pôsobnosti dohovoru preto zaručuje jeho všeobecnú relevantnosť. Dohovor je okrem toho reakciou na skutočnú a preukázanú globálnu potrebu lepšieho medzinárodného rámca vo vzťahu k cezhraničným otázkam ochrany dieťaťa. Pri práci Stáleho byra Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného stále vychádzajú najavo prípady zraniteľných detí, ktorých situácia by sa dala zlepšiť uplatňovaním dohovoru z roku 1996. Dohovor okrem toho nadväzuje na inovačné úsilie vyvinuté v prípade Haagskych dohovorov o ochrane dieťaťa z rokov 1980 a 1993² tým, že kombinuje medzinárodný právny rámec s mechanizmami spolupráce. Zahŕnutie štruktúr spolupráce do dohovoru je zásadné pre plnenie jeho cieľov. Takéto štruktúry podporujú lepšiu cezhraničnú výmenu informácií a vzájomnú pomoc a zabezpečujú, aby boli v celej škále rôznych štátov zavedené mechanizmy umožňujúce plné praktické uplatňovanie právnych predpisov.

1.2 Vykonávanie dohovoru z roku 1996 by mohlo priniesť prospech okrem iného deťom, ktoré sú:

- subjektom medzinárodných rodičovských sporov o osobnú starostlivosť alebo styk/kontakt,
- obeťami medzinárodných únosov (a to aj v štátoch, ktoré nemohli pristúpiť k Haagskemu dohovoru o únosoch detí z roku 1980),
- umiestnené v zahraničí v náhradnej starostlivosti, na ktorú sa nevzťahuje vymedzenie pojmu osvojenia, a teda nepatria do rozsahu pôsobnosti Haagskeho dohovoru o medzištátnych osvojeniach z roku 1993,
- obeťami cezhraničného obchodovania s ľuďmi a iných foriem vykorisťovania vrátane sexuálneho zneužívania³,
- utečencami alebo maloletými osobami bez sprievodu,
- alebo ktoré sa presťahovali so svojimi rodinami do zahraničia.

1.3 Rozsiahly cezhraničný pohyb detí v mnohých regiónoch sveta spôsobuje problémy siahajúce od predaja detí a obchodovania s nimi, vykorisťovania detí bez sprievodu až po neutešenú situáciu utečeneckých detí a niekedy neregulované umiestňovanie detí v zahraničí. Tento cezhraničný pohyb detí by mohol uľahčovať všeobecný rámec spolupráce, ktorý sa zaviedol v dohovore z roku 1996. Uplatňuje sa napríklad v južnej a východnej Afrike⁴, na Balkáne, v niektorých štátoch

¹ Haagsky dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996. Ďalej sa všetky odkazy na „Haagsky dohovor o ochrane dieťaťa z roku 1996“, „dohovor z roku 1996“ alebo „dohovor“ vzťahujú na uvedený dohovor. Text dohovoru je uvedený v prílohe I.

² Haagsky dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 (ďalej len „Haagsky dohovor o únosoch detí z roku 1980“ alebo „dohovor z roku 1980“). Ďalšie informácie o praktickom uplatňovaní dohovoru z roku 1980 sú uvedené v príručkách osvedčených postupov podľa dohovoru z roku 1980 dostupných na webovom sídle Haagskej konferencie na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Guides to Good Practice“ (Príručky osvedčených postupov). Haagsky dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29. mája 1993 (ďalej len „Haagsky dohovor o medzištátnych osvojeniach z roku 1993“ alebo „dohovor z roku 1993“). Ďalšie informácie o praktickom vykonávaní tohto dohovoru sú uvedené v príručkách osvedčených postupov podľa dohovoru z roku 1993, dostupných aj na adrese www.hcch.net v časti „Intercountry Adoption (Medzištátne osvojenia)“ a následne „Guides to Good Practice (Príručky osvedčených postupov)“.

³ V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že ustanovenia dohovoru z roku 1996 dopĺňajú ustanovenia Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (New York, 25. mája 2000), ktorý nadobudol platnosť 18. januára 2002 (úplné znenie je dostupné na adrese: http://treaties.un.org/doc/Treaties/2000/05/20000525_2003-16_20AM/Ch_IV_11_cp.pdf). Pozri predovšetkým článok 9 ods. 3 a článok 10 ods. 2 opčného protokolu.

⁴ Pozri odsek 4 dokumentu Závery a odporúčania zo seminára o cezhraničnej ochrane dieťaťa v regióne južnej a východnej Afriky (Pretória, 22. – 25. februára 2010), ktorý je dostupný na adrese

východnej Európy a Kaukazu, v častiach Južnej a Strednej Ameriky, ako aj v mnohých oblastiach Ázie.

- 1.4 Skorá ratifikácia dohovoru z roku 1996 Marokom bola dôležitým znakom potenciálnej hodnoty dohovoru v štátoch, ktorých zákony sú ovplyvnené právom šaría alebo sú na ňom založené. Skutočnosť, že v dohovore z roku 1996 sa prihliada na toto konkrétne použitie, sa prejavuje výslovnou zmienkou o inštitúte *kafala* v článku 3. Okrem toho účastníci maltského procesu⁵ vyzvali všetky štáty, aby dôkladne zvážili ratifikáciu dohovoru z roku 1996, resp. pristúpenie k nemu.⁶ V rámci Európy Európska únia dlhodobo uznáva výhody dohovoru pre členské štáty⁷. Vlastné nariadenie EÚ týkajúce sa rodičovských práv a povinností bolo z veľkej časti založené na dohovore z roku 1996.⁸
- 1.5 Všeobecná príťažlivosť dohovoru z roku 1996 sa takisto dá pripísať skutočnosti, že sa v ňom zohľadňuje široká škála právnych inštitútov a systémov ochrany dieťaťa, ktoré existujú po celom svete. Nepokúša sa vytvoriť jednotné medzinárodné právo v oblasti ochrany dieťaťa. V tejto súvislosti je možné odkázať na *Dohovor OSN o právach dieťaťa*⁹. Namiesto toho je funkciou dohovoru z roku 1996 zabrániť právnym a administratívnym sporom a vybudovať štruktúru pre účinnú medzinárodnú spoluprácu v záležitostiach ochrany dieťaťa medzi rozličnými systémami. V tomto smere dohovor poskytuje mimoriadnu príležitosť vybudovať mosty medzi právnymi systémami s rôznymi kultúrnymi alebo náboženskými základmi.
- 1.6 Vzhľadom na rastúce všeobecné pochopenie silných stránok dohovoru z roku 1996¹⁰ a pokračujúci rast¹¹ počtu zmluvných štátov¹² je teraz vhodný čas na vydanie tejto príručky. Príručka reaguje na žiadosť, ktorú stálemu byru v roku

www.hcch.net v časti „News & Events“ (Novinky a udalosti) a následne „2010“.

⁵ „Maltský proces“ je proces dialógu medzi vysokopostavenými sudcami a vyššími vládnymi úradníkmi zo zmluvných štátov dohovoru z rokov 1980 a 1996 a z nezmluvných štátov, ktorých právne systémy sú založené na práve šaría alebo sú ním ovplyvnené. Dialóg zahŕňa diskusie o tom, ako zabezpečiť lepšiu ochranu cezhraničného práva styku/kontaktu rodičov a ich detí a ako bojovať s problémami, ktoré predstavujú medzinárodné únosy medzi zúčastnenými štátmi. Proces sa začal na justičnej konferencii o cezhraničných otázkach rodinného práva, ktorá sa konala 14. – 17. marca 2004 v meste St. Julian's na Malte. Proces pokračuje doteraz: pozri www.hcch.net časť „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Judicial Seminars on the International Protection of Children“ (Justičné semináre o medzinárodnej ochrane dieťaťa).

⁶ Pozri odsek 3 tretieho Maltského vyhlásenia, ktoré je dostupné na adrese www.hcch.net (postup je uvedený v predchádzajúcej poznámke pod čiarou č. 5).

⁷ Pozri napríklad rozhodnutie Rady 2003/93/ES z 19. decembra 2002, ktorým sa členské štáty poverujú v záujme Spoločenstva podpísať dohovor, a rozhodnutie Rady 2008/431/ES z 5. júna 2008, ktorým sa niektoré členské štáty poverujú v záujme Európskeho spoločenstva ratifikovať dohovor z roku 1996 alebo k nemu pristúpiť.

⁸ Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej len „nariadenie Brusel IIa“). Do vydania tejto príručky dohovor ratifikovalo 26 členských štátov EÚ a zostávajúce dve krajiny sa zaviazali ratifikovať dohovor v blízkej budúcnosti.

⁹ *Dohovor OSN o právach dieťaťa* (20. november 1989). Text je dostupný na adrese <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

¹⁰ Pozri napríklad odsek 7 vyhlásenia medzinárodnej justičnej konferencie o cezhraničnom premiestňovaní rodín (23. – 25. marca 2010), kde sa v súvislosti s prípadmi cezhraničného presídľovania rodín uznáva rámec dohovoru z rokov 1980 a 1996 ako „integrálna súčasť celosvetového systému na ochranu práv dieťaťa“; závery Marockého justičného seminára o cezhraničnej ochrane detí a rodín v Rabate (Maroko, 13. – 15. decembra 2010); závery a odporúčania medziamerického zasadnutia Medzinárodnej haagskej siete sudcov a ústredných orgánov pre medzinárodné únosy detí [Mexiko (DF), 23. – 25. februára 2011]; všetky dokumenty sú dostupné na adrese www.hcch.net (postup je uvedený v predchádzajúcej poznámke pod čiarou č. 5).

¹¹ Zostávajúce členské štáty EÚ (Belgicko a Taliansko), ako aj Argentína, Kanada, Kolumbia, Izrael, Nový Zéland, Nórsko, Paraguaj a Južná Afrika sa takisto považujú za krajiny, ktoré aktívne zvažujú ratifikáciu dohovoru, resp. pristúpenie k nemu. USA podpísali dohovor z roku 1996 dňa 10. októbra 2010.

¹² Keď sa v tejto príručke odkazuje na „zmluvný štát“, je to odkaz na zmluvný štát Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996, pokiaľ nie je stanovené inak.

2006 predložili účastníci piateho zasadnutia Osobitnej komisie pre dohovory z rokov 1980 a 1996¹³. V odpovediach na otázky v dotazníku¹⁴, ktorý bol rozoslaný pred zasadnutím osobitnej komisie, bola vypracovaniu príručky k dohovoru z roku 1996 vyjadrená silná podpora. Po diskusii na zasadnutí bol prijatý tento záver a odporúčanie (odsek 2.2):

„Osobitná komisia po konzultácii s členskými štátmi Haagskej konferencie a zmluvnými štátmi dohovorov z rokov 1980 a 1996 vyzýva stále byro, aby začalo s prípravou praktickej príručky k dohovoru z roku 1996, ktorá by:

- a) poskytla odporúčania týkajúce sa faktorov, ktoré je potrebné zohľadniť v procese implementácie dohovoru do vnútroštátnych právnych predpisov,
- a
- b) pomohla pri vysvetľovaní praktického uplatňovania dohovoru.“

1.7 Stále byro začalo prípravou dokumentu zameraného na praktické odporúčania štátom, ktoré zvažujú implementáciu dohovoru do vnútroštátneho práva [podľa odseku 2.2 písm. a)]. „Kontrolný zoznam k vykonávaniu dohovoru“ bol dokončený v roku 2009 a teraz je uvedený v prílohe II k tejto príručke. Prvý návrh príručky bol štátom rozoslaný¹⁵ v roku 2009. Príručka mala štátom poskytnúť pomoc, a to už vo forme návrhu. Štáty boli vyzvané, aby predložili pripomienky k návrhu príručky, aby bolo možné pred konečným vydaním vykonať ďalšie spresnenia a vylepšenia. Návrh príručky sa potom ďalej revidoval a predložil na konečné schválenie časti I šiesteho zasadnutia Osobitnej komisie pre praktické vykonávanie Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 a Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996, ktoré sa konalo od 1. do 10. júna 2011 [ďalej len „zasadnutie osobitnej komisie v roku 2011 (časť I)“]. V súlade so závermi a odporúčaniami osobitnej komisie bola stálemu byru predložená výzva, aby pred pristúpením ku konečnému vydaniu „vykonalo po konzultácii s odborníkmi zmeny revidovaného návrhu praktickej príručky s ohľadom na pripomienky vyjadrené na zasadnutí osobitnej komisie“ (ods. 54).

1.8 Stále byro je vďačné za pripomienky, ktoré dostalo v rôznych fázach procesu, a za písomné pripomienky od: Austrálie, Kanady, Európskej únie, Portugalska, Holandska (úrad styčného sudcu, medzinárodná ochrana dieťaťa), Nového Zélandu, Slovenska, Švajčiarska, Spojených štátov amerických, ako aj od viacerých odborníkov, ako sú napríklad Nigel Lowe, Peter McEleavy, The Rt. Hon. Lord Justice Mathew Thorpe, a od Medzinárodnej sociálnej služby¹⁶. Vznik tejto príručky by nebol možný bez spoločného úsilia stáleho byra, predovšetkým týchto členov: Williama Duncana, bývalého zástupcu generálneho tajomníka, Hannah Bakerovej, vyššej súdnej úradníčky, Kerstin Bartschovej, vyššej súdnej úradníčky, Juliany Hirschovej, bývalej vyššej súdnej úradníčky, Joëlle Kungovej, bývalej

¹³ Piate zasadnutie Osobitnej komisie pre preskúmanie vykonávania *Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980* a praktického vykonávania *Haagskeho dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996* (30. október – 9. november 2006).

¹⁴ Dotazník týkajúci sa praktického vykonávania *Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980*, predbežný dokument č. 1 z apríla 2006 pre zasadnutie osobitnej komisie o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ktoré sa konalo v októbri a novembri 2006, ktorý je dostupný na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Questionnaires and responses“ (Dotazníky a odpovede).

¹⁵ Návrh príručky bol rozoslaný vnútroštátnym a kontaktným orgánom členov Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného, ako aj ústredným orgánom zmluvných štátov dohovorov z rokov 1996 a 1980. Kópia návrhu príručky bola odoslaná aj veľvyslancom nezmluvných štátov dohovorov z rokov 1996 a 1980.

¹⁶ Závery a odporúčania zo zasadnutia osobitnej komisie v roku 2011 (časť I), odseky 54 a 55, dostupné na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Special Commission meetings on the practical operation of the Convention“ (Zasadnutia osobitnej komisie k praktickému vykonávaniu dohovoru).

súdnej úradníčky, Eimear Longovej, bývalej súdnej úradníčky, a Nicolasa Sauvagea, bývalého súdneho úradníka.

- 1.9 Ako bolo pripomenuté na piatom zasadnutí osobitnej komisie v roku 2006¹⁷, zameranie tejto príručky je nevyhnutne odlišné od zamerania príručiek osvedčených postupov podľa Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980¹⁸. Táto príručka nie je v rovnakej miere zameraná na už vytvorené „osvedčené postupy“ podľa dohovoru s cieľom usmerňovať budúce postupy, pretože zatiaľ existuje málo postupov, z ktorých by sa dalo vychádzať. Namiesto toho je cieľom, aby to bola prístupná a jednoducho použiteľná **praktická príručka** k dohovoru. Použitie zrozumiteľného jazyka, relevantných a komplexných príkladov a jednoduchých diagramov dáva nádej, že príručka pomôže jasne pochopiť, ako má dohovor fungovať v praxi, čím sa v zmluvných štátoch od samého začiatku zabezpečí vytváranie osvedčených postupov podľa dohovoru a ich podpora. Táto príručka do značnej miery vychádza z dôvodovej správy k dohovoru z roku 1996¹⁹ a mala by sa čítať a používať v spojení s ňou. Táto príručka nenahrádza ani nijako nemení dôvodovú správu, ktorá si zachováva svoj význam ako súčasť prípravnej práce (*travaux préparatoires*) na dohovore z roku 1996.
- 1.10 Táto príručka je určená **všetkým** používateľom Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996 vrátane štátov, ústredných orgánov, sudcov, odborníkov a širokej verejnosti.
- 1.11 Pripomíname, že žiadne usmernenie uvedené v tejto príručke nie je právne záväzné a nič z toho, čo je v nej uvedené, sa nemôže vykladať ako záväzné pre zmluvné štáty Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996.

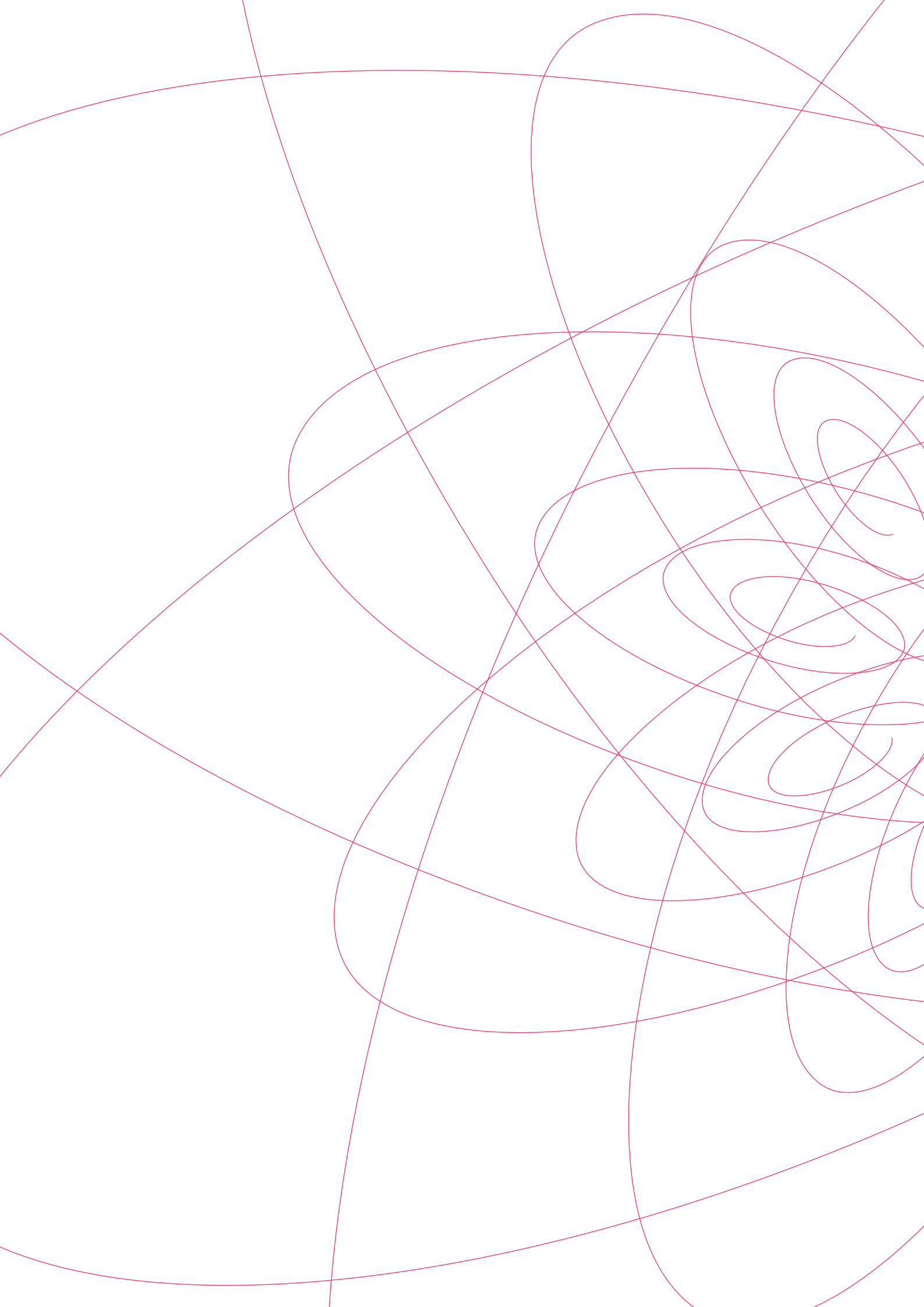
¹⁷ Správa z piateho zasadnutia osobitnej komisie o preskúmaní vykonávania *Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí* z 25. októbra 1980 a praktického vykonávania *Haagskeho dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa* z 19. októbra 1996 (30. október – 9. november 2006), dostupná na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Special Commission meetings on the practical operation of the Convention“ (Zasadnutia Osobitnej komisie pre praktické vykonávanie dohovoru).

¹⁸ Všetky príručky osvedčených postupov vydané podľa dohovoru z roku 1980 sú dostupné na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Guides to Good Practice“ (Príručky osvedčených postupov).

¹⁹ P. Lagarde, Dôvodová správa k Haagskemu dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996, *Zápisnice z osemnásteho zasadnutia* (1996), Diel II, *Ochrana dieťaťa*, Haag, SDU, 1998, s. 535 – 605. Tento dokument je dostupný na adrese www.hcch.net v časti „Publications (Publikácie)“ a následne „Explanatory Reports (Dôvodové správy)“. Ďalej sa uvádza len ako „dôvodová správa“.

2

CIELE DOHOVORU Z ROKU 1996

- 2.1 Ciele dohovoru z roku 1996 sú všeobecne uvedené v jeho preambule a podrobnejšie v článku 1 dohovoru.

A. Preambula dohovoru z roku 1996

- 2.2 V preambule je vysvetlené, že cieľom dohovoru je posilniť ochranu detí v situáciách, ktoré majú medzinárodný charakter, a teda zabrániť konfliktom právnych systémov v súvislosti s opatreniami prijímanými na ochranu dieťaťa.
- 2.3 Tieto ciele sú v preambule uvedené do historického kontextu odkazom na Haagsky dohovor o ochrane maloletých z roku 1961²⁰ a na potrebu jeho revízie²¹, ako aj uvedením Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996 do súvislosti s Dohovorom OSN o právach dieťaťa²². V preambule sú uvedené aj všeobecné vyhlásenia o zásadách, ktoré sa premietajú do ustanovení dohovoru, konkrétne o dôležitosti medzinárodnej spolupráce na ochranu detí, a potvrdenie, že v otázkach týkajúcich sa ochrany dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom najlepší záujem dieťaťa (odkaz na zásadu „najlepšieho záujmu dieťaťa“ sa v celom texte dohovoru opakuje viackrát)²³.

B. Konkrétne ciele dohovoru z roku 1996

Článok 1

- 2.4 Na základe uvedeného sú v článku 1 konkrétne stanovené ciele dohovoru. Ako sa uvádza v dôvodovej správe k dohovoru, článok 1 má podobný účel ako „obsah“ dohovoru²⁴, keďže v článku 1 písm. a) až e) sú všeobecne opísané ciele kapitoly II až V dohovoru²⁵.
- 2.5 Prvým cieľom dohovoru, ako sa uvádza v článku 1 písm. a), je určiť, orgány ktorého zmluvného štátu majú **právomoc** prijímať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa. Je potrebné poznamenať, že v dohovore sa určuje iba príslušný zmluvný štát, ktorého orgány majú právomoc, a nie samotné príslušné orgány v danom štáte. Pravidlá týkajúce sa právomoci sú uvedené v kapitole II dohovoru a rozoberajú sa v **kapitolách 4 až 7** tejto príručky.
- 2.6 Druhý a tretí cieľ, ktoré sú opísané v článku 1 písm. b) a c), sa týkajú určenia **rozhodného práva**. Druhým cieľom je určiť, aký právny poriadok majú orgány použiť pri výkone svojej právomoci. Tretím cieľom je určiť, aký právny poriadok je rozhodujúci konkrétne pre posúdenie rodičovských práv a povinností²⁶ vznikajúcich bez zásahu súdneho alebo správneho orgánu. Pravidlá týkajúce sa týchto otázok sú uvedené v kapitole III dohovoru a rozoberajú sa v **kapitole 9** tejto príručky.

²⁰ Haagsky dohovor o právomociach orgánov a rozhodnom práve vo veciach ochrany maloletých z 5. októbra 1961. Úplný text je dostupný na adrese www.hcch.net v časti „Conventions (Dohovory)“ a následne „Convention 10“ (Dohovor 10).

²¹ Dôvodová správa, odsek 1.

²² Tamže, odsek 8.

²³ Tamže.

²⁴ Tamže, odsek 9.

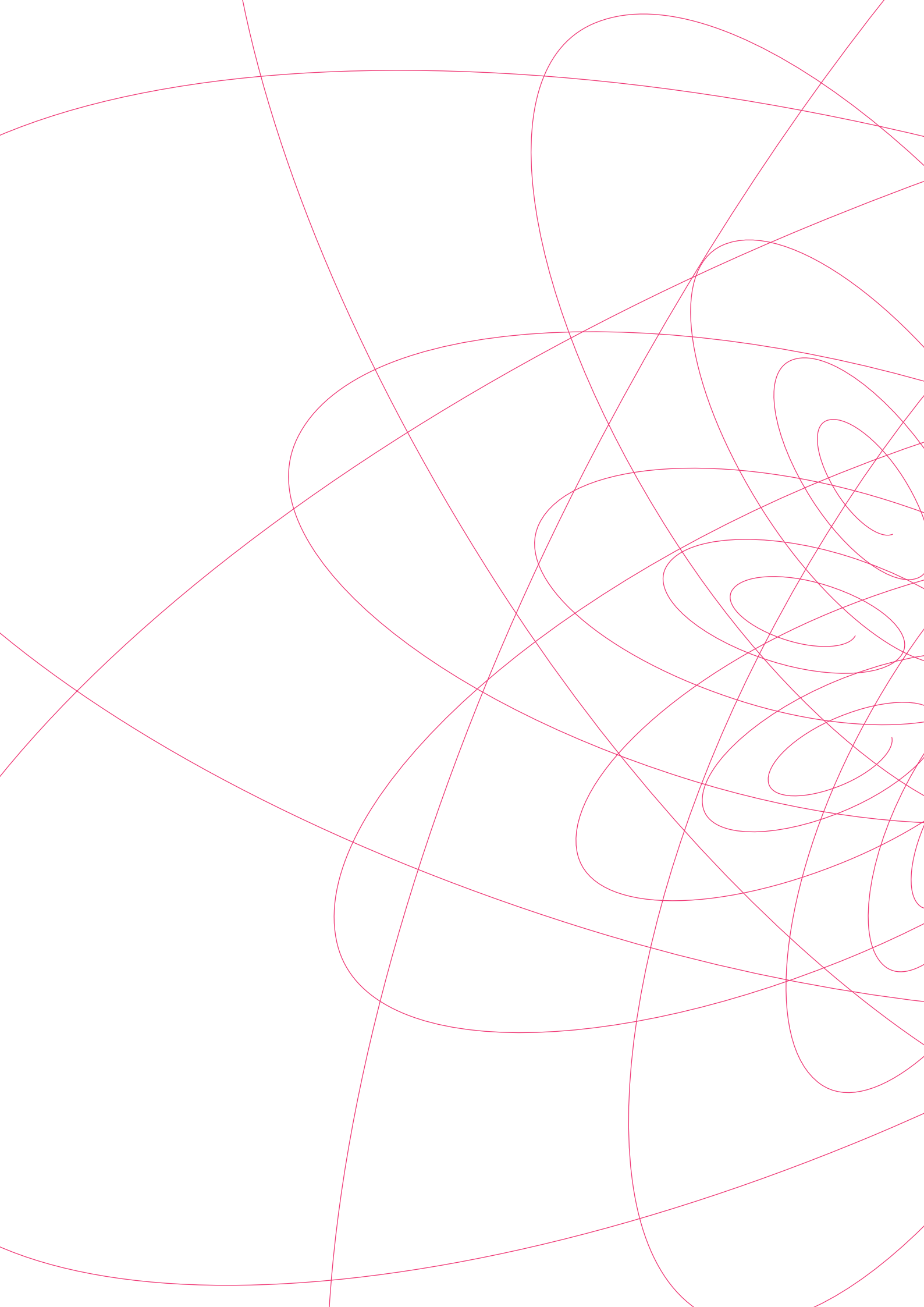
²⁵ Je však potrebné poznamenať, že ciele uvedené v článku 1 písm. b) a tiež písm. c) dohovoru sa týkajú kapitoly III dohovoru (rozhodné právo).

²⁶ Ako je vymedzené v článku 1 ods. 2 dohovoru – pozri odsek **3.16** a nasledujúce odseky tohto dokumentu.

- 2.7 Štvrtým cieľom, uvedeným v článku 1 písm. d), je upraviť **uznávanie a výkon** takých ochranných opatrení vo všetkých zmluvných štátoch. Pravidlá týkajúce sa uznávania aj výkonu sú uvedené v kapitole IV dohovoru a rozoberajú sa v **kapitole 10** tejto príručky.
- 2.8 Piatym a posledným cieľom, uvedeným v článku 1 písm. e), je vytvoriť medzi orgánmi zmluvných štátov **spoluprácu** v rozsahu potrebnom na dosiahnutie účelu dohovoru. Takáto spolupráca je stanovená v kapitole V dohovoru a rozoberá sa v **kapitole 11** tejto príručky.

3

ROZSAH PÔSOBNOSTI

A. V ktorých štátoch a od akého dátumu sa uplatňuje dohovor z roku 1996?

Články 53, 57, 58, 61

- 3.1 Haagsky dohovor o ochrane dieťaťa z roku 1996 sa uplatňuje iba na ochranné opatrenia²⁷, ktoré sa prijali v zmluvnom štáte **po** nadobudnutí platnosti dohovoru v tomto štáte²⁸.
- 3.2 Ustanovenia dohovoru týkajúce sa uznávania a výkonu (kapitola IV) sa uplatňujú iba na ochranné opatrenia, ktoré sa prijali **po** nadobudnutí platnosti dohovoru **medzi** zmluvným štátom, v ktorom boli ochranné opatrenia prijaté, a zmluvným štátom, ktorý sa usiluje o uznanie a/alebo výkon ochranných opatrení²⁹.
- 3.3 Aby sa objasnilo, či sa dohovor vzťahuje na konkrétny prípad, je preto dôležité zistiť:
- či dohovor nadobudol platnosť v danom štáte a kedy k tomu došlo a
 - či nadobudol platnosť dohovor **medzi** daným zmluvným štátom a iným zmluvným štátom a kedy k tomu došlo.
- 3.4 Pravidlá týkajúce sa nadobudnutia platnosti dohovoru v konkrétnom štáte sa líšia v závislosti od toho, či štát dohovor **ratifikoval** alebo k nemu **pristúpil**.
- **Ratifikovať** dohovor môžu iba štáty, ktoré boli členmi Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného v čase jej osemnásteho zasadnutia, t. j. štáty, ktoré boli členmi Haagskej konferencie 19. októbra 1996 alebo skôr³⁰.
 - Všetky ostatné štáty môžu k dohovoru **pristúpiť**³¹.
- 3.5 Dohovor nadobudne platnosť v určitom štáte takto:
- v prípade štátov, ktoré dohovor **ratifikujú**, nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov odo dňa uloženia ich ratifikačnej listiny³²,
 - v prípade štátov, ktoré k dohovoru **pristúpia**, nadobudne dohovor platnosť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí deviatich mesiacov odo dňa uloženia ich listiny o pristúpení³³.
- 3.6 Na štáty, ktoré k dohovoru **pristúpia**, sa vzťahuje dlhšie čakacie obdobie pred nadobudnutím platnosti dohovoru, pretože počas prvých šiestich mesiacov od pristúpenia majú všetky ostatné zmluvné štáty možnosť vzniesť proti ich pristúpeniu námietku. Tri mesiace po uplynutí daného šesťmesačného obdobia (t. j. celkovo po deviatich mesiacoch) dohovor nadobudne v pristupujúcom štáte platnosť. Pristúpenie však ovplyvní iba vzťahy medzi pristupujúcim štátom a zmluvnými štátmi, ktoré počas uvedeného šesťmesačného obdobia **nevzniesli** námietku proti pristúpeniu³⁴.

²⁷ „Opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa“ podľa článku 1 sa ďalej uvádzajú ako „ochranné opatrenia“ alebo jednoducho „opatrenia“. V dohovore nie je uvedené žiadne vyčerpávajúce vymedzenie takých ochranných opatrení, ale pozri články 3 a 4, ako aj odseky 3.14 – 3.52 tohto dokumentu.

²⁸ Článok 53 ods. 1.

²⁹ Článok 53 ods. 2.

³⁰ Článok 57.

³¹ Článok 58. Štáty môžu k dohovoru pristúpiť až po nadobudnutí platnosti samotného dohovoru podľa článku 61 ods. 1. V súlade s článkom 61 ods. 1. dohovor nadobudol platnosť 1. januára 2002 po jeho tretej ratifikácii (ktorú vykonalo Slovensko, pričom prvým a druhým štátom, ktoré dohovor ratifikovali, boli Monako a Česká republika). Od 1. januára 2002 teda mohol k dohovoru pristúpiť ktorýkoľvek štát.

³² Článok 61 ods. 2 písm. a).

³³ Článok 61 ods. 2 písm. b).

³⁴ Článok 58 ods. 3.

- 3.7 Štát, ktorý ratifikuje dohovor **po tom**, ako iný štát už k nemu pristúpil, môže proti tomuto pristúpeniu štátu vzniesť námietku v čase svojej ratifikácie³⁵. Keď ratifikujúci štát oznámi takú námietku depozitárovi dohovoru, dohovor nebude mať vplyv na vzťahy medzi ratifikujúcim štátom a štátom, ktorý predtým pristúpil k dohovoru (pokiaľ ratifikujúci štát námietku nestiahne³⁶).
- 3.8 Pokiaľ ide o uplatňovanie dohovoru **medzi** zmluvnými štátmi, znamená to, že dohovor sa medzi zmluvnými štátmi uplatňuje: 1. ak nadobudol platnosť v **oboch** zmluvných štátoch a 2. v prípade pristupujúceho štátu, za predpokladu, že má iný zmluvný štát možnosť vzniesť námietku proti tomuto pristúpeniu a neurobí to.
- 3.9 Námietky proti pristúpeniam by mali byť ojedinelé.

Ako získať aktuálne informácie o stave dohovoru z roku 1996

Tabuľka stavu dohovoru z roku 1996, ktorú vydáva Stále byro Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného, je dostupná online na adrese www.hcch.net v časti „Conventions“ (Dohovory), „Convention 34“ (Dohovor 34) a následne „Status Table“ (Tabuľka stavu).

V tejto tabuľke sú uvedené aktuálne informácie o stave dohovoru z roku 1996 vrátane všetkých ratifikácií dohovoru a pristúpení k nemu, ako aj všetkých námietok proti pristúpeniam.

³⁵ Článok 58 ods. 3.

³⁶ Dohovor z roku 1996 neobsahuje výslovné ustanovenie o stiahnutí námietok proti pristúpeniam. V kontexte ostatných haagskych dohovorov sa však uznáva, že takéto stiahnutie je možné [pozri napr. odsek 67 záverov a odporúčaní zo zasadnutia osobitnej komisie v roku 2009 o praktickom vykonávaní haagskych dohovorov o apostilách, o doručovaní písomností, o vykonávaní dôkazov a o prístupe k justičným orgánom, ktoré sú dostupné na adrese www.hcch.net v časti „Apostille“ (Apostily) a následne „Special Commissions“ (Osobitné komisie)].

Príklad 3 (A)³⁷

Štát A **pristúpi**³⁸ k dohovoru 18. apríla 2010. Štát B **ratifikuje**³⁹ dohovor 26. augusta 2010. V čase ratifikácie štát B nevznesie námietku proti pristúpeniu štátu A⁴⁰.

V štáte A dohovor nadobudne platnosť 1. februára 2011⁴¹. V štáte B dohovor nadobudne platnosť 1. decembra 2010⁴². Dohovor nadobudne platnosť medzi oboma štátmi 1. februára 2011.

V štáte B sa 14. februára 2011 prijme rozhodnutie o práve styku (contact order).

Keďže rozhodnutie bolo prijaté po nadobudnutí platnosti dohovoru medzi štátom B a štátom A, uplatnia sa ustanovenia kapitoly IV dohovoru a rozhodnutie sa v štáte A uzná priamo zo zákona (bez ďalšieho konania)⁴³.

Príklad 3 (B)

Štát C **ratifikuje** dohovor 21. marca 2009. Štát D **pristúpi k** dohovoru 13. apríla 2009. Štát C nevznesie námietku proti pristúpeniu štátu D.

V štáte C dohovor nadobudne platnosť 1. júla 2009⁴⁴. V štáte D dohovor nadobudne platnosť 1. februára 2010⁴⁵. Dohovor medzi oboma štátmi preto nadobudne platnosť 1. februára 2010.

V štáte C je 5. augusta 2009 vydané súdne rozhodnutie týkajúce sa osobnej starostlivosti o dieťa a styku s dieťaťom. V septembri 2009 jedna zo strán požiadala, aby bolo súdne rozhodnutie uznané a vykonané v štáte D.

Keďže súdne rozhodnutie týkajúce sa osobnej starostlivosti a práva styku bolo vydané v štáte C pred tým, ako dohovor nadobudol platnosť v štáte D (a teda pred tým, ako dohovor nadobudol platnosť medzi oboma štátmi), mechanizmy dohovoru týkajúce sa uznávania a výkonu sa nebudú uplatňovať⁴⁶.

Ak sú však oba štáty zmluvnými stranami Haagskeho dohovoru o ochrane maloletých z roku 1961, súdne rozhodnutie sa môže uznať podľa tohto dohovoru.⁴⁷ V opačnom prípade by sa malo preveriť, či existuje nejaká regionálna alebo dvojstranná dohoda medzi štátom C a štátom D, ktorá upravuje uznávanie a výkon takýchto súdnych rozhodnutí týkajúcich sa osobnej starostlivosti o dieťa a práva styku s dieťaťom. Aj v prípade, že žiadna regionálna ani dvojstranná dohoda neexistuje, môžu vo vnútroštátnom práve štátu D existovať ustanovenia, ktoré stranám pomôžu.⁴⁸

³⁷ V príkladoch uvedených v tejto praktickej príručke sa pri odkazoch na zmluvné štáty predpokladá, že dohovor medzi týmito zmluvnými štátmi nadobudol platnosť pred príslušnými udalosťami, pokiaľ nie je uvedené inak.

³⁸ Článok 58 ods. 1.

³⁹ Článok 57 ods. 2.

⁴⁰ Článok 58 ods. 3.

⁴¹ Článok 61 ods. 2 písm. b).

⁴² Článok 61 ods. 2 písm. a).

⁴³ Článok 23 ods. 1 (pokiaľ neboli zistené žiadne dôvody na odmietnutie uznania, pričom v prípade zistenia takých dôvodov uznanie môže, ale **nemusí** byť odmietnuté – pozri článok 23 ods. 2 a **kapitolu 10** tohto dokumentu).

⁴⁴ Článok 61 ods. 2 písm. a).

⁴⁵ Článok 61 ods. 2 písm. b).

⁴⁶ Článok 53 ods. 2.

⁴⁷ Článok 51. Pozri predovšetkým článok 7 Haagskeho dohovoru o ochrane maloletých z roku 1961. Pozri aj odseky **12.2** a **12.3** tohto dokumentu, v ktorých sa rozoberá vzťah medzi týmto dohovorm a Haagskym dohovorm z roku 1961. Pozri aj dôvodovú správu, odsek 169.

⁴⁸ Tamže, odsek 178, v ktorom sa uvádza, že „dožiadaný štát, prirodzene, vždy môže uznať predchádzajúce rozhodnutia, to by však bolo na základe vnútroštátnych právnych predpisov, a nie dohovoru“.

Príklad 3 (C)

Štát E **ratifikuje** dohovor 5. marca 2007. Štát F **pristúpi** k dohovoru 20. marca 2008. V apríli 2008 štát E oznámi depozitárovi dohovoru svoju námietku proti pristúpeniu štátu F⁴⁹.

V štáte E dohovor nadobudne platnosť 1. júla 2007⁵⁰. V štáte F dohovor nadobudne platnosť 1. januára 2009⁵¹. Pristúpenie štátu F však neovplyvní vzťahy medzi štátom F a štátom E v dôsledku námietky štátu E proti jeho pristúpeniu⁵². Dohovor medzi týmito dvoma štátmi nenadobudne platnosť, pokiaľ štát E nestiahne svoju námietku proti pristúpeniu štátu F.

V júli 2009 nezosobášený pár s dvoma deťmi s obvyklým pobytom v štáte F, ale so štátnou príslušnosťou štátu E, začne žiť oddelene. Vznikne spor o to, kde by mali deti žiť a s kým. Otec začne v tejto veci konanie v štáte F. Keďže dohovor nadobudol platnosť v štáte F, štát F má právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k deťom podľa článku 5 dohovoru⁵³.

Matka podá orgánom štátu F protinávrh so žiadosťou o povolenie presťahovať sa s deťmi do štátu E. Orgány štátu F udelia matke povolenie presťahovať sa a otcovi priznajú právo styku s deťmi.

Po presťahovaní matky a detí sa však rozhodnutie o práve styku nedodržiava. Otec požíada o uznanie a výkon rozhodnutia o práve styku s deťmi v štáte E.

Keďže dohovor nadobudol platnosť v štáte E aj v štáte F, ale štát E vzniesol námietku proti pristúpeniu štátu F, dohovor medzi týmito dvoma štátmi nenadobudol platnosť. Mechanizmy dohovoru týkajúce sa uznávania a výkonu sa preto v tomto prípade nebudú uplatňovať⁵⁴.

Ak sú však oba štáty zmluvnými stranami Haagskeho dohovoru o ochrane maloletých z roku 1961, súdne rozhodnutie sa môže uznať podľa tohto dohovoru. V opačnom prípade by sa malo preveriť, či existuje nejaká regionálna alebo dvojstranná dohoda medzi štátom E a štátom F, ktorá upravuje uznávanie a výkon takýchto rozhodnutí o týkajúcich sa osobnej starostlivosti o dieťa a práve styku s dieťaťom. Aj v prípade, že žiadna regionálna ani dvojstranná dohoda neexistuje, môžu vo vnútroštátnom práve štátu F existovať ustanovenia, ktoré zainteresovaným stranám pomôžu.

Príklad 3 (D)

Štát G **pristúpi** k dohovoru 13. augusta 2008. Štát H **ratifikuje** dohovor 30. októbra 2009 a v čase ratifikácie oznámi depozitárovi dohovoru svoju námietku proti pristúpeniu štátu G⁵⁵.

V štáte G dohovor nadobudne platnosť 1. júna 2009⁵⁶. V štáte H dohovor nadobudne platnosť 1. februára 2010⁵⁷. Dohovor však nebude mať vplyv na vzťahy medzi štátom G a štátom H, a to ani po 1. februári 2010, v dôsledku námietky štátu H proti pristúpeniu štátu G⁵⁸. Dohovor medzi týmito dvoma štátmi nenadobudne platnosť, pokiaľ štát H nestiahne svoju námietku proti pristúpeniu štátu G.

⁴⁹ Článok 58 ods. 3.

⁵⁰ Článok 61 ods. 2 písm. a).

⁵¹ Článok 61 ods. 2 písm. b).

⁵² Článok 58 ods. 3.

⁵³ Pozri **kapitolu 4**.

⁵⁴ Článok 53 ods. 2.

⁵⁵ Článok 58 ods. 3.

⁵⁶ Článok 61 ods. 2 písm. b).

⁵⁷ Článok 61 ods. 2 písm. a).

⁵⁸ Článok 58 ods. 3.

B. Na ktoré deti sa vzťahuje dohovor z roku 1996?

Článok 2

- 3.10 Dohovor sa vzťahuje na všetky deti⁵⁹ od ich narodenia až do dosiahnutia veku 18 rokov⁶⁰.
- 3.11 Na rozdiel od Haagskych dohovorov o ochrane dieťaťa z rokov 1980 a 1993, nemusí mať dieťa obvyklý pobyt v **zmluvnom** štáte, aby patrilo do rozsahu pôsobnosti dohovoru z roku 1996. Napríklad dieťa môže mať obvyklý pobyt v **nezmluvnom** štáte a napriek tomu patriť do rozsahu pôsobnosti článku 6 (utečenecké deti, deti, ktoré sa dostali do cudziny, alebo deti, ktorých obvyklý pobyt nie je možné určiť), článku 11 (opatrenia v naliehavých prípadoch) alebo článku 12 (dočasné opatrenia) dohovoru z roku 1996⁶¹.
- 3.12 Je však potrebné poznamenať, že v prípade, že dieťa má obvyklý pobyt v **zmluvnom** štáte, pravidlá týkajúce právomoci obsiahnuté v kapitole II tvoria ucelený a uzavretý systém, ktorý sa v zmluvných štátoch uplatňuje ako nedeliteľný celok. Preto „zmluvný štát nie je oprávnený vykonávať právomoc vo vzťahu k jednému z týchto detí, ak takáto právomoc nie je stanovená v dohovore“⁶².
- 3.13 Ak dieťa naopak **nemá** obvyklý pobyt v zmluvnom štáte, orgány zmluvného štátu môžu v prípadoch, keď je to možné, vykonávať právomoc na základe pravidiel stanovených v dohovore; okrem toho však orgánom nič nebráni vo výkone právomoci na základe pravidiel ich štátu, ktoré nepatria do rámca dohovoru⁶³. V tom prípade je zjavnou výhodou výkonu právomoci na základe pravidiel stanovených v dohovore v prípadoch, keď je to možné, že opatrenie sa uzná a bude vykonateľné vo všetkých ostatných zmluvných štátoch v súlade s ustanoveniami kapitoly IV dohovoru⁶⁴. Na druhej strane, ak sa právomoc vykonáva na základe kritérií právomoci, ktoré nepatria do rámca dohovoru, neexistuje nárok na uznanie a vykonanie ochranných opatrení podľa dohovoru⁶⁵.

Príklad 3 (E)

Dieťa má obvyklý pobyt v nezmluvnom štáte X a nachádza sa na jeho území. Orgány zmluvného štátu A vykonávajú právomoc prijať ochranné opatrenie vo vzťahu k dieťaťu podľa svojich kritérií právomoci, ktoré nepatria do rámca dohovoru, na základe skutočnosti, že dieťa má štátnu príslušnosť zmluvného štátu A. Zmluvný štát A je oprávnený to urobiť, ale ochranné opatrenie sa nemusí v ostatných zmluvných štátoch uznať podľa dohovoru⁶⁶.

⁵⁹ Je potrebné poznamenať, že dohovor sa môže uplatniť aj v prípade, keď dotknuté dieťa nemá obvyklý pobyt v zmluvnom štáte ani jeho štátnu príslušnosť, podľa článku 6 dohovoru, ktorý vychádza výlučne z prítomnosti dieťaťa v zmluvnom štáte. Pozri dôvodovú správu, odsek 17, a odseky 3.11 – 3.13 tohto dokumentu.

⁶⁰ V prípade osôb vo veku 18 rokov a viac, ktoré v dôsledku svojho postihnutia alebo nedostatočne vyvinutých schopností nedokážu chrániť svoje záujmy, sa uplatní *Haagsky dohovor o medzinárodnej ochrane dospelých z 13. januára 2000* (ďalej len „Haagsky dohovor o ochrane dospelých z roku 2000“), ak sú príslušné štáty zmluvnými štátmi daného dohovoru. Pozri aj dôvodovú správu, odseky 15 a 16.

⁶¹ Pokiaľ ide o článok 6, pozri odseky 4.13 – 4.18 a odsek 13.58 a nasledujúce odseky tohto dokumentu; pokiaľ ide o články 11 a 12, pozri kapitoly 6 a 7 tohto dokumentu.

⁶² Dôvodová správa, odsek 84. Samozrejme, okrem prípadov, keď sa uplatňuje článok 52, pozri odseky 12.5 – 12.8 tohto dokumentu.

⁶³ Dôvodová správa, odseky 39 a 84.

⁶⁴ Za predpokladu, že ostatné kritériá stanovené v kapitole IV sú splnené – pozri kapitolu 10 tohto dokumentu.

⁶⁵ Článok 23 ods. 2 písm. a) – ak ochranné opatrenie prijal orgán, ktorého právomoc sa nezakladá na žiadnom z kritérií uvedených v dohovore, je to dôvod, na základe ktorého sa podľa dohovoru môže uznanie odmietnuť. Pozri dôvodovú správu, odsek 122.

⁶⁶ Článok 23 ods. 2 písm. a). Pozri aj kapitolu 13, odseky 13.58 – 13.60 tohto dokumentu, pokiaľ ide

Príklad 3 (F)

Dieťa má obvyklý pobyt v nezmluvnom štáte Y. V dôsledku občianskej vojny, ktorá prebieha v nezmluvnom štáte Y, nedávno pricestovalo do susedného zmluvného štátu B. V jeho dedine došlo k masakru a dieťa osirelo. Orgány zmluvného štátu B prijímajú vo vzťahu k dieťaťu ochranné opatrenia podľa článku 6 ods. 1 dohovoru. Tieto ochranné opatrenia sa vo všetkých ostatných zmluvných štátoch uznávajú priamo zo zákona⁶⁷.

C. Ktorých otázok sa týka dohovor z roku 1996?**Článok 3**

- 3.14 V dohovore sú stanovené pravidlá týkajúce sa „opatrení na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa“⁶⁸. V dohovore nie je presne vymedzené, čo môže zahŕňať pojem „ochranné opatrenia“. V článku 3 sú však uvedené príklady oblastí, ktorých sa ochranné opatrenia môžu týkať. Nemá ísť o vyčerpávajúci zoznam príkladov⁶⁹.
- 3.15 Ochranné opatrenia sa preto môžu týkať najmä týchto oblastí:

a) Nadobúdanie, výkon, odňatie alebo obmedzenie rodičovských práv a povinností, ako aj ich prenesenie⁷⁰

- 3.16 Pojem „rodičovské práva a povinnosti“ je vymedzený v článku 1 ods. 2 dohovoru a zahŕňa rodičovskú moc alebo iný podobný vzťah, ktorý určuje práva, oprávnenia a povinnosti rodičov, opatrovníkov alebo iných zákonných zástupcov k osobe alebo majetku dieťaťa⁷¹. Výklad tohto pojmu v dohovore je zámerne široký⁷². Pojem sa súčasne týka zodpovednosti za osobu dieťaťa, zodpovednosti za jeho majetok a vo všeobecnosti zákonného zastupovania dieťaťa bez ohľadu na to, ako sa nazve príslušný právny inštitút.
- 3.17 Pokiaľ ide o osobu dieťaťa, pojem „práva a povinnosti“ vymedzený v článku 1 ods. 2 sa vzťahuje na rodičov, opatrovníkov alebo zákonných zástupcov v súvislosti s výchovou a rozvojom dieťaťa. Tieto práva a povinnosti sa môžu týkať napríklad osobnej starostlivosti, vzdelávania, rozhodnutí v oblasti zdravotnej starostlivosti, určenia miesta pobytu dieťaťa alebo dohľadu nad osobou dieťaťa a najmä jeho vzťahov.

⁶⁷ o deti, ktoré sú utečencami, deti, ktoré sa dostali do cudziny, alebo deti bez obvyklého pobytu.
Článok 23 ods. 1. Platí to, pokiaľ sa nezistia žiadne dôvody na odmietnutie uznania podľa článku 23 ods. 2 – pozri ďalej **kapitolu 10** tohto dokumentu.

⁶⁸ Článok 1.

⁶⁹ Viaceré opatrenia uvedené v článku 3 sa podrobnejšie rozoberajú v **kapitole 13** tohto dokumentu venovanej osobitným témam. Je potrebné poznamenať, že príklady uvedené v článku 3 nepredstavujú pevné kategórie: ochranné opatrenia môžu rovnako zahŕňať jeden alebo viac uvedených príkladov, napríklad podľa vnútroštátnych právnych predpisov niektorých zmluvných štátov môže umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti [článok 3 písm. e)] zahŕňať aj obmedzenie rodičovských práv a povinností [článok 3 písm. a)]. Takéto ochranné opatrenie bude jednoznačne patriť do rozsahu pôsobnosti dohovoru. Okrem toho, v závislosti od opatrení, ktoré umožňuje vnútroštátne právo zmluvného štátu, nebudú „ochranné opatrenia“ nevyhnutne vychádzať iba z formálnych rozhodnutí súdu alebo správneho súdu: podľa vnútroštátneho práva môže byť „ochranné opatrenie“ vo vzťahu k dieťaťu oprávnený prijať napríklad pracovník orgánu verejnej moci, ako je príslušník polície alebo sociálny pracovník, a to spravidla v naliehavých situáciách. Ak je účelom opatrenia ochrana dieťaťa, opatrenie bude zrejme patriť do rozsahu vecnej pôsobnosti dohovoru, pokiaľ nepatrí do niektorej z kategórií uvedených v článku 4.

⁷⁰ Článok 3 písm. a).

⁷¹ Článok 1 ods. 2.

⁷² Pozri dôvodovú správu, odsek 14. Výraz bol inšpirovaný článkom 18 Dohovoru OSN o právach dieťaťa. Táto koncepcia rodičovských práv a povinností však nebola pre určité delegácie dostatočne presná, preto bol v dohovore z roku 1996 vypracovaný článok 1 ods. 2.

- 3.18 Pojem „oprávnenia“ v článku 1 ods. 2 sa konkrétnejšie vzťahuje na zastupovanie dieťaťa. Toto zastupovanie spravidla vykonávajú rodičia, ale úplne alebo čiastočne ho môžu vykonávať aj tretie osoby, napríklad v prípade smrti, nespôsobilosti, nevhodnosti alebo neschopnosti rodičov, prípadne ak dieťa rodičia opustili alebo zverili tretej osobe z iného dôvodu. Takéto „oprávnenia“ sa môžu vykonávať vo vzťahu k osobe alebo majetku dieťaťa.
- 3.19 Terminológia používaná pri týchto pojmoch sa v jednotlivých štátoch líši; ako príklad možno uviesť opatrovníctvo, rodičovská moc, *patria potestas*, ako aj samotné „rodičovské práva a povinnosti“. Dokonca aj keď sa samotný pojem „rodičovské práva a povinnosti“ nachádza vo vnútroštátnom práve štátu, nedá sa spoľahnúť na to, že výklad tohto pojmu vo vnútroštátnom práve zodpovedá jeho výkladu v dohovore. Pojmu uvedenému v dohovore treba by sa mal priradiť autonómny význam v zmysle dohovoru.
- 3.20 Existujú viaceré rôzne spôsoby, akými môžu jednotlivci nadobudnúť rodičovské práva a povinnosti podľa vnútroštátneho práva štátu. Držitelia rodičovských práv a povinností sa často určia priamo zo zákona: v mnohých štátoch sa napríklad rodičovské práva a povinnosti priznávajú priamo zo zákona zosobášeným rodičom pri narodení ich dieťaťa a v niektorých štátoch je to rozšírené aj na nezosobášených rodičov žijúcich v spoločnej domácnosti. V niektorých štátoch sa držitelia rodičovských práv a povinností môžu určiť po vykonaní určitého úkonu, ako je napríklad uznanie dieťaťa nezosobášeným otcom, následný sobáš rodičov dieťaťa alebo rodičovská dohoda. Rodičovské práva a povinnosti sa môžu priznať aj rozhodnutím súdneho alebo správneho orgánu. Pojem „nadobúdanie“ rodičovských práv a povinností v článku 3 písm. a) má zahŕňať všetky tieto spôsoby získania rodičovských práv a povinností.
- 3.21 Existuje tiež množstvo rozličných spôsobov, akými sa vo vnútroštátnych právnych predpisoch štátov zabezpečuje výkon, odňatie, obmedzenie a prenesenie rodičovských práv a povinností. Široký rozsah pôsobnosti článku 3 zaisťuje, aby boli všetky také spôsoby obsiahnuté v tomto ustanovení, a teda aby patrili do rozsahu pôsobnosti dohovoru.

Príklad 3 (G)

V práve zmluvného štátu A je stanovené, že ak rodič v závete uvedie osobu, ktorá má podľa jeho želania po jeho smrti prevziať starostlivosť o osobu a/alebo majetok dieťaťa, rodičovské práva a povinnosti sa uvedenej osobe priznajú pri vykonaní závetu. Toto nadobudnutie rodičovských práv a povinností patrí do rozsahu pôsobnosti dohovoru⁷³.

Príklad 3 (H)

V prípade závažného zanedbávania a zneužívania dieťaťa prijímú orgány zmluvného štátu B opatrenia na odobratie dieťaťa zo starostlivosti jeho rodičov a odňatie ich rodičovských práv a povinností. Toto odňatie rodičovských práv a povinností patrí do rozsahu pôsobnosti dohovoru⁷⁴.

⁷³ Článok 3 písm. a).

⁷⁴ Tamže. Takisto je možné, že v niektorých zmluvných štátoch môže byť dieťa v prípade zneužívania alebo zanedbávania odobraté rodičovi(-om) alebo zákonnému(-ým) opatrovníkovi(-om), ale rodičovské práva a povinnosti rodiča(-om) alebo zákonného(-ým) opatrovníka(-om) zostanú zachované, budú však podliehať určitým obmedzeniam. Toto „obmedzenie“ rodičovských práv a povinností bude takisto patriť do rozsahu pôsobnosti dohovoru [článok 3 písm. a)].

b) Opatrovnícke právo vrátane práv týkajúcich sa starostlivosti o osobu dieťaťa, najmä práva určiť miesto jeho pobytu, a práva styku/kontaktu s dieťaťom vrátane práva odvieť dieťa na obmedzený čas na iné miesto, ako je miesto jeho obvyklého pobytu⁷⁵

3.22 V tomto oddiele sú zhrnuté všetky opatrenia týkajúce sa starostlivosti o dieťa a výchovy dieťaťa, ako aj styku alebo kontaktu s dieťaťom. Takými opatreniami sa môže určiť, s ktorým z rodičov alebo s ktorou inou osobou by dieťa malo žiť a ako sa bude organizovať styk dieťaťa s rodičom, s ktorým nežije, alebo s inou osobou. Opatrenia ako tieto patria do rozsahu pôsobnosti dohovoru bez ohľadu na to, ako sa nazývajú v rámci vnútroštátneho práva štátu⁷⁶. Pojmy „právo styku“ a „opatrovnícke právo“ sú vymedzené v článku 3 písm. b), pričom formulácia zodpovedá vymedzeniu týchto pojmov v článku 5 písm. b) dohovoru z roku 1980. Je to zámerné, pričom pojmy „opatrovnícke právo“ a „právo styku“ by sa mali vykladať jednotne, aby sa zabezpečila doplnkovosť uvedených dvoch dohovorov⁷⁷.

c) Inštitút opatrovnictva, poručníctva a podobné inštitúty⁷⁸

3.23 Tieto inštitúty sú systémami ochrany, zastupovania alebo pomoci, ktoré sa vytvárajú v prospech dieťaťa, keď sú jeho rodičia zosnulí alebo už nie sú oprávnení zastupovať ho⁷⁹.

d) Určenie a úlohy osôb alebo inštitúcií, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo za jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú⁸⁰

3.24 Okrem rodiča alebo opatrovníka môže uvedenú „osobu alebo inštitúciu“ predstavovať aj opatrovník *ad litem* alebo advokát dieťaťa, prípadne osoba, ktorá má právomoc vo vzťahu k dieťaťu za určitých okolností [napr. škola alebo osoba prevádzkujúca rekreačné stredisko, ktorá musí v neprítomnosti zákonného zástupcu prijať rozhodnutia týkajúce sa zdravia (dieťaťa)⁸¹].

⁷⁵ Článok 3 písm. b).

⁷⁶ Pozri dôvodovú správu, odsek 20, v ktorom sa uvádza, že „nie je možné tvrdiť, že v dohovore sú použité výrazy, ktoré zodpovedajú jazykovým osobitostiam všetkých zastúpených štátov.“

⁷⁷ Pozri ďalej **kapitolu 13** tohto dokumentu, odseky **13.15 – 13.30** týkajúce sa styku/kontaktu. Základnú vnútroštátnu judikatúru týkajúcu sa významu týchto pojmov podľa dohovoru z roku 1980 je takisto možné vyhľadať v databáze rozhodnutí súdov vo veciach medzinárodných únosov detí (INCADAT) na adrese www.incadat.com. Tieto pojmy majú autonómny význam a mali by sa vykladať nezávisle od akýchkoľvek vnútroštátnych právnych obmedzení.

⁷⁸ Článok 3 písm. c).

⁷⁹ Pozri dôvodovú správu, odsek 21.

⁸⁰ Článok 3 písm. d).

⁸¹ Dôvodová správa, odsek 22.

e) Umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa alebo zabezpečenie jeho výchovy inštitútom kafala alebo iným podobným inštitútom⁸²

- 3.25** Tento odsek sa týka foriem náhradnej starostlivosti, ktorá sa môže poskytovať deťom.⁸³ Tieto formy sa spravidla uplatňujú, ak sa dieťa stane sirotou alebo ak rodičia nie sú schopní sa o dieťa starať⁸⁴.
- 3.26** Je potrebné poznamenať, že tento odsek sa nevzťahuje na osvojenie ani na opatrenia predchádzajúce osvojeniu vrátane umiestnenia dieťaťa na osvojenie⁸⁵. Tieto opatrenia sú z rozsahu pôsobnosti dohovoru výslovne vylúčené v článku 4⁸⁶.
- 3.27** Inštitút *kafala* sa v niektorých štátoch bežne využíva ako forma starostlivosti o dieťa v prípade, že sa o neho nemôžu starať rodičia. V rámci inštitútu *kafala* sa o deti starajú nové rodiny alebo príbuzní, ale právny vzťah s ich biologickými rodičmi sa vo všeobecnosti nepreruší⁸⁷. *Kafala* môže mať aj cezhraničný charakter, ale keďže ide o opatrenie, ktoré nepredstavuje osvojenie, nepatrí do rozsahu pôsobnosti Haagskeho dohovoru o medzištátnych osvojeniach z roku 1993. Inštitút *kafala* však v prípadoch, keď sa využíva, jednoznačne predstavuje ochranné opatrenie vo vzťahu k dieťaťu, a preto výslovne patrí do rozsahu pôsobnosti dohovoru z roku 1996⁸⁸.
- 3.28** Keď orgán, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 10 dohovoru, zvažuje prijatie ochranného opatrenia v rozsahu pôsobnosti článku 3 písm. e) (t. j. opatrenia týkajúceho sa umiestnenia dieťaťa do pestúnskej alebo ústavnej starostlivosti alebo zabezpečenia jeho výchovy prostredníctvom inštitútu *kafala* alebo iného podobného inštitútu), a ak sa také umiestnenie alebo zabezpečenie výchovy má uskutočniť v inom zmluvnom štáte, z článku 33 dohovoru z roku 1996 vyplývajú určité povinnosti. Táto otázka spolu s problémom presného rozsahu ochranných opatrení, ktoré „aktivujú“ povinnosti stanovené v článku 33, sa rozoberajú v **kapitolách 11 a 13** tohto dokumentu⁸⁹.

⁸² Článok 3 písm. e). Pozri aj **kapitolu 11**, odseky **11.13 – 11.17 tohto dokumentu a kapitolu 13**, odseky **13.31 – 13.42** tohto dokumentu, pokiaľ ide o článok 33 dohovoru, ktorý sa uplatňuje, „keď orgán, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 10, zvažuje umiestnenie dieťaťa do pestúnskej alebo ústavnej starostlivosti alebo zabezpečenie jeho výchovy prostredníctvom inštitútu *kafala* alebo iného podobného inštitútu, a ak sa také umiestnenie alebo zabezpečenie výchovy má uskutočniť v druhom zmluvnom štáte [...]“.

⁸³ Pokiaľ ide o prijímanie ochranných opatrení týkajúcich sa náhradnej starostlivosti o deti, pozri „Usmernenia pre náhradnú starostlivosť o deti“, ktoré boli formálne prijaté v rámci rezolúcie Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov A/RES/64/142 z 24. februára 2010 (dostupné na adrese http://www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf). V usmerneniach sa stanovujú „žiaduce zamerania politiky a praxe“ v oblasti náhradnej starostlivosti o deti „s cieľom zlepšiť vykonávanie dohovoru o právach dieťaťa a príslušných ustanovení ostatných medzinárodných nástrojov týkajúcich sa ochrany a blaha detí, ktoré sú postihnuté zanedbaním rodičovskej starostlivosti alebo im to hrozí“ (pozri preambulu rezolúcie Valného zhromaždenia). Osobitná časť usmernení je venovaná „poskytovaniu starostlivosti deťom mimo krajiny ich obvyklého pobytu“ (kapitola VIII). V tejto kapitole sa odporúča, aby štáty ratifikovali dohovor z roku 1996 alebo aby k nemu pristúpili s cieľom „zabezpečiť primeranú medzinárodnú spoluprácu a ochranu dieťaťa v takých situáciách“ (ods. 138).

⁸⁴ Pri výklade podobných ustanovení nariadenia Brusel IIa Súdny dvor Európskej únie konštatoval, že rozhodnutie o odobratí dieťaťa jeho pôvodnej rodine a aj rozhodnutie o jeho umiestnení do pestúnskej starostlivosti patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia (pozri vec C-435/06 z 27. novembra 2007, Zb. 2007, s. I-10141, a ďalej vec C-523/07 z 2. apríla 2009, Zb. 2009, s. I-0000).

⁸⁵ Pozri odsek **3.38** tohto dokumentu týkajúci sa významu pojmu „umiestnenie“ v týchto súvislostiach.

⁸⁶ Pozri odsek **3.32** a nasledujúce odseky tohto dokumentu, pokiaľ ide o článok 4 dohovoru, a odseky **3.38 a 3.39**, pokiaľ ide o osvojenie. Pozri aj osobitnú časť o osvojení v **kapitole 13** odsekoch **13.43 – 13.45** tohto dokumentu. Napokon pozri dôvodovú správu, odsek 28.

⁸⁷ Pravidlá týkajúce sa inštitútu *kafala* sa však v jednotlivých štátoch, kde je zavedený, líšia.

⁸⁸ Pozri dôvodovú správu, odsek 23.

⁸⁹ Pozri odseky **11.13 – 11.17 a 13.31 – 13.42** tohto dokumentu.

f) Dohľad verejných orgánov nad starostlivosťou o dieťa vykonávanou osobou, ktorá má zodpovednosť za dieťa⁹⁰

- 3.29 V rámci tejto kategórie sa uznáva, že zásah orgánu verejnej moci týkajúci sa dieťaťa nebude vždy obmedzený na umiestnenie dieťaťa do prostredia náhradnej starostlivosti. Orgán verejnej moci môže plniť aj úlohu pri vykonávaní dohľadu nad starostlivosťou o dieťa v jeho vlastnej rodine alebo v inom prostredí. Takéto opatrenia priamo patria do rozsahu pôsobnosti dohovoru, keďže ich jednoznačným cieľom je ochrana osoby dieťaťa.

g) Správa, udržiavanie alebo nakladanie s majetkom dieťaťa⁹¹

- 3.30 Táto kategória zahŕňa všetky opatrenia na ochranu majetku dieťaťa⁹². Môže sem patriť napríklad ustanovenie opatrovníka *ad litem* na ochranu záujmov dieťaťa týkajúcich sa určitého majetku v kontexte konkrétneho prebiehajúceho súdneho sporu.
- 3.31 Je však potrebné poznamenať, že dohovor nezasahuje do systémov majetkového práva. Dohovor sa teda nevzťahuje na hmotné právo týkajúce sa vlastníckych práv, napríklad sporov týkajúcich sa vlastníctva majetku alebo práva na majetok.

D. Ktorých otázok sa dohovor z roku 1996 netýka?

Článok 4

- 3.32 Určité opatrenia boli z rozsahu pôsobnosti dohovoru osobitne vylúčené. Tento zoznam je vyčerpávajúci a všetky opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nie sú uvedené v tomto zozname, môžu patriť do rozsahu pôsobnosti dohovoru.

a) Určovanie alebo popretie rodičovstva⁹³

- 3.33 Týmto ustanovením sa z rozsahu pôsobnosti dohovoru vylučujú opatrenia, ktoré sa týkajú určovania alebo popretia rodičovstva konkrétneho dieťaťa alebo detí. Preto ak orgány zmluvného štátu dostanú návrh na určenie alebo popretie rodičovstva konkrétneho dieťaťa, budú musieť posúdiť, či majú na to právomoc, na základe vlastných pravidiel určenia právomoci, ktoré nepatria do rámca dohovoru. Podobne rozhodné právo a uznávanie zahraničných rozhodnutí v tejto oblasti sa riadi pravidlami, ktoré nepatria do rámca dohovoru.
- 3.34 Toto vylúčenie sa vzťahuje aj na otázku, či strany rodičovstva, t. j. dieťa a rodič (rodičia) v prípade maloletého dieťaťa, potrebujú na uznanie rodičovstva povolenie zákonného zástupcu. Pravidlá štátu, ktoré nepatria do rámca dohovoru, budú určovať odpovede napríklad na tieto otázky:
- či dieťa, ktoré je uznané, musí s takýmto uznaním súhlasiť a či musí byť na tento účel zastupované, ak jeho vek nedosahuje určitú hranicu,
 - či musí byť určený opatrovník *ad litem*, ktorý by v súdnom konaní týkajúcom sa rodičovstva dieťa zastupoval alebo mu pomáhal, alebo

⁹⁰ Článok 3 písm. f).

⁹¹ Článok 3 písm. g).

⁹² Uplatňovanie dohovoru na opatrenia na ochranu majetku dieťaťa sa podrobnejšie rozoberá v odsekoch **13.70 – 13.74** tohto dokumentu.

⁹³ Článok 4 písm. a).

- či neplnoletá matka dieťaťa musí sama byť zastupovaná v súvislosti s akýmkoľvek vyhlásením uznania alebo súhlasu alebo akýmkoľvek konaním týkajúcim sa postavenia jej dieťaťa⁹⁴.

Otázky, ktoré sa týkajú **totožnosti** zákonného zástupcu dotknutého dieťaťa a napríklad skutočnosti, či určenie tejto osoby vyplýva priamo zo zákona alebo si vyžaduje zásah príslušného orgánu, však do rozsahu pôsobnosti dohovoru patria⁹⁵.

- 3.35 Vylúčenie podľa článku 4 písm. a) dohovoru sa vzťahuje aj na postavenie dieťaťa narodeného na základe medzinárodnej zmluvy o vynosení dieťaťa náhradnou matkou.
- 3.36 Ostatné haagske dohovory sa určovania alebo popretia rodičovstva netýkajú (s výnimkou Haagskeho dohovoru o vymáhaní výživného na deti z roku 2007⁹⁶, v ktorom sa ako okrajový bod rieši otázka rodičovstva v súvislosti s konaním o výživnom).
- 3.37 Týmto ustanovením je vylúčená aj otázka, či legitimácia dieťaťa, napríklad následným sobášom alebo dobrovoľným uznaním, ovplyvňuje postavenie dieťaťa.

b) Rozhodnutia o osvojení, opatrenia predchádzajúce osvojeniu alebo vyhlásenie osvojenia za neplatné, alebo jeho zrušenie⁹⁷

- 3.38 Toto vylúčenie je veľmi široké a vzťahuje sa na všetky aspekty procesu osvojenia vrátane rozhodnutia o umiestnení dieťaťa na osvojenie⁹⁸. Je potrebné poznamenať, že pojem „umiestnenie“ v tomto kontexte zahŕňa zásah orgánu verejnej moci a nevzťahuje sa na menej formálne riešenia týkajúce sa starostlivosti o dieťa.
- 3.39 Po vykonaní osvojenia sa však na účely tohto dohovoru nerozlišuje medzi osvojenými deťmi a ostatnými deťmi. Pravidlá dohovoru sa preto budú uplatňovať na všetky opatrenia na ochranu osoby a majetku osvojeného dieťaťa rovnako, ako sa uplatňujú na všetky ostatné deti.

c) Priezviská a mená detí⁹⁹

- 3.40 Opatrenia týkajúce sa priezvisk a mien detí nepatria do rozsahu pôsobnosti dohovoru, keďže sa nepovažujú za záležitosti súvisiace s ochranou dieťaťa¹⁰⁰.

⁹⁴ Pozri dôvodovú správu, odsek 27.

⁹⁵ Pozri odsek 3.24 tohto dokumentu o článku 3 písm. d).

⁹⁶ Haagsky dohovor o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny z 23. novembra 2007, pozri článok 6 ods. 2 písm. h) a článok 10 ods. 1 písm. c). Pozri aj článok 1 Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť z 23. novembra 2007, ako aj článok 2 Haagskeho dohovoru o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť z 2. októbra 1973 a článok 3 Haagskeho dohovoru o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti z 2. októbra 1973.

⁹⁷ Článok 4 písm. b).

⁹⁸ Pozri odseky 13.43 – 13.45 tohto dokumentu o osvojení.

⁹⁹ Článok 4 písm. c).

¹⁰⁰ Pozri dôvodovú správu, odsek 29.

d) Nadobudnutie plnej právnej spôsobilosti dieťaťa¹⁰¹

- 3.41 Nadobudnutie plnej právnej spôsobilosti dieťaťa je uvoľnením maloletej osoby spod kontroly rodičov alebo opatrovníkov. K nadobudnutiu plnej právnej spôsobilosti dieťaťa môže dôjsť priamo zo zákona, napríklad na základe sobáša, alebo rozhodnutím príslušného orgánu. Cieľom nadobudnutia plnej právnej spôsobilosti dieťaťa je uvoľniť dieťa spod rodičovskej moci. Ide teda o opak ochranného opatrenia. To vysvetľuje vylúčenie opatrenia z rozsahu pôsobnosti dohovoru.

e) Vyživovacia povinnosť¹⁰²

- 3.42 Vyživovaciu povinnosť upravujú viaceré rôzne medzinárodné dohovory, naposledy Haagsky dohovor o vymáhaní výživného na deti z roku 2007 a jeho Protokol o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť.

f) Trusty alebo otázky dedenia¹⁰³

- 3.43 Otázkam medzinárodného práva súkromného, ktoré sa týkajú trustov, sú už venované ustanovenia Haagskeho dohovoru o rozhodnom práve pre inštitút trustu a o jeho uznávaní z 1. júla 1985.
- 3.44 Otázky dedenia sú predmetom Haagskeho dohovoru o rozhodnom práve pre dedičskú postupnosť po poručiteľovi z 1. augusta 1989.

g) Sociálne zabezpečenie¹⁰⁴

- 3.45 Sociálne zabezpečenie platia orgány, ktorých určenie závisí od kolíznych kritérií, ako je napríklad miesto výkonu práce alebo miesto obvyklého pobytu osoby (osôb) so sociálnym poistením. Tieto kolízne kritériá nemusia nevyhnutne zodpovedať miestu obvyklého pobytu dieťaťa. Vznikol preto názor, že pravidlá dohovoru „by boli nedostatočne prispôsobené“ takýmto opatreniam¹⁰⁵.

h) Verejné opatrenia všeobecnej povahy vo veciach vzdelávania alebo zdravia¹⁰⁶

- 3.46 Nie všetky otázky týkajúce sa zdravia alebo vzdelávania sú vylúčené z rozsahu pôsobnosti dohovoru. Vylúčené sú iba **verejné opatrenia všeobecnej povahy**, napríklad opatrenia, ktorými sa vyžaduje školská dochádzka alebo sa zavádzajú programy očkovania¹⁰⁷.
- 3.47 Naopak, napríklad „umiestnenie konkrétneho dieťaťa do konkrétnej školy alebo rozhodnutie, že dieťa podstúpi chirurgický zákrok, sú rozhodnutia, ktoré do rozsahu pôsobnosti dohovoru patria“¹⁰⁸.

¹⁰¹ Článok 4 písm. d).

¹⁰² Článok 4 písm. e).

¹⁰³ Článok 4 písm. f).

¹⁰⁴ Článok 4 písm. g).

¹⁰⁵ Dôvodová správa, odsek 33.

¹⁰⁶ Článok 4 písm. h).

¹⁰⁷ Dôvodová správa, odsek 34.

¹⁰⁸ Tamže.

i) Opatrenia uložené ako sankcia za trestné činy spáchané deťmi¹⁰⁹

- 3.48 V dôvodovej správe sa uvádza, že toto vylúčenie umožňuje zmluvným štátom prijímať primerané opatrenia, či už represívne, alebo vzdelávacie, v reakcii na trestné činy spáchané deťmi bez potreby zisťovať, či majú na to právomoc podľa dohovoru¹¹⁰. Ďalej sa uvádza, že na uplatnenie tohto vylúčenia nie je nevyhnutné, aby dieťa skutočne čelilo trestnému stíhaniu (keďže podľa vnútroštátneho trestného práva procesného často nie je možné stíhať dieťa mladšie, než je stanovená veková hranica). Namiesto toho sa v rámci uvedeného vylúčenia požaduje, aby čin dieťaťa bol podľa trestného práva daného štátu trestným činom, ak ho vykoná osoba staršia, než je stanovená veková hranica trestnej zodpovednosti. Otázka právomoci prijímať opatrenia v reakcii na tieto činy je mimo rozsahu pôsobnosti dohovoru a je vecou vnútroštátneho práva každého štátu.
- 3.49 Je však potrebné poznamenať, že tento výklad článku 4 písm. i) je sporný. Iným výkladom je, že toto vylúčenie v článku 4 písm. i) by sa malo týkať iba opatrení prijatých v reakcii na trestné konanie skutočne vedené proti dieťaťu **alebo prijatých v súlade so zákonnými ustanoveniami týkajúcimi sa trestných činov**. Podľa tohto názoru, ak dieťa spácha čin, ktorý podľa vnútroštátneho práva predstavuje trestný čin, ale na ktorý štát reaguje, či už výlučne, alebo popri trestných opatreniach, ako na vec ochrany dieťaťa (napríklad, ak sa na mladistvého, ktorý sa podieľal na prostitúcii/kontaktovaní detí na sexuálne účely, vzťahuje súdne rozhodnutie týkajúce sa ochrany dieťaťa, a nie trestné stíhanie), každé ochranné opatrenie prijaté podľa právnych predpisov na ochranu dieťaťa patrí do rozsahu pôsobnosti dohovoru.
- 3.50 V tejto oblasti zatiaľ neexistuje ustálená prax¹¹¹.
- 3.51 Opatrenia súvisiace s nesprávnym konaním, ktoré nie je trestné, ako je napríklad útek alebo odmietanie chodiť do školy, do rozsahu pôsobnosti dohovoru patria¹¹².

j) Rozhodnutia vo veciach práva na azyl a prisťahovalectva¹¹³

- 3.52 Rozhodnutia vo veciach práva na azyl a prisťahovalectva sú vylúčené z rozsahu pôsobnosti dohovoru, pretože ide o „rozhodnutia, ktoré vychádzajú zo zvrchovanej právomoci štátov“¹¹⁴. Vylúčené sú však iba vecné rozhodnutia v týchto veciach. Inými slovami, rozhodnutie, či sa azyl alebo povolenie na pobyt udelí alebo zamietne, je vylúčené z rozsahu pôsobnosti dohovoru. Opatrenia týkajúce sa ochrany a/alebo zastupovania dieťaťa, ktoré žiada o azyl alebo o povolenie na pobyt, však budú patriť do rozsahu pôsobnosti dohovoru¹¹⁵.

¹⁰⁹ Článok 4 písm. i).

¹¹⁰ Dôvodová správa, odsek 35.

¹¹¹ V súvislosti s článkom 1 ods. 3 písm. g) nariadenia Brusel IIa, ktorým sa z rozsahu pôsobnosti dohovoru vylučujú „opatrenia uložené ako sankcia za trestné činy spáchané deťmi“, pozri vec *Health Service Executive proti S. C., A. C.* (vec C-92/12 z 26. apríla 2012), v ktorej Súdny dvor Európskej únie trval na tom, že „umiestnenie (dieťaťa do uzavretého zariadenia) spojené s odňatím slobody patrí do pôsobnosti nariadenia, ak je toto umiestnenie nariadené na ochranu dieťaťa, a nie ako jeho trest“ (bod 65, pozri aj bod 66).

¹¹² Pozri dôvodovú správu, odsek 35.

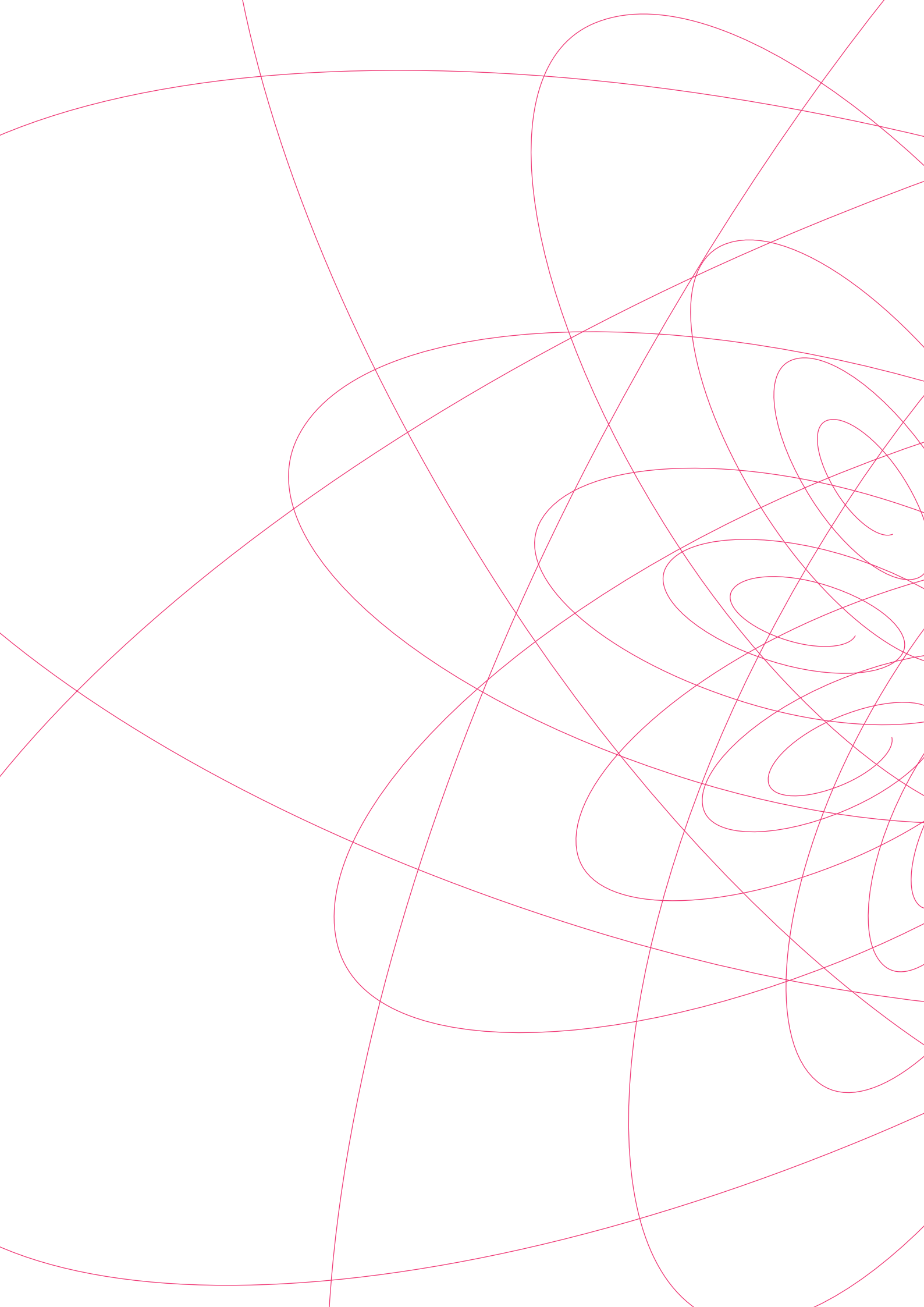
¹¹³ Článok 4 písm. j).

¹¹⁴ Dôvodová správa, odsek 36.

¹¹⁵ Tamže.

4

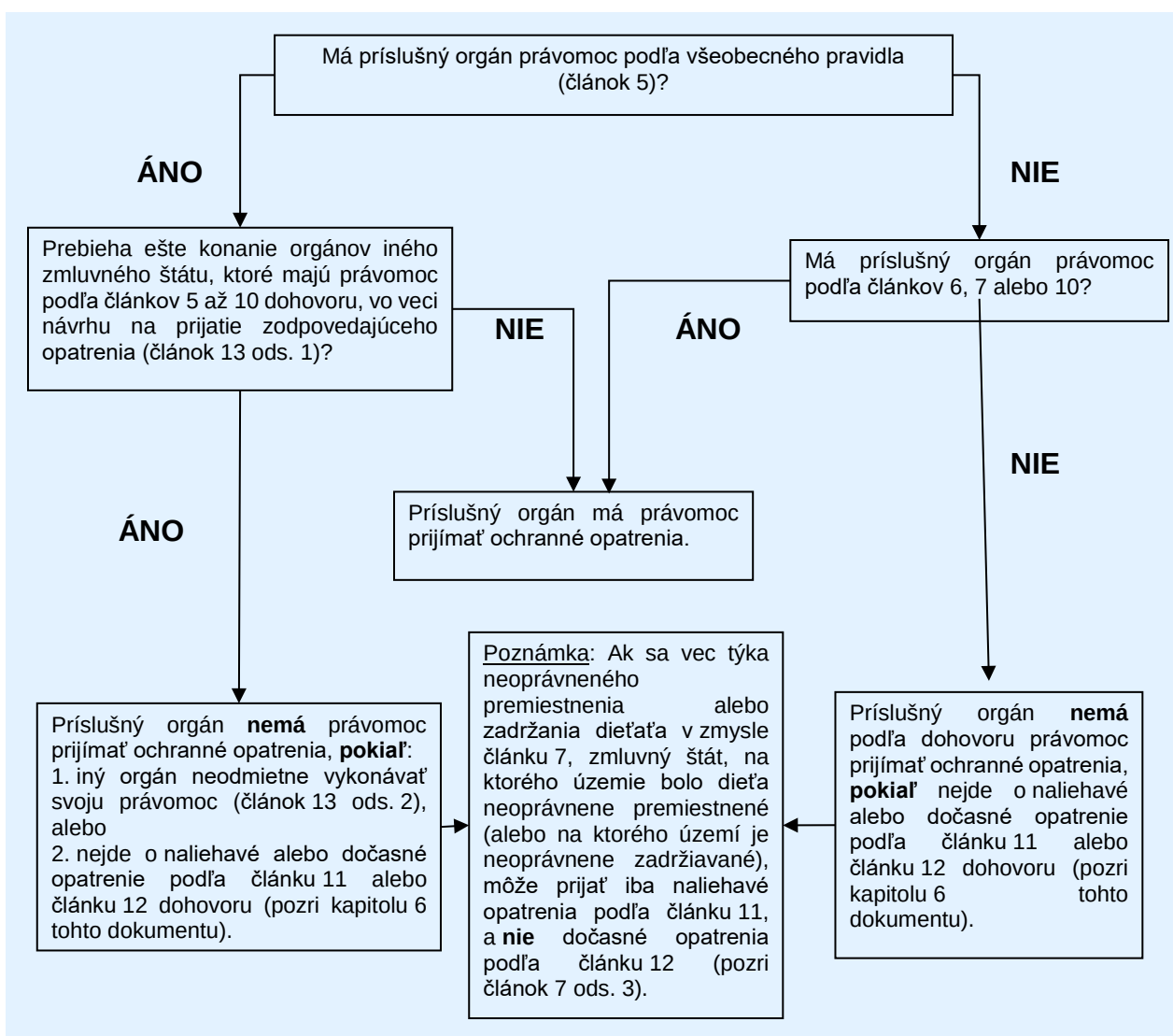
*PRÁVOMOC PRIJÍMAŤ
OCHRANNÉ OPATRENIA*

A. Kedy majú orgány zmluvného štátu právomoc prijímať ochranné opatrenia?

Články 5 až 14

- 4.1 Pravidlá určovania právomoci sú uvedené v článkoch 5 až 14 dohovoru. V dohovore sa určuje zmluvný štát, ktorého orgány majú právomoc, ale nie orgán, ktorý má právomoc v danom zmluvnom štáte. Táto otázka patrí do pôsobnosti vnútroštátneho procesného práva.
- 4.2 Keď príslušný orgán zmluvného štátu dostane návrh týkajúci sa opatrení na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa, mala by sa vykonať táto analýza s cieľom určiť, či má daný príslušný orgán právomoc prijať ochranné opatrenia¹¹⁶:

¹¹⁶

Tento diagram sa uplatňuje iba v prípade zmluvných štátov, ktoré nie sú viazané alternatívnymi pravidlami dohodnutými podľa článku 52 ods. 2 dohovoru, ktoré majú prednosť – pozri **kapitolu 12** tohto dokumentu. Napríklad členské štáty EÚ (s výnimkou Dánska) budú musieť brať do úvahy ustanovenia nariadenia Brusel IIa. Tento diagram sa netýka ani situácií, keď sa miesto obvyklého pobytu dieťaťa zmení v čase, keď sa príslušným orgánom štátu pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa podal návrh na prijatie ochranného opatrenia (pozri článok 5 ods. 2 dohovoru a odseky **4.10** a **4.11** tohto dokumentu).

- 4.3 Je potrebné poznamenať, že uvedená schéma sa netýka ustanovení o presune právomoci (články 8 a 9 dohovoru), ktoré takisto môžu zmluvnému štátu poskytnúť možnosť získania právomoci vo vzťahu k návrhu týkajúcemu sa opatrení na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa (pozri ďalej **kapitolu 5** tohto dokumentu).

B. Všeobecné pravidlo: orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa

Článok 5

- 4.4 Základným pravidlom určovania právomoci v dohovore je, že ochranné opatrenia vo vzťahu k deťom by mali prijímať súdne alebo správne orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

a) Význam pojmu „obvyklý pobyt“

- 4.5 Pojem „obvyklý pobyt“, spoločné základné kolízne kritérium vo všetkých moderných Haagskych dohovorech o ochrane dieťaťa, nie je vymedzený v dohovore, ale musia ho v každom jednotlivom prípade určiť príslušné orgány na základe skutkových okolností. Ide o autonómny pojem, ktorý by sa mal vykladať skôr v zmysle cieľov dohovoru než podľa vnútroštátnych právnych obmedzení.
- 4.6 V zmluvných štátoch Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 sa vyskytuje veľký počet prípadov, ktoré sa týkajú určovania obvyklého pobytu detí¹¹⁷. Je však potrebné pripomenúť, že obvyklý pobyt je skutkový pojem, a teda že pri určovaní obvyklého pobytu dieťaťa na účely tohto dohovoru sa môžu brať do úvahy rôzne hľadiská.
- 4.7 Pojem „obvyklý pobyt“ sa podrobne rozoberá v **kapitole 13** tejto príručky¹¹⁸.

b) Čo sa stane, keď sa zmení miesto „obvyklého pobytu“ dieťaťa?

- 4.8 Právomoc sa presúva s obvyklým pobytom dieťaťa, takže ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa na územie iného zmluvného štátu, nadobudnú právomoc orgány štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa¹¹⁹.
- 4.9 Hoci sa v dohovore nestanovuje pojem „zachovania právomoci“, je potrebné pripomenúť, že zmenou obvyklého pobytu dieťaťa sa nerušia žiadne už prijaté opatrenia¹²⁰. Tieto opatrenia zostanú v platnosti, pokiaľ orgány zmluvného štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa v prípade potreby neprijmú iné primerané opatrenia.
- 4.10 Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa z územia jedného zmluvného štátu na územie iného štátu v čase, keď orgánom prvého zmluvného štátu už bol podaný návrh na prijatie ochranného opatrenia (t. j. počas prebiehajúceho konania), v dôvodovej správe sa odporúča, aby sa neuplatňovala zásada zachovania právomoci (*perpetuatio fori*), a teda právomoc sa presunie na orgány zmluvného štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa¹²¹. V takom prípade sa môže zväžiť

¹¹⁷ Niektoré z týchto rozhodnutí je možné vyhľadať v databáze INCADAT (www.incadat.com).

¹¹⁸ Odseky **13.83 – 13.87** tohto dokumentu.

¹¹⁹ Článok 5 ods. 2.

¹²⁰ Článok 14. Otázky zachovania opatrení sa podrobnejšie rozoberajú v **kapitole 8** tohto dokumentu.

¹²¹ Dôvodová správa, odsek 42. Pripomíname, že podľa nariadenia Brusel IIa sa dosiahlo iné riešenie

využitie ustanovení o presune právomoci (pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu).

- 4.11 Zásada zachovania právomoci (*perpetuatio fori*) sa neuplatňuje ani v prípade, že počas prebiehajúceho konania vo veci ochranného opatrenia dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa z územia zmluvného štátu na územie **nezmluvného štátu**¹²². Po zmene obvyklého pobytu dieťaťa však prestáva byť uplatniteľný článok 5 dohovoru. Nič teda nebráni tomu, aby si právomoc zachovali orgány zmluvného štátu podľa ich pravidiel, ktoré nepatria do rámca dohovoru (t. j. mimo rozsahu pôsobnosti dohovoru)¹²³. Je však dôležité mať na pamäti, že v rámci tohto scenára nebudú ostatné zmluvné štáty pri uznávaní opatrení, ktoré môže prijať uvedený orgán, viazané dohovorom.¹²⁴

C. Výnimky zo všeobecného pravidla

- 4.12 V článkoch 6, 7 a 10 sa uvádzajú výnimky zo všeobecného pravidla, t. j. prípady, keď právomoc môžu mať orgány zmluvného štátu, kde dieťa nemá obvyklý pobyt.

a) **Utečenecké deti alebo deti, ktoré sa dostali do cudziny** **Článok 6**

- 4.13 Právomoc v prípadoch utečeneckých detí alebo detí, ktoré sa dostali do cudziny v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte, sa zakladá na prítomnosti detí v zmluvnom štáte. Výklad spojenia „deti, ktoré sa dostali do cudziny,“ by mal byť dostatočne široký, aby sa prekonalí obmedzenia, ktoré jednotlivé štáty môžu uplatňovať pri vymedzení pojmu „utečenec“¹²⁵.
- 4.14 Do tejto kategórie patria deti, ktoré opustili svoj štát v dôsledku podmienok, ktoré tam vznikli, a ktoré môžu, ale nemusia mať sprievod a môžu, ale nemusia byť dočasne alebo trvalo bez rodičovskej starostlivosti.
- 4.15 Táto výnimka by sa nemala uplatňovať na iné deti, ktoré sa dostali do cudziny, ako sú deti na úteku alebo opustené deti. V prípadoch týkajúcich sa týchto detí by sa mali uplatňovať iné riešenia podľa dohovoru¹²⁶.

Príklad 4 (A)

Dve deti vo veku 6 a 8 rokov spolu so svojou 18-ročnou tetou z matkinej strany opustia zmluvný štát A, ktorý je v stave občianskej vojny. Ich matku pri násilnostiach zabili a otec je politický väzeň. Prídu do zmluvného štátu B a požiadajú tam o azyl. Podľa článku 6 dohovoru má zmluvný štát B právomoc prijať opatrenia na ochranu detí, ako je ich umiestnenie do štátneho zariadenia starostlivosti o deti alebo priznanie rodičovských práv

(pozri článok 8): „**Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte** v čase začatia konania“ (zvýraznenie pridané).

¹²² Pozri dôvodovú správu, odsek 42.

¹²³ Tamže. Je však potrebné poznamenať, že v takom prípade zmluvný štát bývalého obvyklého pobytu dieťaťa môže naďalej prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu **podľa dohovoru**, ak sa napríklad uplatní článok 11 alebo článok 12 dohovoru (pozri **kapitoly 6 a 7** tohto dokumentu). Pozri aj odsek **3.13** tohto dokumentu.

¹²⁴ Dôvodová správa, odsek 42. Pozri aj odseky **3.11 – 3.13** tohto dokumentu.

¹²⁵ Tieto otázky sa podrobnejšie rozoberajú v **kapitole 13** odsekoch **13.58 – 13.60** tohto dokumentu.

¹²⁶ Tieto otázky sa podrobnejšie rozoberajú v **kapitole 13** odsekoch **13.61 – 13.64** tohto dokumentu. Pozri aj dôvodovú správu, odsek 44.

a povinností ich tete. Nie sú tým ovplyvnené postupy zmluvného štátu B pri posudzovaní ich žiadosti o azyl.¹²⁷ Dohovor sa však bude uplatňovať v otázke zabezpečenia zastupovania detí vo veci žiadosti o azyl¹²⁸.

b) Deti, ktorých obvyklý pobyt nie je možné určiť

Článok 6

- 4.16 Ak obvyklý pobyt dieťaťa nie je možné určiť, právomoc sa zakladá na prítomnosti dieťaťa na území zmluvného štátu. Ide o právomoc určenú z nutnosti. K záveru, že obvyklý pobyt dieťaťa nie je možné určiť, by sa nemalo dospieť bez dôkladného posúdenia¹²⁹.
- 4.17 Existujú však okolnosti, za ktorých nemusí byť možné určiť obvyklý pobyt dieťaťa. K takým okolnostiam môže patriť napríklad: 1. keď sa dieťa často presúva medzi dvomi alebo viacerými štátmi, 2. keď je dieťa bez sprievodu alebo opustené a je ťažké nájsť dôkaz na určenie jeho obvyklého pobytu, alebo 3. keď dieťa stratí predchádzajúce miesto obvyklého pobytu a neexistujú dostatočné dôkazy, ktoré poukazujú na získanie nového obvyklého pobytu¹³⁰.
- 4.18 Táto právomoc zanikne po určení, že dieťa má na určitom mieste obvyklý pobyt.
- 4.19 Pojem „obvyklý pobyt“ sa podrobne rozoberá v **kapitole 13** tejto príručky¹³¹.

c) Právomoc v prípadoch medzinárodných únosov detí

Článok 7

- 4.20 V prípadoch medzinárodných únosov detí si orgány zmluvného štátu, kde malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc prijímať opatrenia na ochranu osoby a majetku dieťaťa, až kým sa nesplnia viaceré podmienky. Cieľom odmietnutia poskytovať unášajúcej strane akékoľvek výhody pri určovaní právomoci je odradiť od páchania medzinárodných únosov detí.
- 4.21 Vymedzenie pojmu neoprávnené premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa použité v dohovore je rovnaké ako v Haagskom dohovore o únosoch detí z roku 1980, čo je prejavom skutočnosti, že uvedené dva dohovory sa v tejto súvislosti vzájomne dopĺňajú. To znamená, že výklad a uplatňovanie ustanovení dohovoru z roku 1980 týkajúcich sa neoprávneného premiestnenia a zadržania dieťaťa môže pomôcť pri výklade týchto pojmov podľa tohto dohovoru¹³².
- 4.22 Existujú dve skupiny okolností, za ktorých sa môže právomoc zmeniť a zveriť orgánom štátu, na ktorého územie bolo dieťa neoprávnené premiestnené alebo na ktorého území je neoprávnené zadržované.

¹²⁷ Článok 4 písm. j), ktorý sa rozoberá v odseku **3.52** tohto dokumentu.

¹²⁸ Tamže.

¹²⁹ Pozri ďalej **kapitolu 13**, odseky **13.83 – 13.87** tohto dokumentu.

¹³⁰ Tamže.

¹³¹ Odseky **13.83 – 13.87** tohto dokumentu.

¹³² Judikatúru a vysvetlenia je možné vyhľadať v databáze INCADAT (www.incadat.com).

Situácia A:

- Dieťa získalo obvyklý pobyt na území druhého štátu

a

- osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba vykonávajúca opatrovnícke právo sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním.

V tejto situácii dôjde k zmene právomoci podľa článku 7 dohovoru z roku 1996 na základe skutočnosti uvedeného zmierenia sa v kombinácii s tým, že dieťa získa nové miesto obvyklého pobytu.

Pokiaľ je medzi danými dvoma dotknutými štátmi v platnosti dohovor z roku 1980, situácia A môže nastať, ak:

- nebola podaná žiadna žiadosť o návrat dieťaťa podľa dohovoru z roku 1980,

alebo

- žiadosť podľa dohovoru z roku 1980 bola podaná a dosiahol sa kompromis, t. j. strany dosiahli dohodu, že dieťa sa nevráti (pozri odseky **13.46 – 13.52** tohto dokumentu),

alebo

- žiadosť podľa dohovoru z roku 1980 bola podaná, ale orgány dožiadaného štátu odmietli vrátiť dieťa v súlade s článkom 13 dohovoru z roku 1980 na základe zmierenia sa žiadateľa s neoprávneným premiestnením alebo zadržaním.

Je preto potrebné poznamenať, že podľa článku 7 dohovoru z roku 1996 sa **nevyžaduje**, aby rozhodnutie o odmietnutí vrátiť dieťa podľa dohovoru z roku 1980 bolo prijaté pred presunutím právomoci na štát nového obvyklého pobytu dieťaťa. Ako už bolo uvedené, skutočnosť zmierenia sa v kombinácii s týmto získaním nového miesta obvyklého pobytu bude postačovať.

„Opatrovnícke právo“ uvedené v článku 7 je právo nadobudnuté podľa právneho poriadku štátu, kde malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním (článok 7 ods. 2).

Situácia B:

- Dieťa získalo obvyklý pobyt na území druhého štátu

a

- dieťa malo pobyt na území druhého štátu aspoň jeden rok po tom, ako sa osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba vykonávajúca opatrovnícke právo dozvedela alebo mohla dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa,

a

- neprebíha konanie o žiadosti o návrat podanej v tejto lehote

a

- dieťa sa zžilo s novým prostredím.

Tieto podmienky čiastočne odrážajú ustanovenia článku 12 dohovoru z roku 1980, ktorými sa dožiadanému štátu povoľuje nenariadiť návrat dieťaťa, ak sa konanie o návrate začne po uplynutí jedného roka od neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa a je preukázané, že dieťa sa zžilo

s novým prostredím. [Judikatúru a vysvetlenia týkajúce sa výkladu pojmu „zžilo sa“ v článku 12 ods. 2 dohovoru z roku 1980 je možné vyhľadať v databáze rozhodnutí súdov vo veciach medzinárodných únosov detí (INCADAT) na adrese www.incadat.com.]

Významný rozdiel medzi ustanoveniami uvedených dvoch dohovorov v tejto súvislosti však vyplýva zo skutočnosti, že podľa dohovoru z roku 1980 sa obdobie jedného roka začína neoprávneným premiestnením alebo zadržaním dieťaťa. Naopak podľa dohovoru z roku 1996, ako už bolo uvedené, začína obdobie jedného roka v deň, keď sa osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba vykonávajúca opatrovnícke právo dozvedela alebo mohla dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa. (Ďalej pozri dôvodovú správu už citovanú v poznámke pod čiarou č. 21, odsek 49.)

Je potrebné poznamenať, že treťou podmienkou sa výslovne nevyžaduje, aby vo veci žiadosti o návrat konali orgány konkrétneho štátu. Existujú však rôzne výklady tohto ustanovenia. V pripomienke k návrhu tejto príručky bol vyjadrený názor, že vo veci žiadosti o návrat by mal konať štát, na ktorého územie bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo na ktorého území je neoprávnene zadržované. Aj ide pravdepodobne o najbežnejšiu situáciu, v akej sa v konkrétnom prípade uplatňuje dohovor z roku 1980 a dohovor z roku 1996, nepochybne predstavuje neoprávnené obmedzenie vykonávania článku 7, ktoré je obzvlášť neprimerané v situácii, keď sa v určitom prípade dohovor z roku 1980 *neuplatňuje* [pozri **Príklad 4 (B)**].

- 4.23 Keďže právomoc si ponechávajú orgány zmluvného štátu, z ktorého územia bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo mimo územia ktorého je neoprávnene zadržované, orgány zmluvného štátu, na ktorého územie bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo na ktorého území je neoprávnene zadržované, môžu prijímať iba opatrenia podľa článku 11¹³³ (nevyhnutné ochranné opatrenia v naliehavom prípade) a nemôžu prijímať dočasné opatrenia podľa článku 12¹³⁴.
- 4.24 V skratke, pri určovaní, ktoré orgány majú právomoc vo veci neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa, je potrebné položiť si tieto otázky:

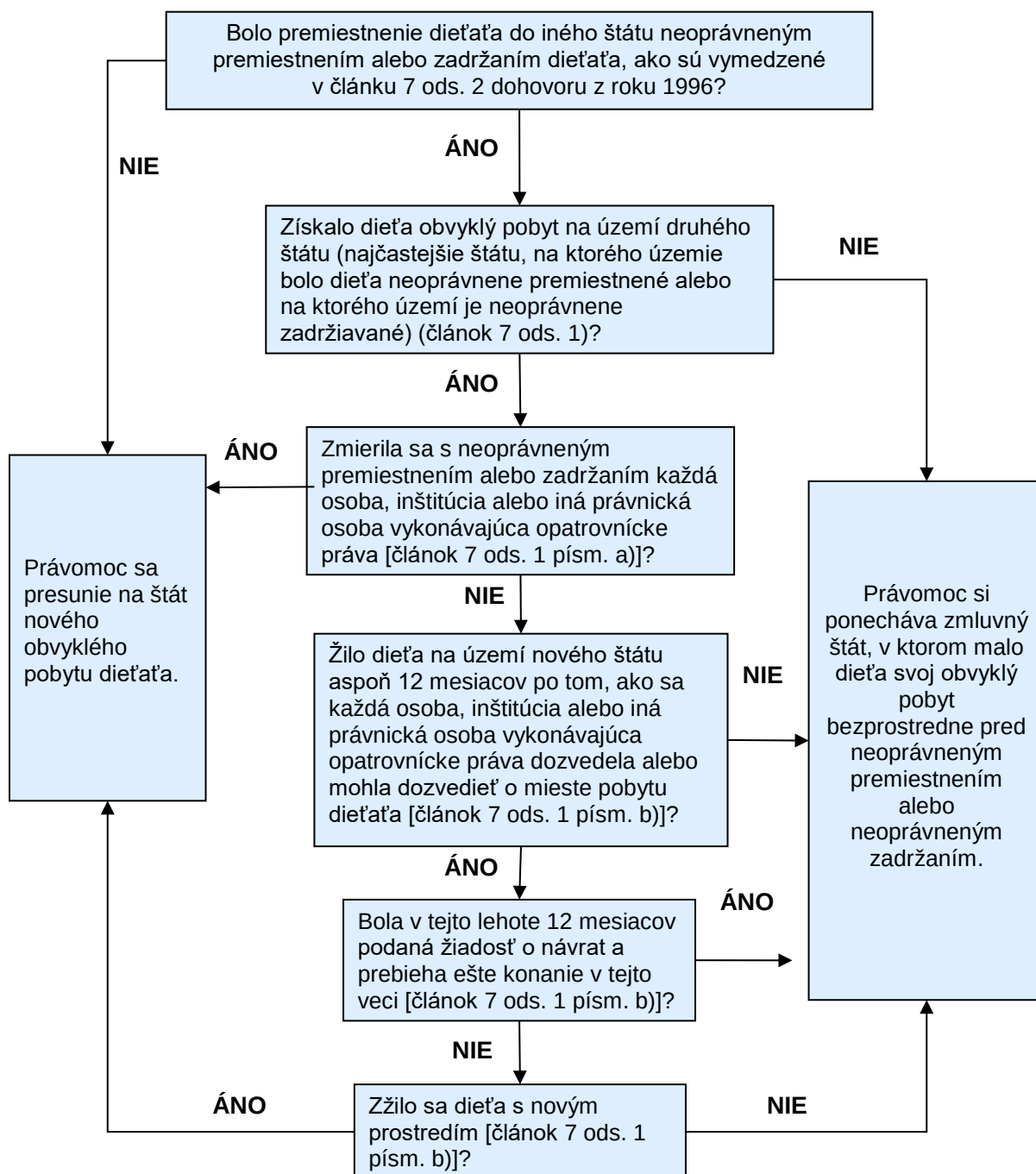
¹³³

Táto otázka sa podrobnejšie rozoberá v **kapitole 6** tohto dokumentu.

¹³⁴

Článok 7 ods. 3.

Prípady únosu: vykonávanie článku 7

4.25 Otázka medzinárodných únosov detí sa podrobnejšie rozoberá v odsekoch 13.1 – 13.14.

Príklad 4 (B)

V tomto príklade sú štáty X a Y zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1996. Štát X však nie je zmluvným štátom dohovoru z roku 1980.

Zosobášený pár žije so spoločným dieťaťom v štáte Y, pričom matka je štátnou príslušníčkou štátu X a otec štátnym príslušníkom štátu Y. V auguste 2008 sa manželstvo rozpadne a pár sa rozvedie. V rozvodovom konaní v štáte Y sú obom rodičom priznané opatrovnícke práva vo vzťahu

k dieťaťu. V auguste 2009 však matka vyhlási, že sa chce vrátiť do svojej vlasti, štátu X. Otec odmieta jej žiadosť o presťahovanie. V septembri 2009 sa matka z obavy, že súd nepovolí presťahovanie proti vôli otca, jednostranne a rozpore s opatrovníckymi právami otca presťahuje s dieťaťom späť do štátu X.

Otec sa prvých šesť mesiacov po premiestnení dieťaťa pokúša vyhľadať matku a dieťa (neobráti sa na právnik, nepozná dohovor z roku 1996 a nevie ani o pomoci, ktorej by sa mu mohlo v tejto súvislosti dostať¹³⁵). Napokon matku a dieťa nájde. Potom sa ďalších päť mesiacov pokúša dosiahnuť s matkou dohodu o osobnej starostlivosti.

Otec napokon dospeje k záveru, že dohodu nie je možné dosiahnuť, a obráti sa na právnik. Dostane radu, aby podal na súd v štáte Y žiadosť o okamžitý návrat dieťaťa a návrh na jeho zverenie do výlučnej osobnej starostlivosti. Vykoná to v auguste 2010. Matke bolo doručené oznámenie o tomto konaní. V septembri 2010 matka požiada v štáte X o začatie konania o zverení dieťaťa do jej výlučnej osobnej starostlivosti, pričom pripustí, že neoprávnene premiestnila dieťa, ale tvrdí, že právomoc vo veciach osobnej starostlivosti a styku má teraz súd v štáte X, keďže:

- *dieťa má teraz obvyklý pobyt v štáte X,*
- *dieťa malo pobyt na území štátu X počas jedného roka odo dňa, keď sa otec mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa,*
- *dieťa sa zžilo s prostredím v štáte X a*
- ***v štáte X neprebíha konanie vo veci žiadosti o návrat.***

Otec sa dostaví na konanie v štáte X s cieľom namietat' proti určeniu právomoci. Tvrdí, že bez ohľadu na všetky ostatné okolnosti v štáte Y stále prebieha konanie o žiadosti o návrat, a teda podľa článku 7 dohovoru z roku 1996 sa právomoc vo veciach osobnej starostlivosti a styku vo vzťahu k dieťaťu nemôže presunúť na štát X.

Prostredníctvom priamej komunikácie medzi súdmi si súd v štáte X overí u súdu v štáte Y, že konanie o žiadosti o návrat v štáte Y stále prebieha. Po tomto overení štát X zamietne žiadosť matky s odôvodnením, že právomoc zostáva štátu Y. Matka požiada v štáte Y o povolenie natrvalo sa presťahovať s dieťaťom do štátu X a ponúkne otcovi režim styku s dieťaťom.

V štáte Y sa konanie o žiadosti o návrat dieťaťa preruší (odročí) na základe toho, že v tomto štádiu by nebolo v najlepšom záujme dieťaťa nariadiť jeho návrat, kým nebude známy výsledok konania o matkinej žiadosti o presťahovanie, ktorá sa podľa súdu dá a mala by sa vybaviť rýchlo. Otcov návrh na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti a matkina žiadosť o presťahovanie sa spoja a o mesiac neskôr sa o nich koná pojednávanie v štáte Y. Súd v štáte Y udelí matke povolenie presťahovať sa s dieťaťom a pre otca sa stanoví režim styku s dieťaťom (ktorý bude v štáte X uznaný priamo zo zákona na základe článku 23 dohovoru z roku 1996).

V oboch nasledujúcich príkladoch sú štáty A a B zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1980 a dohovoru z roku 1996.

Príklad 4 (C)

Manžel a manželka žijú v štáte A so svojimi dvoma deťmi. Manželka v marci 2008 neoprávnene premiestni deti do štátu B. Manžel na základe dohovoru z roku 1980 požaduje, aby sa deti vrátili do štátu A. Orgány štátu B však odmietnu návrat detí na základe skutočnosti, že deti nesúhlasia s návratom a dosiahli vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť ich názory (článok 13 ods. 2 dohovoru z roku 1980). V máji 2009 je stále potrebné rozhodnúť o úprave osobnej starostlivosti a styku.

Hoci sa manžel s premiestnením detí nezmieril, vzhľadom na skutočnosť, že deti boli v štáte B dlhšie než jeden rok odo dňa, keď sa manžel dozvedel o mieste ich pobytu, právomoc budú mať orgány štátu B, ak deti majú teraz v tomto štáte obvyklý pobyt a zároveň sa zžili s jeho prostredím¹³⁶.

Príklad 4 (D)

V januári 2008 otec neoprávnene premiestni svoje dieťa zo štátu A do štátu B. Matka začne v štáte B konanie podľa dohovoru z roku 1980 s cieľom dosiahnuť návrat dieťaťa do štátu A. Orgány štátu B v marci 2008 zamietnu žiadosť o nariadenie návratu na základe toho, že existuje vážne nebezpečenstvo, že by to dieťa vystavilo ujme (článok 13 ods. 1 písm. b) dohovoru z roku 1980). Matka bezprostredne potom požiada v štáte A o začatie konania o osobnej starostlivosti s cieľom dosiahnuť vydanie rozhodnutia o zverení dieťaťa do jej výlučnej osobnej starostlivosti.

Kedže ešte neuplynul rok odo dňa, keď sa matka dozvedela o mieste pobytu dieťaťa, a matka sa nezmierila s neoprávneným premiestnením dieťaťa, právomoc si ponechávajú orgány štátu A. To platí bez ohľadu na to, čo sa teraz považuje za miesto obvyklého pobytu dieťaťa.

Ak sa však orgány štátu A domnievajú, že orgány štátu B sú v lepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa a že na štát A sa v tomto konkrétnom prípade vzťahujú ustanovenia článku 8 ods. 2 dohovoru z roku 1996, môžu požiadať (priamo alebo prostredníctvom ústredného orgánu štátu A), aby právomoc prevzali orgány štátu B, alebo môžu prerušiť konanie vo veci a vyzvať otca (alebo matku) na podanie takej žiadosti orgánom štátu B. Orgány štátu B môžu prevziať právomoc vo veci, ak sa domnievajú, že je to v najlepšom záujme dieťaťa¹³⁷.

d) Právomoc v prípadoch, keď prebieha konanie o rozvoze alebo rozluke rodičov dieťaťa **Článok 10**

4.26 Orgány zmluvného štátu môžu pri výkone svojej právomoci vo veci návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva rodičov dieťaťa, ktoré má obvyklý pobyt na území iného zmluvného štátu, prijať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku tohto dieťaťa, ak sú splnené určité podmienky¹³⁸. Ide o tieto podmienky:

- dieťa má obvyklý pobyt na území iného zmluvného štátu
a
- právny poriadok zmluvného štátu, ktorého orgány vykonávajú uvedenú právomoc, im za daných okolností umožňuje prijať príslušné opatrenia
a
- v čase začiatku konania má najmenej jeden z rodičov obvyklý pobyt na území daného zmluvného štátu
a
- v čase začiatku konania má najmenej jeden z rodičov rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu
a

¹³⁶ Článok 7 ods. 1 písm. b).

¹³⁷ Pozri ďalej **kapitolu 5** tohto dokumentu o presune právomoci.

¹³⁸ Taká situácia by mohla napríklad nastať, ak sa rodič po rozpade manželstva oprávnene presťahuje s dieťaťom z jedného zmluvného štátu do iného a druhý rodič zostane v prvom zmluvnom štáte a podá návrh na rozvod v tomto štáte. Samozrejme, je vecou právneho poriadku štátu, kde bol návrh na rozvod podaný, určiť, či má tento štát právomoc viesť rozvodové konanie, a určiť, či mu jeho právo za týchto okolností dovoľuje prijať opatrenia na ochranu osoby a/alebo majetku dieťaťa.

- rodičia, ako aj každá iná osoba, ktorá má rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu, prijali právomoc orgánov na prijatie uvedených opatrení
- a
- výkon právomoci na tomto základe je v najlepšom záujme dieťaťa.

4.27 Táto právomoc zanikne po ukončení rozvodového konania. Konanie sa môže ukončiť vydaním rozhodnutia, ktoré nadobudlo konečnú platnosť a ktorým sa prijíma alebo zamietá návrh na rozvod, alebo z iného dôvodu, ako je stiahnutie alebo prepadnutie návrhu, alebo smrť jednej zo strán.

4.28 O dátume ukončenia rozvodového konania rozhoduje právo zmluvného štátu, v ktorom konanie prebieha.

Príklad 4 (E)

Manžel a manželka žijú v zmluvnom štáte A so svojimi tromi deťmi. Začnú žiť oddelene a manžel sa s deťmi presťahuje do zmluvného štátu B. Krátko nato manželka podá návrh na začatie rozvodového konania v zmluvnom štáte A, kde má obvyklý pobyt, a obe strany v rámci tohto konania požiadajú orgány, aby rozhodli vo veci osobnej starostlivosti a styku.

Právo v zmluvnom štáte A umožňuje orgánom prijímať opatrenia na ochranu dieťaťa počas rozvodového konania medzi rodičmi. Orgány sa domnievajú, že je v najlepšom záujme detí, aby prijali opatrenia na ochranu detí. Orgány zmluvného štátu A preto majú právomoc vydať rozhodnutie vo veci osobnej starostlivosti a styku, ktoré bude možné uznať a vykonať v zmluvnom štáte B a vo všetkých ostatných zmluvných štátoch.

Neplatilo by to v prípade, ak by manžel odmietol uznať právomoc orgánov zmluvného štátu A prijať takéto opatrenia alebo ak by sa tieto orgány nedomnievali, že je v najlepšom záujme detí, aby takéto opatrenia prijali¹³⁹.

Medzi faktory, ktoré by orgány zmluvného štátu A mohli zohľadniť pri prijímaní záveru, že je v najlepšom záujme detí, aby vykonávali svoju právomoc, môžu patriť skutočnosti: že zmluvný štát A je miestom bývalého obvyklého pobytu detí, že deti tam naďalej trávia čas so svojou matkou a že určiť podmienky osobnej starostlivosti a styku spolu s rozvodovým konaním je jednoduchšie a rýchlejšie, než čakať na výsledky druhého konania v zmluvnom štáte B, teda v štáte ich obvyklého pobytu.

Po ukončení rozvodového konania v zmluvnom štáte A bude mať podľa článku 5 zmluvný štát B ako štát obvyklého pobytu detí právomoc prijať ochranné opatrenia vo vzťahu k deťom (článok 10 ods. 2).

Príklad 4 (F)

Manžel a manželka žijú v zmluvnom štáte C so svojimi dvoma deťmi. Vzťah sa rozpadne a pár začne žiť oddelene. Manželka podá návrh na začatie rozvodového konania a konania o osobnej starostlivosti a styku v zmluvnom štáte C. Podľa procesných pravidiel zmluvného štátu C povedie rozvodové konanie aj konanie vo veci osobnej starostlivosti a styku vo vzťahu k deťom ten istý súd.

Po začatí konania manželka získa novú prácu v zmluvnom štáte D a chce sa tam s deťmi okamžite presťahovať, aby mohla začať pracovať na novom mieste. Manžel a manželka sa dohodnú, že manželka a deti sa môžu okamžite presťahovať do zmluvného štátu D pod podmienkou, že súd v zmluvnom štáte C povedie konanie vo veci styku detí s ich otcom.

Dohoda o premiestnení detí má formu predbežného rozhodnutia súdu (konanie vo veci osobnej starostlivosti a styku ešte prebieha) a súd formálne zaznamená matkin súhlas s tým, aby si zmluvný štát C zachoval právomoc vo veci osobnej starostlivosti a styku až do ukončenia rozvodového konania.

Kedže rozvodové konanie v zmluvnom štáte C stále prebieha, zmluvný štát C si môže bez ohľadu na to, či dohoda o premiestnení povedie alebo nepovedie k zmene miesta obvyklého pobytu detí (t. j. či zmluvný štát C podľa článku 5 ods. 2 „stratí“ svoju právomoc vo veciach osobnej starostlivosti a styku vyplývajúcu z článku 5 alebo nie), zachovať právomoc viesť konanie vo veci osobnej starostlivosti a styku na základe článku 10 dohovoru z roku 1996.

*Je však potrebné poznamenať, že ak manželka **nesúhlasí**, aby si zmluvný štát C zachoval právomoc vo veci osobnej starostlivosti a styku, článok 10 dohovoru z roku 1996 sa neuplatní. Za týchto okolností, keď dôjde k presunu miesta obvyklého pobytu detí na územie zmluvného štátu D, by zmluvný štát C už ďalej nemal právomoc rozhodovať v tejto veci (podľa článku 5 ods. 2, pokiaľ zmluvný štát C nepožiadá o presun právomoci podľa článku 9 a túto právomoc úspešne nezíska).*

D. Čo sa stane, ak právomoc majú orgány dvoch alebo viacerých zmluvných štátov?

Článok 13

- 4.29 Kedže môžu nastať prípady, keď právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k deťom majú orgány viacerých zmluvných štátov, v článku 13 je stanovené riešenie možných konfliktov právomoci.
- 4.30 V článku 13 sa stanovuje, že orgány zmluvného štátu, ktoré majú podľa článkov 5 až 10 právomoc prijímať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa, musia upustiť od výkonu svojej právomoci, ak v čase začatia konania boli už o prijatie „zodpovedajúcich opatrení“ požiadané orgány iného zmluvného štátu, ktoré v čase podania návrhu mali právomoc podľa článkov 5 až 10, a o týchto opatreniach ešte nebolo rozhodnuté.
- 4.31 Pojem „zodpovedajúce opatrenia“ nie je v dohovore vymedzený, ale zdá sa, že na to, aby sa uplatnil článok 13, musia byť návrhy podané v oboch zmluvných štátoch v podstate rovnaké alebo podobné.¹⁴⁰ Napríklad, ak bol jednému zmluvnému štátu podaný návrh vo veci osobnej starostlivosti vo vzťahu k dieťaťu a druhý zmluvný štát je požiadaný o prijatie ochranných opatrení vo vzťahu k určitému majetku dieťaťa, druhý zmluvný štát sa môže rozhodnúť, že prvý zmluvný štát nebol požiadaný o „zodpovedajúce opatrenia“, a môže preto pokračovať v konaní o návrhu týkajúcom sa majetku dieťaťa¹⁴¹.
- 4.32 Článok 13 sa uplatňuje, pokiaľ v konaní týkajúcom sa „zodpovedajúcich opatrení“ v druhom zmluvnom štáte ešte nebolo rozhodnuté.
- 4.33 Je však potrebné poznamenať, že článok 13 ods. 1 sa **neuplatňuje**, ak orgány zmluvného štátu, ktorým bol pôvodne podaný návrh, odmietli vykonávať svoju právomoc¹⁴². V dôvodovej správe sa uvádza, že možnosť, aby orgány zmluvného štátu, ktorým bol podaný návrh ako prvým, odmietli vykonávať svoju právomoc alebo sa jej zriekli, umožňuje danému zmluvnému štátu napriek článku 13 ods. 1

¹⁴⁰ Pozri dôvodovú správu, odsek 79.

¹⁴¹ *Tamže*.

¹⁴² Článok 13 ods. 2.

dať prednosť zmluvnému štátu, ktorému bol podaný návrh ako **druhému**, ak sa považuje za vhodnejšie fórum¹⁴³. Takéto zrieknutie sa právomoci pripomína ustanovenia o presune právomoci (ods. 8 a 9, pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu). Významné rozdiely medzi článkom 13 ods. 2 a ustanoveniami o presune právomoci však v rámci tohto scenára spočívajú v tomto: 1. zmluvný štát, ktorému bol podaný návrh ako **druhému**, už má právomoc podľa článkov 5 až 10 dohovoru¹⁴⁴ a 2. zrieknutie sa právomoci zo strany zmluvného štátu, ktorému bol podaný návrh ako prvému, podľa článku 13 ods. 2 môže byť výsledkom jednostranného rozhodnutia¹⁴⁵. Aby sa však zaistila ochrana dieťaťa v prípade, keď zmluvný štát zvažuje odmietnutie vykonávania právomoci podľa článku 13 ods. 2, osvedčeným postupom spravidla bude komunikácia medzi dvoma zainteresovanými zmluvnými štátmi (prostredníctvom ústredných orgánov¹⁴⁶ alebo priamej komunikácie medzi súdmi¹⁴⁷) s cieľom zabezpečiť, aby nevznikla žiadna medzera v ochrane dieťaťa (napríklad, ak zmluvný štát, ktorému bol podaný návrh ako **druhému**, odmietne vykonávať svoju právomoc na základe článku 13 ods. 1 v tom istom čase, keď zmluvný štát, ktorému bol podaný návrh ako **prvému**, odmietne vykonávať svoju právomoc podľa článku 13 ods. 2).

4.34 Ako je zrejmé zo znenia samotného článku 13 ods. 1¹⁴⁸, neuplatňuje sa na opatrenia prijaté podľa článku 11 (naliehavé prípady) ani článku 12 (dočasné opatrenia)¹⁴⁹.

4.35 Pre orgán, ktorému bol údajne „podaný návrh ako druhému“, môže vzniknúť otázka, ako určiť, či boli orgány iného zmluvného štátu (ktoré mali v čase podania návrhu právomoc podľa článkov 5 – 10) požiadané o „zodpovedajúce opatrenia“ a či o týchto opatreniach ešte nebolo rozhodnuté, takže sa môže uplatniť článok 13 ods. 1. V niektorých prípadoch môže mať orgán, ktorému bol údajne „podaný návrh ako druhému“, jasný dôkaz od strán konania, takže môže „upustiť od výkonu svojej právomoci“ podľa článku 13 ods. 1. Ak však dôkaz od strán konania neposkytuje jednoznačnú odpoveď, pokiaľ ide o existenciu prekážky začatej veci (*lis pendens*) (napríklad z dôvodu, že nie je zrejma existencia alebo povaha a rozsah konania v inom zmluvnom štáte), orgán, ktorému bol podaný návrh ako druhému, môže považovať za vhodné obrátiť sa s otázkami týkajúcimi sa týchto záležitostí na príslušné orgány druhého zmluvného štátu. To je možné vykonať

¹⁴³ Pozri dôvodovú správu, odsek 80.

¹⁴⁴ Tamže. Naproti tomu, ak sa uskutoční presun právomoci, základ právomoci preberajúceho zmluvného štátu spočíva výlučne v presune – pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu.

¹⁴⁵ Tamže.

¹⁴⁶ Pozri **kapitolu 11** tohto dokumentu.

¹⁴⁷ Pokiaľ ide o priamu komunikáciu medzi súdmi, pozri odseky 64 – 72 záverov a odporúčaní zo zasadnutia osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) [dostupné na adrese www.hcch.net (postup je uvedený v poznámke pod čiarou č. 16)], a najmä odsek 68, v ktorom osobitná komisia za predpokladu, že stále byro vykoná revíziu dokumentu s prihliadnutím na diskusie s ňou, vyjadrila svoj „celkový súhlas“ s *vznikajúcimi usmerneniami a so všeobecnými zásadami komunikácie medzi súdmi* uvedenými v predbežnom dokumente č. 3 A z marca 2011 [Emerging rules regarding the development of the International Hague Network of Judges and Draft General Principles for Judicial Communications, including commonly accepted safeguards for direct judicial communications in specific cases, within the context of the International Hague Network of Judges (Vznikajúce predpisy pre rozvoj medzinárodnej Haagskej siete sudcov a návrh všeobecných zásad komunikácie medzi súdmi vrátane všeobecne prijateľných záruk pre priamu komunikáciu medzi súdmi v osobitných prípadoch, v kontexte Medzinárodnej haagskej siete sudcov)]. Pozri aj odseky 78 a 79 záverov a odporúčaní časti II šiesteho zasadnutia osobitnej komisie o praktickom vykonávaní Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 a Haagskeho dohovoru o ochrane dieťaťa z roku 1996 (25. – 31. januára 2012), ktoré sú dostupné na adrese www.hcch.net (postup je uvedený v poznámke pod čiarou č. 16).

¹⁴⁸ Článok 13 ods. 1: „Orgány zmluvného štátu, **ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 10** na prijímanie opatrení na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa, musia upustiť od výkonu svojej právomoci, ak v čase začatia konania boli už o prijatie zodpovedajúcich opatrení požiadané orgány iného zmluvného štátu, **ktoré** v čase podania návrhu **mali právomoc podľa článkov 5 až 10**, a o opatreniach ešte nebolo rozhodnuté“ (zvýraznenie pridané).

¹⁴⁹ Táto otázka sa podrobnejšie rozoberá v **kapitolách 6 a 7** tohto dokumentu.

priamou komunikáciou medzi súdmi alebo s pomocou ústredných orgánov¹⁵⁰ oboch zmluvných štátov¹⁵¹.

Príklad 4 (G)

Dve deti majú spolu so svojou matkou obvyklý pobyt na území zmluvného štátu A. Rozvodové konanie a konanie vo veci osobnej starostlivosti prebieha v zmluvnom štáte B. Otec má obvyklý pobyt na území zmluvného štátu B, matka uznala právomoc orgánov tohto zmluvného štátu v uvedených veciach a orgány sa domnievajú, že ich konanie v danej veci je v najlepšom záujme detí¹⁵². Zdá sa, že konanie v zmluvnom štáte B sa vyvíja v neprospech matky. Matka preto podá návrh na začatie konania v zmluvnom štáte A a žiada o vydanie rozhodnutia, ktoré jej zabezpečí zverenie detí do osobnej starostlivosti.

Podľa článku 13 musia orgány zmluvného štátu A upustiť od konania vo veci, keďže v zmluvnom štáte B prebieha konanie týkajúce sa zverenia detí do osobnej starostlivosti.

Pokiaľ však orgány zmluvného štátu B odmietli vykonávať svoju právomoc, napríklad ak sa domnievali, že ich konanie v danej veci nie je v najlepšom záujme detí, orgány zmluvného štátu A môžu vykonávať právomoc v tejto veci. Za takých okolností môžu orgány zmluvného štátu B oznámiť svoje rozhodnutie odmietnuť vykonávanie právomoci príslušným orgánom zmluvného štátu A¹⁵³.

Príklad 4 (H)

Deti majú obvyklý pobyt na území zmluvného štátu A. Týka sa ich návrh na prijatie ochranných opatrení v zmluvnom štáte B, kde sú splnené požiadavky článku 10 dohovoru. Zatiaľ čo toto konanie prebieha, v zmluvnom štáte A je podaný návrh¹⁵⁴ týkajúci sa správy majetku, ktorý deti zdedili od svojich starých rodičov. Orgány zmluvného štátu A majú právomoc prijať rozhodnutie v tejto veci, keď zistia, že orgánom zmluvného štátu B nebol podaný žiadny podobný návrh.

¹⁵⁰ Pre úspešné fungovanie tohto aspektu dohovoru je potrebné, aby zmluvné štáty zabezpečili, že stále byro bude mať k dispozícii aktuálne kontaktné údaje príslušných orgánov. Ak existujú obavy, že konanie môže prebiehať vo viacerých zmluvných štátoch, toto pomôže stranám rýchlo zistiť, či je to tak a či orgány v konkrétnej jurisdikcii môžu prijímať opatrenia na ochranu dieťaťa.

¹⁵¹ Tento prístup odporučil Súdny dvor Európskej únie v súvislosti s článkom 19 ods. 2 nariadenia Brusel IIa. Vo veci Purucker/Pérez (vec C-296/10 z 9. novembra 2010) Súdny dvor stanovil (v bode 81), že informácie týkajúce sa možnosti prekážky začatej veci (*lis pendens*) sa môžu zisťovať od príslušných strán, ale navyše „vzhľadom na skutočnosť, že nariadenie č. 2201/2003 je založené na vzájomnej spolupráci a dôvere medzi súdmi, tento súd môže informovať súd, ktorý začal konať ako prvý, o podaní návrhu pred ním, upriamiť pozornosť súdu, ktorý začal konať ako prvý, na prípadnú prekážku začatej veci, vyzvať ho na oznámenie informácií týkajúcich sa návrhu vo veci, ktorého koná, a zaujatie stanoviska k jeho právomoci v zmysle nariadenia č. 2201/2003, alebo na oznámenie akéhokoľvek v tejto súvislosti už prijatého rozhodnutia. Nakoniec súd, ktorý začal konať ako druhý, sa môže obrátiť na ústredný orgán svojho členského štátu“. Súdny dvor v tejto veci ďalej stanovil, že ak takéto zisťovanie nevedie k objasneniu v súvislosti s konaním na súde, ktorý začal konať ako prvý, a ak si vzhľadom na okolnosti prípadu záujem dieťaťa vyžaduje prijatie rozhodnutia, ktoré by bolo možné uznať v iných členských štátoch, než je členský štát súdu, ktorý začal konať ako druhý, „tomuto súdu prislúcha po dobe primeranej na čakanie na odpovede na formulované otázky pokračovať v skúmaní návrhu, ktorý mu bol podaný. Trvanie tejto primeranej doby musí zohľadňovať prvoradý záujem dieťaťa s prihliadnutím na okolnosti predmetnej veci“.

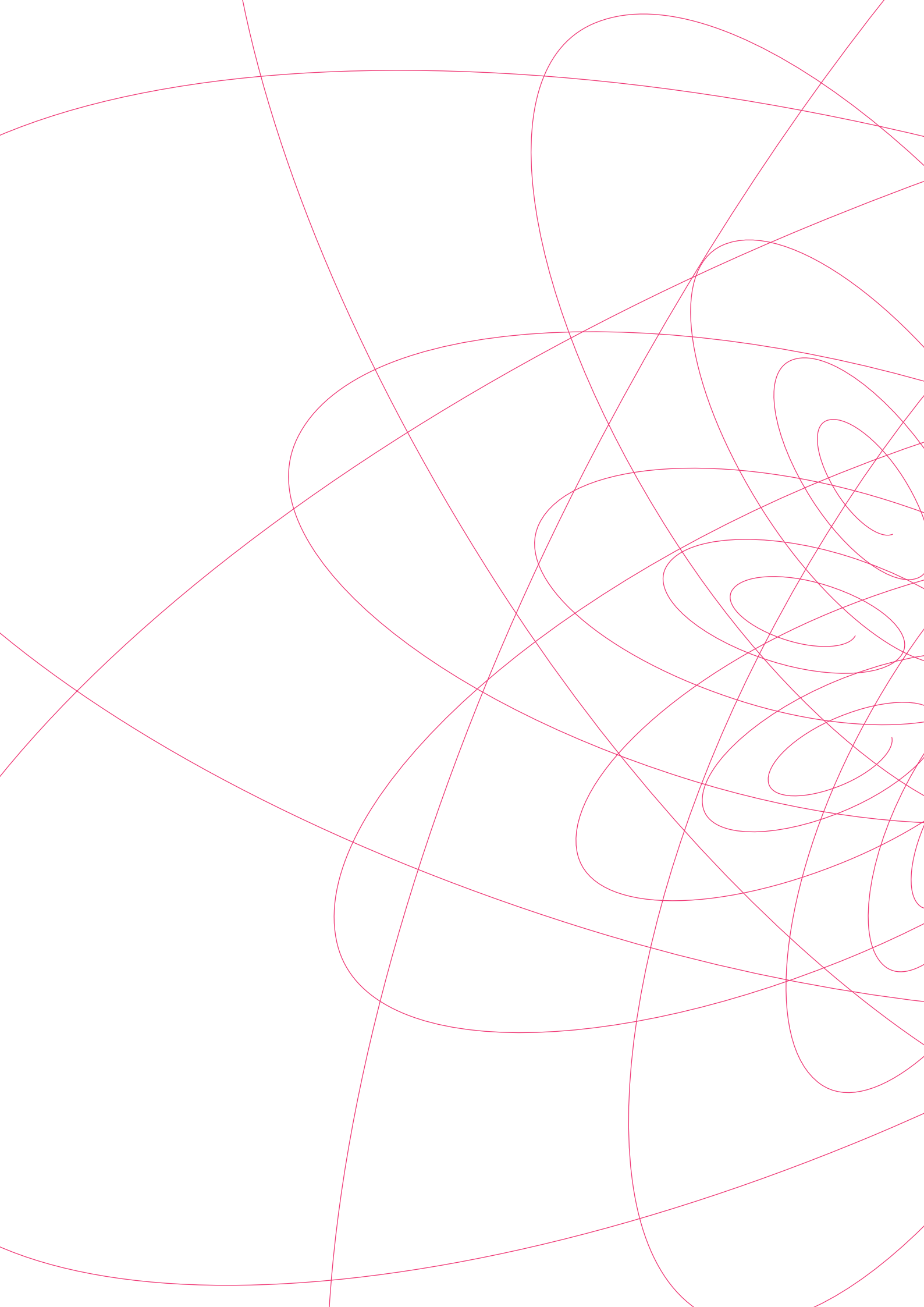
¹⁵² Orgánom zmluvného štátu B to dáva právomoc (v súlade s článkom 10 dohovoru z roku 1996, pozri odseky 4.26 – 4.28 tohto dokumentu) prijať opatrenia na ochranu detí, ako je napríklad rozhodnutie vo veciach osobnej starostlivosti a styku.

¹⁵³ Pozri odsek 4.33 tohto dokumentu.

¹⁵⁴ Na základe článku 5 dohovoru.

5

PRESUN PRÁVOMOCI

A. Kedy sa môže presunúť právomoc prijímať ochranné opatrenia?

Články 8 a 9

- 5.1 Formou výnimky zo všeobecných pravidiel určovania právomoci¹⁵⁵ poskytujú články 8 a 9 mechanizmy, ktorými sa právomoc prijímať opatrenia na ochranu osoby a majetku dieťaťa môže presunúť od orgánov zmluvných štátov, ktoré majú všeobecnú právomoc podľa dohovoru¹⁵⁶, na orgány zmluvných štátov, ktoré túto právomoc nemajú. Právomoc sa presunie iba v prípade, keď sú splnené určité podmienky¹⁵⁷, a iba na orgány iného zmluvného štátu, s ktorým má dieťa osobitnú väzbu¹⁵⁸.
- 5.2 Je potrebné poznamenať, že podľa dohovoru sa právomoc môže presunúť iba medzi orgánmi **zmluvných** štátov a nemôže sa presunúť na orgány **nezmluvných** štátov.
- 5.3 Žiadosť o presun právomoci môže vyplývať z dvoch situácií:
- ak sa orgán, ktorý má všeobecnú právomoc¹⁵⁹ podľa dohovoru, domnieva, že by v konkrétnom prípade bol v lepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa iný orgán bez právomoci, môže požiadať o presun právomoci na daný orgán (článok 8),
 - orgán, ktorý nemá právomoc, ale domnieva sa, že v konkrétnom prípade je v lepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa, môže požiadať o umožnenie výkonu právomoci (článok 9).
- 5.4 V týchto článkoch sa povoľuje presun právomoci, ak orgán, ktorý má právomoc, nie je v najlepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa. Najlepší záujem dieťaťa by sa mal posudzovať „v konkrétnom prípade“ t. j. „v okamihu, keď sa pociťuje potreba ochrany, a na účely reakcie na túto potrebu“¹⁶⁰.
- 5.5 Presun právomoci sa môže týkať celej veci alebo iba konkrétnej časti danej veci. Hoci sa v dohovore výslovne neuvádza, že presunúť je možné aj konkrétnu časť danej veci, v článkoch 8 a 9 je stanovené, že zmluvný štát môže byť požiadaný (článok 8) alebo môže požiadať (článok 9) o prijatie ochranných opatrení, ktoré považuje za „potrebné“: to sa môže, ale nemusí týkať presunu právomoci v celej veci. Tento výklad dohovoru by zosúladiť dohovor s ďalšími nástrojmi, ako je Haagsky dohovor o ochrane dospelých z roku 2000 alebo článok 15 nariadenia Brusel IIa, v ktorých sa výslovne stanovuje možnosť presunu právomoci v konkrétnej časti danej veci.

¹⁵⁵

Pozri **kapitolu 4** tohto dokumentu.

¹⁵⁶

Je potrebné poznamenať, že kým článok 8 sa týka výslovne zmluvného štátu, ktorý má právomoc podľa článku **5 alebo 6** dohovoru a ktorý môže podať inému zmluvnému štátu žiadosť o presun právomoci, v článku 9 sa odporúča, aby iný zmluvný štát mohol požiadať o presun právomoci iba zmluvný štát obvyklého pobytu dieťaťa (t. j. zmluvný štát, ktorý má právomoc podľa článku 5, a nie zmluvný štát, ktorý má právomoc podľa článku 6). V dôvodovej správe v odseku 58 sa uvádza, že sa to považuje za „**prehliadnutie**“ (zvýraznenie pridané) a že článok 9 by sa mal zosúladiť s článkom 8. V dôvodovej správe sa uvádza, že „ak sú orgány štátu, v ktorého štátnu príslušnosť dieťa má, oprávnené požiadať orgány štátu obvyklého pobytu dieťaťa, aby ich oprávniť vykonávať ochrannú právomoc, z ešte presvedčivejších dôvodov by mali mať možnosť požiadať o to isté orgány štátu, do ktorého v dôsledku nepokojov v štáte obvyklého pobytu dieťaťa bolo dieťa dočasne premiestnené.“ V súčasnosti je však jazyk dohovoru jednoznačný a zdá sa, že žiadosť podľa článku 9 sa môže podať iba zmluvnému štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

¹⁵⁷

Pozri odsek **5.9** tohto dokumentu.

¹⁵⁸

Článok 8 ods. 2.

¹⁵⁹

T. j. podľa článku 5 alebo článku 6 dohovoru.

¹⁶⁰

Dôvodová správa, odsek 56.

5.6 Po uzavretí dohody oboch orgánov o presune právomoci už orgán, od ktorého bola právomoc presunutá, nemôže vykonávať právomoc v konkrétnej veci, ktorej sa presun právomoci týka. Musí počkať, kým sa rozhodnutie druhého orgánu stane konečným a vykonateľným.

5.7 Tento presun právomoci však nepredstavuje trvalý presun právomoci. „Nič [...] neumožňuje, aby sa vopred [rozhodlo], že za budúcich okolností by orgán, ktorý má právomoc podľa článku 5 alebo 6¹⁶¹, nemohol byť v lepšej situácii na rozhodovanie v najlepšom záujme dieťaťa.“¹⁶²

5.8 Keď sa prijme rozhodnutie, že žiadosť sa môže podať a mala by sa podať, v dohovore sú stanovené dve možnosti podania žiadosti:

- žiadosť príslušným orgánom druhého zmluvného štátu podajú samotné orgány (je možné to urobiť priamo alebo s pomocou ústredného orgánu)¹⁶³, **alebo**
- strany konania môžu byť vyzvané, aby podali návrh príslušným orgánom druhého zmluvného štátu¹⁶⁴.

Tieto dve možnosti sú rovnocenné a má si z nich vybrať orgán, ktorý podáva žiadosť v konkrétnej veci.

B. Aké podmienky musia byť splnené pred vykonaním presunu právomoci?

5.9 Podľa článkov 8 a 9 sa právomoc môže presunúť, iba ak sú splnené určité podmienky:

- **Väzba medzi dieťaťom a zmluvným štátom, na ktorého orgány je prípustné presunúť právomoc**
Zmluvné štáty, na ktorých orgány by sa mohla presunúť právomoc alebo ktoré môžu požiadať, aby na ne bola presunutá právomoc, musia mať väzbu s dieťaťom. Zmluvný štát musí byť jeden z týchto¹⁶⁵:
 - štát, ktorého štátne občianstvo má dieťa,
 - štát, na ktorého území sa nachádza majetok dieťaťa,
 - štát, na ktorého orgán bol podaný návrh na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva rodičov dieťaťa,
 - štát, s ktorým má dieťa podstatnú väzbu.
- **Najlepší záujem dieťaťa**
Orgán, ktorý podáva žiadosť o presun právomoci, musí usúdiť, že to umožní lepšie posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa¹⁶⁶. Orgán, ktorý dostane žiadosť o prevzatie právomoci alebo o zrieknutie sa právomoci, to môže urobiť, iba ak sa domnieva, že je to v najlepšom záujme dieťaťa¹⁶⁷.

¹⁶¹ Pokiaľ ide o článok 9, pozri poznámku pod čiarou č. 156.

¹⁶² Dôvodová správa, odsek 56.

¹⁶³ Článok 8 ods. 1 prvá zarážka a článok 9 ods. 1 prvá zarážka.

¹⁶⁴ Článok 8 ods. 1 druhá zarážka a článok 9 ods. 1 druhá zarážka.

¹⁶⁵ Článok 8 ods. 2 a článok 9 ods. 1.

¹⁶⁶ Článok 8 ods. 1 a článok 9 ods. 1.

¹⁶⁷ V súvislosti s prevzatím právomoci sa to stanovuje výslovne – pozri článok 8 ods. 4. V súvislosti so zrieknutím sa právomoci to výslovne stanovené nie je (pozri článok 9 ods. 3, ktorý sa týka iba súhlasu so žiadosťou). Je však ťažké predstaviť si, že by zmluvný štát súhlasil so žiadosťou o presun právomoci na iný zmluvný štát, ak by sa nedomnieval, že je to v najlepšom záujme dieťaťa.

▪ **Súhlas orgánov oboch zmluvných štátov**

S presunom právomoci musia súhlasiť oba orgány.

- V prípade, že rozhodnutie vykonať presun prijme orgán zmluvného štátu, ktorý má právomoc, druhý orgán môže vyjadriť súhlas prevzatím právomoci¹⁶⁸.
- Ak však orgány zmluvného štátu, ktorý nemá právomoc, iniciujú presun požiadanim alebo vyzvaním strán, aby podali návrh, musí získať výslovný súhlas orgánu zmluvného štátu, ktorý má právomoc. Mlčanie sa nemôže považovať za súhlas s presunom¹⁶⁹.

5.10 V dohovore z roku 1996 nie je stanovená požiadavka, aby strany konania prijali presun právomoci alebo s ním súhlasili¹⁷⁰. Či a ako budú strany vypočítané vo veci presunu právomoci, je teda záležitosťou vnútroštátneho procesného práva každého zmluvného štátu. Strany môžu byť v tejto veci vypočítané, keďže môžu mať relevantné návrhy, pokiaľ ide o otázku, či taký presun umožní lepšie posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa. Strany by mali byť o takejto záležitosti prinajmenšom informované.

5.11 V dohovore z roku 1996 nie sú stanovené ani požiadavky týkajúce sa časového rámca pre: 1. strany na podanie žiadosti o presun právomoci príslušnému orgánu¹⁷¹ (ak si „dožadujúci“ orgán zvolí tento postup podľa článku 8 ods. 1 alebo článku 9 ods. 1); alebo 2. „dožiadaný“ orgán na prijatie alebo zamietnutie žiadosti týkajúcej sa presunu právomoci¹⁷². Vzhľadom na to, že v každom konaní týkajúcom sa detí zohráva zásadnú úlohu čas, „dožiadaný“ orgán (podľa článku 8 súd bez právomoci podľa dohovoru a podľa článku 9 súd s právomocou podľa dohovoru) by mal prijať rozhodnutie vo veci presunu právomoci primerane rýchlo¹⁷³. Tým sa takisto zabráni súbežnému konaniu na základe žiadosti týkajúcej sa presunu právomoci: ak napríklad bola podaná žiadosť podľa článku 8, ale orgán s právomocou naďalej vykonáva svoju právomoc a koná vo veci, pretože od „dožiadaného“ orgánu nedostal žiadnu odpoveď v časovom rámci, ktorý sa dá považovať za primeraný, a následne „dožiadaný“ orgán prijme a vykonáva právomoc.

Príklad 5 (A)

Dieťa má obvyklý pobyt na území zmluvného štátu A. Obaja jeho rodičia zomreli, keď malo 10 rokov, a v zmluvnom štáte A prebieha konanie týkajúce sa starostlivosti o dieťa a správy majetku, ktorý mu rodičia zanechali. Časť tohto majetku sa nachádza na území zmluvného štátu B. Vznikne problém týkajúci sa nakladania s majetkom a orgány zmluvného štátu B požiadajú orgány zmluvného štátu A, aby schválili ich prevzatie právomoci v tejto konkrétnej veci¹⁷⁴. Orgány zmluvného štátu A môžu

¹⁶⁸ Článok 8 ods. 4.

¹⁶⁹ Článok 9 ods. 3.

¹⁷⁰ Porovnaj článok 15 ods. 2 nariadenia Brusel IIa, v ktorom sa požaduje, aby aspoň jedna zo strán presun prijala.

¹⁷¹ Porovnaj článok 15 ods. 4 nariadenia Brusel IIa.

¹⁷² Porovnaj článok 15 ods. 5 nariadenia Brusel IIa, v ktorom sa požaduje, aby „dožiadaný“ orgán rozhodol o prijatí presunu právomoci do šiestich týždňov od prijatia žiadosti.

¹⁷³ V rámci diskusií osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) odznali návrhy, že by mohlo byť osvedčeným postupom, aby sa orgány dohodli na lehote na prijatie rozhodnutia týkajúceho sa veci presunu právomoci. Ak by sa táto lehota nedodržala, orgán s právomocou podľa dohovoru by si zachoval právomoc a pokračoval by v jej vykonávaní.

Tento prístup by bol v súlade s prístupom podľa nariadenia Brusel IIa, pozri dokument „Praktická príručka k uplatňovaniu nového nariadenia Brusel II“, ktorý je dostupný na adrese http://ec.europa.eu/civiljustice/divorce/parental_resp_ec_vdm_en.pdf (naposledy zobrazený v auguste 2013), stranu 19.

¹⁷⁴ Článok 9 ods. 1, ako štát, na území ktorého sa majetok dieťaťa nachádza [článok 8 ods. 2 písm. b)]. V závislosti od okolností prípadu môže byť pre orgány zmluvného štátu B dodatočne alebo alternatívne vhodné prijať dočasné opatrenia týkajúce sa majetku na základe článku 12, alebo ak ide o naliehavý prípad, potrebné ochranné opatrenia vo vzťahu k majetku na základe článku 11. Platnosť takýchto

súhlasiť so žiadosťou o čiastočný presun právomoci týkajúci sa iba ochrany majetku dieťaťa, ktorý sa nachádza na území zmluvného štátu B¹⁷⁵. Ak sa zmluvné štáty dohodnú na čiastočnom presune právomoci¹⁷⁶, orgány zmluvného štátu A môžu pokračovať v prijímaní opatrení týkajúcich sa starostlivosti o dieťa a majetku dieťaťa s výnimkou majetku, ktorý sa nachádza na území zmluvného štátu B. Orgány zmluvného štátu B môžu prijímať opatrenia týkajúce sa majetku dieťaťa, ktorý sa nachádza na území zmluvného štátu B.

C. Postup presunu

- 5.12 Existujú dve možnosti presunu právomoci. Ak orgán zmluvného štátu A zvažuje otázku presunu právomoci na zmluvný štát B, mal by vykonať túto analýzu:

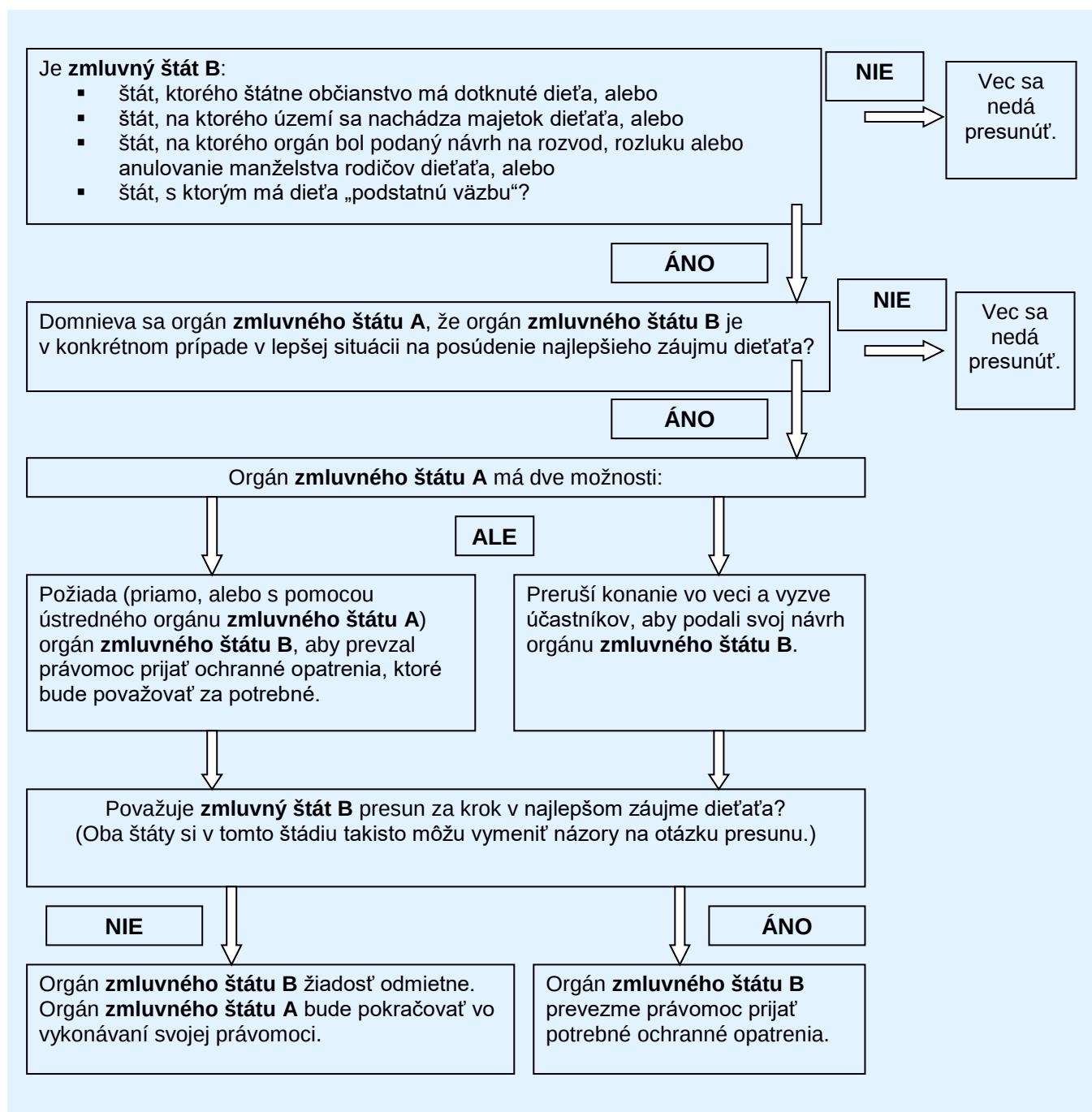
opatrení by však zanikla, len čo by orgány zmluvného štátu A prijali opatrenia, ktoré si situácia vyžaduje (pozri **kapitoly 6 a 7** tohto dokumentu). Preto, ak chce zmluvný štát B prevziať všeobecnú právomoc vo vzťahu k majetku, môže byť vhodnejší presun právomoci [a výhody vyplývajúce z výslovnej kooperatívnej podpory podľa článku 31 písm. a), pozri **kapitolu 10** tohto dokumentu].
 Pozri odsek **5.5** tohto dokumentu týkajúci sa možnosti čiastočného presunu vecí.
 Pozri odseky **5.19 – 5.22** tohto dokumentu týkajúce sa výslovnej komunikácie, ktorá by sa v tejto veci mala uskutočniť medzi príslušnými orgánmi.

175

176

Možnosť 1:

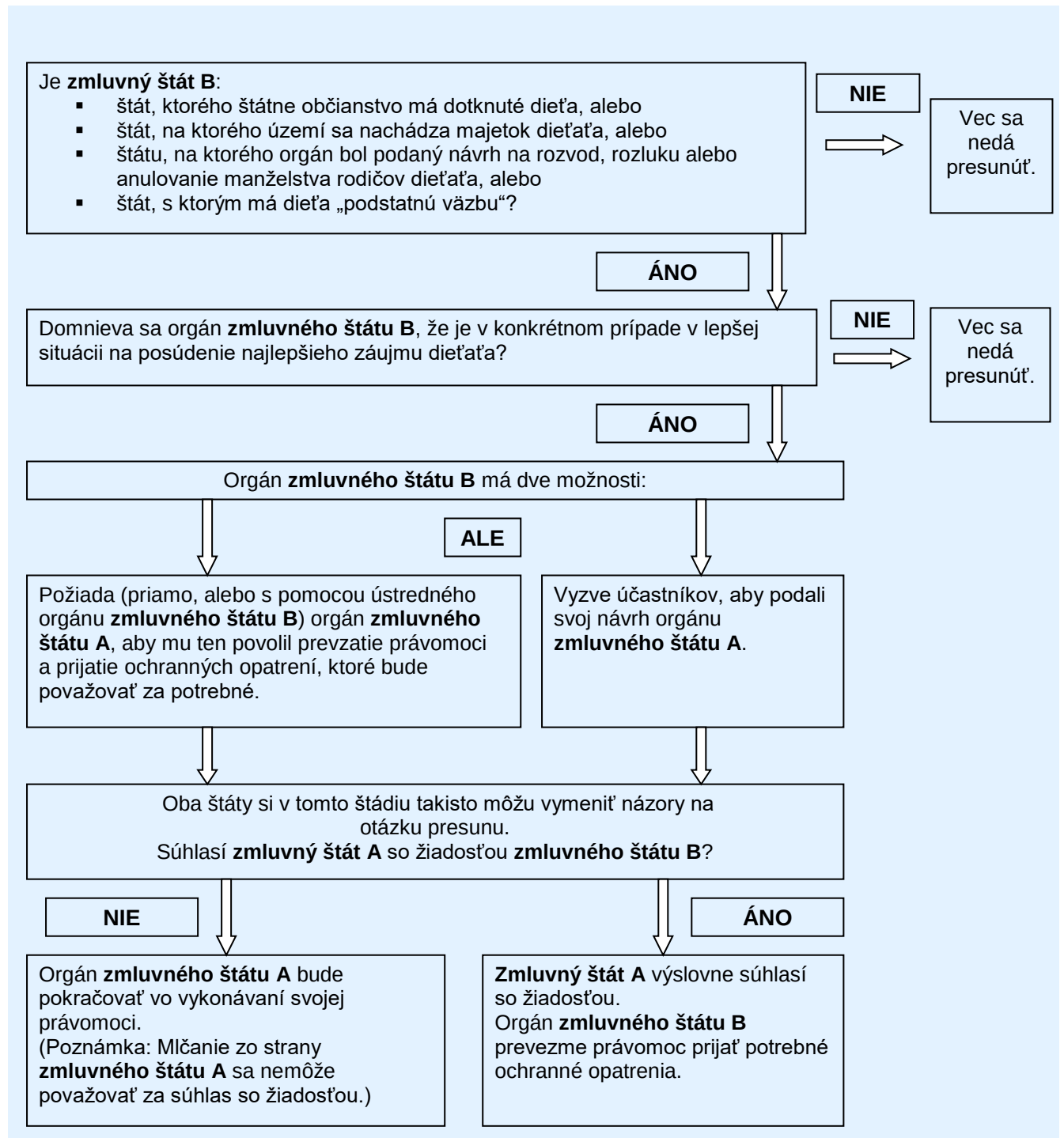
Žiadosť podaná alebo iniciovaná orgánom zmluvného štátu A, ktorý má právomoc podľa článku 5 alebo 6 dohovoru, orgánu zmluvného štátu B (článok 8)

Ak chce orgán zmluvného štátu B prevziať právomoc od orgánu zmluvného štátu A, mala by sa uplatniť táto analýza:

Možnosť 2:

Žiadosť podaná alebo iniciovaná orgánom zmluvného štátu B orgánu zmluvného štátu A, ktorý je zmluvným štátom obvyklého pobytu dieťaťa (článok 9)

D. Určité praktické aspekty presunu

a) *Ako zistí orgán, ktorý chce využiť ustanovenia o presune právomoci, ktorému príslušnému orgánu iného zmluvného štátu má zaslať svoju žiadosť?*

- 5.13 Pre orgán, ktorý chce využiť tieto ustanovenia o presune právomoci, je dôležitou praktickou otázkou, ako nájsť príslušný orgán v inom zmluvnom štáte. Je to ťažká otázka, najmä v prípade, že jednotlivé strany nepodali žiadny návrh žiadnemu orgánu druhého zmluvného štátu.
- 5.14 Zmluvné štáty sa môžu rozhodnúť, že osobitne určia orgány, ktorým sa majú zasielať žiadosti podľa článkov 8 a 9¹⁷⁷. Ak dotknutý štát takto určil príslušný orgán, všetky žiadosti týkajúce sa presunu právomoci by sa mali zasielať určenému orgánu. Takto určené orgány sa musia oznámiť Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného¹⁷⁸. Zverejnené budú na webovom sídle Haagskej konferencie [www.hcch.net, v časti „Convention 34“ (Dohovor 34) a následne „Authorities“ (Orgány)].
- 5.15 Ak sa však žiadny takýto orgán neurčil, existujú dva ďalšie spôsoby, ako môžu orgány získať pomoc. Prvým je ústredný orgán druhého zmluvného štátu, na ktorý sa môžu orgány obrátiť priamo alebo prostredníctvom svojho ústredného orgánu. Možná úloha ústredných orgánov v tejto súvislosti je osobitne uvedená v článkoch 8 a 9 dohovoru a v článku 31 písm. a) dohovoru¹⁷⁹. Druhým je Medzinárodná haagska sieť sudcov, ak jej členov menovali oba štáty. Členovia siete sú kontaktnými osobami v rámci svojej právomoci a môžu poskytovať informácie o rôznych aspektoch práva a konania vo svojej právomoci vrátane pomoci pri hľadaní príslušného orgánu¹⁸⁰. Zoznam členov Medzinárodnej haagskej siete sudcov je dostupný na webovom sídle Haagskej konferencie na adrese [www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „International Hague Network of Judges“ (Medzinárodná haagska sieť sudcov)].
- 5.16 Ústredné orgány môžu pomôcť aj pri zasielaní dokumentov medzi orgánmi a niektoré ústredné orgány môžu na požiadanie pomáhať pri výklade alebo preklade dokumentov alebo pri vyhľadávaní takých služieb vo svojom štáte. Členovia Medzinárodnej haagskej siete sudcov môžu takisto poskytnúť užitočné prostriedky na získavanie informácií o najlepších spôsoboch ďalšieho postupu, napríklad pokiaľ ide o informácie alebo dokumentáciu, o ktorú môže príslušný orgán požiadať pred zvážením presunu právomoci.

b) *Ako by mali orgány komunikovať?*

- 5.17 V článkoch 8 aj 9 sa takisto stanovuje, že orgány si môžu vymieňať názory na otázku presunu právomoci. Táto výmena názorov bude často potrebná, aby dožiadaný orgán mohol posúdiť, či by sa mala žiadosť prijať. Pomoc v tejto súvislosti môžu aj v tomto prípade poskytovať ústredné orgány aj Medzinárodná haagska sieť sudcov¹⁸¹.

¹⁷⁷ Článok 44.

¹⁷⁸ Článok 45.

¹⁷⁹ Pozri odsek 11.11 tohto dokumentu.

¹⁸⁰ Pozri poznámku pod čiarou č. 147.

¹⁸¹ V článku 31 písm. a) sa požaduje, aby ústredný orgán zmluvného štátu prijímal buď priamo, alebo prostredníctvom verejných orgánov, alebo iných inštitúcií všetky vhodné opatrenia, aby uľahčil komunikáciu a poskytol pomoc podľa článkov 8 a 9. Pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

- 5.18 Dva zainteresované orgány (často dva súdne orgány) môžu na výmenu názorov použiť rozličné médiá. Vzájomný kontakt môžu udržiavať prostredníctvom e-mailu alebo telefónu. Ak potrebujú účasť prekladateľov alebo požadujú prítomnosť strán alebo ich zástupcov, môžu využiť prostriedky konferenčných hovorov alebo videokonferencií.

c) *Ďalšie otázky týkajúce sa presunu právomoci, pri ktorých sa môže osvedčiť komunikácia medzi orgánmi*

- 5.19 Vzhľadom na skutočnosť, že presun právomoci nepredstavuje trvalý presun právomoci (pozri odsek 5.7 tohto dokumentu) a že presun právomoci sa môže týkať iba konkrétnej časti danej veci (pozri odsek 5.5 tohto dokumentu), pre oba zainteresované príslušné orgány bude dôležité, aby vo vzájomnej komunikácii boli čo najjednoznačnejšie, pokiaľ ide o predpokladaný rozsah akéhokoľvek presunu právomoci.
- 5.20 To znamená, že každý **dožadujúci** príslušný orgán (či už požaduje prevzatie, alebo presun právomoci) by mal zabezpečiť, aby jeho žiadosť bola jednoznačná, pokiaľ ide o:
- predpokladaný rozsah presunu (t. j. ktorých vecí sa predpokladaný presun právomoci má týkať a za akých okolností sa predpokladá, že príslušný orgán preberajúci právomoc bude pokračovať vo výkone právomoci vo vzťahu k týmto veciam v budúcnosti) a
 - vysvetlenie, prečo sa vykonanie tohto presunu právomoci považuje za krok v najlepšom záujme dieťaťa.
- 5.21 V niektorých prípadoch môže byť užitočná výmena názorov o predpokladanom rozsahu presunu právomoci. Ak je to možné a v prípade potreby po predložení návrhov strán, malo by sa vyvinúť úsilie o vyriešenie týchto záležitostí medzi príslušnými orgánmi, pričom každý príslušný orgán by mal tento záver zaznamenať spôsobom stanoveným v jeho jurisdikcii.
- 5.22 Jednoznačným záverom a/alebo záznamom týkajúcim sa uvedených podmienok sa môže v budúcnosti predísť nejasnostiam, pokiaľ ide o otázku, ktorý orgán má právomoc a vo vzťahu ku ktorým veciam.

Príklad 5 (B)¹⁸²

Nezosobášený pár a jeho deti majú pobyt v zmluvnom štáte A a sú jeho štátnymi príslušníkmi. Vzťah páru sa rozpadne a matka začne v zmluvnom štáte A konanie s cieľom získať povolenie na presťahovanie sa do zmluvného štátu B spolu s deťmi. Tejto žiadosti sa vyhovie a matka sa s deťmi presťahuje do zmluvného štátu B. Súd v zmluvnom štáte A takisto nariadi, že deti by mali tráviť letné prázdniny so svojím otcom v zmluvnom štáte A pod podmienkou, že deti nenavštívia svojich starých rodičov z otcovej strany (ktorých matka obviňuje z fyzického týrania detí).

Deti po návrate z prvého pobytu u otca počas letných prázdnin prezradia matke, že otec ich zobral navštíviť starých rodičov z otcovej strany. Matka požiadala zmluvný štát B o prerušenie ďalšieho styku. Otec požiadala zmluvný štát A o zmenu predchádzajúceho rozhodnutia o práve styku a zrušenie podmienky.

¹⁸²

Možné využitie ustanovení o presune právomoci v prípade medzinárodného únosu dieťaťa, ak strany dosiahli vzájomnú dohodu na základe mimosúdneho riešenia sporu, sa rozoberá v odsekoch 13.51 – 13.57, a najmä v odseku 13.55 tohto dokumentu.

Zmluvný štát A požiada o presun právomoci (článok 9) zo zmluvného štátu B, kde majú teraz deti obvyklý pobyt. Orgány konajúce vo veci v každom z dvoch zmluvných štátov spolu komunikujú prostredníctvom oboch ústredných orgánov na účely výmeny názorov na otázku presunu právomoci. Dohodnú sa, že strany predložia orgánom oboch štátov písomné návrhy týkajúce sa danej veci a že sa uskutoční výmena názorov prostredníctvom konferenčného hovoru za účasti strán. Po tejto výmene názorov zmluvný štát B rozhodne, že sú splnené podmienky na presun právomoci a že je v najlepšom záujme detí, aby sa konanie vo veci styku viedlo v zmluvnom štáte A¹⁸³. Orgány zmluvných štátov A a B zaznamenajú, že presun právomoci je obmedzený na vec styku detí s ich otcom a so starými rodičmi z otcovej strany a že podľa ich názoru je v najlepšom záujme detí, aby v tejto veci prijal rozhodnutie orgán zmluvného štátu A, pretože:

- otec má naďalej pobyt na území zmluvného štátu A,
- styk sa vykonáva tam,
- vyskytuje sa problém týkajúci sa porušenia príslušného súdneho rozhodnutia a
- vyskytuje sa problém týkajúci sa styku so starými rodičmi, pričom starí rodičia majú pobyt v danom štáte.

Zmluvný štát A napokon vyrieši prípad a rozhodne, že deti môžu byť naďalej v styku so svojím otcom a so starými rodičmi z otcovej strany.

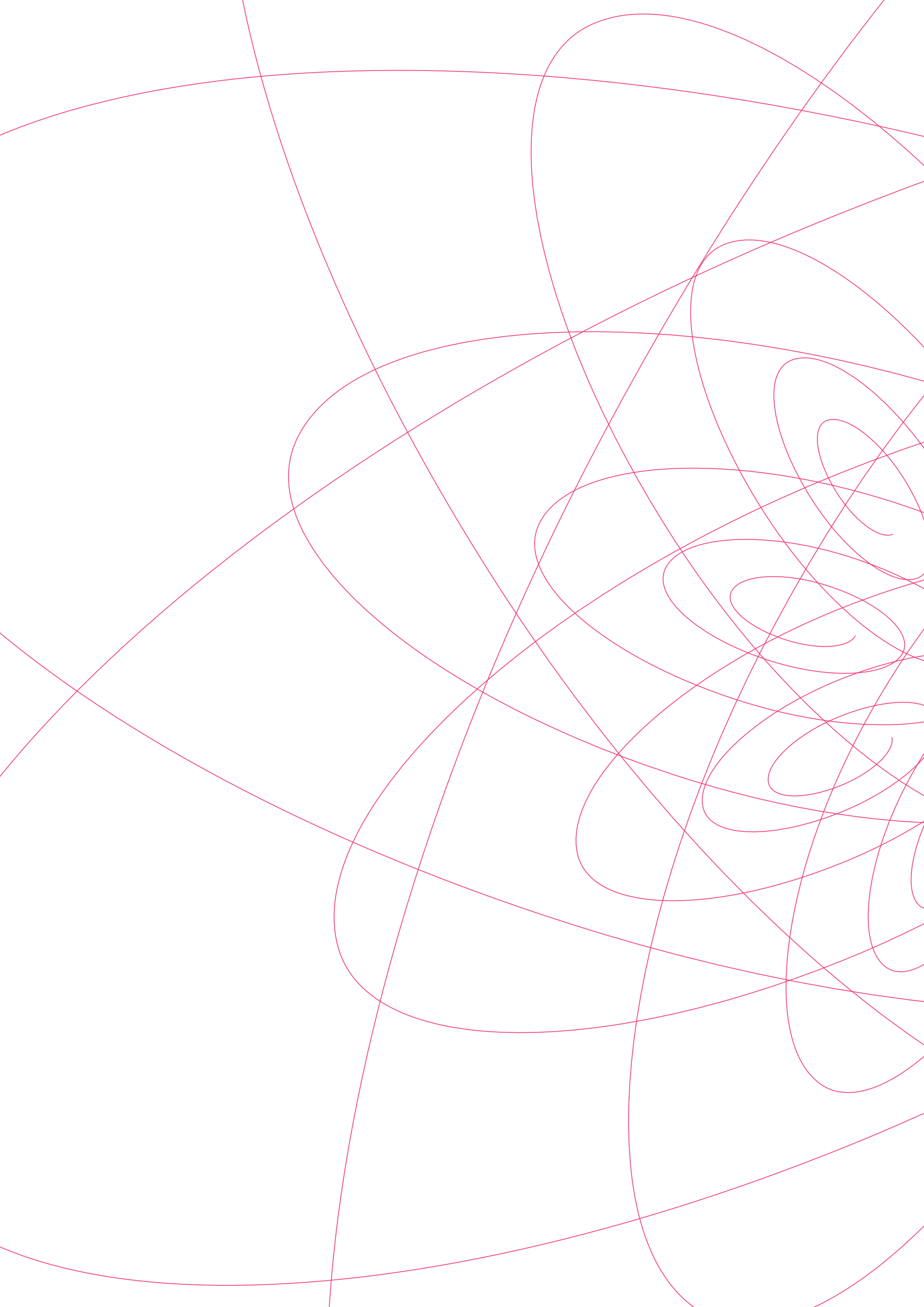
O rok neskôr matka jednostranne preruší styk na základe obvinenia, že otec počas styku s nimi deti týra. Otec začne v zmluvnom štáte A konanie o osobnej starostlivosti na základe obvinenia, že matka sa snaží, aby sa mu deti odcudzili. Zmluvný štát A odmietne vykonávanie právomoci, keďže predchádzajúci presun právomoci od zmluvného štátu B bol výslovne obmedzený na vec styku. Otec preto požiada zmluvný štát A, aby ten požiadal o presun právomoci vo veci osobnej starostlivosti. Zmluvný štát A odmietne, pretože sa nedomnieva, že je v lepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa vo veci osobnej starostlivosti. Rozhodne, že vo veci osobnej starostlivosti by sa malo konať v súlade so všeobecnými pravidlami určenia právomoci (t. j. v štáte obvyklého pobytu detí podľa článku 5, teda v zmluvnom štáte B).

183

Iným prístupom by bolo, že by si orgán zmluvného štátu B zachoval právomoc a vyzval otca na podanie žiadosti o to, aby orgán zmluvného štátu A v súlade s článkom 35 ods. 2 dohovoru vydal správu o jeho situácii (a prípadne aj o situácii starých rodičov z otcovej strany) a predložil zistenie o jeho (alebo ich) spôsobilosti vykonávať právo styku/kontaktu s deťmi a o podmienkach, za akých by sa styk/kontakt mal vykonávať, aby sa tieto informácie použili v rámci konania v zmluvnom štáte B. Podľa článku 35 ods. 3 môže zmluvný štát B odročiť konanie až do predloženia výsledku otcovej žiadosti. Ďalšie informácie o článku 35 sú uvedené v **kapitolách 11 a 13** tohto dokumentu.

6

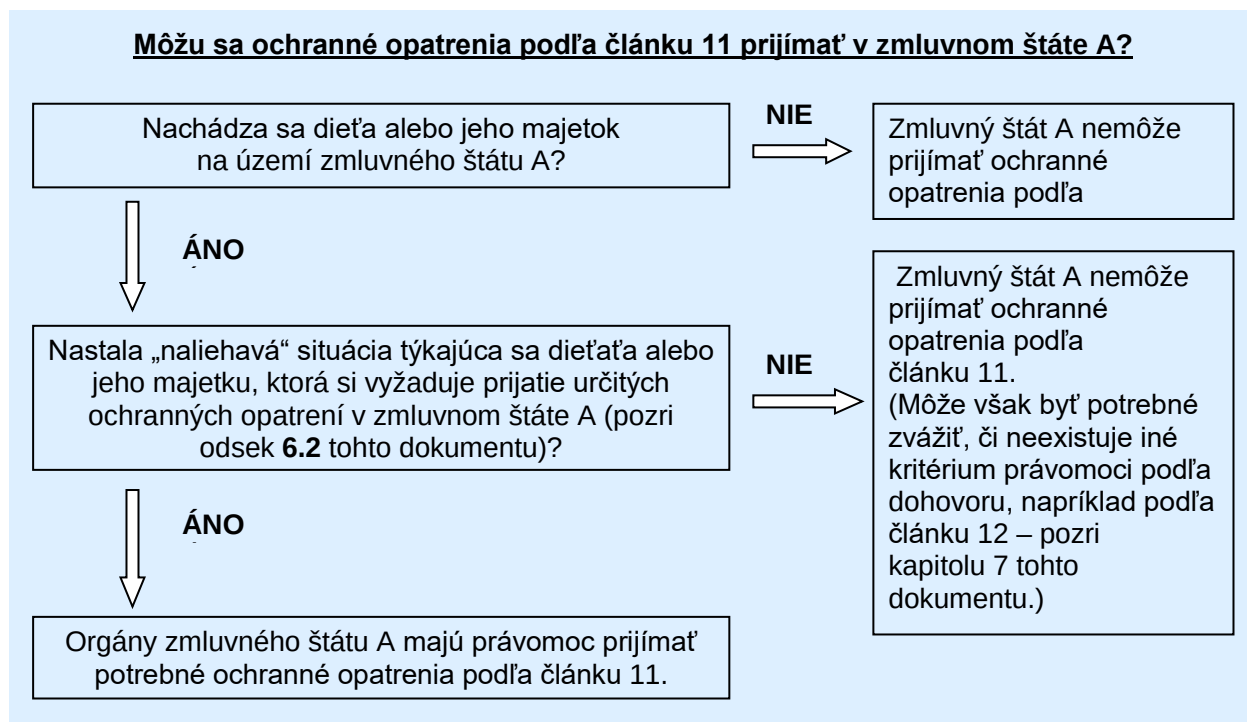
*OCHRANNÉ OPATRENIA V
NALIEHAVÝCH PRÍPADOCH*

A. Prijímanie potrebných ochranných opatrení v naliehavých prípadoch

Článok 11

- 6.1 V každom naliehavom prípade majú orgány ktoréhokoľvek zmluvného štátu, na ktorého území sa **nachádza** dieťa alebo jeho majetok, právomoc na prijatie potrebných ochranných opatrení¹⁸⁴.

a) Kedy je prípad „naliehavý“?

- 6.2 V dohovore nie je vymedzené, čo predstavuje pojem „naliehavé prípady“¹⁸⁵. Bude preto vecou súdnych/správnych orgánov daného zmluvného štátu, aby rozhodli, či je konkrétna situácia „naliehavá“. Podľa dôvodovej správy sa situácia môže považovať za naliehavú, keď by v prípade, že by sa ochranné opatrenia prijímali iba bežnými postupmi podľa článkov 5 až 10 (všeobecný základ právomoci), mohla byť dieťaťu spôsobená nenapraviteľná ujma, prípadne by mohla byť ohrozená ochrana dieťaťa alebo jeho záujmy¹⁸⁶. Užitočným prístupom orgánov preto môže byť, že orgány zvážia, či dieťa môže utrpieť nenapraviteľnú ujmu, prípadne či môže byť ohrozená jeho ochrana alebo jeho záujmy, ak sa opatrenie na ochranu dieťaťa neprijme v období, ktoré zrejme uplynie skôr, ako orgány so všeobecnou právomocou podľa článkov 5 až 10 budú môcť prijať potrebné ochranné opatrenia.
- 6.3 Je potrebné poznamenať, že práve „naliehavá“ situácia odôvodňuje odchýlenie sa od všeobecných pravidiel určovania právomoci podľa dohovoru (články 5 až 10). Z toho dôvodu sa uvádza, že pojem „naliehavosť“ by sa mal vykladať „pomerne prísne“¹⁸⁷.

¹⁸⁴ Článok 11 je takmer presne prevzatý z článku 9 ods. 1 Haagskeho dohovoru o ochrane maloletých z roku 1961.

¹⁸⁵ Pojem „naliehavosť“ nebol vymedzený ani v Haagskom dohovore o ochrane maloletých z roku 1961.

¹⁸⁶ Dôvodová správa, odsek 68.

¹⁸⁷ Tamže.

- 6.4 Príkladom „naliehavej“ situácie môžu byť takéto prípady: 1. dieťa sa nachádza mimo štátu svojho obvyklého pobytu a na záchranu jeho života (alebo na zabránenie vzniku nenapraviteľnej ujmy, prípadne ohrozeniu jeho záujmov) je potrebné lekárske ošetrovanie, ale nie je možné získať súhlas rodičov s týmto ošetrovaním; 2. dieťa je mimo štátu svojho obvyklého pobytu, pričom prebieha styk s rodičom, ktorý v tom štáte nemá pobyt, a obviní tohto rodiča z fyzického/sexuálneho zneužívania, takže tento styk je potrebné okamžite prerušiť a/alebo zariadiť pre dieťa náhradnú dočasnú starostlivosť; 3. je potrebné zabezpečiť rýchly predaj majetku podliehajúceho skaze, ktorý patrí dieťaťu; alebo 4. došlo k neoprávnenému premiestneniu alebo zadržaniu dieťaťa¹⁸⁸ a v súvislosti s konaním začatým podľa Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 je potrebné naliehave vykonať opatrenia na zaistenie bezpečného návratu dieťaťa¹⁸⁹ do zmluvného štátu jeho obvyklého pobytu¹⁹⁰.
- 6.5 Aj keď zatiaľ neexistuje ustálená prax pri posudzovaní, čo predstavuje „naliehavý prípad“, za týchto okolností je zrejmé, že je na príslušnom orgáne, ktorý koná vo veci žiadosti o návrat, aby na základe skutočností týkajúcich sa danej konkrétnej veci rozhodol, či ide o „naliehavý“ prípad, v ktorom by sa pri prijímaní ochranných opatrení na zaistenie bezpečného návratu dieťaťa dalo oprieť o článok 11. Táto otázka sa rozoberá aj v **kapitole 13** odsekoch **13.5** až **13.12** tohto dokumentu.

b) Čo predstavujú „potrebné“ ochranné opatrenia?

- 6.6 „Ochranné opatrenia“, ktoré sa môžu prijímať podľa článku 11 dohovoru, majú rovnaký rozsah vecnej pôsobnosti ako opatrenia, ktoré sa môžu prijímať podľa článkov 5 až 10 dohovoru, t. j. ide o opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa, ktorých neúplný zoznam je uvedený v článku 3, pričom úplný zoznam vylúčených vecí je uvedený v článku 4¹⁹¹.
- 6.7 Autori návrhu dohovoru však zámerne neuviedli, aké konkrétne „potrebné“ ochranné opatrenia sa môžu prijímať na základe naliehavosti podľa článku 11. Bolo rozhodnuté, že v každej situácii by sa „potrebné“ opatrenia mali určovať na základe naliehavosti¹⁹². Bude preto vecou súdnych alebo správnych orgánov v každom zmluvnom štáte, aby na základe skutkovej podstaty každej konkrétnej veci rozhodli, aké opatrenia (v rozsahu pôsobnosti dohovoru) sú „potrebné“ na riešenie vzniknutej naliehavej situácie.

¹⁸⁸ Pozri článok 7 ods. 2.

¹⁸⁹ Vo vzťahu k príkladu 4 sa v rámci zasadnutia osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) poukázalo na to, že aj keď sú opatrenia, ktoré uľahčujú bezpečný návrat dieťaťa v súvislosti so žiadosťou o návrat podľa dohovoru z roku 1980, mimoriadne cenné, nemusí vždy ísť o „naliehavý prípad“ (aby sa pri prijímaní týchto opatrení mohol ako základ právomoci použiť článok 11). Tak by to bolo predovšetkým pri prísnom výklade pojmu „naliehavosť“, ktorý sa požaduje v dôvodovej správe. Naproti tomu sa konštatovalo, že použitie článku 11 za takých okolností je dôležitým doplnkom „súboru nástrojov“, ktoré majú orgány k dispozícii na zaistenie „bezpečného návratu“ dieťaťa po neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní. Ďalej sa poukázalo na to, že prípad, v ktorom je potrebné prijať opatrenia na zaistenie bezpečného návratu dieťaťa do štátu jeho obvyklého pobytu, je spravidla „naliehavým prípadom“, takže je možné použiť článok 11.

V záveroch a odporúčaniach zo zasadnutia osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) [dostupné na adrese www.hcch.net (postup je uvedený v poznámke pod čiarou č. 16)], sa uvádza (v odseku 41): „Dohovor z roku 1996 poskytuje právny základ právomoci prijímať v naliehavých prípadoch ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu, a to aj v súvislosti s konaním o návrate podľa dohovoru z roku 1980. Takéto opatrenia sa uznávajú a nariaďujú sa ich výkon alebo sa zaregistrujú na účely výkonu v štáte, do ktorého sa dieťa vracia, za predpokladu, že oba dotknuté štáty sú zmluvnými stranami dohovoru z roku 1996.“ Pozri ďalej **príklady** na konci tejto kapitoly. Vo vzťahu k bodu 4 pozri aj odseky **13.5** – **13.12** tohto dokumentu.

¹⁹¹ Pozri **kapitolu 3** tohto dokumentu týkajúcu sa rozsahu pôsobnosti dohovoru.

¹⁹² Pozri dôvodovú správu, odsek 70.

c) Ako dlho platia ochranné opatrenia prijaté podľa článku 11?

- 6.8 Právomoc zmluvného štátu na základe naliehavosti je súbežná právomoc¹⁹³, t. j. súbežná so **všeobecnou** právomocou štátu podľa článkov 5 až 10, ale je prísne podriadená tejto všeobecnej právomoci. Zabezpečené je to v článku 11 ods. 2 a 3 tak, že potrebné ochranné opatrenia prijaté podľa článku 11 sú časovo obmedzené¹⁹⁴. Ak má dieťa obvyklý pobyt na území **zmluvného** štátu, platnosť potrebných opatrení prijatých podľa článku 11 zanikne, len čo orgány zmluvného štátu, ktorý má všeobecnú právomoc (spravidla orgány štátu obvyklého pobytu dieťaťa), prijmú opatrenia, ktoré si situácia vyžaduje¹⁹⁵. Ak má dieťa obvyklý pobyt na území **nezmluvného** štátu, platnosť potrebných opatrení prijatých podľa článku 11 zanikne, len čo sa opatrenia, ktoré si vyžaduje situácia a ktoré prijali orgány iného štátu, uznajú v danom zmluvnom štáte¹⁹⁶.
- 6.9 Je potrebné poznamenať, že ak sa začalo konanie o ochranných opatreniach v naliehavom prípade v jednom zmluvnom štáte (podľa článku 11), príslušné orgány, ktoré konajú v inom zmluvnom štáte na základe článkov 5 až 10, **nemusia** prerušiť konanie, kým sa opatrenie prijme¹⁹⁷. Okrem toho, keďže platnosť akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohol prijať prvý zmluvný štát na základe článku 11, zanikne, len čo orgány s právomocou podľa článkov 5 až 10 prijmú rozhodnutie (článok 11 ods. 2), v tejto situácii by zmluvné štáty mali spolu diskutovať (prostredníctvom ústredných orgánov alebo priamej komunikácie medzi súdmi) o najúčinnnejšom spôsobe konania v záujme čo najlepšej ochrany dieťaťa¹⁹⁸.

d) Keď zmluvný štát prijme opatrenia podľa článku 11, aké ďalšie kroky by mal podniknúť na zaistenie nepretržitej ochrany dieťaťa?

- 6.10 V prípadoch, keď boli prijaté potrebné ochranné opatrenia podľa článku 11, súdny alebo správny orgán, ktorý tieto opatrenia prijal, môže mať záujem o komunikáciu a spoluprácu s ktorýmkoľvek iným štátom, ak to považuje za potrebné na zaistenie nepretržitej ochrany dieťaťa¹⁹⁹. Táto komunikácia a spolupráca môže prebiehať priamo medzi príslušnými orgánmi²⁰⁰ alebo prípadne s pomocou príslušných ústredných orgánov²⁰¹. Napríklad príslušné orgány v zmluvnom štáte, kde boli prijaté opatrenia podľa článku 11, môžu informovať príslušný orgán v štáte obvyklého pobytu dieťaťa (alebo prípadne ústredný orgán tohto štátu) o situácii dieťaťa a o prijatých opatreniach²⁰². To by štátu obvyklého pobytu dieťaťa

¹⁹³ Článok 13 (*lis pendens*) sa neuplatňuje v prípade, že boli prijaté potrebné ochranné opatrenia podľa článku 11 (pozri znenie samotného článku 13, v ktorom sa hovorí o zmluvných štátoch s právomocou „podľa článkov 5 až 10“) – pozri odsek 4.34 tohto dokumentu. Pokiaľ ide o vykonávanie článku 13, pozri ďalej odseky 4.29 – 4.35 tohto dokumentu.

¹⁹⁴ Otázky zachovania opatrení sa všeobecne rozoberajú v kapitole 8 tohto dokumentu.

¹⁹⁵ Článok 11 ods. 2.

¹⁹⁶ Článok 11 ods. 3.

¹⁹⁷ Dôvodom je, že pravidlá týkajúce sa prekážky začatej veci (*lis pendens*) stanovené v článku 13 dohovoru sa na konanie podľa článku 11 neuplatňujú. Pozri poznámku pod čiarou č. 193.

¹⁹⁸ Pozri ďalej kapitulu 11 tohto dokumentu.

¹⁹⁹ Táto veta sa neobmedzuje na komunikáciu a spoluprácu medzi **zmluvnými** štátmi dohovoru z roku 1996, čo je v súlade s filozofiou, z ktorej vychádzajú ustanovenia dohovoru. Pozri odsek 11.18 a nasledujúce odseky tohto dokumentu.

²⁰⁰ V prípade súdnych orgánov to môže zahŕňať priamu komunikáciu medzi súdmi, pozri poznámku pod čiarou č. 147.

²⁰¹ Pozri ďalej kapitulu 11 tohto dokumentu.

²⁰² V odseku 72 dôvodovej správy sa uvádza, že „nebolo zámerom textu [dohovoru] zaviesť orgánu, ktorého právomoc sa zakladá na naliehavosti, povinnosť informovať orgány štátu obvyklého pobytu dieťaťa o prijatom opatrení, a to z obavy, že vznikne nadmerné zaťaženie spojené s vykonávaním dohovoru a poskytne sa zámienka na odmietnutie uznania takého opatrenia v iných zmluvných štátoch, ak by táto informácia nebola poskytnutá“. Napriek tomu, že v texte dohovoru nie je v tejto súvislosti

umožnilo zaistiť, aby sa v prípade potreby situácia dieťaťa dôkladne preskúmala a aby sa prijali všetky potrebné ochranné opatrenia na dlhodobú ochranu dieťaťa.

- 6.11 V týchto prípadoch môžu byť relevantné aj osobitné ustanovenia dohovoru o spolupráci (napr. článok 36), ktoré by sa mali vždy starostlivo zvážiť.

B. Existuje na základe dohovoru z roku 1996 nárok na uznanie a výkon ochranných opatrení prijatých podľa článku 11?

- 6.12 Áno, podľa kapitoly IV dohovoru existuje nárok na uznanie a výkon ochranných opatrení prijatých v naliehavých prípadoch²⁰³. Je potrebné poznamenať, že v článku 23 ods. 2 sú konkrétne vymedzené dôvody na odmietnutie uznania v naliehavých prípadoch [pozri článok 23 ods. 2 písm. b) a c)]²⁰⁴.

Príklad 6 (A)

Dieťa s obvyklým pobytom v nezmluvnom štáte A ide na školský výlet do zmluvného štátu B bez rodičov. Ochorenie a potrebuje urgentný lekársky zákrok, ktorý by si za normálnych okolností vyžadoval súhlas rodičov. S jeho rodičmi sa však nedá spojiť. Orgány zmluvného štátu B majú právomoc prijať potrebné opatrenia, ktoré umožňujú ich právne predpisy, na zabezpečenie toho, aby sa k lekárske mu ošetrovaniu mohlo pristúpiť bez súhlasu rodičov.

Príklad 6 (B)

Tri deti majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, kde žijú so svojou matkou a sú v pravidelnom kontakte so svojím otcom. Počas letných prázdnin matka a deti navštívia starých rodičov z matkinej strany v zmluvnom štáte B. Pri pobyte v zmluvnom štáte B auto, v ktorom cestujú, havaruje a matka leží v kóme na jednotke intenzívnej starostlivosti. Orgány štátu B majú právomoc prijať naliehavé opatrenie, ktorým zabezpečia, aby boli deti dočasne zverené do starostlivosti starých rodičov z matkinej strany²⁰⁵. O týždeň neskôr matka umrie. Súd v zmluvnom štáte A následne vydá rozhodnutie, ktorým zabezpečí, že deti budú žiť so svojím otcom²⁰⁶. Platnosť rozhodnutia vydaného v zmluvnom štáte B preto zaniká (nemá už ďalej účinok), keďže opatrenia, ktoré si vyžaduje situácia, teraz prijali orgány zmluvného štátu A²⁰⁷.

Príklad 6 (C)

Dve deti s obvyklým pobytom v zmluvnom štáte A oprávnené cestujú so svojím otcom na dovolenku do zmluvného štátu B. Počas pobytu v zmluvnom štáte B je otec zaistený pre podozrenie z pašovania drog. Následne je obvinený z trestného činu a do začiatku procesu je vzatý do vyšetrovacej väzby. Orgány zmluvného štátu B majú právomoc prijať naliehavé opatrenia na zabezpečenie starostlivosti o deti²⁰⁸.

výslovne uvedená povinnosť, stále sa považuje za osvedčený postup, aby zmluvné štáty takto komunikovali a spolupracovali s cieľom zaistiť nepretržitú ochranu dieťaťa v prípade prijatia takých opatrení.

²⁰³ Článok 23 a nasledujúce.

²⁰⁴ Pozri ďalej **kapitolu 10** tohto dokumentu.

²⁰⁵ Článok 11.

²⁰⁶ Ako zmluvný štát, kde majú deti obvyklý pobyt, podľa článku 5. Je potrebné poznamenať, že v prípade tohto charakteru môžu byť relevantné aj viaceré ustanovenia dohovoru týkajúce sa spolupráce (napr. články 32 a 34), pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

²⁰⁷ Článok 11 ods. 2, pričom zmluvný štát A je zmluvným štátom, ktorý má všeobecnú právomoc vo vzťahu k deťom podľa článku 5.

²⁰⁸ Článok 11. V tejto situácii by sa mohli využiť aj ustanovenia dohovoru týkajúce sa spolupráce s cieľom rýchlo upozorniť na situáciu detí orgány zmluvného štátu A a poskytnúť týmto orgánom všetky relevantné informácie. Orgány zmluvného štátu A (zmluvného štátu obvyklého pobytu detí) by potom mohli prijať ochranné opatrenia vo vzťahu k deťom (ktoré môžu zahŕňať, ak deti majú v zmluvnom

Príklad 6 (D)

Dieťa má obvyklý pobyt v nezmluvnom štáte A a vlastnú nehnuteľnosť, ktorá sa nachádza na území zmluvného štátu B. Táto nehnuteľnosť je v havarijnom stave a v dôsledku závažných štrukturálnych problémov sa pravdepodobne zrúti, ak sa nepodniknú kroky na jej rekonštrukciu. Orgány zmluvného štátu B prijmú naliehavé opatrenia a poveria určitú spoločnosť, aby vykonala potrebné opravy (predpokladá sa trvanie 5 až 6 mesiacov). Mesiac po tom, ako orgány zmluvného štátu B prijali tieto opatrenia, orgány nezmluvného štátu A povolia rodičom dieťaťa predať majetok v jeho súčasnom stave kupujúcemu, ktorého už určili. Rodičia žiadajú, aby v zmluvnom štáte B uznali rozhodnutie nezmluvného štátu A. Opatrenie v zmluvnom štáte B uznajú (podľa jeho pravidiel, ktoré nepatria do rámca dohovoru²⁰⁹). Platnosť naliehavého opatrenia prijatého v zmluvnom štáte B preto zaniká a majetok sa môže predať²¹⁰.

Príklad 6 (E)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, kde žije so svojimi rodičmi. Jeho rodičia vlastnia v zmluvnom štáte B majetok, ktorý dieťa po ich smrti zdedí. Rodina cestuje na dovolenku do zmluvného štátu C. Počas dovolenky v zmluvnom štáte C je rodina účastníkom vážnej havárie lode. Obaja rodičia zahynú a dieťa je vážne zranené. Dieťa potrebuje urgentné, nákladné lekárske ošetrovanie a jediným zdrojom finančných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii na financovanie takého ošetrovania, je majetok v zmluvnom štáte B. Orgány zmluvného štátu C kontaktujú orgány zmluvných štátov A a B a informujú ich o situácii dieťaťa²¹¹. Orgány zmluvného štátu B považujú prípad za naliehavý a prijmú ochranné opatrenia podľa článku 11: 1. vymenujú právneho zástupcu dieťaťa, ktorý sa bude zaoberať vecou majetku v zmluvnom štáte B; a 2. umožnia rýchle získanie finančných prostriedkov z majetku (formou ďalšej hypotéky) na konkrétny účel financovania lekárskeho ošetrovania dieťaťa. Tieto opatrenia sa uznajú v zmluvnom štáte C priamo zo zákona²¹². Zmluvný štát C považuje prípad za naliehavý a prijme potrebné ochranné opatrenia podľa článku 11 s cieľom umožniť lekárske ošetrovanie dieťaťa. Zmluvné štáty B a C komunikujú s cieľom vzájomne sa informovať a informovať aj zmluvný štát A o opatreniach prijatých vo vzťahu k dieťaťu.

Zmluvný štát A môže prijať dlhodobé ochranné opatrenia, ktoré si vyžaduje situácia, a vtedy zanikne platnosť opatrení prijatých podľa článku 11 v zmluvných štátoch B a C²¹³.

Príklad 6 (F)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, kde žije so svojou matkou a svojím otcom. Vzťah rodičov sa rozpadne a matka neoprávnene premiestni²¹⁴ dieťa zo zmluvného štátu A do zmluvného štátu B. Otec okamžite podá žiadosť o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 (ktorého sú oba štáty zmluvnými stranami). Matka nepovolí žiadny styk dieťaťa s otcom a zdá sa, že konanie o návrate v zmluvnom štáte B potrvá niekoľko mesiacov. Orgány zmluvného štátu A nemôžu v tomto časovom rámci prijať opatrenia týkajúce sa dočasného styku dieťaťa s otcom.

štáte A matku, ktorá ich má v osobnej starostlivosti, ich návrat do zmluvného štátu A do starostlivosti ich matky).

²⁰⁹ Keďže ide o rozhodnutie **nezmluvného** štátu.

²¹⁰ Článok 11 ods. 3.

²¹¹ Článok 30 ods. 1. Pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

²¹² Pozri odsek **6.12** tohto dokumentu.

²¹³ Pozri však odsek 72 dôvodovej správy, ktorý sa týka skutočnosti, že každý úkon **vykonaný** v súlade s ochranným opatrením prijatým podľa článku 11 bude, samozrejme, naďalej účinný. V odseku 72 sa uvádza, že „je zjavné, že nie je možné vrátiť späť chirurgický zákrok alebo predaj majetku, ktorý sa už uskutočnil“.

²¹⁴ V súlade s významom pojmu „neoprávnené premiestnenie“, ako je vysvetlený v článku 7 ods. 2 dohovoru z roku 1996.

V závislosti od konkrétnych okolností prípadu sa môžu orgány zmluvného štátu B domnievať, že nedostatočný styk medzi otcom a dieťaťom spôsobí dieťaťu nenapraviteľnú ujmu, prípadne inak ohrozí ochranu dieťaťa alebo jeho záujmy²¹⁵. Orgány preto môžu rozhodnúť, že ide o naliehavú situáciu, ktorá si vyžaduje prijatie opatrení na zabezpečenie nejakej formy dočasného styku otca a dieťaťa až do ukončenia konania o návrate.²¹⁶

Príklad 6 (G)²¹⁷

Tri deti majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, kde žijú so svojou matkou a svojim otcom. Vzťah sa rozpadne a matka neoprávnenne premiestni²¹⁸ deti do zmluvného štátu B. Otec podá žiadosť o návrat detí podľa Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 (ktorého sú oba štáty zmluvnými stranami). V rámci konania o návrate v zmluvnom štáte B sú voči otcovi vznesené obvinenia zo sexuálneho zneužívania a matka sa na obranu pred návratom odvolá na článok 13 ods. 1 písm. b) dohovoru z roku 1980.

*Sudca v zmluvnom štáte B, ktorý posudzuje žiadosť o návrat, sa domnieva, že na základe skutočností prípadu neexistuje vážne nebezpečenstvo spôsobenia ujmy deťom, ak sa vrátia do zmluvného štátu A, **za predpokladu**, že deti počas vyšetrovania obvinení zo sexuálneho zneužívania v zmluvnom štáte A nezostanú samotné v osobnej starostlivosti otca. Sudca považuje za potrebné, aby akýkoľvek styk detí s otcom prebiehal v prostredí pod dohľadom, až kým v zmluvnom štáte A nebude prijaté rozhodnutie vo veci samej, pokiaľ ide o osobnú starostlivosť vrátane styku²¹⁹. Sudca preto nariadi návrat detí, ale zároveň prijme naliehavé opatrenie na ich ochranu, keď zabezpečí, aby kontakt otca s deťmi musel prebiehať pod dohľadom, až kým v zmluvnom*

²¹⁵ Pozri odsek 6.2 tohto dokumentu.

²¹⁶ Pozri aj publikáciu *General Principles and Guide to Good Practice – Transfrontier Contact Concerning Children* (Všeobecné zásady a príručka osvedčených postupov – Cezhraničný styk týkajúci sa detí) (Jordan Publishing, 2008) (ďalej len „príručka osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku“), najmä odsek 5.1, ktorý sa týka styku opusteného rodiča s dieťaťom v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania. Publikácia je dostupná aj na webovom sídle Haagskej konferencie na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Guides to Good Practice“ (Príručky osvedčených postupov).

O tom, či nedostatočný styk medzi otcom a dieťaťom môže spôsobiť dieťaťu nenapraviteľnú ujmu alebo ohroziť jeho záujmy a či preto ide o naliehavú situáciu, rozhodne príslušný orgán na základe skutkových zistení v danej konkrétnej veci. O tejto záležitosti sa diskutovalo na zasadnutí osobitnej komisie v roku 2011 (časť I), kde sa odborníci nezhodli na tom, či nedostatočný dočasný styk predstavuje naliehavý prípad. Niektorí odborníci vyjadrili názor, že hoci dočasný styk dieťaťa s opusteným rodičom je za týchto okolností dôležitý a mal by sa podľa možnosti uľahčiť, nedostatočný dočasný styk by len zriedkavo predstavoval taký „naliehavý prípad“, že by sa dal na stanovenie právomoci na prijatie takých opatrení využiť článok 11, najmä vzhľadom na to, že článok 11 si vyžaduje prísny výklad (pozri odsek 6.4 tohto dokumentu). Iní odborníci však ostro nesúhlasili, pričom tvrdili, že to, či dočasný styk vedie k „naliehavému prípadu“, závisí výlučne od skutkovej podstaty konkrétneho prípadu: napríklad, ak sa konanie o návrate z nejakého dôvodu odloží, môže sa stať, že nedostatočný styk s opusteným rodičom spôsobí dieťaťu nenapraviteľnú ujmu. V takej situácii ide o „naliehavý“ prípad a opatrenia podľa článku 11 by sa mohli a mali prijať.

Je potrebné poznamenať, že rozhodnutím orgánu zmluvného štátu, v ktorom prebieha konanie o návrate, nie je dotknuté prípadné rozhodnutie, ktoré môže prijať zmluvný štát obvyklého pobytu dieťaťa, ak a keď mu to situácia umožňuje. Platnosť rozhodnutia zmluvného štátu B o styku s otcom zanikne, len čo zmluvný štát A prijme rozhodnutie vo veci (článok 11 ods. 2).

²¹⁷ Pozri odsek 6.4 tohto dokumentu, v ktorom sa pripomína diskusia na zasadnutí osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) týkajúca sa okolností, za ktorých sa môžu prijímať opatrenia na uľahčenie „bezpečného návratu“ podľa článku 11 dohovoru z roku 1996 v súvislosti s konaním o návrate vedeným podľa dohovoru z roku 1980.

²¹⁸ V súlade s významom pojmu „neoprávnené premiestnenie“, ako je vysvetlený v článku 7 ods. 2 dohovoru z roku 1996.

²¹⁹ Zmluvný štát A ako zmluvný štát, kde mali deti obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, si zachováva právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k deťom, až kým sa nespĺnia podmienky stanovené v článku 7 (pozri **kapitolu 4**, odseky **4.20 – 4.25** tohto dokumentu, pokiaľ ide o článok 7 dohovoru, a **kapitolu 13**, odseky **13.1 – 13.14** tohto dokumentu, pokiaľ ide o medzinárodné únosy detí). To znamená, že vo veci samej, pokiaľ ide o zverenie detí do osobnej starostlivosti, bude rozhodovať zmluvný štát A. V rámci tohto scenára by zmluvný štát B prijal dočasné rozhodnutie v naliehavej situácii, až kým by zmluvný štát A nebol schopný prijať rozhodnutie v danej veci.

Štáte A nebude vo veci prijaté rozhodnutie²²⁰. Toto naliehavé opatrenie sa uzná v zmluvnom štáte A priamo zo zákona a bude vykonateľné podľa kapitoly IV dohovoru²²¹. Jeho platnosť zanikne, len čo zmluvný štát A prijme potrebné ochranné opatrenia, ktoré si vyžaduje situácia²²².

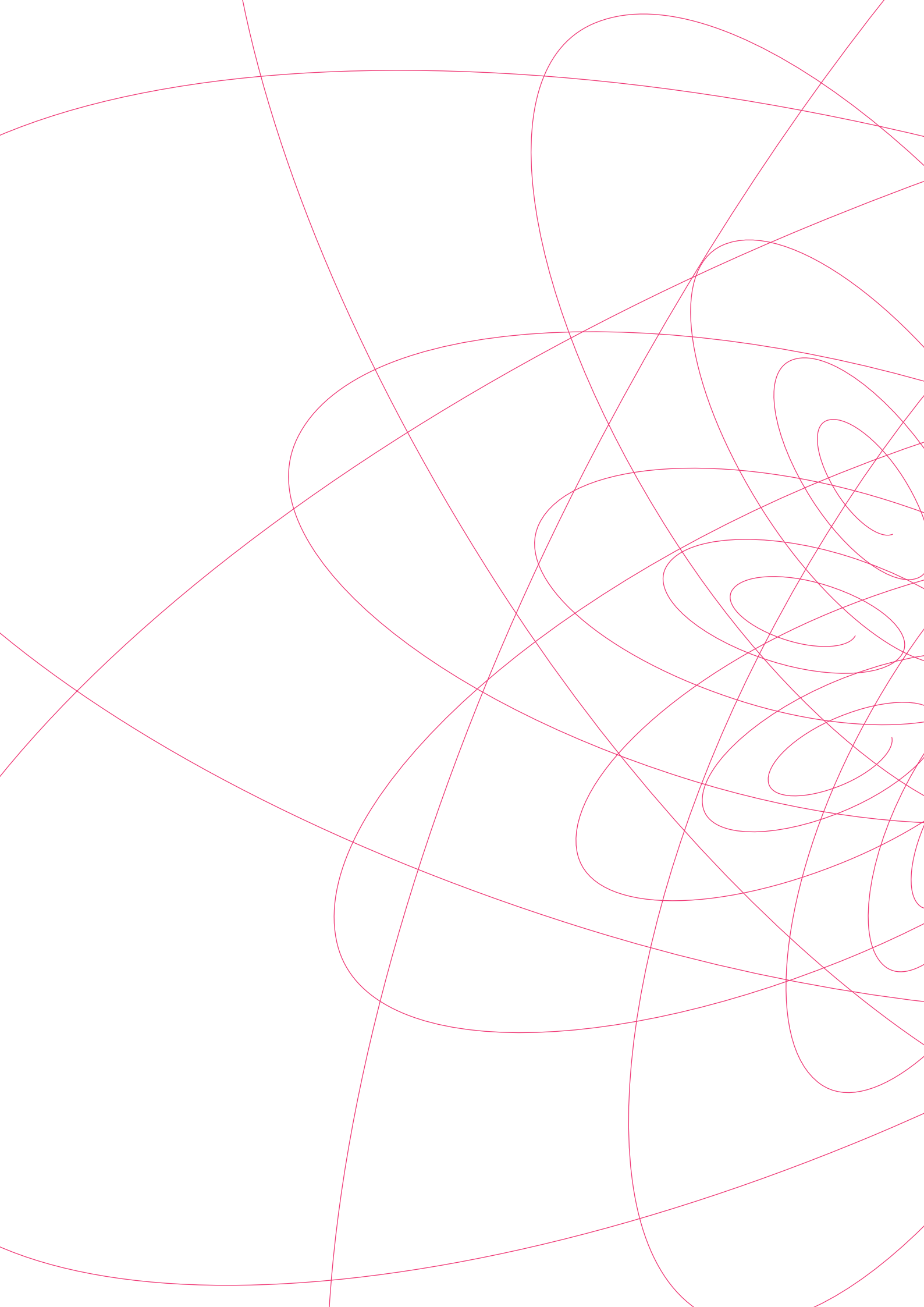
²²⁰ V prípade, ako je tento, by boli veľmi dôležité aj mechanizmy spolupráce uvedené v dohovore (pozri **kapitolu 11** tohto dokumentu). Napríklad, ak orgány zmluvného štátu A chcú prijať rozhodnutie týkajúce sa dočasného styku detí s otcom, môžu podľa článku 34 požiadať príslušné orgány zmluvného štátu B o poskytnutie všetkých informácií týkajúcich sa tvrdení o sexuálnom zneužívaní a akýchkoľvek ďalších informácií relevantných pre otázku styku.

²²¹ Pozri **kapitolu 10** tohto dokumentu.

²²² Článok 11 ods. 2.

DOČASNÉ OPATRENIA

A. Kedy sa môžu prijímať dočasné opatrenia?

Článok 12

7.1 Nezávisle od naliehavých prípadov je v článku 12 stanovené osobitné kritérium právomoci umožňujúce orgánom zmluvného štátu, na ktorého území sa **nachádza** dieťa alebo jeho majetok, prijímať opatrenia dočasnej povahy na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa. Na začiatku je potrebné všimnúť si tri body týkajúce sa týchto „dočasných opatrení“:

- platnosť dočasných opatrení prijatých podľa článku 12 je obmedzená na územie zmluvného štátu, ktorého orgány opatrenia prijali²²³,
- orgány zmluvného štátu môžu podľa článku 12 prijímať iba opatrenia, ktoré nie sú nezlučiteľné s opatreniami, ktoré už prijali orgány s právomocou podľa článkov 5 až 10²²⁴,
- v prípade, že došlo k neoprávnenému premiestneniu alebo zadržaniu²²⁵ dieťaťa, zmluvný štát, na ktorého územie bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo na ktorého území je neoprávnene zadržiavané, nemôže prijať dočasné opatrenie, ak zmluvný štát, z ktorého územia bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo mimo územia ktorého je neoprávnene zadržiavané, má naďalej právomoc²²⁶; táto možnosť je výslovne vylúčená podľa ustanovení článku 7 ods. 3.

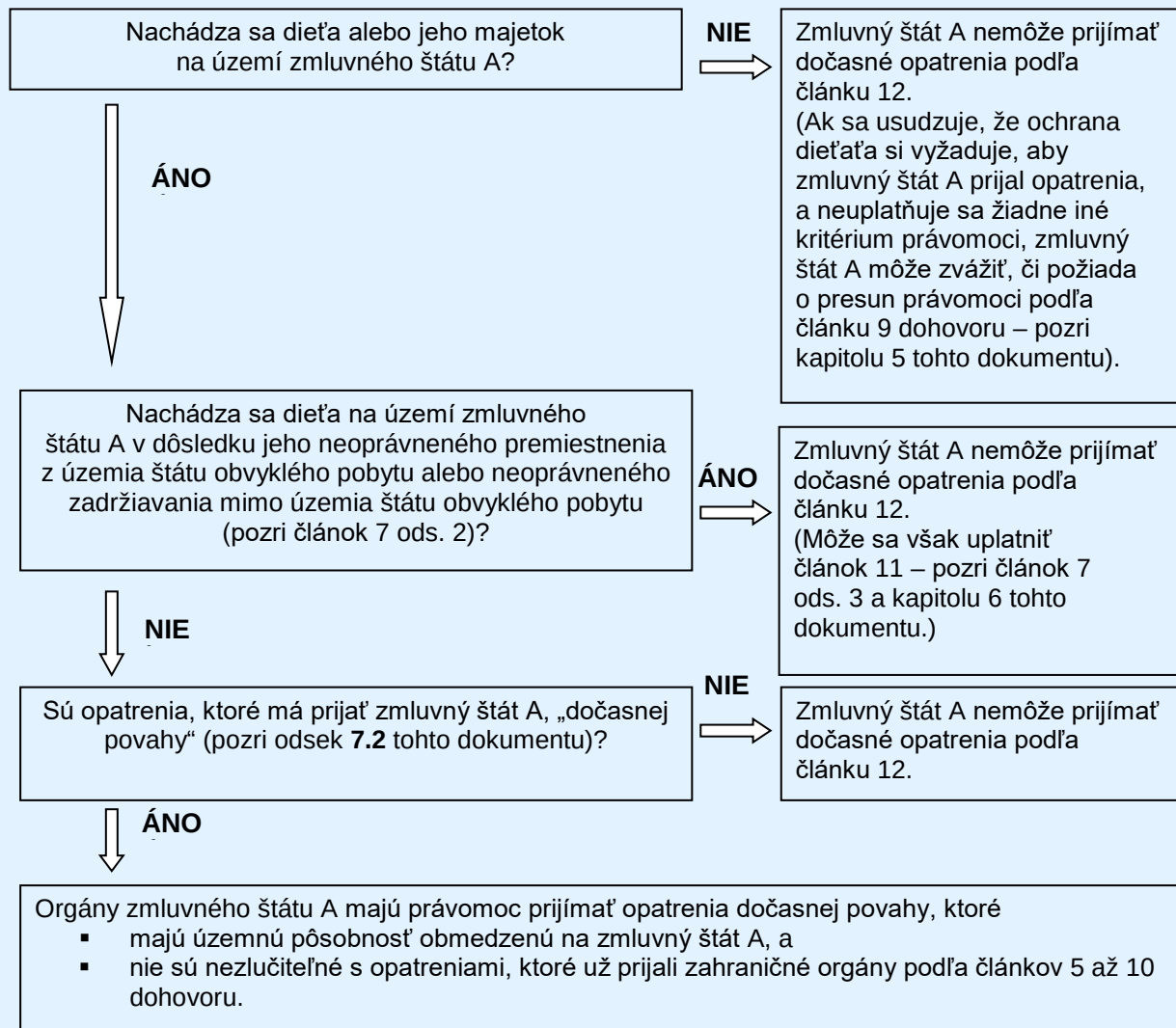
²²³ Článok 12 ods. 1.

²²⁴ Článok 12 ods. 1. Naopak podľa článku 11 dovoľuje naliehavá situácia zmluvnému štátu vykonávajúcemu právomoc v prípade potreby zrušiť opatrenia, ktoré predtým prijali orgány, ktoré majú právomoc za normálnych okolností.

²²⁵ Podľa článku 7 ods. 2 dohovoru.

²²⁶ Pokiaľ ide o otázku, či orgán zmluvného štátu, z ktorého územia bolo dieťa neoprávnene premiestnené (alebo mimo územia ktorého bolo dieťa neoprávnene zadržiavané), má naďalej právomoc, pozri článok 7 ods. 1 a odseky **4.20 – 4.25** tohto dokumentu.

Môže zmluvný štát A prijímať dočasné opatrenia podľa článku 12?

a) Čo sú opatrenia „dočasnej povahy“?

7.2 V dohovore nie je vymedzené, čo môžu predstavovať opatrenia „dočasnej povahy“. V dôvodovej správe sa uvádza, že článok 12 bol inšpirovaný potrebou zabezpečiť ochranu dieťaťa, ktoré sa nachádza na území cudzieho štátu počas krátkodobého pobytu (napr. na prázdninách, na krátkodobom školskom pobyte alebo počas žatvy atď.)²²⁷. Uvádza sa tam, že niektoré štáty mali obavy, že by v prípade neexistencie (prísne vzaté) konkrétnej naliehavej situácie (takej, aby sa mohol uplatniť článok 11) mohlo byť pre zmluvný štát, kde sa dieťa nachádza, žiaduce mať možnosť prijímať ochranné opatrenia, ak by napríklad rodina, u ktorej sa dieťa zdržiava, bola preťažená a dieťa by sa muselo umiestniť do náhradnej starostlivosti pod dohľadom miestnych štátnych orgánov²²⁸.

227

Dôvodová správa, odsek 74.

228

Tamže.

b) Ako dlho platia ochranné opatrenia prijaté podľa článku 12?

- 7.3 Rovnako ako článok 11, aj článok 12 je súbežným kritériom právomoci, ktoré je ale podriadené všeobecným kritériám právomoci stanoveným v článkoch 5 až 10 dohovoru. Preto sú v článku 12 podobné ustanovenia týkajúce sa zaniknutia platnosti akýchkoľvek dočasných opatrení prijatých zmluvným štátom. Ak má dotknuté dieťa obvyklý pobyt v **zmluvnom** štáte, platnosť dočasných opatrení zanikne, keď orgány zmluvného štátu, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 10, prijmú opatrenia, ktoré si vyžaduje situácia²²⁹. Ak má dotknuté dieťa obvyklý pobyt v **nezmluvnom** štáte, platnosť dočasných opatrení zanikne, až keď opatrenia, ktoré si vyžaduje situácia, prijmú orgány druhého štátu, ktorý má právomoc, a tieto nové opatrenia sa uznajú v zmluvnom štáte, kde boli prijaté dočasné opatrenia²³⁰.
- 7.4 Je potrebné poznamenať, že ak sa začalo konanie o dočasných opatreniach v jednom zmluvnom štáte, príslušné orgány, ktorým bol podaný návrh v inom zmluvnom štáte na základe článkov 5 až 10, **nemusia** prerušiť konanie, kým nie je dočasné opatrenie prijaté²³¹. Keďže však v tejto situácii platnosť akýchkoľvek dočasných opatrení, ktoré by mohol prijať prvý zmluvný štát, zanikne, len čo orgány s právomocou podľa článkov 5 až 10 prijmú rozhodnutie (článok 12 ods. 2), príslušné orgány oboch zmluvných štátov by mohli mať záujem o vzájomnú komunikáciu a spoluprácu, a to v prípade potreby s pomocou ústredných orgánov, s cieľom predísť duplicite a určiť najlepší spôsob, ako zaistiť ochranu dieťaťa²³².

c) Keď zmluvný štát prijal dočasné opatrenia podľa článku 12, aké ďalšie kroky sa môžu podniknúť na zaistenie nepretržitej ochrany dieťaťa?

- 7.5 V prípade, že boli v zmluvnom štáte prijaté dočasné opatrenia podľa článku 12, súdny alebo správny orgán, ktorý tieto opatrenia prijal, môže mať záujem o komunikáciu a spoluprácu s príslušnými orgánmi ktoréhokoľvek iného štátu, ak to považuje za potrebné s cieľom zaistiť nepretržitú ochranu dieťaťa²³³. Orgán môže napríklad komunikovať o situácii dieťaťa a/alebo o majetku dieťaťa a o prijatých dočasných opatreniach. Taká komunikácia a spolupráca môže prebiehať priamo medzi príslušnými orgánmi²³⁴, alebo prípadne s pomocou ústredných orgánov²³⁵. V rámci komunikácie môžu napríklad príslušné orgány zmluvného štátu, kde boli prijaté opatrenia podľa článku 12, informovať príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa (alebo ústredný orgán tohto štátu) o situácii dieťaťa a o prijatých opatreniach. To by umožnilo štátu obvyklého pobytu dieťaťa zaistiť, aby sa v prípade potreby dôkladne preskúmala situácia dieťaťa a aby sa prijali všetky potrebné ochranné opatrenia na dlhodobú ochranu dieťaťa.

²²⁹ Článok 12 ods. 2.

²³⁰ Článok 12 ods. 3.

²³¹ Dôvodom je, že pravidlá týkajúce sa prekážky začatej veci (*lis pendens*) stanovené v článku 13 dohovoru sa nevzťahujú na dočasné opatrenia. Pozri ďalej **kapitolu 4**, odseky **4.29 – 4.35** tohto dokumentu.

²³² Pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

²³³ Táto veta sa neobmedzuje na komunikáciu a spoluprácu medzi **zmluvnými** štátmi dohovoru z roku 1996, čo je v súlade s filozofiou, z ktorej vychádzajú ustanovenia dohovoru. Pozri odsek **11.18** a nasledujúce odseky tohto dokumentu.

²³⁴ V prípade súdnych orgánov to môže zahŕňať priamu komunikáciu medzi súdmi, pozri poznámku pod čiarou č. 147.

²³⁵ Pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

- 7.6 V týchto prípadoch môžu byť relevantné aj osobitné ustanovenia dohovoru týkajúce sa spolupráce, ktoré by sa mali vždy dôkladne zohľadňovať²³⁶.

B. Existuje na základe dohovoru z roku 1996 nárok na uznanie a vykonávanie dočasných opatrení prijatých podľa článku 12?

- 7.7 Áno, podľa kapitoly IV dohovoru existuje nárok na uznanie a vykonávanie dočasných ochranných opatrení²³⁷.

Príklad 7 (A)

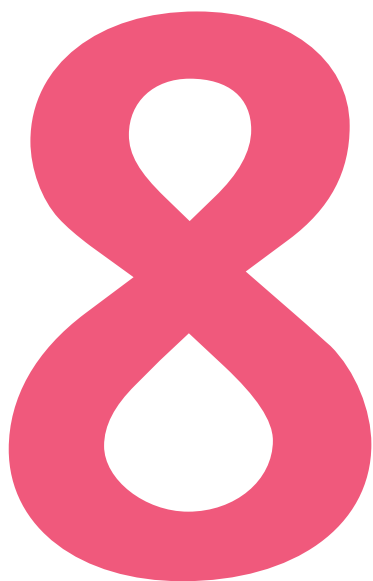
Dieťa žijúce s rodičmi v zmluvnom štáte A pošlú na dva mesiace do lyžiarskeho tábora v zmluvnom štáte B. Veľmi rýchlo sa ukáže, že dieťa sa nechce zapájať do žiadnych aktivít v tábore. Dieťa sa úplne odmieta lyžovať a v tábore nie je dostatok personálu na to, aby niekto mohol zostať s dieťaťom celý deň v lyžiarskej chate. Nanešťastie, rodičia dieťaťa sú sami na dovolenke a nemôžu pricestovať, aby si dieťa vyzdvihli. Nemajú širšiu rodinu, u ktorej by dieťa mohlo zostať, a chcú, aby dieťa zostalo v tábore. Organizácia zodpovedná za lyžiarsky tábor požiada orgány zmluvného štátu B, aby zariadili pre dieťa náhradnú starostlivosť. V súlade s článkom 12 môžu orgány zmluvného štátu B prijať dočasné opatrenia na umiestnenie dieťaťa do pestúnskej alebo náhradnej starostlivosti, až kým si rodičia nebudú môcť prísť do zmluvného štátu B dieťa vyzdvihnúť.

²³⁶

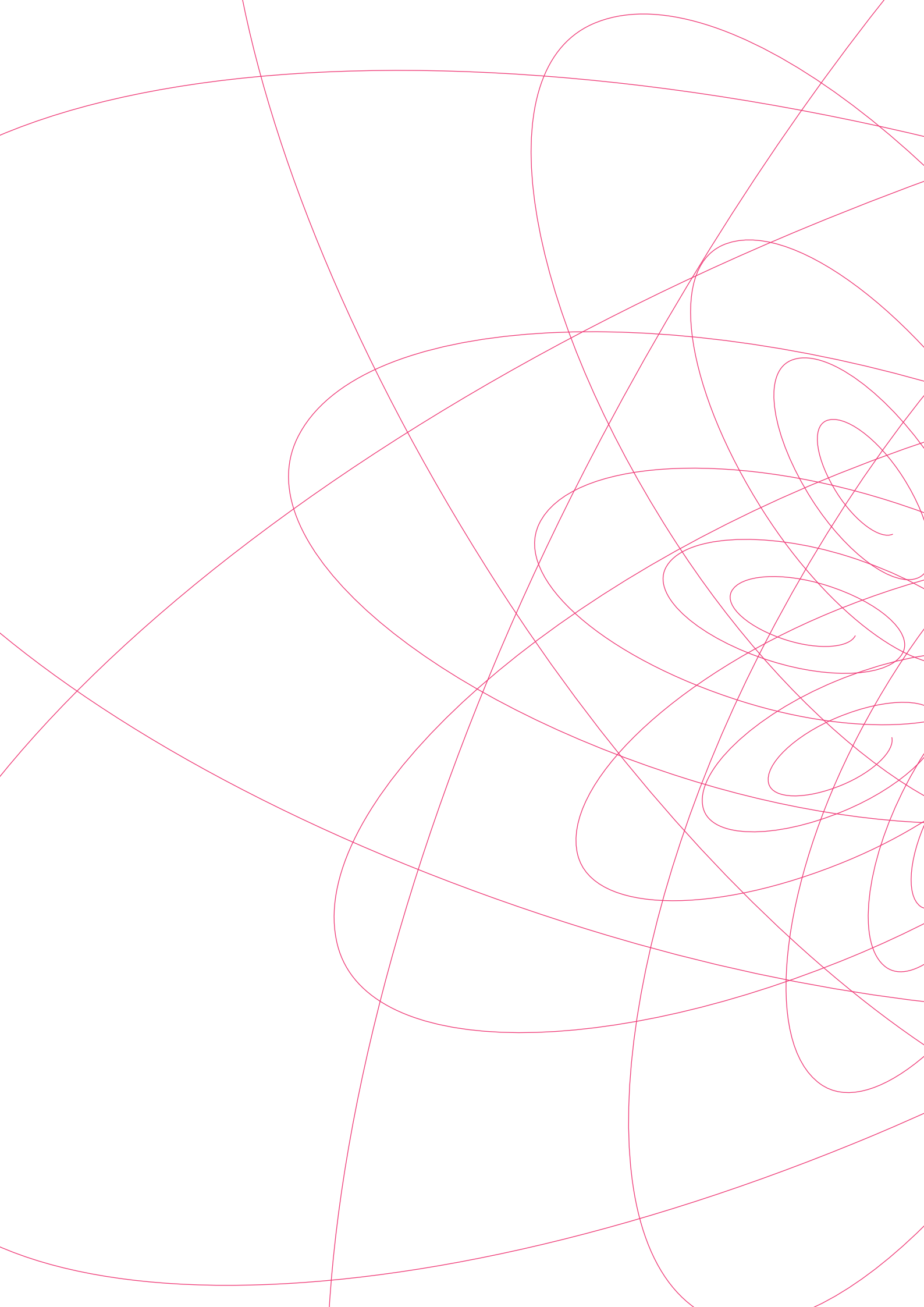
Tamže.

²³⁷

Článok 23 a nasl. Pozri **kapitolu 10** tohto dokumentu.

*ZACHOVANIE
PRIJATÝCH OPATRENÍ*

A. Zostanú ochranné opatrenia v platnosti, aj keď v dôsledku zmeny okolností zaniknú skutočnosti, na ktorých bola založená právomoc?

Článok 14

8.1 Článok 14 dohovoru zabezpečuje zachovanie platnosti opatrení prijatých orgánom s právomocou na základe článkov 5 až 10 dohovoru, aj keď kritérium právomoci, podľa ktorého boli opatrenia prijaté, v dôsledku zmeny okolností následne zaniklo. Opatrenia prijaté orgánom na základe článkov 5 až 10 zostanú v platnosti, až kým sa nezmenia, nenahradia alebo nezrušia opatreniami prijatými v dôsledku nových okolností orgánmi, ktoré majú právomoc podľa dohovoru.

8.2 Účelom článku 14 je poskytnúť deťom a ich rodinám určitú mieru bezpečnosti a kontinuity. Rodiny sa nemusia obávať, že by sa samotným presunom do inej jurisdikcie zmenili prijaté opatrenia týkajúce sa starostlivosti o dieťa.²³⁸ Prostredníctvom článku 14 sa takisto zabraňuje prípadným „medzerám“ v ochrane dieťaťa vyplývajúcim zo skutkových zmien ich situácie.

B. Čo predstavuje „zmenu okolností“ uvedenú v článku 14?

8.3 Presný výklad pojmu „zmena okolností“ uvedeného v článku 14 bude závisieť od článku dohovoru, na ktorom bola založená právomoc, keď sa prijímali ochranné opatrenia. Teda:

- ak právomoc prijať konkrétne opatrenie bola založená na článku 5, „zmena okolností“ bude zmena v štáte obvyklého pobytu dieťaťa,
- ak právomoc prijať konkrétne opatrenie bola založená na článku 6, bude to zmena v štáte, na ktorého území sa dieťa nachádza,
- podľa článku 10 môže byť zmenou ukončenie rozvodového konania,
- podľa článkov 8 a 9 bude zmenou akákoľvek väzba s dieťaťom, na ktorú sa zmluvný štát, kam bola právomoc presunutá, odvolával pri tomto presune, alebo ukončenie konania, ktoré bolo presunuté²³⁹,
- napokon, podmienky uvedené v samotnom článku 7 určujú, aké zmeny musia nastať, aby sa právomoc mohla presunúť od orgánov zmluvného štátu, z ktorého územia bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo mimo územia ktorého bolo dieťa neoprávnene zadržované.

Vo všetkých prípadoch zostanú predtým prijaté ochranné opatrenia v platnosti napriek tejto „zmene okolností“.

8.4 Zachovanie platnosti predtým prijatých ochranných opatrení je zaistené iba „za podmienok v nich určených“ (článok 14). Tým sa zohľadňuje skutočnosť, že v niektorých prípadoch môže byť trvanie ochranných opatrení obmedzené podmienkami samotných opatrení. Napríklad v preventívnom opatrení, ktorého zámerom je zaistiť návrat dieťaťa po konkrétnom výlete do zahraničia s jedným rodičom, môže byť špecifikované, že opatrenie po návrate dieťaťa stratí platnosť. Podobne v opatreniach určených na zabezpečenie starostlivosti o dieťa, keď je

²³⁸ V prípadoch cezhraničného premiestnenia by zmluvný štát, na ktorého územie sa dieťa presťahovalo, nemal povoliť preskúmanie ani zmenu rozhodnutia o práve styku s dieťaťom, pokiaľ by za daných okolností nepovolil preskúmanie alebo zmenu vnútroštátneho rozhodnutia o práve styku. Otázky cezhraničného premiestnenia a styku podľa dohovoru sa podrobnejšie rozoberajú v odsekoch 13.23 – 13.27 tohto dokumentu. Okrem toho pozri aj príručku osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku (už citované, poznámka pod čiarou č. 216), najmä kapitolu 8.

²³⁹ V závislosti od podmienok presunu – pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu týkajúcu sa potreby úzkej spolupráce a otvorenej komunikácie v tejto veci medzi zmluvnými štátmi.

rodič chorý alebo hospitalizovaný, môže byť uvedené, že opatrenia stratia platnosť, keď rodič opäť vyzdravie. Platnosť týchto opatrení teda zanikne podľa ich vlastných podmienok²⁴⁰.

- 8.5 Pokiaľ ide o články 11 a 12 týkajúce sa naliehavých prípadov a dočasných opatrení, ako už bolo rozobrané v **kapitolách 6 a 7**, samotné podmienky stanovené v týchto článkoch naznačujú časovú pôsobnosť opatrení²⁴¹. Preto sa článok 14 na opatrenia prijaté na základe týchto kritérií právomoci neuplatňuje²⁴².

Príklad 8 (A)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Orgány zmluvného štátu A rozhodnú, že dieťa by malo mať pravidelný styk so svojimi starými rodičmi z matkinej strany, ktorí tam takisto majú pobyt²⁴³. Dieťa a jeho rodičia sa presťahujú do zmluvného štátu B, ktorý sa stane miestom obvyklého pobytu dieťaťa. Napriek skutočnosti, že dieťa už nemá obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A a že neexistujú žiadne iné kritériá, na ktorých by orgány zmluvného štátu A mohli založiť svoju právomoc, opatrenia prijaté orgánmi zmluvného štátu A zostanú v platnosti, až kým ich nezmenia, nenahradia alebo nezrušia orgány, ktoré majú právomoc podľa dohovoru (napríklad orgány zmluvného štátu B).²⁴⁴ Preto ak sa v tomto prípade po premiestnení dieťaťa do zmluvného štátu B rozhodnutie vydané zmluvným štátom A nedodržiava, starí rodičia z matkinej strany môžu požiadať o výkon rozhodnutia o práve styku v zmluvnom štáte B²⁴⁵.

Príklad 8 (B)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, ale rozvodové konanie jeho rodičov vedú orgány zmluvného štátu B. Požiadavky článku 10 sú splnené²⁴⁶ a orgány zmluvného štátu B vydajú rozhodnutie týkajúce sa osobnej starostlivosti. Po ukončení rozvodového konania orgány zmluvného štátu B už nebudú mať právomoc prijímať žiadne ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu. Rozhodnutie týkajúce sa osobnej starostlivosti, ktoré už vydali, však zostane v platnosti a v ostatných zmluvných štátoch sa uzná priamo zo zákona a vykoná podľa kapitoly IV dohovoru²⁴⁷. Rozhodnutie zostane v platnosti, až kým ho nezmenia, nenahradia alebo nezrušia orgány, ktoré majú právomoc podľa dohovoru (napríklad orgány zmluvného štátu A ako zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa).

²⁴⁰ Pozri aj dôvodovú správu, odsek 83.

²⁴¹ Článok 11 ods. 2 a 3 a článok 12 ods. 2 a 3. Pozri **kapitolu 6** tohto dokumentu týkajúcu sa prijímania potrebných opatrení v naliehavých prípadoch a **kapitolu 7** tohto dokumentu týkajúcu sa dočasných opatrení.

²⁴² Ako je zrejmé zo samotného znenia článku 14, ktorý sa týka opatrení prijatých „**podľa článkov 5 až 10**“ (zvýraznenie pridané) dohovoru.

²⁴³ Keďže dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, právomoc prijímať ochranné opatrenia bude založená na článku 5 dohovoru.

²⁴⁴ Článok 14. Od okamihu zmeny miesta obvyklého pobytu sa „podmienky vykonávania“ opatrení prijatých v zmluvnom štáte A budú spravovať právom zmluvného štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa (v tomto prípade právom zmluvného štátu B) (článok 15 ods. 3) – pozri ďalej **kapitolu 9**, odseky **9.3 – 9.8** tohto dokumentu.

²⁴⁵ Rozhodnutie sa uzná v zmluvnom štáte B priamo zo zákona (článok 23 za predpokladu, že neboli zistené žiadne dôvody na odmietnutie uznania). Ak sa rozhodnutie nedodržiava, starí rodičia z matkinej strany môžu požiadať o jeho výkon podľa článku 26 a nasledujúcich. Pozri ďalej **kapitolu 10** tohto dokumentu.

²⁴⁶ Tieto požiadavky sú uvedené v odsekoch **4.26 – 4.28** tohto dokumentu.

²⁴⁷ Článok 14 a kapitola IV dohovoru (analyzované v **kapitole 10** tohto dokumentu).

Príklad 8 (C)

Matka sa chce s deťmi presťahovať zo zmluvného štátu A do zmluvného štátu B. Otec vznesie námietku, ale matka dostane povolenie na presťahovanie od príslušného orgánu zmluvného štátu A²⁴⁸. Ako podmienku presťahovania vydá príslušný orgán zmluvného štátu A rozhodnutie, ktorým stanoví podmienky styku otca s deťmi. Toto rozhodnutie sa uzná v zmluvnom štáte B priamo zo zákona²⁴⁹ a podmienky styku zostanú po presťahovaní sa do zmluvného štátu B a po tom, ako sa tento štát stane miestom obvyklého pobytu detí, v platnosti, až kým ich príslušný orgán zmluvného štátu B nezmení²⁵⁰.

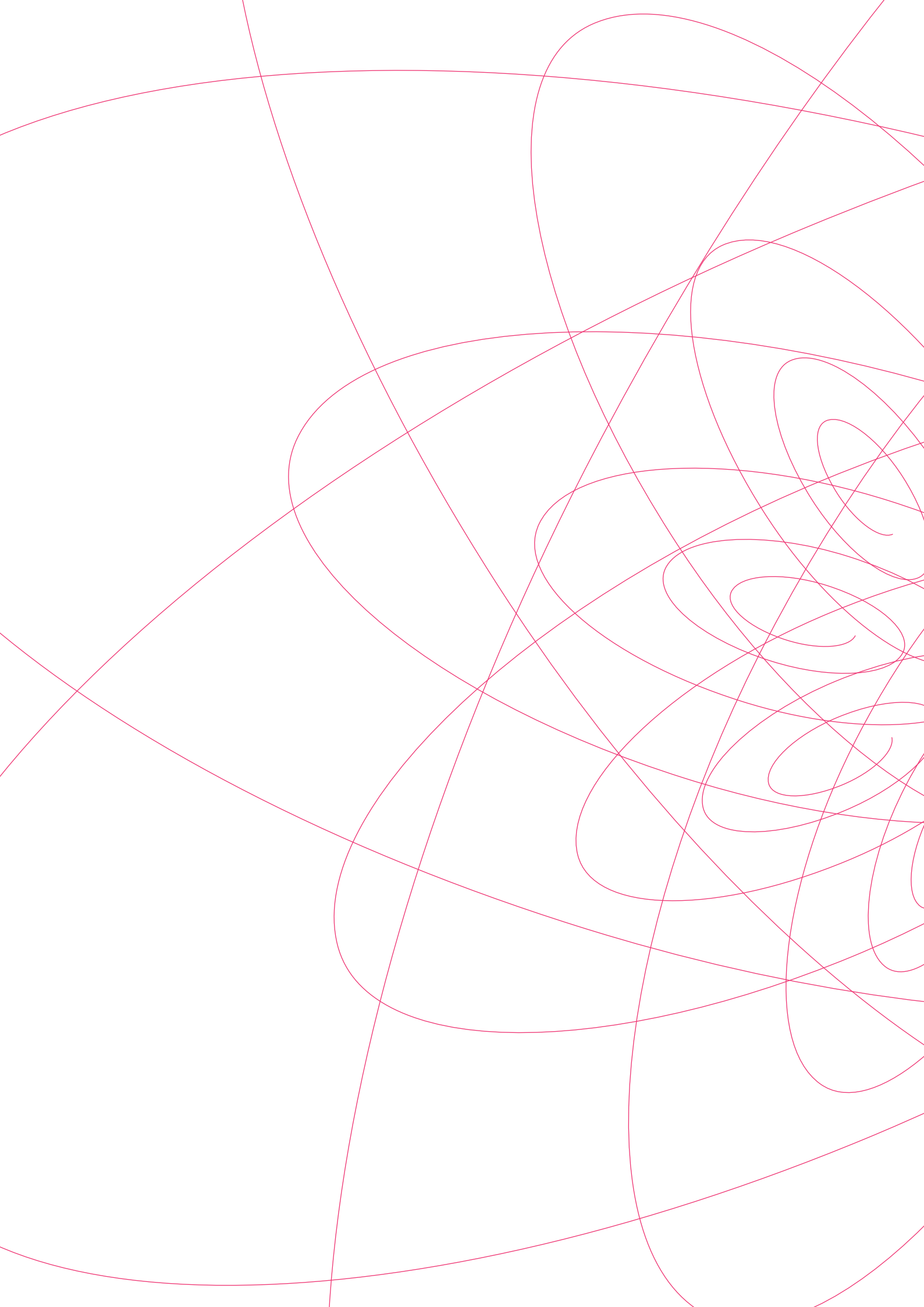
²⁴⁸ Právomoc založená na článku 5.

²⁴⁹ Článok 23.

²⁵⁰ Pozri poznámku pod čiarou č. 238 týkajúcu sa cezhraničného premiestnenia. Pozri aj poznámku pod čiarou č. 244 týkajúcu sa článku 15 ods. 3 a **kapitolu 9**, odseky **9.3 – 9.8** tohto dokumentu.

9

*ROZHODNÉ PRÁVO PRE
OCHRANNÉ OPATRENIA*

A. Rozhodné právo pre ochranné opatrenia prijaté súdnym alebo správnym orgánom

a) Aké právo použijú orgány zmluvného štátu pri prijímaní opatrení na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa?

Článok 15 ods. 1 a 2

9.1 Orgány zmluvných štátov pri výkone svojej právomoci²⁵¹ prijímať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa použijú „právo svojho štátu“ (článok 15 ods. 1), teda ich vnútroštátne právo²⁵². Toto pravidlo sa uplatňuje bez ohľadu na kritérium dohovoru, na ktorom je právomoc založená. Pravidlo má tú výhodu, že orgány zmluvných štátov používajú právo, ktoré najlepšie poznajú²⁵³.

9.2 Článok 15 ods. 2 však poskytuje výnimku z tohto všeobecného pravidla. V článku 15 ods. 2 sa stanovuje, že ak si to vyžaduje ochrana osoby alebo majetku dieťaťa, orgány môžu výnimočne 1. použiť právo iného štátu, s ktorým má situácia podstatnú väzbu; alebo 2. naň prihladiť. Ako výnimka zo všeobecného pravidla by sa toto ustanovenie „nemalo využívať bez riadnych dôvodov“²⁵⁴. Orgány by si mali byť isté, že je v najlepšom záujme dieťaťa použiť právo iného štátu alebo prihladiť naň²⁵⁵.

Príklad 9 (A)

Dieťa žije so svojou matkou v zmluvnom štáte A a je v pravidelnom styku so svojím otcom. Matka sa chce s dieťaťom presťahovať do zmluvného štátu B a otec vznesie námietku. Matka požiada o povolenie na presťahovanie. Orgán, ktorý v tejto veci rozhoduje, udelí povolenie na presťahovanie a má v úmysle vydať rozhodnutie upravujúce podmienky osobnej starostlivosti a styku/kontaktu po presťahovaní. Hoci rozhodným právom v tejto veci bude právo zmluvného štátu A²⁵⁶, orgán zaznamená, že terminológia používaná v oblasti osobnej starostlivosti a styku/kontaktu v zmluvnom štáte B sa líši od terminológie používanej v zmluvnom štáte A. Podľa článku 15 ods. 2 je orgán zmluvného štátu A oprávnený prihladiť na právo zmluvného štátu B a môže zvážiť koncipovanie rozhodnutia v terminológii zmluvného štátu B²⁵⁷.

²⁵¹ Je potrebné poznamenať, že článok 15 ods. 1 sa týka orgánov vykonávajúcich svoju právomoc „podľa ustanovení kapitoly II“ dohovoru. Článok 15 by sa však nemal vykladať reštriktívne. Napríklad ak sa v prípade, že sa uplatňuje článok 52 ods. 2 a zmluvné štáty uzavreli dohodu obsahujúcu pravidlá, ktoré sa týkajú určenia právomoci vzťahujúcej sa na deti s obvyklým pobytom na území ich zmluvného štátu (pre členské štáty EÚ s výnimkou Dánska napríklad nariadenie Brusel IIa), právomoc vykonáva na základe dohody, ale kritérium právomoci, o ktoré sa opiera, sa nachádza v kapitole II dohovoru, uplatníť by sa mal článok 15 dohovoru. Vyhybanie sa doslovnému a príliš úzkemu výkladu dohovoru v tejto súvislosti podporí jeden zo základných účelov dohovoru, ako je uvedený v treťom odseku preambuly: „vyhnúť sa konfliktom [...] právnych systémov v otázkach [...] rozhodného práva“.

²⁵² V článku 21 je jednoznačne stanovené, že toto vnútroštátne právo predstavuje všetky právne normy platné v štáte okrem noriem medzinárodného práva súkromného [t. j. remisia (renvoi) sa neuplatňuje]. Pozri ďalej odseky 9.23 a 9.24 tohto dokumentu.

²⁵³ Pozri dôvodovú správu, odsek 86.

²⁵⁴ Tamže, odsek 89.

²⁵⁵ Tamže: „tento odsek predstavuje ustanovenie poskytujúce výnimku, ktorá nie je založená na zásade blízkosti (najužšia väzba), ale na najlepšom záujme dieťaťa“.

²⁵⁶ Článok 15 ods. 1.

²⁵⁷ Otázky cezhraničného premiestnenia sa podrobnejšie rozoberajú v odsekoch 13.23 – 13.27 tohto dokumentu.

- b) Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa z územia jedného zmluvného štátu na územie iného štátu, ktorým právom sa spravujú „podmienky vykonávania“ ochranného opatrenia na mieste nového obvyklého pobytu dieťaťa, keď opatrenie bolo prijaté na mieste bývalého obvyklého pobytu dieťaťa²⁵⁸?**

Článok 15 ods. 3

- 9.3** V tejto príručke sme už videli, že zmena miesta obvyklého pobytu dieťaťa povedie k zmene orgánov, ktoré majú právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu²⁵⁹, ale že aj po zmene miesta obvyklého pobytu zostanú zachované ochranné opatrenia, ktoré vo vzťahu k dieťaťu už boli prijaté²⁶⁰. Predchádzajúce ustanovenia však nechávajú nezodpovedanú otázku, ktorým právom sa budú spravovať „podmienky vykonávania“ zachovaného ochranného opatrenia v zmluvnom štáte nového obvyklého pobytu dieťaťa.
- 9.4** Odpoveď na túto otázku poskytuje článok 15 ods. 3, v ktorom je stanovené, že „podmienky vykonávania“ ochranného opatrenia budú určené právom zmluvného štátu **nového** obvyklého pobytu dieťaťa.
- 9.5** V dohovore nie je vymedzený pojem „podmienky vykonávania“ ochranných opatrení. V dôvodovej správe je však vysvetlené²⁶¹, že „podmienky vykonávania“ sa týkajú spôsobu, akým sa má ochranné opatrenie **vykonávať** v zmluvnom štáte, na ktorého územie bolo dieťa premiestnené.
- 9.6** V dôvodovej správe sa uvádza problém so stanovením hranice medzi existenciou ochranného opatrenia (ktoré zostane zachované: článok 14) a „podmienkami vykonávania“ opatrenia (ktoré sa budú spravovať právom štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa a môžu sa teda zmeniť: článok 15 ods. 3)²⁶². Napríklad, ak je ochranným opatrením určenie opatrovníka pre dieťa, ale opatrovník má povinnosť požiadať o súdne povolenie týkajúce sa určitých úkonov v rámci pôvodného ochranného opatrenia, je požiadavka na získanie povolenia konať súčasťou samotného opatrenia alebo je „podmienkou vykonávania“ opatrenia, ktorá sa môže zmeniť, ak sa dieťa presťahuje? Okrem toho, ak je stanovené, že ochranné opatrenie je platné, kým dieťa nedosiahne vek 18 rokov, ale v štáte nového obvyklého pobytu dieťaťa by toto opatrenie stratilo platnosť po dosiahnutí veku 16 rokov, je trvanie opatrenia súčasťou existencie opatrenia alebo je „podmienkou vykonávania“ opatrenia²⁶³?
- 9.7** V dôvodovej správe sa uvádza, že na takéto otázky sa dá odpovedať iba individuálne²⁶⁴. Napokon, ak sa ukáže, že opatrenie v zmluvnom štáte **nového** obvyklého pobytu dieťaťa nie je možné vykonať alebo je nefunkčné v dôsledku „podmienok vykonávania“ v danom štáte, orgány tohto zmluvného štátu môžu dospieť k záveru, že je potrebné opatrenie upraviť alebo prijať nové opatrenie (a budú mať na to právomoc ako orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu

²⁵⁸ Keďže ochranné opatrenie zostane (v súlade s článkom 14) v zmluvnom štáte **nového** obvyklého pobytu dieťaťa v platnosti – pozri **kapitolu 8** tohto dokumentu.

²⁵⁹ Článok 5 ods. 2 – pozri **kapitolu 4**, odseky **4.8 – 4.11** tohto dokumentu.

²⁶⁰ Článok 14, pozri **kapitolu 8** tohto dokumentu.

²⁶¹ Už citované v poznámke pod čiarou č. 19 – odsek 90 – prirovnaním článku 15 ods. 3 k článku 17, pokiaľ ide o rodičovské práva a povinnosti (pozri odsek **9.16** tohto dokumentu), a konštatovaním, že „opatrenie prijaté pred zmenou zostáva zachované aj po zmene, ale spôsob, akým sa vykonáva, sa od okamihu, keď zmena nastala, spravuje právom štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa.“

²⁶² Dôvodová správa, odsek 91.

²⁶³ *Tamže*.

²⁶⁴ *Tamže*.

dieťaťa podľa článku 5). Za takých okolností sa môžu ustanovenia dohovoru týkajúce sa spolupráce ukázať ako zásadné pre zabezpečenie toho, aby sa nestratila podstata ochrany dieťaťa, ktorá bola cieľom pôvodného ochranného opatrenia.²⁶⁵

- 9.8 Je potrebné poznamenať, že článok 15 ods. 3 sa neuplatňuje v prípade, ak dieťa nadobudne nový obvyklý pobyt na území **nezmluvného** štátu. Na určenie toho, či by sa ochranné opatrenie mohlo uznať v tomto štáte a za akých podmienok by sa mohlo vykonávať, by sa v tejto situácii uplatnili vnútroštátne normy medzinárodného práva súkromného nezmluvného štátu.²⁶⁶

Príklad 9 (B)

Dve deti sú zverené do starostlivosti verejného orgánu v zmluvnom štáte A v dôsledku uväznenia ich otca a drogovej závislosti matky. Obaja rodičia udržiavajú s deťmi pravidelný styk a matka sa úspešne zúčastňuje na programe liečby drogovej závislosti. Verejný orgán spolupracuje s matkou s cieľom vrátiť deti do jej starostlivosti. Po prepustení otca sa rodina chce presťahovať do zmluvného štátu B a začať nový život. Orgány zmluvného štátu A sú ochotné povoliť presťahovanie, ale len v prípade, že deti po presťahovaní do cudziny zostanú pod dohľadom verejného orgánu. Príslušné orgány zmluvného štátu A preto prostredníctvom ústredného orgánu zmluvného štátu A komunikujú s príslušnými orgánmi zmluvného štátu B (článok 30). Presvedčia sa, že dohľad nad deťmi zo strany verejných orgánov v zmluvnom štáte B je možný. Zmluvný štát A preto rozhodne, že deti môžu zostať v starostlivosti svojich rodičov pod podmienkou, že na túto starostlivosť bude dohliadať verejný orgán. Rozhodnutie týkajúce sa dohľadu vydané podľa práva zmluvného štátu A zostane v platnosti aj po presťahovaní rodiny²⁶⁷. Podmienky vykonávania opatrenia sa však budú spravovať vnútroštátnym právom zmluvného štátu B²⁶⁸.

Príkladom možných rozdielov v podmienkach vykonávania medzi dvoma štátmi by mohla byť situácia, keď verejný orgán zmluvného štátu A má právomoc kedykoľvek bez ohlásenia vstúpiť do domácnosti rodiny, zatiaľ čo verejný orgán zmluvného štátu B môže iba vyžadovať, aby rodičia súhlasili s pravidelnými stretnutiami s pracovníkmi orgánu²⁶⁹. Ak sa ukáže, že opatrenie prijaté orgánmi zmluvného štátu A nemožno vykonať v zmluvnom štáte B alebo je pri vykonávaní v tomto štáte nefunkčné, orgány zmluvného štátu B môžu prijať nové opatrenie²⁷⁰.

²⁶⁵ Napríklad, ak sa zmluvnému štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa podá návrh na úpravu predtým prijatého ochranného opatrenia, môže si od zmluvného štátu bývalého obvyklého pobytu dieťaťa vyžiadať informácie o situácii dieťaťa, ktorá viedla k prijatiu opatrenia, a konkrétnom účele, na dosiahnutie ktorého bolo opatrenie určené (napr. s použitím článku 34, pričom ustanovenia dohovoru týkajúce sa spolupráce sa podrobne rozoberajú v **kapitole 10** tohto dokumentu). To môže pomôcť zmluvnému štátu, ktorému bol podaný návrh, aby dosiahol výsledok, ktorý bude v súlade s účelom pôvodného ochranného opatrenia.

²⁶⁶ Pozri dôvodovú správu, odsek 92.

²⁶⁷ Článok 14, pozri **kapitolu 8** tohto dokumentu. Je však potrebné poznamenať, že v odseku 83 dôvodovej správy sa neberie do úvahy, že by opatrenie tohto druhu zostalo zachované podľa článku 14. Dôvodom je, že vnútroštátny orgán na ochranu detí by mohol vykonávať svoje právomoci iba na území štátu, v ktorom pôsobí, a v článku 14 sa konkrétne uvádza, že opatrenia zostanú v platnosti „za podmienok v nich určených“. To vyzerá ako veľmi obmedzujúci výklad článku 14 a výraz „za podmienok v ňom určených“ by sa mohol v tejto súvislosti vykladať účelovo tak, že opatrenie by zostalo zachované za podmienok v ňom určených, ak by mohol pokračovať dohľad verejného (štátneho) orgánu nad rodinou alebo dieťaťom v zmluvnom štáte, do ktorého sa rodina presťahovala.

²⁶⁸ Článok 15 ods. 3 – pozri odseky **9.3 – 9.8** tohto dokumentu.

²⁶⁹ V tejto situácii by mala úzka spolupráca a komunikácia medzi orgánmi oboch zmluvných štátov prebiehať už **predtým**, ako zmluvný štát A povolí presťahovanie, aby sa zabezpečila výmena všetkých potrebných informácií týkajúcich sa rodiny a aby sa zabezpečilo pokračovanie primeraného dohľadu nad rodinou v zmluvnom štáte B.

²⁷⁰ Ako orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa – článok 5. Pokiaľ ide o použitie mechanizmov spolupráce uvedených v dohovore, ktoré sa v tejto situácii dajú použiť, pozri poznámku pod čiarou č. 265.

B. Rozhodné právo pre rodičovské práva a povinnosti, ak nedošlo k zásahu súdneho alebo správneho orgánu

a) Aké právo sa uplatňuje v prípade nadobudnutia alebo zániku rodičovských práv a povinností, ku ktorým došlo bez zásahu súdneho alebo správneho orgánu?

Článok 16 ods. 1 a 2

9.9 Nadobúdanie alebo zánik rodičovských práv a povinností priamo zo zákona, bez zásahu súdneho alebo správneho orgánu, sa spravuje právom štátu²⁷¹, kde má dieťa obvyklý pobyt.²⁷²

9.10 V niektorých prípadoch môže byť nadobudnutie alebo zánik rodičovských práv a povinností výsledkom dohody alebo jednostranného úkonu, ktorý si takisto nevyžaduje zásah súdneho alebo správneho orgánu. Rozhodným právom pre takéto nadobúdanie alebo zánik rodičovských práv a povinností je právo štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt v **čase nadobudnutia platnosti dohody alebo jednostranného úkonu**²⁷³. Príkladom jednostranného úkonu týkajúceho sa nadobudnutia rodičovských práv a povinností môže byť závet alebo prejav poslednej vôle posledného rodiča dieťaťa, v ktorom je určený opatrovník dieťaťa²⁷⁴.

9.11 Je potrebné poznamenať, že ak nadobudnutie alebo zánik rodičovských práv a povinností na základe dohody alebo jednostranného úkonu musí preskúmať alebo schváliť súdny alebo správny orgán, toto preskúmanie alebo schválenie sa bude charakterizovať ako „ochranné opatrenie“, ktoré musia prijať orgány s právomocou podľa kapitoly II dohovoru uplatnením práva určeného v článku 15 dohovoru²⁷⁵. Ak je však zásah súdneho alebo správneho orgánu čisto pasívny, teda je obmedzený na registráciu vyhlásenia, dohody alebo jednostranného úkonu bez vykonávania akejkoľvek kontroly nad podstatou veci, nemal by sa považovať za zásah rovnocenný „ochrannému opatreniu“ a na takéto nadobudnutie rodičovských práv a povinností sa naďalej bude vzťahovať článok 16 ako na nadobudnutie „bez zásahu súdneho alebo správneho orgánu“.²⁷⁶

Príklad 9 (C)

Nezosobášený pár žijúci v zmluvnom štáte A začne pred narodením svojho dieťaťa žiť oddelene. Otec sa presťahuje za prácou do zmluvného štátu B. Podľa práva zmluvného štátu B nezosobášený otec nenadobudne rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu automaticky po jeho narodení. Naproti tomu podľa práva zmluvného štátu A nezosobášený otec nadobudne rodičovské práva a povinnosti po narodení dieťaťa automaticky.

Po narodení dieťaťa sa otázka, či otec má rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu, spravuje právom štátu obvyklého pobytu dieťaťa²⁷⁷, v tomto prípade právom zmluvného štátu A. Otec preto v súlade s týmto právom automaticky nadobudne rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu²⁷⁸.

²⁷¹ Nemusi ísť o zmluvný štát dohovoru z roku 1996, keďže v článku 20 sa uvádza, že ustanovenia kapitoly III o rozhodnom práve sa použijú, aj keď právo, na ktoré odkazujú, je právom nezmluvného štátu (t. j. sú univerzálne). Pozri odsek 9.22 tohto dokumentu.

²⁷² Článok 16 ods. 1.

²⁷³ Článok 16 ods. 2.

²⁷⁴ Pozri dôvodovú správu, odsek 103.

²⁷⁵ Tamže.

²⁷⁶ Tamže, odsek 98.

²⁷⁷ Článok 16 ods. 1. Rovnaká situácia by nastala, keby dieťa malo svoj obvyklý pobyt v **nezmluvnom** štáte A: pozri článok 20 a odsek 9.22 tohto dokumentu.

²⁷⁸ V tomto prípade sa otcovo **vykonávanie** rodičovských práv a povinností bude takisto spravovať právom zmluvného štátu A. Článok 17. Pozri odsek 9.16 tohto dokumentu.

Príklad 9 (D)

Dospievajúci chlapec žije v nezmluvnom štáte A so svojím otcom a svojou nevlastnou matkou. Podľa práva tohto nezmluvného štátu sa rodičovské práva a povinnosti priznávajú priamo zo zákona otcovi, ale nie nevlastnej matke. Právo nezmluvného štátu A však povoľuje rodičom s rodičovskými právami a povinnosťami, aby uzavreli formálnu dohodu o spoločnom výkone rodičovských práv a povinností s niektorými inými osobami bez nutnosti podávať žiadosť o schválenie štátnym orgánom. Otec a nevlastná matka uzavruť takúto formálnu dohodu v súlade s právom nezmluvného štátu A.

Pri ceste do zahraničia, do letného tábora v zmluvnom štáte B, chlapca zatkne polícia za striekanie graffiti a poškodenie vlaku. Jeho rodičov požiadajú, aby sa zúčastnili na pojednávaní súdu pre mladistvých v tomto štáte. V práve zmluvného štátu B sa stanovuje, že osoby s rodičovskými právami a povinnosťami voči dieťaťu budú finančne zodpovedné za akúkoľvek škodu spôsobenú dieťaťom.

Zmluvný štát B v súlade s článkom 16 uplatní na otázku, kto má rodičovské práva a povinnosti voči chlapcovi (priamo zo zákona, ako výsledok dohody), právo nezmluvného štátu A (štát obvyklého pobytu chlapca).

Keďže otec aj nevlastná matka majú podľa práva nezmluvného štátu A rodičovské práva a povinnosti voči chlapcovi, obaja budú finančne zodpovední za činnosť chlapca v zmluvnom štáte B.

b) Ako ovplyvní nadobúdanie alebo zánik rodičovských práv a povinností zmena miesta obvyklého pobytu dieťaťa?
Článok 16 ods. 3 a 4

- 9.12** Rodičovské práva a povinnosti, ktoré existujú podľa práva štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, zostávajú zachované aj po zmene obvyklého pobytu dieťaťa do iného štátu²⁷⁹. Platí to aj v prípade, ak by štát nového obvyklého pobytu dieťaťa nezabezpečoval rodičovské práva a povinnosti za rovnakých okolností²⁸⁰.
- 9.13** Nadobudnutie rodičovských práv a povinností priamo zo zákona osobou, ktorá ich nenadobudla už predtým, sa spravuje právom štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa²⁸¹.
- 9.14** Účelom týchto pravidiel je zabezpečiť kontinuitu vzťahov rodiča a dieťaťa²⁸². Výsledkom pravidiel je, že samotná zmena miesta obvyklého pobytu dieťaťa nemôže viesť k situácii, keď by určitá osoba **stratila** rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu, ale môže viesť k situácii, keď iná osoba **získa** rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu.
- 9.15** Súbežná existencia viacerých držiteľov rodičovských práv a povinností, ktorá môže vyplývať z uplatňovania uvedených ustanovení, bude fungovať, iba ak s tým držitelia rodičovských práv a povinností vo všeobecnosti súhlasia²⁸³. Ak medzi nimi panujú nezhody, dá sa to vyriešiť opatrením, o prijatie ktorého požiadajú jeden alebo viacerí z nich príslušný orgán s právomocou (pozri **kapitolu 4** tohto dokumentu)²⁸⁴.

²⁷⁹ Článok 16 ods. 3.

²⁸⁰ Platí to aj v prípade, ak sa dieťa presťahuje z **nezmluvného** štátu do zmluvného štátu: pozri článok 20 a odsek **9.22** tohto dokumentu.

²⁸¹ Článok 16 ods. 4.

²⁸² Pozri dôvodovú správu, odseky 105 – 107.

²⁸³ Tamže, odsek 108.

²⁸⁴ Tamže.

Príklad 9 (E)

Dieťa sa narodí v zmluvnom štáte A, kde obaja nezosobášení rodičia nadobudnú rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu priamo zo zákona. Matka sa s dieťaťom presťahuje do zmluvného štátu B, v ktorého práve je stanovené, že nezosobášený otec môže nadobudnúť rodičovské práva a povinnosti iba na základe súdneho rozhodnutia. Rodičovské práva a povinnosti otca, ktoré nadobudol v zmluvnom štáte A priamo zo zákona, zostávajú zachované aj po presťahovaní²⁸⁵.

Príklad 9 (F)

Dieťa sa narodí v zmluvnom štáte A. Rodičia dieťaťa sa krátko po jeho narodení rozvedú. Podľa práva zmluvného štátu A si obaja rodičia po rozvode ponechávajú rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu. O dva roky neskôr sa matka znovu vydá a nový pár sa s dieťaťom presťahuje do zmluvného štátu B. V zmluvnom štáte B platí pravidlo, že nevlastný rodič má rodičovské práva a povinnosti voči svojmu nevlastnému dieťaťu priamo zo zákona. Ak v tomto prípade dieťa nadobudne obvyklý pobyt na území zmluvného štátu B, rodičovské práva a povinnosti voči nemu budú mať tri osoby: jeho matka, otec a nevlastný otec²⁸⁶.

Príklad 9 (G)

Dieťa žije v zmluvnom štáte A so svojím otcom a jeho druhou manželkou, nevlastnou matkou dieťaťa. Matka a otec dieťaťa sa dohodnú, že nevlastná matka by mala mať rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu. Podľa práva zmluvného štátu A je možné, aby rodičia písomnou formou priznali rodičovské práva a povinnosti nevlastnému rodičovi. Nie je nutné, aby túto dohodu schválil niektorý štátny orgán, ale musí sa zaregistrovať na príslušnom ministerstve. Matka, otec a nevlastná matka takto zaregistrujú svoju dohodu.

O rok neskôr sa otec, nevlastná matka a dieťa presťahujú zo zmluvného štátu A do zmluvného štátu B. Podľa práva zmluvného štátu B nevlastný rodič nemôže nadobudnúť rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu bez súdneho rozhodnutia.

Keďže dohoda medzi stranami, ktorú uzavreli v zmluvnom štáte A, si nevyžadovala zásah súdneho alebo správneho orgánu (pozri odsek 9.11 tohto dokumentu), článok 16 ods. 2 sa uplatňuje tak, že nadobudnutie rodičovských práv a povinností nevlastnou matkou sa spravuje právom štátu obvyklého pobytu dieťaťa v čase nadobudnutia platnosti dohody (teda v čase, keď bola dohoda zaregistrovaná). V čase, keď bola dohoda zaregistrovaná, malo dieťa obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, a teda sa v tejto veci uplatňuje právo zmluvného štátu A.

Ustanovenia článku 16 ods. 3 zabezpečujú, aby rodičovské práva a povinnosti nevlastnej matky v zmluvnom štáte B zostali zachované.

c) Aké právo sa uplatňuje v prípade výkonu rodičovských práv a povinností?

Článok 17

- 9.16** Predchádzajúce pravidlá sa týkajú **nadobúdania** alebo **zániku** rodičovských práv a povinností. **Výkon** rodičovských práv a povinností sa však vždy spravuje právom štátu **aktuálneho** obvyklého pobytu dieťaťa.

²⁸⁵

Článok 16 ods. 3.

²⁸⁶

Článok 16 ods. 4.

Príklad 9 (H)

V zmluvnom štáte A držiteľ rodičovských práv a povinností potrebuje súhlas všetkých ostatných držiteľov rodičovských práv a povinností, aby mohol pre dieťa zariadiť chirurgický zákrok, ktorý nie je urgentný. Ak má dieťa teraz svoj obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, takýto súhlas je potrebný aj v prípade, že dieťa malo predtým obvyklý pobyt v zmluvnom štáte B, kde boli rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu pôvodne nadobudnuté a kde žiadna takáto požiadavka neplatila.

d) Zmena alebo odňatie rodičovských práv a povinností ochrannými opatreniami, ktoré prijali súdne alebo správne orgány

Článok 18

- 9.17** V predchádzajúcich odsekoch sú uvedené pravidlá rozhodného práva pri posudzovaní rodičovských práv a povinností, ktoré boli nadobudnuté alebo zanikli bez zásahu súdneho alebo správneho orgánu. Tieto pravidlá však nebránia príslušnému súdnemu alebo správemu orgánu, aby prijal ochranné opatrenia na zmenu alebo odňatie rodičovských práv a povinností.
- 9.18** Opatrenie, ktoré prijme súdny alebo správny orgán zmluvného štátu na odňatie alebo zmenu rodičovských práv a povinností, je opatrenie zamerané na ochranu osoby dieťaťa, ktoré patrí do rozsahu vecnej pôsobnosti dohovoru a malo by sa teda prijať podľa pravidiel určenia právomoci a rozhodného práva stanovených v dohovore.

Príklad 9 (I)

Nezosobášený pár a jeho dieťa majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Podľa práva zmluvného štátu A má rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu priamo zo zákona iba matka. Rodina sa presťahuje do zmluvného štátu B, ktorý sa stane miestom obvyklého pobytu jej členov. Podľa práva zmluvného štátu B nezosobášený otec takisto nadobudne rodičovské práva a povinnosti voči svojmu dieťaťu priamo zo zákona. Použitím článku 16 ods. 4 sa teda zabezpečí, že právo zmluvného štátu B (miesto nového obvyklého pobytu dieťaťa) sa uplatní na nadobudnutie rodičovských práv a povinností priamo zo zákona nezosobášeným otcom (ktorý predtým nemal rodičovské práva a povinnosti).

Vzťah sa rozpadne a rodičia sa nevedia dohodnúť na žiadnom riešení týkajúcom sa dieťaťa. Sústavné hádky a napätie spôsobujú, že dieťa je úzkostlivé a necíti sa dobre. Dieťa nedávno vyšetrili u psychiatra z dôvodu akútneho stresu.

*Matka požiada súd v zmluvnom štáte B, aby boli otcovi odňaté rodičovské práva a povinnosti. Zmluvný štát B má právomoc konať vo veci tejto žiadosti ako zmluvný štát obvyklého pobytu dieťaťa²⁸⁷. V spore spravidla uplatní právny poriadok konajúceho súdu (*lex fori*)²⁸⁸. V dôsledku článku 18 môže zmluvný štát B odňať otcovi rodičovské práva a povinnosti aj napriek tomu, že otec nadobudol rodičovské práva a povinnosti priamo zo zákona podľa článku 16 dohovoru²⁸⁹.*

²⁸⁷ Článok 5.

²⁸⁸ Článok 15 ods. 1 (pokiaľ neprijme rozhodnutie, že ochrana dieťaťa si vyžaduje, aby sa formou výnimky použilo alebo zohľadnilo právo iného štátu, s ktorým má situácia podstatnú väzbu: článok 15 ods. 2, pozri ďalej odsek 9.2 tohto dokumentu).

²⁸⁹ Či to môže urobiť a za akých okolností to urobí, však bude napokon vecou právneho poriadku konajúceho súdu (*lex fori*) (článok 15 ods. 1 alebo akéhokoľvek iného práva použitého formou výnimky podľa článku 15 ods. 2).

C. Ochrana tretích osôb

Článok 19

- 9.19 Ak tretia osoba uzavrie právny úkon s osobou, ktorá by podľa práva štátu, v ktorom k uzavretiu úkonu došlo, bola oprávnená konať ako zákonný zástupca dieťaťa, tretia osoba sa nemôže brať na zodpovednosť len z dôvodu, že iná osoba nebola oprávnená konať ako zákonný zástupca dieťaťa podľa rozhodného práva určeného pravidlami stanovenými v dohovore²⁹⁰.
- 9.20 Táto ochrana sa však neuplatňuje, ak tretia osoba vedela alebo mala vedieť, že rodičovské práva a povinnosti sa spravujú takto určeným právom. Ochrana sa okrem toho uplatňuje iba v prípade, ak k právnemu úkonu došlo medzi osobami prítomnými na území toho istého štátu.
- 9.21 Toto pravidlo bolo do dohovoru vložené, keďže „z toho, že v dohovore sa v prípade zmeny miesta obvyklého pobytu dieťaťa uplatňuje zásada kontinuity rodičovských práv a povinností nadobudnutých priamo zo zákona podľa práva štátu bývalého obvyklého pobytu dieťaťa, tretím osobám konajúcim v štáte nového obvyklého pobytu vyplynulo riziko, že sa dopustia omylu týkajúceho sa osoby alebo právomocí zákonného zástupcu dieťaťa“²⁹¹.

D. Všeobecné ustanovenia o rozhodnom práve

- a) ***Uplatňujú sa pravidlá týkajúce sa rozhodného práva, aj keď určené právo nie je právom zmluvného štátu?***

Článok 20

- 9.22 Áno, pravidlá týkajúce sa rozhodného práva stanovené v dohovore majú univerzálnu platnosť, čo znamená, že sa uplatňujú vo všetkých prípadoch vrátane tých, keď je určené právo právom štátu, ktorý nie je zmluvným štátom dohovoru.

Príklad 9 (J)

Dieťa sa zdržiava so svojím otcom a svojou nevlastnou matkou v nezmluvnom štáte A. Podľa práva nezmluvného štátu A uzavretím manželstva otca a nevlastnej matky nevlastná matka automaticky nadobudla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu.

Otcovi ponúknu novú prácu v zmluvnom štáte B a rodina sa do tohto zmluvného štátu presťahuje. Podľa práva zmluvného štátu B by nevlastná matka nenadobudla rodičovské práva a povinnosti automaticky na základe manželstva s otcom dieťaťa.

Uplatnením článku 16 ods. 3 a článku 20 dohovoru však rodičovské práva a povinnosti nevlastnej matky nadobudnuté podľa práva nezmluvného štátu A zostanú po zmene obvyklého pobytu dieťaťa do zmluvného štátu B zachované.

²⁹⁰

Toto ustanovenie sa podrobnejšie rozoberá v odseku **13.80** tohto dokumentu.

²⁹¹

Dôvodová správa, odsek 111.

b) *Zahrňa odkaz na právo iného štátu aj odkaz na normy medzinárodného práva súkromného tohto iného štátu?*

Článok 21

- 9.23 Nie, remisia je výslovne vylúčená v článku 21. To znamená, že v prípade odkazu na právo iného štátu sa tento odkaz týka iba vnútroštátnych právnych predpisov tohto štátu, a nie noriem medzinárodného práva súkromného tohto štátu.
- 9.24 Existuje jedna výnimka z tohto pravidla, a to, ak je rozhodným právom podľa článku 16 právo nezmluvného štátu. V tom prípade, ak sa v normách medzinárodného práva súkromného daného štátu odkazuje na právo ďalšieho nezmluvného štátu, ktorý by uplatnil svoje vlastné normy, uplatní sa právo tohto ďalšieho štátu. Ak by však tento druhý nezmluvný štát **neuplatnil** svoje vlastné právo, uplatní sa právo určené podľa článku 16. Cieľom je zaistiť, aby sa nezasahovalo do noriem medzinárodného práva súkromného, ktoré sa uplatňujú medzi nezmluvnými štátmi.

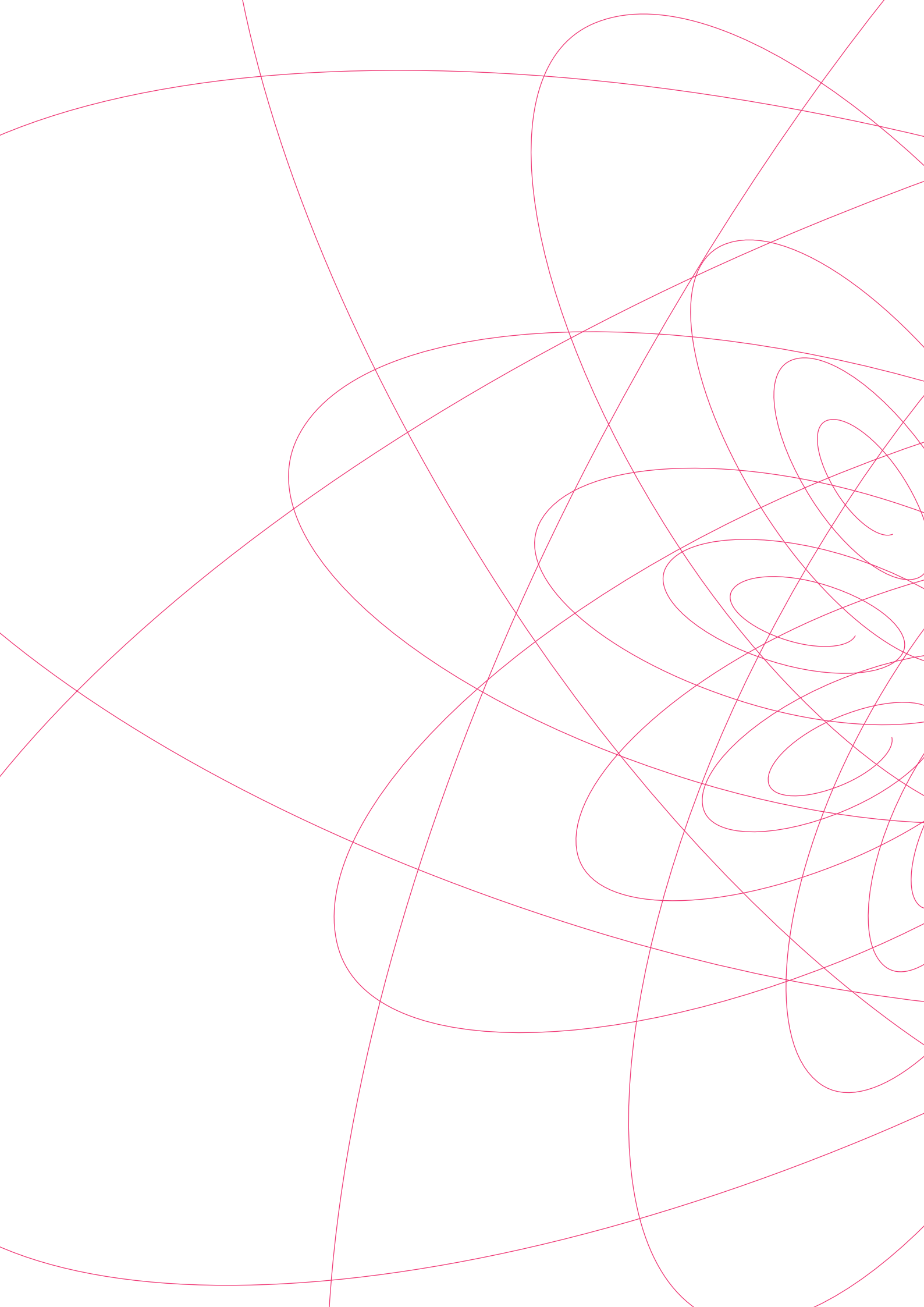
c) *Existujú nejaké okolnosti, za ktorých sa nemusí uplatniť právo určené podľa pravidiel dohovoru z roku 1996?*

Článok 22

- 9.25 Existuje výnimka týkajúca sa verejného poriadku stanovená v článku 22. Tá znamená, že ak by použitie práva určeného podľa uvedených pravidiel bolo, s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa, v zjavnom rozpore s verejným poriadkom zmluvného štátu, orgány daného štátu môžu jeho uplatnenie odmietnuť.
- 9.26 Je potrebné poznamenať, že využitie verejného poriadku ako argumentu na odmietnutie uplatnenia určeného práva je možné iba s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa.

10

*UZNANIE A VÝKON
OCHRANNÉHO OPATRENIA*

A. Kedy sa ochranné opatrenie prijaté v jednom zmluvnom štáte uzná v inom zmluvnom štáte?

Článok 23

- 10.1 Ochranné opatrenia prijaté v jednom zmluvnom štáte sa vo všetkých ostatných zmluvných štátoch uznajú priamo zo zákona (bez ďalšieho konania)²⁹². Uznanie „priamo zo zákona (bez ďalšieho konania)“ znamená, že v dožiadanom zmluvnom štáte nie je potrebné začínať konanie o uznaní opatrenia²⁹³, aby tam mohlo byť opatrenie účinné.
- 10.2 Aby však opatrenie bolo uznané, môže byť potrebné preukázať v dožiadanom zmluvnom štáte jeho existenciu. S cieľom vyhnúť sa kladeniu byrokratických prekážok pri ochrane dieťaťa nie sú v dohovore v tomto smere stanovené žiadne formálne požiadavky. Spravidla bude postačujúce vypracovať písomný dokument s uvedením daného opatrenia²⁹⁴. Za určitých okolností, a najmä v naliehavých prípadoch môžu však orgány zmluvného štátu, ktorý prijal opatrenie, informovať dožiadaný zmluvný štát o tomto opatrení telefonicky²⁹⁵. Za takých okolností môže byť užitočné čo najskôr následne poskytnúť písomný dokument dokazujúci existenciu daného opatrenia²⁹⁶.
- 10.3 V situácii, keď sa ochranné opatrenie dodržiava dobrovoľne alebo keď sa voči nemu nekladie žiadny odpor, bude na to, aby mohlo byť účinné postačovať uznanie opatrenia priamo zo zákona²⁹⁷.

Príklad 10 (A)

Rodina má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Po rozpade vzťahu partnerov súd v zmluvnom štáte A so súhlasom otca rozhodne o zverení dieťaťa do výlučnej osobnej starostlivosti matky. O rok neskôr sa matka oprávnená presťahuje s dieťaťom do zmluvného štátu B. Jej výlučná osobná starostlivosť o dieťa bude v zmluvnom štáte B uznaná priamo zo zákona bez toho, aby vykonala akýkoľvek ďalší úkon. Nebude musieť žiadať príslušné súdne alebo správne orgány zmluvného štátu B o uznanie rozhodnutia týkajúceho sa osobnej starostlivosti.

Príklad 10 (B)

Orgány zmluvného štátu A, kde má dieťa obvyklý pobyt, vymenujú právneho zástupcu, ktorý bude spravovať majetok dieťaťa. Ten zahŕňa aj majetok v zmluvnom štáte B. Uznatie tohto vymenovania priamo zo zákona umožňuje právnomu zástupcovi uzavrieť právne úkony v mene dieťaťa v zmluvnom štáte B bez povinnosti podniknúť akékoľvek iné kroky na uznanie svojho vymenovania v zmluvnom štáte B²⁹⁸.

²⁹² Uznatie sa však môže odmietnuť na základe prísne stanovených a obmedzených dôvodov, ktoré sú opísané v **oddiel B**.

²⁹³ Pojem „dožiadaný zmluvný štát“ sa v tejto kapitole používa na označenie zmluvného štátu, ktorý bol požadovaný, aby uznal a/alebo vykonal ochranné opatrenie prijaté v inom zmluvnom štáte.

²⁹⁴ Pochádzajúci od orgánu zmluvného štátu, ktorý prijal opatrenie.

²⁹⁵ Pozri dôvodovú správu, odsek 120.

²⁹⁶ *Tamže*.

²⁹⁷ Pokiaľ ide o situáciu, keď sa opatrenie nedodržiava dobrovoľne alebo keď sa voči nemu kladie odpor, pozri **oddiel D** o vykonávaní.

²⁹⁸ Ak v tomto prípade zmluvný štát A vydáva osvedčenia podľa článku 40 dohovoru, môže byť pre právneho zástupcu užitočné získať také osvedčenia – pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

Príklad 10 (C)

Dospievajúce dievča nájdu spať na ulici v meste v zmluvnom štáte A. Súd v zmluvnom štáte A vydá rozhodnutie, aby dievča bolo dočasne umiestnené do štátnej starostlivosti, pokiaľ sa nevykoná prešetrenie jej situácie²⁹⁹. Dievčaťu sa však podarí utiecť z miesta tejto dočasnej starostlivosti a zistí sa, že odcestovala do zmluvného štátu B. Orgány zmluvného štátu A sa telefonicky spoja s orgánmi zmluvného štátu B a informujú ich o naliehavej a nebezpečnej situácii, v ktorej sa dievča nachádza, a o opatrení, ktoré prijali³⁰⁰. Orgány zmluvného štátu A potvrdia, že čo najskôr pošlú súdne rozhodnutie. Následne potvrdia rozhodnutie faxom.

Opatrenie sa v zmluvnom štáte B uzná priamo zo zákona bez toho, aby sa vyžadoval akýkoľvek ďalší úkon. Vďaka úzkej spolupráci medzi zmluvnými štátmi orgány zmluvného štátu B očakávajú príchod dievčaťa a môžu ho okamžite opäť zveriť do dočasnej štátnej starostlivosti v súlade s ochranným opatrením zmluvného štátu A³⁰¹.

B. Kedy je možné odmietnuť uznanie ochranného opatrenia prijatého v jednom zmluvnom štáte v inom zmluvnom štáte?

10.4 V článku 23 ods. 2 je uvedený úplný zoznam dôvodov, na základe ktorých je možné uznanie odmietnuť. Je potrebné poznamenať, že podľa článku 23 ods. 2 je odmietnutie uznania z týchto dôvodov možné, ale nie je povinné³⁰². Uznanie sa teda **môže** odmietnuť za týchto okolností:

a) Opatrenie prijal orgán zmluvného štátu, ktorý si právomoc nezaložil na žiadnom z princípov uvedených v článkoch 5 až 14 dohovoru z roku 1996³⁰³

10.5 To znamená, že orgány dožiadaného zmluvného štátu nie sú povinné uznať opatrenia založené na pravidlách určovania právomoci zmluvného štátu prijímajúceho opatrenia, ktoré nepatria do rámca dohovoru, **ak** tieto pravidlá nie sú v súlade s pravidlami určovania právomoci uvedenými v kapitole II dohovoru.

²⁹⁹ Toto rozhodnutie sa zakladá na článku 11 dohovoru.

³⁰⁰ Je potrebné poznamenať, že podľa článku 36 dohovoru platí, že ak je dieťa podľa zmluvného štátu A „vystavené vážnemu nebezpečenstvu“, príslušné orgány zmluvného štátu A, keďže v tomto prípade dostali informáciu, že sa zmenilo miesto pobytu dieťaťa (alebo sa má zmeniť) a/alebo že dieťa sa bude nachádzať na území zmluvného štátu B, sú **povinné** informovať orgány zmluvného štátu B o nebezpečenstve hroziacom dieťaťu a o opatreniach, ktoré prijali. Pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

³⁰¹ Zmluvný štát B potom v prípade potreby, a ak považuje prípad za naliehavý, bude môcť prijať akékoľvek ďalšie/iné potrebné ochranné opatrenia vo vzťahu k dievčaťu podľa článku 11 dohovoru. Môže byť vhodné, aby úzka spolupráca medzi zmluvným štátom A, zmluvným štátom B a štátom obvyklého pobytu dieťaťa (ak je možné ho určiť) pokračovala, aby bolo možné stanoviť, ktorý štát má všeobecnú právomoc vo vzťahu k dievčaťu, pokiaľ ide o prijímanie dlhodobých opatrení na jeho ochranu. Pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

³⁰² Pozri dôvodovú správu, odsek 121. To znamená, že aj keď existuje dôvod na neuznanie podľa článku 23 ods. 2, zmluvný štát sa aj tak môže rozhodnúť, že ochranné opatrenie uzná.

³⁰³ Článok 23 ods. 2 písm. a): z tohto odseku vyplýva, že dožiadaný orgán je na účely uznania oprávnený overiť právomoc orgánu, ktorý prijal opatrenie. Pri tomto overovaní je však viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých založil svoju právomoc orgán, ktorý prijal opatrenie (pozri článok 25 a odsek **10.14** tohto dokumentu).

b) Opatrenie sa v rozpore so základnými zásadami dožiadaného zmluvného štátu s výnimkou naliehavých prípadov prijalo v súdnom alebo správnom konaní bez toho, aby sa dieťaťu dala možnosť vyjadriť sa³⁰⁴

10.6 V dohovore sa nepožaduje zmena vnútroštátnych procesných pravidiel týkajúcich sa vypočutia detí a účelom tohto ustanovenia je umožniť dožiadanému zmluvnému štátu, aby zaistil, že pri uznaní rozhodnutia iného zmluvného štátu nedôjde k porušeniu jeho základných zásad v tejto oblasti. Ustanovenie je ovplyvnené článkom 12 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, v ktorom je stanovené právo dieťaťa na vypočutie v konaní, ktoré sa ho týka. Je však dôležité zdôrazniť, že odmietnutie uznania sa dá týmto spôsobom odôvodniť iba v prípade, že nevypočutie dieťaťa je v rozpore so **základnými zásadami** dožiadaného zmluvného štátu.

10.7 Tento dôvod odmietnutia sa neuplatňuje v naliehavých prípadoch, keďže sa uznáva, že v týchto situáciách „by sa požiadavky v súvislosti so zabezpečením riadneho procesu mali vykladať flexibilnejšie“³⁰⁵.

c) Opatrenie sa s výnimkou naliehavých prípadov prijalo bez toho, aby osoba, ktorá tvrdí, že opatrenie zasahuje do jej rodičovských práv a povinností, mala možnosť vyjadriť sa³⁰⁶

10.8 Tento dôvod odmietnutia zohľadňuje právo každej osoby, ktorej dané opatrenie zasahuje do rodičovských práv a povinností, na riadny proces a spravodlivé postupy.

d) Uznanie je s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa v zjavnom rozpore s verejným poriadkom dožiadaného zmluvného štátu³⁰⁷

10.9 Odmietnutie uznania na základe verejného poriadku je štandardným ustanovením medzinárodného práva súkromného. Využitie výnimky na základe verejného poriadku je však v medzinárodnom práve súkromnom všeobecne a aj v haagskych dohovorech v oblasti medzinárodného rodinného práva zriedkavé.

10.10 Podľa tohto dohovoru, ako aj podľa ostatných haagskych dohovorov v oblasti medzinárodného rodinného práva sa táto výnimka pri uznávaní môže použiť, iba ak by uznanie bolo „**v zjavnom rozpore**“ s verejným poriadkom. Okrem toho sa pri posudzovaní, či sa opierať o tento dôvod, musí prihliadať na najlepší záujem dieťaťa³⁰⁸.

³⁰⁴ Článok 23 ods. 2 písm. b).

³⁰⁵ Dôvodová správa, odsek 123. Pozri aj závery a odporúčania zo zasadnutia osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) odsek 50 [dostupné na adrese www.hcch.net (postup je uvedený v poznámke pod čiarou č. 16)].

³⁰⁶ Článok 23 ods. 2 písm. c): napríklad, ak na základe článku 18 dohovoru príslušný orgán odňal osobe rodičovské práva a povinnosti bez toho, aby mala možnosť vyjadriť sa, táto osoba môže uvedený zásah do rodičovských práv a povinností využiť na vznesenie námietky proti uznaniu opatrenia v inom zmluvnom štáte.

³⁰⁷ Článok 23 ods. 2 písm. d)

³⁰⁸ Ako v Haagskom dohovore o medzištátnych osvojeniach z roku 1993.

e) Opatrenie je nezlučiteľné s opatrením prijatým neskôr v nezmluvnom štáte obvyklého pobytu dieťaťa, ak také neskoršie opatrenie je uznateľné v dožiadanom zmluvnom štáte³⁰⁹

- 10.11** Pri tomto dôvode odmietnutia sa uprednostňuje neskoršie opatrenie prijaté orgánmi **nezmluvného** štátu, ak toto opatrenie bolo prijaté v súlade so základnou zásadou určovania právomoci podľa dohovoru (t. j. ide o nezmluvný štát **obvyklého pobytu** dieťaťa).
- 10.12** Opatrenie prijaté nezmluvným štátom obvyklého pobytu dieťaťa sa musí prijať neskôr než rozhodnutie zmluvného štátu, ktorého uznanie sa odmieta. Toto opatrenie musí byť okrem toho uznateľné v dožiadanom zmluvnom štáte.

f) Nedodržel sa postup podľa článku 33³¹⁰

- 10.13** Postup uvedený v článku 33 sa týka cezhraničného umiestňovania detí. Tento postup si vyžaduje spoluprácu orgánov všetkých zainteresovaných zmluvných štátov a podrobnejšie sa rozoberá v odsekoch **11.13** až **11.17** tohto dokumentu³¹¹.
- 10.14** Je potrebné poznamenať, že pri určovaní, či existuje dôvod na odmietnutie uznania, sú orgány dožiadaného zmluvného štátu viazané skutkovými zisteniami, na ktorých založil svoju právomoc orgán štátu, ktorý prijal opatrenie³¹². Napríklad, ak bola právomoc založená na mieste obvyklého pobytu, dožiadaný zmluvný štát nemôže preskúmať skutkové zistenia, na ktorých založil svoje posúdenie obvyklého pobytu orgán, ktorý prijal ochranné opatrenie. Podobne, ak bola právomoc založená na predbežnom posúdení najlepšieho záujmu dieťaťa³¹³, toto posúdenie je pre orgán dožiadaného zmluvného štátu záväzné. Preto môžu súdne alebo správne orgány prijímajúce ochranné opatrenia podľa dohovoru chcieť pokiaľ možno jednoznačne stanoviť skutkové zistenia, na ktorých sa zakladá ich právomoc.
- 10.15** Nesmie sa preskúmať ani dôvodnosť rozhodnutia, a to s výnimkou preskúmania potrebného na určenie, či existuje dôvod na odmietnutie uznania³¹⁴.

Príklad 10 (D)

V pravidlách určovania právomoci zmluvného štátu A, ktoré nepatria do rámca dohovoru, sa uvádza, že ak dieťa nemá obvyklý pobyt v zmluvnom štáte, ale má štátnu príslušnosť zmluvného štátu A, orgány zmluvného štátu A majú právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu³¹⁵. Orgány zmluvného štátu A preto vydajú rozhodnutie vo vzťahu k dieťaťu, ktoré má štátnu príslušnosť zmluvného štátu A, ale ktoré má obvyklý pobyt v nezmluvnom štáte B. Zatiaľ čo zmluvný štát A je oprávnený prijať toto ochranné opatrenie³¹⁶, orgány zmluvného štátu C (alebo ktoréhokoľvek iného zmluvného štátu) môžu odmietnuť jeho uznanie, keďže bolo založené na kritériu právomoci, ktoré nie je obsiahnuté v dohovore³¹⁷.

³⁰⁹ Článok 23 ods. 2 písm. e).

³¹⁰ Článok 23 ods. 2 písm. f).

³¹¹ Pozri odseky **11.1** a **13.31 – 13.42** tohto dokumentu.

³¹² Článok 25.

³¹³ Pozri napríklad článok 8 ods. 4, článok 9 ods. 1 a článok 10 ods. 1 písm. b). Pozri aj dôvodovú správu, odsek 131.

³¹⁴ Článok 27.

³¹⁵ Orgány zmluvného štátu A by zjavne nemohli na tomto základe vykonávať právomoc vo vzťahu k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v inom **zmluvnom** štáte – pozri odseky **3.11 – 3.13** tohto dokumentu.

³¹⁶ Pozri odseky **3.11 – 3.13** tohto dokumentu.

³¹⁷ Článok 23 ods. 2 písm. a).

Príklad 10 (E)

Dieťa vo veku 11 rokov má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Orgány zmluvného štátu A vydajú rozhodnutie, ktorým obmedzia styk dieťaťa s jeho otcom žijúcim v zmluvnom štáte B. Pri prijímaní tohto ochranného opatrenia orgány zmluvného štátu A nevykonajú priamy pohovor s dieťaťom. Namiesto toho sociálny pracovník vedie pohovory iba s rodičmi, ale nepozoroval dieťa ani sa s ním nezhováral. Ústava zmluvného štátu B obsahuje ustanovenie o právach dieťaťa, v ktorom sa uvádza, že s dieťaťom sa musí vykonať pohovor a musí byť vypočuté, ak sa prijímajú rozhodnutia, ktoré sa ho týkajú, za predpokladu, že dieťa má dostatočný vek a je dostatočne vyspelé. Orgány zmluvného štátu B usúdia, že dieťa má dostatočný vek a je dostatočne vyspelé a podľa ich ústavných pravidiel malo byť v súvislosti s daným rozhodnutím vypočuté. Preto môžu odmietnuť uznanie opatrenia prijatého v zmluvnom štáte A na základe toho, že dieťa nedostalo možnosť byť vypočuté, čo je v rozpore so základnými procesnými zásadami zmluvného štátu B³¹⁸.

Príklad 10 (F)

Orgány zmluvného štátu A vydajú rozhodnutie, ktorým matke odnímu rodičovské práva a povinnosti vo vzťahu k jej dvom deťom. Matka bola v čase prijatia rozhodnutia v zmluvnom štáte B a pred prijatím rozhodnutia nedostala možnosť vyjadriť sa. Uznanie tohto rozhodnutia sa môže vo všetkých ostatných zmluvných štátoch odmietnuť³¹⁹.

Príklad 10 (G)

Dieťa a jeho matka majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte B. Otec má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Rodičia sa rozhodnú rozviesť v zmluvnom štáte A a súhlasia s tým, aby všetky otázky týkajúce sa osobnej starostlivosti o dieťa riešili súdy zmluvného štátu A³²⁰. V priebehu rozvodového konania súd zmluvného štátu A rozhodne o odňatí rodičovských práv a povinností otcovi a o zrušení akéhokoľvek styku medzi otcom a dieťaťom výlučne na základe toho, že otec je zodpovedný za rozpad manželstva. Toto opatrenie nemusí byť uznané v zmluvnom štáte B na základe toho, že uznanie opatrenia, ktoré nie je založené na posúdení záujmu dieťaťa, by bolo s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa v zjavnom rozpore s verejným poriadkom zmluvného štátu B³²¹.

Príklad 10 (H)

Rodina má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Po rozpade manželstva sa matka a dieťa so súhlasom otca vrátia do štátu svojej štátnej príslušnosti, do nezmluvného štátu B. Rodičia sa dohodnú, že orgány zmluvného štátu A, ktoré vedú ich rozvodové konanie, by mali rozhodnúť aj v otázkach osobnej starostlivosti týkajúcich sa dieťaťa³²². Súd v zmluvnom štáte A vydá rozhodnutie, aby rodičia mali spoločnú osobnú starostlivosť vo vzťahu k dieťaťu a aby dieťa viac-menej rovnomerne delilo svoj čas medzi rodičov.

O dva roky neskôr, keď tento systém zlyhá, orgány nezmluvného štátu B vydajú rozhodnutie, ktorým dieťa zveria do výlučnej osobnej starostlivosti matky a otcovi poskytnú iba obmedzené právo na styk s dieťaťom.

³¹⁸ Článok 23 ods. 2 písm. b) (a nešlo o naliehavý prípad).

³¹⁹ Článok 23 ods. 2 písm. c) (za predpokladu, že opatrenie nebolo prijaté v naliehavom prípade).

³²⁰ Článok 10 – pozri **kapitolu 4** tohto dokumentu.

³²¹ Článok 23 ods. 2 písm. d): ak za týchto okolností orgány zmluvného štátu B odmietnu uznať opatrenie, otec môže v zmluvnom štáte B požiadať o prijatie ochranných opatrení vo vzťahu k dieťaťu (vrátane osobnej starostlivosti a styku/kontaktu), keďže zmluvný štát B je zmluvným štátom obvyklého pobytu dieťaťa (článok 5).

³²² Článok 10 – pozri **kapitolu 4** tohto dokumentu.

Matka a dieťa sa potom presťahujú do zmluvného štátu C. Otec požiada (podľa článku 24 dohovoru³²³) o uznanie rozhodnutia zmluvného štátu A v zmluvnom štáte C. V práve zmluvného štátu C je stanovené, že rozhodnutia z nezmluvných štátov sa uznávajú, pokiaľ sú splnené určité kritériá. Rozhodnutie z nezmluvného štátu B tieto kritériá spĺňa. Zmluvný štát C preto môže odmietnuť uznať rozhodnutie orgánov zmluvného štátu A na základe toho, že je nezlučiteľné s rozhodnutím prijatým neskôr v nezmluvnom štáte B³²⁴.

C. Akú má osoba istotu, že rozhodnutie bude uznané v inom zmluvnom štáte? („predbežné uznávanie“³²⁵)

Článok 24

- 10.16** Ak existuje možná pochybnosť o tom, či ochranné opatrenie prijaté v jednom zmluvnom štáte bude v inom zmluvnom štáte uznané priamo zo zákona, túto otázku môže byť potrebné riešiť pomocou mechanizmu stanoveného v článku 24 dohovoru.
- 10.17** Keďže k uznaniu opatrení z iných zmluvných štátov dochádza priamo zo zákona, môže sa o prípadnom spore o existencii dôvodu na neuznanie rozhodnúť až v čase, keď sa opatrenie uplatní. Nutnosť čakať do tohto okamihu na zistenie, či rozhodnutie môže alebo nemôže byť uznané, môže spôsobovať nepríjemnosti a ťažkosti, pričom na rozptýlení prípadných pochybností, ktoré môžu existovať v súvislosti s uznaním, môžu mať oprávnený záujem rôzni ľudia. Zainteresovaná osoba preto môže požiadať príslušný orgán zmluvného štátu o rozhodnutie týkajúce sa uznania opatrení prijatých v inom zmluvnom štáte.
- 10.18** Článok 24 môže využiť napríklad rodič, ktorého dieťa sa presťahuje do iného zmluvného štátu, alebo rodič, ktorého dieťa odcestuje na krátke obdobie do iného zmluvného štátu s druhým rodičom³²⁶.
- 10.19** Tento postup umožňuje prijatie rozhodnutia týkajúceho sa uznania alebo neuznania ochranných **opatrení**. To znamená, že vyhlásenie týkajúce sa nadobudnutia alebo zániku rodičovských práv a povinností, pri ktorom nedošlo k žiadnemu zásahu súdneho alebo správneho orgánu (napríklad podľa článku 16 ods. 3 alebo 4 po zmene miesta obvyklého pobytu dieťaťa), nie je možné získať³²⁷.
- 10.20** Postup, ktorý sa môže použiť na získanie takého rozhodnutia, sa stanoví v práve dožiadaného zmluvného štátu.³²⁸
- 10.21** Účinné vykonávanie článku 24 dohovoru si bude spravidla vyžadovať, aby zmluvný štát jednoznačne určil a označil príslušný orgán alebo orgány, ktoré budú konať vo veci žiadostí o „predbežné uznanie“ ochranných opatrení³²⁹.

³²³ Pozri odseky **10.16 – 10.21** tohto dokumentu.

³²⁴ Článok 23 ods. 2 písm. e).

³²⁵ Pozri odseky **13.19 – 13.22** tohto dokumentu týkajúce sa využitia „predbežného uznávania“ v medzinárodných veciach týkajúcich sa styku/kontaktu.

³²⁶ Pozri tamže.

³²⁷ Pozri ďalej **kapitolu 9, oddiel B** tohto dokumentu, ako aj odsek 129 dôvodovej správy, kde sa uvádza, že v článku 24 sa „predpokladá existencia rozhodnutia, aby mohlo byť toto ustanovenie účinné“.

³²⁸ Tamže, odsek 130.

³²⁹ Na zasadnutí osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) sa diskutovalo o zahrnutí osobitného pravidla na tento účel do vykonávacích právnych predpisov. V tejto súvislosti pozri priložený „kontrolný zoznam k vykonávaniu dohovoru“ v rámci kapitoly IV.

Príklad 10 (I)

Tri deti majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Matka sa chce s nimi presťahovať do zmluvného štátu B. Otec proti sťahovaniu nenamieta pod podmienkou, že bude pokračovať jeho styk s deťmi. Získa súdne rozhodnutie v zmluvnom štáte A, v ktorom je stanovené, že deti s ním stravia významnú časť svojich prázdnin. Otec sa obáva, že matka po presťahovaní nebude túto podmienku dodržiavať, a chce sa uistiť, že orgány zmluvného štátu B súdne rozhodnutie uznajú. Podľa článku 24 môže otec požiadať zmluvný štát B, aby rozhodol, či bude súdne rozhodnutie uznané, predtým, ako sa matka presťahuje s deťmi do zmluvného štátu B. Ak sa rozhodne, že súdne rozhodnutie sa uzná, všetci zainteresovaní vedia, že sa môže nariadiť výkon uznaného rozhodnutia alebo toto rozhodnutie môže byť zaregistrované na účely výkonu³³⁰ a vykonané podľa právnych predpisov zmluvného štátu B, ak matka nebude stanovenú podmienku dodržiavať dobrovoľne³³¹. Ak sa rozhodne, že súdne rozhodnutie sa neuzná³³², otec sa to dozvie pred presťahovaním a môže podniknúť kroky na odstránenie akýchkoľvek nedostatkov v pôvodnom rozhodnutí súdu v zmluvnom štáte A tak, aby bolo rozhodnutie uznané v zmluvnom štáte B³³³.

D. Kedy bude ochranné opatrenie prijaté v jednom zmluvnom štáte vykonané v inom zmluvnom štáte?

Články 26 a 28

- 10.22 Ak sa ochranné opatrenie prijaté jedným zmluvným štátom nedodržiava v inom zmluvnom štáte, môže byť v tomto druhom zmluvnom štáte potrebné začať konanie o výkone opatrenia³³⁴.
- 10.23 Postup stanovený v dohovore je, že zainteresovaná strana musí za týchto okolností požiadať o nariadenie výkonu ochranného opatrenia alebo o jeho zaregistrovanie na účely výkonu v dožiadanom zmluvnom štáte v súlade s postupom stanoveným v práve daného štátu³³⁵.
- 10.24 Na nariadenie výkonu alebo zaregistrovanie sa musí uplatniť jednoduchý a rýchly postup³³⁶. Dôležité je, že toto nariadenie výkonu alebo zaregistrovanie môže dožiadaný zmluvný štát odmietnuť iba na základe dôvodov, ktoré už boli uvedené v súvislosti s neuznaním opatrenia³³⁷.
- 10.25 Po nariadení výkonu alebo zaregistrovaní sa opatrenia majú vykonať v dožiadanom zmluvnom štáte tak, ako keby ich prijali orgány tohto štátu³³⁸.
- 10.26 Výkon sa má uskutočniť podľa právneho poriadku dožiadaného zmluvného štátu a v rozsahu, v akom to tento právny poriadok umožňuje, s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa³³⁹. Zmienka o „rozsahu, v akom to umožňuje právny poriadok“ vykonávajúceho zmluvného štátu, je potvrdením skutočnosti, že

³³⁰ Článok 26.

³³¹ Článok 28, pozri aj **oddiel D**.

³³² Článok 23 ods. 2.

³³³ V tejto otázke sa môže osvedčiť spolupráca medzi ústrednými orgánmi zainteresovaných zmluvných štátov alebo zainteresovanými rozhodujúcimi orgánmi (napríklad priama komunikácia medzi súdmi) s cieľom účinne odstrániť akýkoľvek nedostatok v súdnom rozhodnutí, aby sa zabezpečilo jeho uznanie v dožiadanom zmluvnom štáte – pozri ďalej **kapitulu 11** tohto dokumentu.

³³⁴ Článok 26.

³³⁵ Článok 26 ods. 1.

³³⁶ Článok 26 ods. 2.

³³⁷ Článok 26 ods. 3.

³³⁸ Článok 28.

³³⁹ Tamže.

zmluvné štáty môžu mať rozdielne vnútroštátne právne predpisy týkajúce sa výkonu. Výkon sa môže uskutočniť iba v rozsahu, v akom to umožňujú vnútroštátne právne predpisy jednotlivých štátov³⁴⁰.

- 10.27 Zmienka o „najlepšom záujme dieťaťa“ v článku 28 by sa nemala vykladať ako výzva na ďalšie prešetrenie dôvodnosti.
- 10.28 Takisto ako v prípade uznania ochranných opatrení (pozri odsek 10.15 tohto dokumentu), sa dôvodnosť opatrenia nesmie preskúmať s výnimkou preskúmania potrebného na určenie, či sa môže nariadiť výkon opatrenia alebo sa opatrenie môže zaregistrovať na účely výkonu³⁴¹.

Príklad 10 (J)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Po rozpade vzťahu jeho rodičov, otec požiada súd o povolenie presťahovať sa s dieťaťom do zmluvného štátu B. Súd udelí otcovi povolenie presťahovať sa, ale stanoví komplexný režim styku s matkou³⁴². Keď však matka cestuje do zmluvného štátu B uplatníť si právo styku s dieťaťom v súlade s rozhodnutím zmluvného štátu A, otec nedovolí dieťaťu stretnúť sa s matkou.

Podľa článku 26 dohovoru môže matka požiadať, aby bol nariadený výkon rozhodnutia zmluvného štátu A o práve styku alebo aby bolo toto rozhodnutie zaregistrované na účely výkonu v zmluvnom štáte B³⁴³. Keď sa nariadi výkon rozhodnutia alebo sa rozhodnutie zaregistruje na účely výkonu v zmluvnom štáte B, výkon sa v zmluvnom štáte B uskutoční podľa právneho poriadku tohto štátu a v rozsahu, v akom to tento právny poriadok umožňuje, s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa³⁴⁴.

Príklad 10 (K)

Matka a dieťa majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, otec má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte B. Po rozvode rodičov súd v zmluvnom štáte A rozhodne o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti matky a o pravidelnom styku otca s dieťaťom. Styk s otcom sa má uskutočňovať v zmluvnom štáte B. Toto rozhodnutie sa v zmluvnom štáte B uzná priamo zo zákona. Po prvom období styku v zmluvnom štáte B však otec zadrží dieťa v zmluvnom štáte B v rozpore s rozhodnutím zmluvného štátu A. Matka môže požiadať, aby sa nariadil výkon rozhodnutia zmluvného štátu A alebo aby bolo zaregistrované na účely výkonu v zmluvnom štáte B³⁴⁵. Keď sa nariadi výkon rozhodnutia alebo sa rozhodnutie

³⁴⁰ Napríklad v odseku 134 dôvodovej správy je uvedený príklad vyspelého dieťaťa absolútne odmietajúceho ísť žiť s rodičom, ktorému bolo ochranným opatrením zverené do osobnej starostlivosti, a uvádza sa v ňom, že „ak vnútroštátne právo dožiadaného zmluvného štátu v takom prípade umožňuje, aby rozhodnutie súdneho alebo správneho orgánu nebolo vykonané, toto pravidlo sa môže rovnako uplatniť na rozhodnutie súdneho alebo správneho orgánu iného zmluvného štátu.“

³⁴¹ Článok 27.

³⁴² Ak má matka obavy, pokiaľ ide o uznanie rozhodnutia, môže predtým, ako sa otec s dieťaťom presťahujú do zmluvného štátu B, požiadať o jeho uznanie pred ich presťahovaním. Pozri odseky 10.16 – 10.21 tohto dokumentu.

³⁴³ Článok 26.

³⁴⁴ Článok 28. Je potrebné poznamenať, že ak by v tomto prípade otec požiadal orgány zmluvného štátu B o preskúmanie rozhodnutia o práve styku, orgány zmluvného štátu B (ako zmluvného štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa podľa článku 5) by mali právomoc rozhodnúť v tejto veci. Za týchto okolností by sa však orgány zmluvného štátu B nemali ponáhľať s preskúmaním rozhodnutia o práve styku – pozri odseky 13.23 – 13.27 tohto dokumentu.

³⁴⁵ Tento príklad je osobitne relevantný v prípade, ak sa vo veci neuplatňuje Haagsky dohovor o únosoch detí z roku 1980 (napríklad pretože jeden štát nie je zmluvným štátom dohovoru z roku 1980), pretože ukazuje možný prostriedok nápravy, ktorý v tejto situácii únosu poskytuje dohovor z roku 1996. Ak sú však v rámci tohto scenára oba štáty zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1980 (ako aj dohovoru z roku 1996), bude na rozhodnutí matky (a jej právnych poradcov), či sa vo vzťahu k rozhodnutiu zmluvného štátu A povedie v zmluvnom štáte B konanie o návrate podľa dohovoru z roku 1980 alebo konanie o výkone podľa dohovoru z roku 1996, prípadne či sa povedú obe tieto konania. Matka môže pri rozhodovaní zobrať do úvahy tieto okolnosti: rýchlosť oboch konaní v zmluvnom štáte B a súdne

zaregistruje na účely výkonu v zmluvnom štáte B, výkon sa tam uskutoční podľa právneho poriadku zmluvného štátu B a v rozsahu, v akom to tento právny poriadok umožňuje, s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa³⁴⁶.

Príklad 10 (L)

Dievča vo veku 11 rokov má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte X. Jej otec zmizol, keď bola veľmi malá, a jej matka nedávno zomrela na následky AIDS. Orgány zmluvného štátu X rozhodnú, že dievča by malo žiť so svojou tetou z matkinej strany, ktorá sa chce o neho starať. O dva mesiace neskôr sa dievča po skončení vyučovania stratí. Teta z matkinej strany to ihneď oznámi úradom. Polícia má podozrenie, že dievča uniesol známy gang obchodníkov s ľuďmi a odviezol ho do zmluvného štátu Z, kde sa dievčatá predávajú na detskú prostitúciu. S využitím pomoci ústredného orgánu pri vypátraní dievčaťa³⁴⁷ sa dievča nakoniec nájde v zmluvnom štáte Z. Ochranné opatrenie zmluvného štátu X sa v zmluvnom štáte Z uzná priamo zo zákona. Dievča však odmieta spolupracovať s orgánmi a tvrdí, že žije so svojím otcom (s mužom, ktorého orgány zmluvného štátu Z považujú za člena gangu obchodníkov s ľuďmi). Orgány zmluvného štátu Z sa domnievajú, že dievčaťu hrozí bezprostredné nebezpečenstvo a prijímú opatrenia na jeho zverenie do dočasnej štátnej starostlivosti podľa článku 11.

Teta z matkinej strany požiadala, aby sa nariadil výkon rozhodnutia týkajúceho sa zverenia dievčaťa do jej osobnej starostlivosti vydaného v zmluvnom štáte X. Tetina žiadosť sa predloží orgánom zmluvného štátu Z a tie výkon nariaďa. Rozhodnutie týkajúce sa osobnej starostlivosti sa vykoná podľa právneho poriadku zmluvného štátu Z a dievča sa vráti do osobnej starostlivosti svojej tety z matkinej strany v zmluvnom štáte X.

poplatky (a akúkoľvek právnu pomoc) v súvislosti s oboma konaniami. Otázky medzinárodných únosov detí sa podrobnejšie rozoberajú v **kapitole 13** odsekoch **13.1 – 13.14** tohto dokumentu.

³⁴⁶

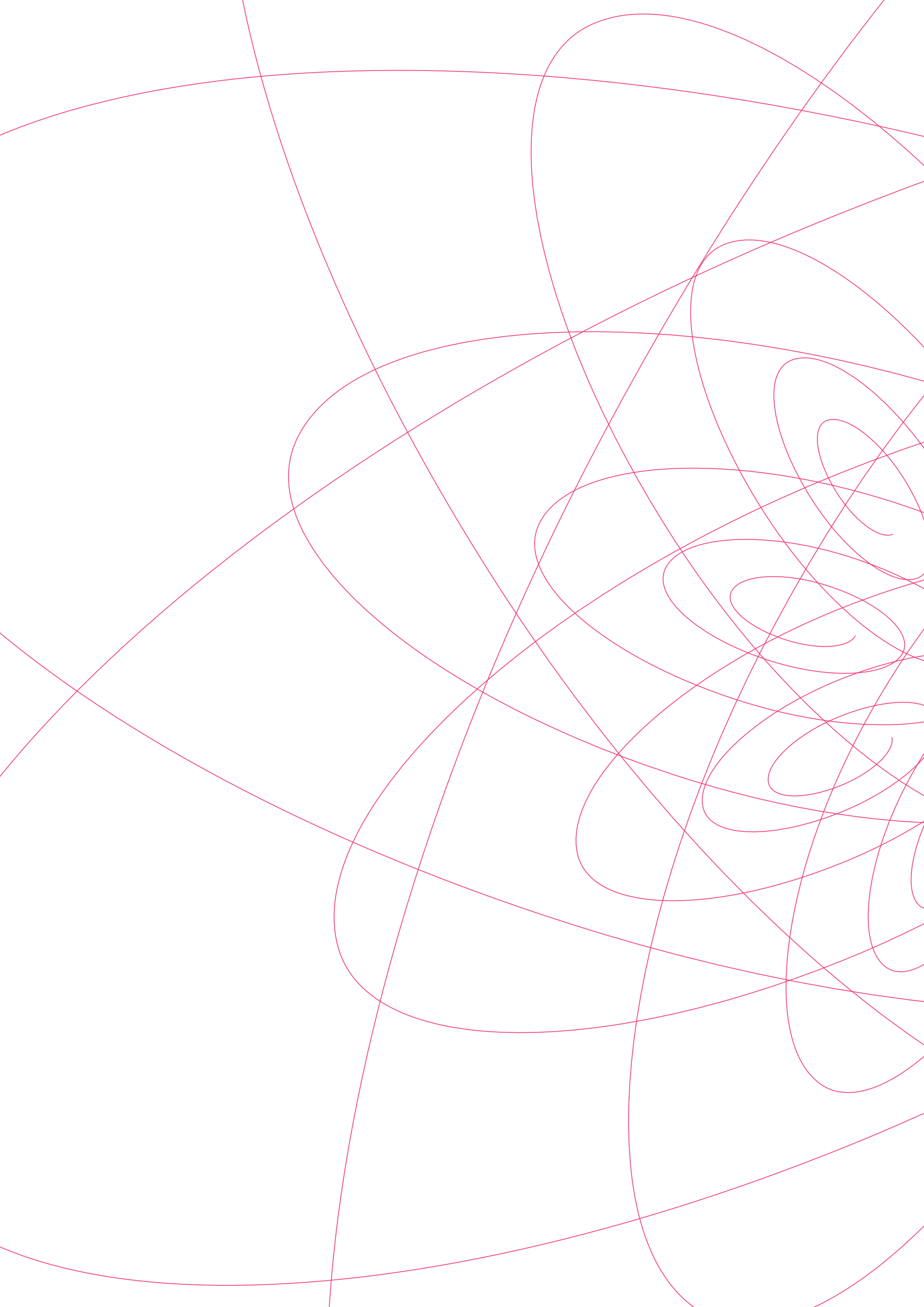
Článok 28.

³⁴⁷

Článok 31 písm. c) a pozri **kapitolu 11** tohto dokumentu.

ÚSTREDNÉ ORGÁNY A SPOLUPRÁCA

A. Úloha ústredného orgánu podľa dohovoru z roku 1996

Články 29 až 39

- 11.1 Ústredné orgány budú pri vykonávaní dohovoru z roku 1996 v praxi zohrávať významnú úlohu. Predovšetkým v ustanoveniach dohovoru o spolupráci, ktoré sú zásadné pre jeho úspešné vykonávanie (a teda pre realizáciu cieľa dohovoru posilniť ochranu detí v situáciách, ktoré majú medzinárodný charakter), sa počíta s tým, že ústredné orgány sa buď priamo zapoja do účinného vykonávania v praxi, alebo budú pomáhať ostatným aktérom dohovoru a uľahčovať im ich vzájomnú spoluprácu. Kompetentné a spolupracujúce ústredné orgány, ktoré reagujú na požiadavky, sú preto kľúčovým prvkom tohto dohovoru.
- 11.2 Pre tých, ktorí sú oboznámení s ústrednými orgánmi určenými podľa dohovoru z roku 1980, je však potrebné poznamenať, že podľa dohovoru z roku 1996 sa kladie dôraz na iné funkcie ústredných orgánov. V porovnaní s povinnosťami, ktoré sa ústredným orgánom ukladajú podľa dohovoru z roku 1980, majú ústredné orgány podľa dohovoru z roku 1996 menej povinností týkajúcich sa podávania alebo vybavovania žiadostí³⁴⁸. Jednou z hlavných úloh ústredných orgánov podľa dohovoru z roku 1996 je skôr uľahčovanie komunikácie a spolupráce medzi príslušnými orgánmi ich zmluvných štátov. Významnú úlohu ďalej zohrávajú pri postupovaní žiadostí a informácií príslušnému orgánu (príslušným orgánom) vo svojom štáte, ako aj pri postupovaní žiadostí a informácií ostatným ústredným orgánom³⁴⁹. Okrem toho, ako sa bude analyzovať ďalej, podľa dohovoru z roku 1996 existuje takisto viac možností vykonávania určitých funkcií ústredného orgánu prostredníctvom iných subjektov³⁵⁰. Dá sa teda povedať, že úloha ústredného orgánu podľa dohovoru z roku 1996 je pružnejšia než úloha podľa dohovoru z roku 1980 (čo je možné vysvetliť skutočnosťou, že dohovor z roku 1996 má oveľa širší rozsah vecnej pôsobnosti než dohovor z roku 1980, a preto sa potenciálne týka oveľa väčšieho počtu detí)³⁵¹.
- 11.3 Napriek rozdielom v dôraze kladenom na úlohy ústredných orgánov podľa uvedených dvoch dohovorov by sa malo dôkladne zvážiť, či je vhodné, aby sa v štátoch, ktoré sú zmluvnými stranami oboch dohovorov, určila tá istá inštitúcia za ústredný orgán podľa oboch dohovorov (dôvody sa rozoberajú v odseku 11.6 tohto dokumentu).

³⁴⁸ Pozri články 7 a 21 dohovoru z roku 1980.

³⁴⁹ Pozri odsek 137 dôvodovej správy, v ktorom sa uvádza, že „Komisia sa rozhodla vytvoriť v každom zmluvnom štáte ústredný orgán, ktorý by bol v istom zmysle pevným bodom, na ktorý by sa mohli obrátiť orgány ostatných zmluvných štátov, ktorý by mohol odpovedať na ich požiadavky, ale ktorému by sa v zásade neukladala žiadna povinnosť vyvíjať iniciatívu, žiadna povinnosť poskytovať informácie alebo vopred koordinovať prijímanie opatrení (články 29 až 32), s výnimkou jedného prípadu (článok 33).“

³⁵⁰ Pozri napríklad článok 31, podľa ktorého môže ústredný orgán vykonávať povinnosti priamo alebo nepriamo „prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií“.

³⁵¹ Pozri odsek 136 dôvodovej správy, v ktorom sa uvádza, že „Komisia si uvedomovala výhodu ústredného orgánu povereného touto spoluprácou, uvedomovala si však aj nebezpečenstvo nadmernej byrokracie, ktorej dvojitém účinkom by bolo znemožnenie ochrany dieťaťa a predovšetkým odrádzanie štátov, ktoré by niesli záťaž, od ratifikácie budúceho dohovoru. To druhé nebezpečenstvo bolo ešte závažnejšie v tom, že počet detí, ktorých ochrana by bola zabezpečená budúcim dohovorom, je úplne neporovnateľný s počtom detí, ktorých sa týkajú dohovory o únosoch detí alebo o medzištátnych osvojeniach.“

B. Určenie a vytvorenie ústredného orgánu

Článok 29

- 11.4 V článku 29 dohovoru sa zmluvným štátom ukladá povinnosť určiť ústredný orgán, ktorý bude vykonávať úlohy, ktoré sú takýmto orgánom uložené v dohovore.
- 11.5 Ak je zmluvný štát 1. federálny štát, 2. štát s viacerými právnymi systémami alebo 3. štát s autonómnymi územnými celkami, môže si určiť viaceré ústredné orgány. V rámci tohto scenára musí zmluvný štát určiť jeden ústredný orgán na prijímanie písomností z cudziny (aby ich postúpil príslušnému ústrednému orgánu v tomto štáte)³⁵².
- 11.6 Ak je zmluvný štát takisto stranou Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980, je potrebné zvážiť, či by sa mal ústredný orgán určený podľa dohovoru z roku 1996 zhodovať s ústredným orgánom už určeným podľa dohovoru z roku 1980. Skúsenosti získané ústredným orgánom podľa dohovoru z roku 1980 môžu byť skutočným prínosom pre vykonávanie dohovoru z roku 1996. Okrem toho prípady medzinárodných únosov detí a/alebo medzinárodné prípady týkajúce sa styku/kontaktu budú často zahŕňať záležitosti týkajúce sa **oboch** dohovorov, teda dohovoru z roku 1996 **aj** dohovoru z roku 1980. V dôsledku toho môže byť často potrebné zapojiť do tej istej veci ústredné orgány podľa oboch dohovorov³⁵³. Ak tieto dva ústredné orgány majú byť oddelené inštitúcie, mali by prinajmenšom úzko spolupracovať a byť schopné rýchlo a efektívne komunikovať.
- 11.7 Podrobné údaje o určenom ústrednom orgáne (a v prípade, že zmluvný štát určil viaceré ústredné orgány, údaje o určení ústredného orgánu, ktorý bude prijímať písomnosti z cudziny) sa musia oznámiť Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného³⁵⁴. Tieto informácie budú zverejnené na webovom sídle Haagskej konferencie [www.hcch.net v časti „Convention 34“ (Dohovor 34) a následne „Authorities“ (Orgány)].
- 11.8 V príručke *The Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part I – Central Authority Practice* (Príručka osvedčených postupov podľa Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980, časť I – Postupy ústredného orgánu)³⁵⁵ sú uvedené mnohé zásady a postupy, ktoré sú relevantné aj podľa dohovoru z roku 1996. Predovšetkým „základné zásady fungovania“ sa budú uplatňovať aj na ústredné orgány určené podľa dohovoru z roku 1996:
- **Zdroje a právomoci**
Na to, aby ústredné orgány mohli účinne vykonávať svoje funkcie, musia mať dostatočné právomoci, kvalifikovaných zamestnancov a primerané materiálne zdroje vrátane moderných komunikačných prostriedkov.
 - **Spolupráca**
Ústredné orgány by mali účinne spolupracovať, a to tak navzájom, ako aj s ostatnými orgánmi vo svojich zmluvných štátoch.

³⁵² Pozri článok 29 ods. 2.

³⁵³ Okrem toho, ak ide o dva oddelené ústredné orgány, v dôsledku tohto prekrývania budú musieť byť oboja oboznámené s **oboma** dohovormi.

³⁵⁴ Článok 45 ods. 1.

³⁵⁵ Užitočné informácie o vytváraní a fungovaní ústredných orgánov sú uvedené v príručke osvedčených postupov o postupoch ústredného orgánu (Jordan Publishing, 2003). Dostupné na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Guides to Good Practice“ (Príručky osvedčených postupov).

- **Komunikácia**
Ústredné orgány by mali zabezpečiť, aby sa s nimi dalo ľahko spojiť, a teda by mali zaistiť, aby boli ich kontaktné údaje aktuálne, aby komunikácia bola zrozumiteľná a efektívna, aby sa na písomnosti od ostatných ústredných orgánov alebo iných inštitúcií odpovedalo okamžite a aby sa používali rýchle komunikačné prostriedky, ak sú dostupné.
- **Konzistentnosť**
Ústredné orgány by mali uplatňovať konzistentný prístup k vybavovaniu požiadaviek a/alebo žiadostí.
- **Zrýchlené postupy**
Hoci zrýchlené konanie je podľa Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 osobitne dôležité, ústredné orgány by sa mali v každom prípade týkajúcom sa ochrany detí usilovať reagovať na žiadosti včas a včas konať na ich základe³⁵⁶.
- **Transparentnosť**
Ak ústredné orgány dostanú žiadosť o poskytnutie informácií v súvislosti s uplatňovaním dohovoru, tieto informácie by sa mali na prospech zainteresovaných strán vrátane ostatných ústredných orgánov a súdov poskytnúť v jednoznačnej, ľahko zrozumiteľnej forme. Ústredné orgány by mali byť transparentné, pokiaľ ide o administratívne postupy, ktoré uplatňujú podľa dohovoru. To si vyžaduje, aby zainteresované strany mali ľahký prístup k informáciám o takých postupoch.
- **Postupné vykonávanie**
Ústredné orgány postupne získavajú viac praktických skúseností s dohovorom a viac informácií o postupoch v iných krajinách a na ich základe by mali preskúmať a revidovať svoje postupy s cieľom zlepšovať vykonávanie dohovoru.

11.9 Je potrebné poznamenať, že zmluvné štáty môžu uzavrieť s jedným alebo s viacerými zmluvnými štátmi dohodu s cieľom zlepšiť vykonávanie ustanovení dohovoru týkajúcich sa vzájomnej spolupráce (kapitola V). Zmluvné štáty, ktoré uzatvorili takúto dohodu, musia zaslať jej kópiu depozitárovi dohovoru³⁵⁷.

C. Akú pomoc musí ústredný orgán poskytnúť?

Články 30 a 31

11.10 Ústredné orgány majú podľa dohovoru dve povinnosti, ktoré nemôžu vykonávať prostredníctvom iných inštitúcií:

³⁵⁶ Pozri príručku osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku (už citované, poznámka pod čiarou č. 216), odsek 5.2, kde sa v tejto súvislosti uznáva rozdiel medzi žiadosťou o návrat dieťaťa a návrhom na úpravu styku, ale potvrdzuje sa aj dôležitosť rýchlosti vo veciach týkajúcich sa styku, najmä ak je vzťah rodič - dieťa narušený, a osobitne v medzinárodných prípadoch, keď medzinárodný charakter môže byť dôvodom na ich ešte rýchlejšie vybavovanie, „pretože väčšie vzdialenosti a zvýšené náklady, ktoré môžu byť spojené s výkonom styku cez hranice, ako aj absencia možnosti rýchlo podať odvolanie na súde môžu niekedy rodičovi s nárokom na styk s dieťaťom spôsobovať závažnú krivdu a náklady.“

³⁵⁷ Článok 39.

- navzájom spolupracovať a podporovať spoluprácu medzi príslušnými orgánmi³⁵⁸ svojich štátov na dosiahnutie cieľov dohovoru³⁵⁹
- a
- v súvislosti s vykonávaním dohovoru prijímať všetky vhodné opatrenia, aby poskytl informácie o právnom poriadku svojich štátov v oblasti ochrany detí, ako aj o službách existujúcich v ich štátoch v tejto oblasti³⁶⁰.

11.11 Ďalšie osobitné povinnosti ústredných orgánov sú stanovené v článku 31 dohovoru. Podľa tohto ustanovenia musia ústredné orgány prijímať **bud' priamo, alebo prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií** všetky vhodné opatrenia, aby

- uľahčili komunikáciu a poskytl pomoc podľa článkov 8 a 9 dohovoru (ustanovenia o presune právomoci³⁶¹) a podľa kapitoly V (ustanovenia o spolupráci)³⁶²,
- uľahčili dosiahnutie zmiernych riešení týkajúcich sa ochrany osoby alebo majetku dieťaťa vo veciach, na ktoré sa uplatňuje dohovor, prostredníctvom mediácie, zmierovacieho konania alebo podobných metód³⁶³,
- poskytl na žiadosť príslušného orgánu iného zmluvného štátu pomoc pri vypátraní dieťaťa, ak je predpoklad, že dieťa sa nachádza na území dožiadaného štátu a potrebuje ochranu³⁶⁴.

Tieto konkrétne úlohy môže ústredný orgán vykonávať priamo alebo nepriamo, „prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií“³⁶⁵. V znení dohovoru zámerne nie je uvedené bližšie vymedzenie totožnosti verejných orgánov alebo iných inštitúcií, ktoré môžu vykonávať tieto úlohy³⁶⁶. Jeho tvorcovia sa totiž domnievali, že v takej širokej oblasti, ako je medzinárodná ochrana dieťaťa, by bolo nerozumné príliš obmedzovať škálu inštitúcií, ktoré môžu byť schopné poskytnúť pomoc³⁶⁷. Ako sa však konštatuje v dôvodovej správe, odmietnutie kvalifikačného kritéria (napríklad akreditácie) nevylučuje možnosť, že ústredné orgány sa budú obracať na inštitúcie s nespornou právomocou v danej oblasti, ako je napríklad Medzinárodná sociálna služba³⁶⁸.

Príklad 11 (A)

Deti žijú so svojou matkou v zmluvnom štáte A. Ich otec s pobytom v zmluvnom štáte B chce byť s deťmi v styku. Matka styk nepovolí, keďže má obavy, že ak deti budú v styku so svojím otcom, ten nedodrží žiadnu dohodu a nemusí jej ich po ukončení styku vrátiť. Otec nesúhlasí s tým, že by matka mala na svoje obavy akýkoľvek racionálny dôvod, a rád by dospel k zmiernemu riešeniu. Preto sa obráti na ústredný orgán zmluvného

³⁵⁸ V dohovore nie je nijako vymedzené, čo predstavuje pojem „príslušný orgán“. Je však zrejmé, že ide o orgán, ktorý má podľa práva konkrétneho zmluvného štátu právomoc vykonávať úkony vyžadované v dohovore.

³⁵⁹ Článok 30 ods. 1. Toto všeobecné a všetko zahŕňajúce ustanovenie poskytuje ústredným orgánom základ pre spoluprácu vždy, keď spolupráca umožní „dosiahnutie cieľov tohto dohovoru“. Na toto ustanovenie sa preto dá odvolať, keď sa v danej veci neuplatní žiadne konkrétne ustanovenie dohovoru týkajúce sa spolupráce.

³⁶⁰ Článok 30 ods. 2. Pozri aj dôvodovú správu, odsek 139.

³⁶¹ Pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu.

³⁶² Článok 31 písm. a).

³⁶³ Článok 31 písm. b).

³⁶⁴ Článok 31 písm. c). Týmto ustanovením „by sa malo uľahčiť nájdenie unesených detí, detí na úteku alebo, všeobecnejšie, detí v ťažkostiach“, pozri dôvodovú správu, odsek 141. Pozri aj odseky **13.61 – 13.64** tohto dokumentu.

³⁶⁵ Porovnaj s prísnejším znením článku 7 Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980.

³⁶⁶ T. j. nepožaduje sa, aby ústredné orgány poverili úlohami iba „riadne akreditované inštitúcie“, ako je stanovené v Haagskom dohovore o medzištátnych osvojeniach z roku 1993 (článok 9 dohovoru z roku 1993).

³⁶⁷ Pozri dôvodovú správu, odsek 140.

³⁶⁸ *Tamže*.

štátu B³⁶⁹ s cieľom získať informácie o práve zmluvného štátu A v oblasti styku s dieťaťom a konkrétne o opatreniach, ktoré sa môžu prijať v oboch zmluvných štátoch na zmiernenie matkiných obáv. Ústredný orgán zmluvného štátu B sa spojí s ústredným orgánom zmluvného štátu A, aby si potvrdil informácie týkajúce sa práva tohto štátu. Oba ústredné orgány poskytnú o týchto záležitostiach užitočné všeobecné informácie, ktoré ústredný orgán zmluvného štátu B oznámi otcovi³⁷⁰. Ústredný orgán zmluvného štátu A takisto navrhne mediáciu ako možný ďalší postup pre rodinu a uvedie, že je schopný ju v zmluvnom štáte A sprostredkovať.

Príklad 11 (B)

Dieťa vo veku 14 rokov utečie zo svojho domova v zmluvnom štáte A potom, ako zažilo obzvlášť závažný prípad šikanovania v škole. Matka sa mimoriadne obáva o jeho blaho a obráti sa na ústredný orgán zmluvného štátu A. Vyjadrí názor, že dieťa sa môže pokúsiť odcestovať za priateľom v zmluvnom štáte B, ale priateľ oznámil, že dieťa neprišlo a on nevie, kde sa nachádza. Ústredný orgán zmluvného štátu A by sa mal popri vlastnom vyšetrowaní s cieľom určiť, či sa dieťa ešte stále nachádza v tomto štáte, spojiť s ústredným orgánom zmluvného štátu B, ktorý by potom bol povinný poskytnúť pomoc (buď priamo, alebo prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií) pri vypátraní dieťaťa³⁷¹. Po vypátraní dieťaťa ústredné orgány (a ďalšie zainteresované orgány) komunikujú a diskutujú o vhodnom ďalšom postupe v najlepšom záujme dieťaťa (vrátane toho, či je potrebné, aby zmluvný štát B prijal potrebné opatrenia podľa článku 11, alebo či môže zmluvný štát A okamžite prijať potrebné opatrenia na návrat dieťaťa do starostlivosti jeho matky, ako aj začať vyšetrowanie situácie v jeho škole a prijať v tejto súvislosti potrebné opatrenia).

D. Situácie, v ktorých sú orgány³⁷² povinné spolupracovať/komunikovať

11.12 Orgány zmluvného štátu sú **povinné** spolupracovať/komunikovať v dvoch konkrétnych situáciách uvedených v dohovore. Je potrebné poznamenať, že tieto povinnosti sa neukladajú osobitne ústredným orgánom, ale konkrétnym orgánom, ktoré chcú prijať alebo už prijali (v prípade článku 36) určité ochranné opatrenie podľa dohovoru³⁷³. Predpokladá sa však, že komunikácia a spolupráca požadovaná v týchto ustanoveniach môže prebiehať prostredníctvom alebo s pomocou príslušného ústredného orgánu/orgánov³⁷⁴.

³⁶⁹ Nevyžaduje sa, aby sa otec obrátil na ústredný orgán zmluvného štátu, v ktorom má pobyt, ale ak si to želá, môže sa so žiadosťou o informácie obrátiť priamo na ústredný orgán zmluvného štátu A.

³⁷⁰ Pokiaľ ide o preventívne opatrenia, ktoré by sa v tomto prípade mohli prijať na zmiernenie matkiných obáv a na zabránenie vzniku neoprávneného premiestnenia alebo zadržania, pozri *Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part III – Preventive Measures* (Príručka osvedčených postupov podľa Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980, časť III – Preventívne opatrenia) (Jordan Publishing, 2003), dostupnú na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Guides to Good Practice“ (Príručky osvedčených postupov). Článok 31 písm. c).

³⁷¹ V tomto nadpise sa zámerne neuvádzajú ústredné orgány – pozri odsek **11.12** tohto dokumentu.

³⁷² V článku 33 dohovoru sa uvádza „orgán, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 10,“ a v článku 36 sa uvádzajú „príslušné orgány“ daného zmluvného štátu. V oboch prípadoch sa teda odkazuje na orgán, ktorý zvažuje, či prijme (alebo podľa článku 36 orgán, ktorý už prijal) ochranné opatrenie vo vzťahu k dieťaťu.

³⁷³ Predovšetkým v článku 33 sa konkrétne uvádza, že poradiť sa treba „s ústredným orgánom alebo s iným príslušným orgánom“ dožiadaného zmluvného štátu.

a) *Ked' orgán zvažuje umiestnenie dieťaťa v zahraničí*³⁷⁵
Článok 33

- 11.13** V článku 33 sa zavádza postup povinnej konzultácie, keď orgán, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 10 dohovoru, zvažuje umiestnenie dieťaťa do pestúnskej alebo ústavnej starostlivosti alebo zabezpečenie jeho výchovy prostredníctvom inštitútu *kafala* alebo iného podobného inštitútu, a ak sa také umiestnenie alebo zabezpečenie výchovy má uskutočniť v inom zmluvnom štáte.³⁷⁶
- 11.14** V rámci tohto scenára sa orgán, ktorý zvažuje umiestnenie dieťaťa do starostlivosti alebo zabezpečenie jeho výchovy, musí najprv poradiť s ústredným orgánom alebo s iným príslušným orgánom druhého zmluvného štátu. Musí zaslať:
- správu o dieťati a zároveň
 - dôvody navrhovaného umiestnenia alebo zabezpečenia výchovy³⁷⁷.
- 11.15** Každý zmluvný štát môže³⁷⁸ určiť orgán, ktorému by sa mali zasielať žiadosti podľa článku 33³⁷⁹. Ak sa vykoná takéto určenie orgánu, musí sa oznámiť Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného. Stále byro zverejní tieto informácie v príslušnej časti svojho webového sídla [www.hcch.net v časti „Convention 34“ (Dohovor 34) a následne „Authorities“ (Orgány)]. Ak sa takéto určenie orgánu nevykoná, oznámenie sa môže poslať ústrednému orgánu príslušného zmluvného štátu.
- 11.16** Rozhodnutie o umiestnení dieťaťa v druhom zmluvnom štáte sa **nesmie** prijať, pokiaľ ústredný orgán alebo iný príslušný orgán tohto druhého zmluvného štátu nevyjadril s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa súhlas s takým umiestnením alebo zabezpečením výchovy³⁸⁰.
- 11.17** Ak sa tento postup nedodrží, môže sa podľa dohovoru uznanie opatrenia odmietnuť³⁸¹.

b) *Poskytovanie informácií v prípade, keď je dieťa vo vážnom nebezpečenstve a mení miesto pobytu / prítomnosti*
Článok 36

- 11.18** V každom prípade, keď je dieťa vystavené vážnemu nebezpečenstvu, ak majú príslušné orgány zmluvného štátu, v ktorom sa prijali alebo sa zvažujú opatrenia na ochranu tohto dieťaťa, informáciu, že sa zmenil pobyt dieťaťa alebo že dieťa sa

³⁷⁵ Pozri aj odseky **13.31 – 13.42** tohto dokumentu.

³⁷⁶ Otázka, ktoré ochranné opatrenia patria do rozsahu pôsobnosti článku 33, sa rozoberá v odsekoch **13.31 – 13.42** tohto dokumentu.

³⁷⁷ Článok 33 ods. 1.

³⁷⁸ Toto určenie nie je povinné, ale môže uľahčiť účinnú komunikáciu. V tejto súvislosti pozri rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci *Health Services Executive/S. C., A. C.* (vec C-92/12 z 26. apríla 2012), v ktorom Súdny dvor vo vzťahu k článku 56 nariadenia Brusel IIa stanovil (v bode 82), že: „Členské štáty sú preto povinné stanoviť jasné pravidlá a postupy na účely vyjadrenia súhlasu stanoveného v článku 56 nariadenia spôsobom zaručujúcim právnu istotu a rýchlosť konania. Postupy musia predovšetkým umožniť, aby súd zvažujúci umiestnenie mohol jednoducho identifikovať príslušný orgán a aby príslušný orgán mal možnosť vyjadriť alebo odmietnuť súhlas v krátkej lehote.“

³⁷⁹ Článok 44. Vo veci *Health Services Executive/S. C., A. C.* (vec C-92/12 z 26. apríla 2012) Súdny dvor Európskej únie potvrdil, že na účely nariadenia Brusel IIa to musí byť „príslušný verejnoprávny orgán“ (rozhodnutie, bod 2). V tom istom duchu sa pri použití pojmu „príslušný orgán“ v dohovore z roku 1996 myslí verejný orgán.

³⁸⁰ Článok 33 ods. 2.

³⁸¹ Článok 23 ods. 2 písm. f) a pozri **kapitolu 10** tohto dokumentu o uznávaní a výkone ochranných opatrení.

nachádza na území iného štátu, informujú orgány tohto štátu o existujúcom nebezpečenstve a o prijatých alebo zvažovaných opatreniach³⁸².

- 11.19** Je potrebné poznamenať, že táto povinnosť sa vzťahuje aj na prípad, keď sa miestom pobytu alebo prítomnosti dieťaťa stane **nezmluvný** štát.
- 11.20** Bude na príslušných orgánoch, aby rozhodli, či v konkrétnom prípade je dotknuté dieťa „vystavené vážnemu nebezpečenstvu“. V dôvodovej správe sú uvedené tieto možné príklady: ak dieťa trpí chorobou, ktorá si vyžaduje sústavnú liečbu, alebo ak je dieťa vystavené pôsobeniu drog alebo nezdravému vplyvu napríklad sekty³⁸³. Ďalšími príkladmi môže byť: ak bola osoba starajúca sa o dieťa pod dohľadom orgánov prvého zmluvného štátu v dôsledku obvinení zo zanedbávania alebo zneužívania alebo ak je dieťa maloletou osobou bez sprievodu³⁸⁴.
- 11.21** Ak si príslušné orgány nie sú isté miestom pobytu dieťaťa, ale **majú podozrenie**, že miestom pobytu alebo prítomnosti dieťaťa sa stal iný **zmluvný** štát, môže sa na zistenie miesta pobytu dieťaťa využiť článok 31 písm. c)³⁸⁵, takže príslušnému štátu je potom možné poskytnúť informácie podľa článku 36.
- 11.22** Je však potrebné poznamenať, že daný orgán nesmie takéto informácie zaslať, ak sa domnieva, že by to mohlo ohroziť osobu alebo majetok dieťaťa alebo spôsobiť vážne ohrozenie slobody alebo života člena rodiny dieťaťa³⁸⁶.

Príklad 11 (C)

Deti majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Ich rodičia zahynú pri nehode. Deti nemajú v zmluvnom štáte A žiadnych členov rodiny, ale ich teta a strýko v zmluvnom štáte B sú ochotní stať sa náhradnými rodičmi detí. Orgány zmluvného štátu A tento návrh prijímú. V súlade s článkom 33 sa obrátia na ústredný alebo iný orgán zmluvného štátu B a pošlú mu správu o deťoch a o dôvodoch navrhovaného plánu starostlivosti o ne. Orgány zmluvného štátu B zvažia navrhovaný plán a dospejú k záveru, že teta a strýko dokážu poskytovať deťom starostlivosť a že tento postup by bol v najlepšom záujme detí. Spoja sa s orgánmi zmluvného štátu A a vyjadria súhlas s navrhovaným plánom starostlivosti o deti. Orgány zmluvného štátu A potom vydajú rozhodnutie o zverení detí do starostlivosti ich tety a strýka. Toto rozhodnutie sa v zmluvnom štáte B uzná priamo zo zákona.

Príklad 11 (D)

Mladej nezosobášenej matke s obvyklým pobytom v zmluvnom štáte A (ale so štátnou príslušnosťou zmluvného štátu B) sa narodí dieťa. Otec nechce mať s dieťaťom nič spoločné. Matka sa cíti príliš mladá na to, aby bola schopná vychovávať dieťa. V zmluvnom štáte B má staršiu sestru, ktorá je vydatá a chce sa o dieťa starať spolu so svojím manželom prostredníctvom inštitútu kafala. V súlade s článkom 33 sa zmluvný štát A spojí s ústredným orgánom alebo iným príslušným orgánom zmluvného štátu B a pošle mu správu o dieťati a o dôvodoch navrhovaného plánu na zabezpečenie jeho výchovy. Zmluvný štát B posúdi správu, preskúma situáciu sestry a jej manžela a s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa súhlasí s navrhovaným plánom. Orgány zmluvného štátu A preto môžu vydať rozhodnutie, ktorým stanoví, že dieťa bude zverené staršej sestre a jej manželovi, aby zabezpečili jeho výchovu prostredníctvom inštitútu kafala. Toto rozhodnutie sa v zmluvnom štáte B uzná priamo zo zákona.

³⁸² Článok 36.

³⁸³ Dôvodová správa, odsek 150.

³⁸⁴ Pozri aj odseky **13.61 – 13.64** tohto dokumentu.

³⁸⁵ Pozri odsek **11.11** tohto dokumentu.

³⁸⁶ Článok 37.

Príklad 11 (E)

Rodina žije v zmluvnom štáte A. Verejné orgány dostanú informáciu od školy, ktorú deti navštevujú, že deti často prichádzajú do školy špinavé, mimoriadne unavené a s podliatinami na rukách a nohách. Rodičia tvrdia, že deti sú neposlušné, nechcú sa umývať ani ísť spať a že podliatiny majú z „bitkárskeho hier“. Orgány vykonajú predbežné vyšetrovanie v rodine a usúdia, že nie je potrebné prijať žiadne naliehavé ochranné opatrenia. Chcú však pokračovať v dôslednom monitorovaní rodiny a nevylučujú možnosť ďalšieho zásahu v budúcnosti v prípade potreby. Rodičia sa veľmi obávajú, že im deti odoberú zo starostlivosti. Preto sa rozhodnú ujsť do susedného zmluvného štátu B, kde majú príbuzných. Verejné orgány zmluvného štátu A zistia, že rodina ušla a že rodičia sa mohli rozhodnúť ísť k príbuzným do zmluvného štátu B. Ústredný orgán zmluvného štátu A sa preto spojí s ústredným orgánom zmluvného štátu B a požiada ho o pomoc pri vypátraní detí³⁸⁷. S pomocou ústredného orgánu zmluvného štátu B sa rodina nájde v tomto štáte. Príslušné orgány zmluvného štátu A informujú ústredný orgán tohto štátu o svojom názore, že deti môžu byť vystavené vážnemu nebezpečenstvu vzhľadom na obavy týkajúce sa rodičovskej starostlivosti a skutočnosť, že situácia detí sa teraz nemonitoruje. V dôsledku toho ústredný orgán zmluvného štátu A pokladá za svoju povinnosť informovať o prípade, nebezpečenstve hroziacom deťom a opatreniach, o ktorých sa uvažovalo v zmluvnom štáte A, ústredný orgán zmluvného štátu B^{388, 389}. Na základe týchto informácií príslušné orgány zmluvného štátu B usúdia, že ide o naliehavý prípad a že podľa článku 11 by mali pokračovať v dôslednom monitorovaní, ktoré začali orgány zmluvného štátu A, aby sa posúdilo, či je nutné naliehavo prijať ďalšie potrebné ochranné opatrenia vo vzťahu k deťom. Medzitým zmluvný štát A rozhodne, že v súčasnosti majú deti naďalej obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, a ten má preto právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k deťom podľa článku 5. Príslušný orgán vzhľadom na svoje predchádzajúce obavy týkajúce sa detí a následné činy rodičov vydá rozhodnutie, že deti sa musia okamžite vrátiť do zmluvného štátu A do dočasnej starostlivosti štátnych orgánov, až kým sa situácia detí úplne nevyšetrí. Takéto opatrenie sa v zmluvnom štáte B uzná priamo zo zákona a môže sa vykonať (platnosť opatrenia zmluvného štátu B preto zanikne – článok 11 ods. 2).

Príklad 11 (F)

Tri deti majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A so svojou matkou, ktorá je závislá od drog a alkoholu. Jej stav sa nedávno zhoršil a orgány zmluvného štátu A vydajú rozhodnutie na odobratie detí zo starostlivosti ich matky a na ich umiestnenie do pestúnskej starostlivosti, keďže sa domnievajú, že matka v súčasnosti nedokáže deťom poskytnúť bezpečnú starostlivosť. Matka deti poskytovateľovi pestúnskej starostlivosti unesie. Orgány zmluvného štátu A dostanú informáciu, že matka odvieďa deti do zmluvného štátu B. Podľa článku 31 písm. c) požiadajú ústredný orgán zmluvného štátu B o pomoc pri vypátraní detí. Keď sa deti nájdu v zmluvnom štáte B, podľa článku 36 sú orgány zmluvného štátu A povinné informovať orgány zmluvného štátu B o nebezpečenstve, ktoré deťom hrozí, a o opatreniach, ktoré boli vo vzťahu k deťom prijaté³⁹⁰. Orgány zmluvného štátu B môžu potom konať na základe týchto informácií a zaistiť okamžitú bezpečnosť detí³⁹¹.

³⁸⁷ Článok 31 písm. c).

³⁸⁸ Článok 36.

³⁸⁹ Ústredný orgán sa pred zaslaním informácií bude musieť uistiť, že v danej veci sa nedá uplatniť článok 37 a že zaslanie informácií nemôže ohroziť osobu alebo majetok dieťaťa alebo spôsobiť vážne ohrozenie slobody alebo života člena rodiny dieťaťa.

³⁹⁰ Je potrebné poznamenať, že podľa článku 37 orgány musia upustiť od zasielania akýchkoľvek informácií, ak by tieto informácie mohli ohroziť osobu alebo majetok dieťaťa alebo spôsobiť vážne ohrozenie slobody alebo života člena rodiny dieťaťa.

³⁹¹ Vykoná sa to uplatnením článku 11.

Kedže rozhodnutie vydané v zmluvnom štáte A sa v zmluvnom štáte B uzná priamo zo zákona a stane sa vykonateľným³⁹², orgány zmluvného štátu A budú potom musieť zvážiť, či chcú dosiahnuť vykonanie opatrenia, ktorým by sa zaistil návrat detí k poskytovateľovi pestúnskej starostlivosti v zmluvnom štáte A. Je však potrebné poznamenať aj to, že ak rozhodnutie o umiestnení detí do pestúnskej starostlivosti dalo verejným orgánom opatrovnícke právo vo vzťahu k deťom podľa právneho poriadku zmluvného štátu A a zmluvné štáty A aj B sú takisto zmluvnými stranami dohovoru z roku 1980, v tom prípade sa zmluvný štát A môže v snahe o návrat detí do tohto štátu oprieť o dohovor z roku 1980. Bude na rozhodnutí zmluvného štátu A, ktorý postup sa v tejto situácii uplatní. (Zmluvný štát A môže vziať do úvahy, že by si od ústredného orgánu zmluvného štátu B zistil informáciu³⁹³, ktorý postup bude rýchlejší a nákladovo efektívnejší, a teda viac podporí najlepší záujem detí.)

E. Osobitné prípady spolupráce

11.23 Okrem povinností stanovených v **oddieloch C** a **D** sú v dohovore uvedené osobitné prípady, v ktorých sa predpokladá spolupráca medzi orgánmi³⁹⁴ (a môže sa považovať za osvedčený postup), ale nie je povinná. Skutočnosť, že tieto osobitné prípady sú uvedené v dohovore, nebráni spolupráci za iných okolností³⁹⁵.

a) **Požiadanie iného zmluvného štátu, aby poskytol správu o situácii dieťaťa alebo aby prijal ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu**

Článok 32

11.24 Na odôvodnenú žiadosť ústredného orgánu alebo iného príslušného orgánu zmluvného štátu, s ktorým má dieťa podstatnú väzbu, môže ústredný orgán zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt a kde sa nachádza, priamo alebo prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií vykonať tieto úlohy:

- poskytnúť správu o situácii dieťaťa³⁹⁶,
- požiadať príslušný orgán svojho štátu, aby posúdil, či treba prijať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa³⁹⁷.

Je potrebné upozorniť na tieto záležitosti:

- Žiadosť musí podať ústredný orgán alebo iný príslušný orgán zmluvného štátu, s ktorým má dotknuté dieťa „podstatnú väzbu“. Vysvetlenia týkajúce sa pojmu „podstatná väzba“ sú uvedené v **kapitole 13**.
- Žiadosť musí byť odôvodnená (t. j. v žiadosti by mali byť podrobne uvedené dôvody, prečo sa podáva a prečo sa považuje za potrebnú na ochranu dotknutého dieťaťa).

³⁹² Pozri **kapitolu 10** tohto dokumentu o uznávaní a výkone opatrení aj **kapitolu 8** o zachovaní opatrení.
³⁹³ Článok 30 ods. 2.

³⁹⁴ Rovnako ako v **oddieloch C**, sa ani tieto prípady spolupráce neobmedzujú na činnosť ústredného orgánu. Predpokladá sa však, že takáto spolupráca sa môže uskutočniť prostredníctvom alebo s pomocou ústredných orgánov. V článku 34 ods. 2 sa zmluvnému štátu skutočne povoľuje, aby vyhlásil, že žiadosti podľa článku 34 ods. 1 sa smú zasielať jeho orgánom **len prostredníctvom jeho ústredného orgánu** (pozri ďalej odseky **11.25 – 11.26** tohto dokumentu).

³⁹⁵ Otázka všeobecnej povinnosti ústredných orgánov spolupracovať (článok 30) sa rozoberá v **oddieloch A**.
³⁹⁶ Článok 32 písm. a).

³⁹⁷ Článok 32 písm. b). Príslušné orgány štátu obvyklého pobytu dieťaťa môžu takisto považovať za vhodný presun právomoci podľa článku 8 dohovoru, najmä ak sa dieťa nenachádza na území druhého dotknutého štátu. Pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu.

- Žiadosť musí podať ústredný orgán zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt a kde sa nachádza.
- Ústredný orgán môže vykonať požadovanú úlohu alebo ju môže zveriť verejnemu orgánu alebo inej inštitúcii.
- Týmto ustanovením sa „dožiadaný ústredný orgán **poveruje**, aby odpovedal na takú žiadosť buď priamo, alebo prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií, ale nestanovuje sa mu to ako **povinnosť**“³⁹⁸.

b) Požiadanie o informácie relevantné pre ochranu dieťaťa pri zvažovaní prijatia ochranného opatrenia
Článok 34

11.25 Ak príslušný orgán zvažuje prijatie ochranného opatrenia a domnieva sa, že si to situácia dieťaťa vyžaduje, môže požiadať akýkoľvek orgán iného zmluvného štátu, ktorý má k dispozícii informácie relevantné pre ochranu dieťaťa, aby mu ich poskytol.

11.26 Zmluvný štát môže vyhlásiť, že také žiadosti sa smú zasielať jeho orgánom len prostredníctvom jeho ústredného orgánu.

Je potrebné upozorniť na tieto záležitosti:

- Žiadosť o informácie sa môže predložiť iba v prípade, že príslušný orgán:
 - zvažuje prijatie ochranného opatrenia vo vzťahu k dieťaťu
 - a
 - domnieva sa, že situácia dieťaťa si podanie žiadosti vyžaduje.
 Bude na rozhodnutí dožadujúceho orgánu, aby zvážil druhú uvedenú podmienku a vo svojom odôvodnení žiadosti preukázal, že táto podmienka je splnená.
- Príslušný orgán sa môže so žiadosťou obrátiť na ktorýkoľvek iný zmluvný štát, ktorý má k dispozícii informácie relevantné pre ochranu dieťaťa.
- Žiadosť sa môže podať ktorémukoľvek orgánu tohto zmluvného štátu. Predpokladá sa, že orgány, ktoré sa tu uvádzajú, sú „verejné orgány“³⁹⁹. Podlieha to však ustanoveniu článku 34 ods. 2, v ktorom sa uvádza, že zmluvný štát môže vyhlásiť, že také žiadosti sa smú jeho orgánom zasielať **len prostredníctvom jeho ústredného orgánu**. Také vyhlásenie by sa malo zaslať depozitárovi dohovoru⁴⁰⁰. Depozitár oznámi takéto vyhlásenie štátom⁴⁰¹. Stále byro Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného zabezpečí zverejnenie takej informácie na svojom webovom sídle [www.hcch.net v časti „Convention 34“ (Dohovor 34) a následne „Authorities“ (Orgány)].
- Vo vzťahu k tomuto ustanoveniu by mal byť smerodajný najlepší záujem dieťaťa, a to pre dožadujúci orgán (ktorý môže v každom prípade žiadosť predložiť, iba ak si to vyžaduje situácia dieťaťa), ako aj pre dožiadaný orgán⁴⁰².
- Dožiadaný orgán nie je nikdy povinný poskytnúť požadovanú informáciu, a to ani v prípade, keď sú splnené podmienky na podanie žiadosti. Má svoju diskrečnú právomoc⁴⁰³.

³⁹⁸ Dôvodová správa, odsek 142 (zvýraznenie pridané).

³⁹⁹ Tamže, odsek 144.

⁴⁰⁰ Článok 45 ods. 2. Depozitárom dohovoru je Ministerstvo zahraničných vecí Holandska.

⁴⁰¹ Článok 63 písm. d).

⁴⁰² Pozri dôvodovú správu, odsek 144.

⁴⁰³ Tamže.

- Orgán nesmie požadovať ani zaslať takéto informácie, ak sa domnieva, že by zaslanie informácií mohlo ohroziť osobu alebo majetok dieťaťa alebo spôsobiť vážne ohrozenie slobody alebo života člena rodiny dieťaťa⁴⁰⁴.
- Dotknuté orgány musia okrem toho dodržiavať všeobecné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na zhromažďované alebo zasielané informácie a sú stanovené v článkoch 41 a 42 dohovoru⁴⁰⁵.

c) Požiadanie o pomoc pri výkone ochranných opatrení v cudzine
Článok 35 ods. 1

11.27 Ak boli ochranné opatrenia prijaté podľa dohovoru, orgány jedného zmluvného štátu môžu požiadať orgány druhého zmluvného štátu o pomoc pri výkone týchto opatrení.

11.28 To sa uplatňuje najmä pri zabezpečení účinného výkonu práva styku s dieťaťom, ako aj práva na udržiavanie pravidelných priamych kontaktov s dieťaťom.

Je potrebné upozorniť na tieto záležitosti:

- Článok 35 ods. 1 zabezpečuje vzájomnú pomoc medzi príslušnými orgánmi zmluvných štátov pri výkone ochranných opatrení. Vytvára teda všeobecný základ pre spoluprácu medzi orgánmi pri výkone opatrení.
- Ustanovenie sa výslovne uplatňuje „najmä“ pri zabezpečení účinného výkonu práva styku s dieťaťom, ako aj práva na udržiavanie pravidelných priamych kontaktov s dieťaťom. Preto dopĺňa a posilňuje spoluprácu medzi ústrednými orgánmi zmluvných štátov dohovoru z roku 1980 (pozri článok 21 dohovoru z roku 1980)⁴⁰⁶.
- Udržiavanie pravidelných a priamych kontaktov s dieťaťom je stanovené v článku 10 Dohovoru OSN o právach dieťaťa.

d) Vyhľadávanie/poskytovanie pomoci v medzinárodných veciach týkajúcich sa styku / kontaktu
Článok 35 ods. 2

11.29 Keď rodič, ktorý býva na území zmluvného štátu, chce získať alebo vykonávať práva styku/kontaktu s dieťaťom, ktoré má obvyklý pobyt v inom zmluvnom štáte, môže požiadať orgány štátu, na ktorého území býva, o zhromaždenie informácií alebo dôkazov a o vyslovenie sa o jeho spôsobilosti vykonávať styk/kontakt s dieťaťom a o podmienkach, za akých by sa mal styk/kontakt vykonávať.

11.30 Orgán, ktorý má právomoc rozhodnúť o návrhu na úpravu styku/kontaktu s dieťaťom, musí⁴⁰⁷ vziať pred vydaním svojho rozhodnutia do úvahy tieto informácie, dôkazy a vyjadrenie.

Je potrebné upozorniť na tieto záležitosti:

- Orgán, ktorý má právomoc konať vo veci návrhu na úpravu styku/kontaktu s dieťaťom, môže⁴⁰⁸ konanie odročiť až do predloženia výsledku takej žiadosti, najmä ak rozhoduje o návrhu na obmedzenie alebo zrušenie práva

⁴⁰⁴ Článok 37.

⁴⁰⁵ Pozri ďalej v odsekoch **11.32** a **11.33** tohto dokumentu.

⁴⁰⁶ Pozri dôvodovú správu, odsek 146.

⁴⁰⁷ Keď sa v zmluvnom štáte, na území ktorého rodič býva, zhromaždia informácie/dôkazy/vyjadrenie(-a), je zmluvný štát, ktorý vo veci koná, **povinný** tieto informácie/dôkazy/vyjadrenie(-a) zohľadniť.

⁴⁰⁸ Orgán nie je povinný konanie odročiť – pozri odsek 148 dôvodovej správy.

- styku/kontaktu priznaného v štáte bývalého obvyklého pobytu dieťaťa⁴⁰⁹.
To však nebráni orgánu, ktorý má právomoc, prijať dočasné opatrenia na obdobie, kým sa mu nepredloží výsledok žiadosti⁴¹⁰.

e) Poskytovanie dokumentácie, v ktorej sa stanovuje rozsah oprávnení osoby, ktorá je držiteľom rodičovských práv a povinností alebo je zodpovedná za ochranu dieťaťa⁴¹¹

Článok 40

11.31 Orgány zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, alebo zmluvného štátu, kde sa prijalo ochranné opatrenie, môžu vydať nositeľovi rodičovských práv a povinností alebo osobe, ktorej sa zverila ochrana osoby alebo majetku dieťaťa, na ich žiadosť osvedčenie o ich právnom postavení a o rozsahu ich oprávnení.

Je potrebné upozorniť na tieto záležitosti:

- Zmluvné štáty nie sú takéto osvedčenia povinné poskytovať. Je preto na rozhodnutí každého zmluvného štátu, či to vykoná alebo nie.
- Ak sa daný zmluvný štát rozhodne, že osvedčenie vydá, musí určiť orgány oprávnené vydávať tieto osvedčenia⁴¹².
- Zmluvným štátom oprávneným vydať osvedčenie je zmluvný štát, kde má dieťa obvyklý pobyt, alebo zmluvný štát, kde sa prijalo ochranné opatrenie.
- V osvedčení sa spravidla uvádza:
 - kto je držiteľom rodičovských práv a povinností,
 - či to vyplýva priamo zo zákona (na základe práva, ktoré je možné uplatniť podľa článku 16) alebo z ochranného opatrenia prijatého príslušným orgánom podľa kapitoly II dohovoru,
 - rozsah oprávnení osoby, ktorá je držiteľom rodičovských práv a povinností,
 vo vhodnom prípade sa môže uviesť negatívny rozsah oprávnení, ktoré daná osoba nemá⁴¹³.
- Kým sa nepreukáže opak, platí domnienka, že osoba má postavenie a oprávnenia uvedené v osvedčení⁴¹⁴. „Preto bude môcť každá zainteresovaná osoba spochybniť správnosť údajov uvedených v osvedčení, ale bez takého spochybnenia môže tretia strana bezpečne rokovať s osobou uvedenou v osvedčení v rámci limitov oprávnení uvedených v osvedčení“⁴¹⁵.

Príklad 11 (G)

Matka a dieťa vo veku 7 rokov majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Otec má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte B. Matka a dieťa sa pred šiestimi mesiacmi so súhlasom otca presťahovali do zmluvného štátu A. Dieťa navštevuje otca v zmluvnom štáte B raz mesačne. Otec je znepokojený, keďže počas posledných dvoch návštev sa mu dieťa sťažovalo, že je často v noci samo v dome, zatiaľ čo jeho matka chodí von, a že keď prichádza domov zo školy, v dome sú stále rôzni muži. Otec sa v súvislosti s vyjadreniami dieťaťa obráti na ústredný orgán zmluvného štátu B. Nie je si istý, čo má urobiť, keďže dieťa si na upútanie pozornosti zvykne vymýšľať fantastické príbehy. Ústredný orgán zmluvného štátu B sa rozhodne spojiť s ústredným orgánom zmluvného štátu A a požiada ho o správu o situácii

⁴⁰⁹ Článok 35 ods. 3.

⁴¹⁰ Článok 35 ods. 4.

⁴¹¹ Článok 40 nie je súčasťou kapitoly V ako ustanovenie o spolupráci, ale je súčasťou kapitoly VI dohovoru „Všeobecné ustanovenia“.

⁴¹² Článok 40 ods. 3.

⁴¹³ Pozri dôvodovú správu, odsek 154.

⁴¹⁴ Článok 40 ods. 2.

⁴¹⁵ Dôvodová správa, odsek 155.

dieťaťa⁴¹⁶. Ústredný orgán zmluvného štátu A má po prijatí vyjadrení dieťaťa obavy, pokiaľ ide o jeho blaho, a súhlasí, že vec prešetrí a vypracuje príslušnú správu⁴¹⁷.

Príklad 11 (H)

Rodina má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A, pričom pred rokom sa presťahovala zo zmluvného štátu B. Starí rodičia z matkinej strany žijú v zmluvnom štáte B. Deti (jeden chlapec vo veku 8 rokov a jedno dievča vo veku 10 rokov) starých rodičov z matkinej strany pravidelne navštevujú. Starí rodičia začali mať obavy o deti v dôsledku skutočnosti, že počas poslednej návštevy sa správanie detí zmenilo. Vykazovali sexom ovplyvnené správanie a mali nevhodné sexuálne poznámky. Keď starí rodičia na to deti upozornili, tie obvinili otca, že sa ich pri mnohých príležitostiach nevhodne dotýkal. Starí rodičia sa boja upozorniť na toto správanie rodičov, keďže majú obavy, že by sa prerušil ich styk s vnúčatami. Starí rodičia si nie sú istí, čo majú urobiť, a tak sa obrátia na ústredný orgán zmluvného štátu A. Ústredný orgán má obavy, pokiaľ ide o blaho detí, preto sa spojí s ústredným orgánom zmluvného štátu B a požiada ho (alebo jeho verejné orgány alebo iné inštitúcie) o posúdenie, či treba vo vzťahu k deťom prijať ochranné opatrenia⁴¹⁸. Ústredný orgán zmluvného štátu B prostredníctvom svojich príslušných verejných orgánov okamžite podnikne kroky na preskúmanie situácie detí. S deťmi sa porozpráva detský psychológ a ony zopakujú obvinenia voči otcovi. Príslušné orgány zmluvného štátu B po vypočutí otca a matky okamžite prijímajú opatrenia na zabezpečenie odchodu otca z domova, pričom vec sa ďalej vyšetruje, a to až do začatia akéhokoľvek konania, ktoré môže byť vo vzťahu k deťom potrebné.

Príklad 11 (I)

Dieťa je neoprávnene premiestnené zo zmluvného štátu A do zmluvného štátu B. Oba zmluvné štáty sú takisto zmluvnými stranami Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980. Orgány zmluvného štátu B dostanú žiadosť o návrat dieťaťa. Žiadosť sa zamietne na základe existencie vážneho nebezpečenstva, že dieťaťu to spôsobí ujmu. Orgány zmluvného štátu A majú naďalej právomoc vydať rozhodnutie týkajúci sa osobnej starostlivosti, pokiaľ neboli splnené podmienky na zmenu právomoci podľa článku 7⁴¹⁹. Pred vydaním akéhokoľvek rozhodnutia však chcú poznať dôvody zamietnutia žiadosti o návrat dieťaťa. Táto informácia totiž môže byť veľmi dôležitá pre každé rozhodnutie vo veci samej, pokiaľ ide o osobnú starostlivosť o dieťa. Podľa článku 34 ods. 1 môžu orgány zmluvného štátu A požiadať o poskytnutie tejto informácie orgány zmluvného štátu B⁴²⁰.

Príklad 11 (J)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Matka sa chce s dieťaťom presťahovať do zmluvného štátu B. Otec vznesie námietku, ale nad touto námietkou preváži súdne rozhodnutie. V súdnom rozhodnutí sa stanovujú konkrétne podmienky styku otca s dieťaťom. Stanovuje sa, že odovzdávanie dieťaťa v rámci styku bude prebiehať na neutrálnom mieste a tak, aby sa rodičia nemuseli stretnúť (vzhľadom na vysokú úroveň napätia medzi rodičmi a vplyv tohto napätia na dieťa). S pomocou ústredných orgánov oboch štátov sa orgány zmluvného štátu A spoja s príslušnými orgánmi zmluvného štátu B a požiadajú o pomoc pri uplatňovaní podmienok

⁴¹⁶ Článok 32 písm. a).

⁴¹⁷ V tomto prípade môžu orgány zmluvného štátu B takisto požiadať orgány zmluvného štátu A, aby tie požiadali príslušné orgány zmluvného štátu A o posúdenie, či treba vo vzťahu k dieťaťu prijať ochranné opatrenia [článok 32 písm. b)].

⁴¹⁸ Článok 32 písm. b).

⁴¹⁹ Pozri **kapitolu 4**, odseky **4.20 – 4.25** tohto dokumentu.

⁴²⁰ Porovnaj s článkom 11 ods. 6 nariadenia Brusel IIa, ktoré sa podrobnejšie rozoberá v odseku **13.10** tohto dokumentu.

kontaktu⁴²¹. Orgány zmluvného štátu B poskytnú rodine službu výmeny pod dohľadom, takže dieťa môžu odovzdať a vyzdvihnúť si ho na neutrálnom mieste za prítomnosti tretej osoby, a rodičia sa teda nemusia stretnúť.

Príklad 11 (K)

Dve deti so svojím otcom majú obvyklý pobyt na území zmluvného štátu A. Ich matka má pobyt v zmluvnom štáte B. Keďže deti a otec sa presťahovali do zmluvného štátu A pred rokom, matka bojovala o možnosť akéhokoľvek kontaktu s deťmi. Matka podá žiadosť o styk s deťmi orgánom zmluvného štátu A⁴²². Otec bráni vyhovneniu tejto žiadosti tvrdením, že nie je v najlepšom záujme detí mať akýkoľvek styk s matkou vzhľadom na jej nestabilný duševný stav. Matka chce napadnúť toto tvrdenie a chce, aby jej styk s deťmi prebiehal v jej domove v zmluvnom štáte B počas každých školských prázdnin. Podľa článku 35 ods. 2 požiada orgány zmluvného štátu B o zhromaždenie informácií a dôkazov a o vyslovenie sa, že 1. je spôsobilá vykonávať styk s deťmi a 2. že takýto styk by mohol prebiehať v jej domove v zmluvnom štáte B. Orgány zmluvného štátu A, ktoré rozhodujú vo veci styku, súhlasia s odročením konania, až kým nedostanú správu o zisteniach od orgánov zmluvného štátu B⁴²³. Orgány zmluvného štátu B napíšu správu, v ktorej okrem iného uvedú, že 1. podľa zdravotnej dokumentácie matka nemá a nikdy nemala žiadnu známu duševnú poruchu; 2. na základe viacerých rozhovorov s ňou nemôžu stanoviť žiadny dôvod, prečo by nebola spôsobilá vykonávať styk so svojimi deťmi; a 3. návštevy jej domova pri viacerých príležitostiach preukázali, že je to prostredie vhodné pre deti a že deti v skutočnosti majú v jej domove svoju vlastnú spálňu. Správa so sprievodnou dokumentáciou sa zaeviduje a bude sa brať do úvahy v rámci konania v zmluvnom štáte B⁴²⁴.

Príklad 11 (L)

Opatrovník dieťaťa bol ustanovený v zmluvnom štáte A, kde má dieťa obvyklý pobyt. Je zodpovedný za správu majetku dieťaťa a chce predáť určitý majetok v zmluvnom štáte B. Potenciálni kupujúci v zmluvnom štáte B sa obávajú, že opatrovník nemá právomoc predávať majetok v mene dieťaťa. Ak zmluvný štát A vydáva osvedčenia podľa článku 40, opatrovník môže požiadať orgány tohto štátu o vydanie osvedčenia o svojom právnom postavení a o rozsahu svojich oprávnení.

F. Zasielanie osobných údajov a informácií orgánmi

Články 41 a 42

- 11.32 Je potrebné poznamenať, že osobné údaje zhromaždené alebo zaslané na základe dohovoru sa smú použiť výlučne na účely, na ktoré sa zhromaždili alebo zaslali⁴²⁵.
- 11.33 Ďalej platí, že orgány, ktorým sa informácie zaslali, majú zaručiť ich dôvernoscť podľa právneho poriadku svojho štátu⁴²⁶.

⁴²¹ Článok 35 ods. 1.

⁴²² Ktorý má právomoc na základe článku 5 – pozri **kapitolu 4** tohto dokumentu.

⁴²³ Článok 35 ods. 3.

⁴²⁴ Článok 35 ods. 2.

⁴²⁵ Článok 41.

⁴²⁶ Článok 42.

G. Náklady ústredného orgánu / verejného orgánu

- 11.34 Vo všeobecnosti platí, že ústredné orgány a iné verejné orgány majú znášať náklady, ktoré im vzniknú pri vykonávaní úloh podľa dohovoru⁴²⁷. Takéto náklady môžu zahŕňať: fixné náklady na prevádzku orgánov, náklady na korešpondenciu a zásielky, náklady na získavanie informácií týkajúcich sa dieťaťa, náklady na pomoc pri vypátraní dieťaťa, náklady na zabezpečenie mediácie alebo na dohody o zmieri, ako aj náklady na výkon opatrení prijatých v inom zmluvnom štáte, predovšetkým opatrení týkajúcich sa umiestnenia dieťaťa⁴²⁸.
- 11.35 V článku 38 sa však uznáva, že orgány zmluvných štátov si zachovávajú „možnosť požadovať primeranú úhradu za poskytnuté služby“. Ak zmluvný štát požaduje takéto poplatky, či už ako náhradu vynaložených nákladov, alebo s cieľom získať finančné prostriedky pred poskytnutím služby, výška poplatku by mala byť stanovená „s určitou dávkou umiernenosti“⁴²⁹. Okrem toho by orgány mali vopred poskytovať jasné informácie o takých poplatkoch.
- 11.36 Výraz „verejné orgány“ v článku 38 sa vzťahuje na správne orgány zmluvných štátov, a nie na súdy⁴³⁰. Súdne výdavky a všeobecnejšie trovy konania a náklady na právnikov nepatria do rozsahu pôsobnosti článku 38.
- 11.37 Zmluvný štát môže takisto o úhrade nákladov pri uplatňovaní dohovoru uzavrieť dohody s jedným alebo s viacerými zmluvnými štátmi⁴³¹. Toto ustanovenie môže byť užitočné napríklad v prípadoch zahŕňajúcich cezhraničné umiestňovanie detí.

⁴²⁷ Článok 38 ods. 1.

⁴²⁸ Pozri dôvodovú správu, odsek 152.

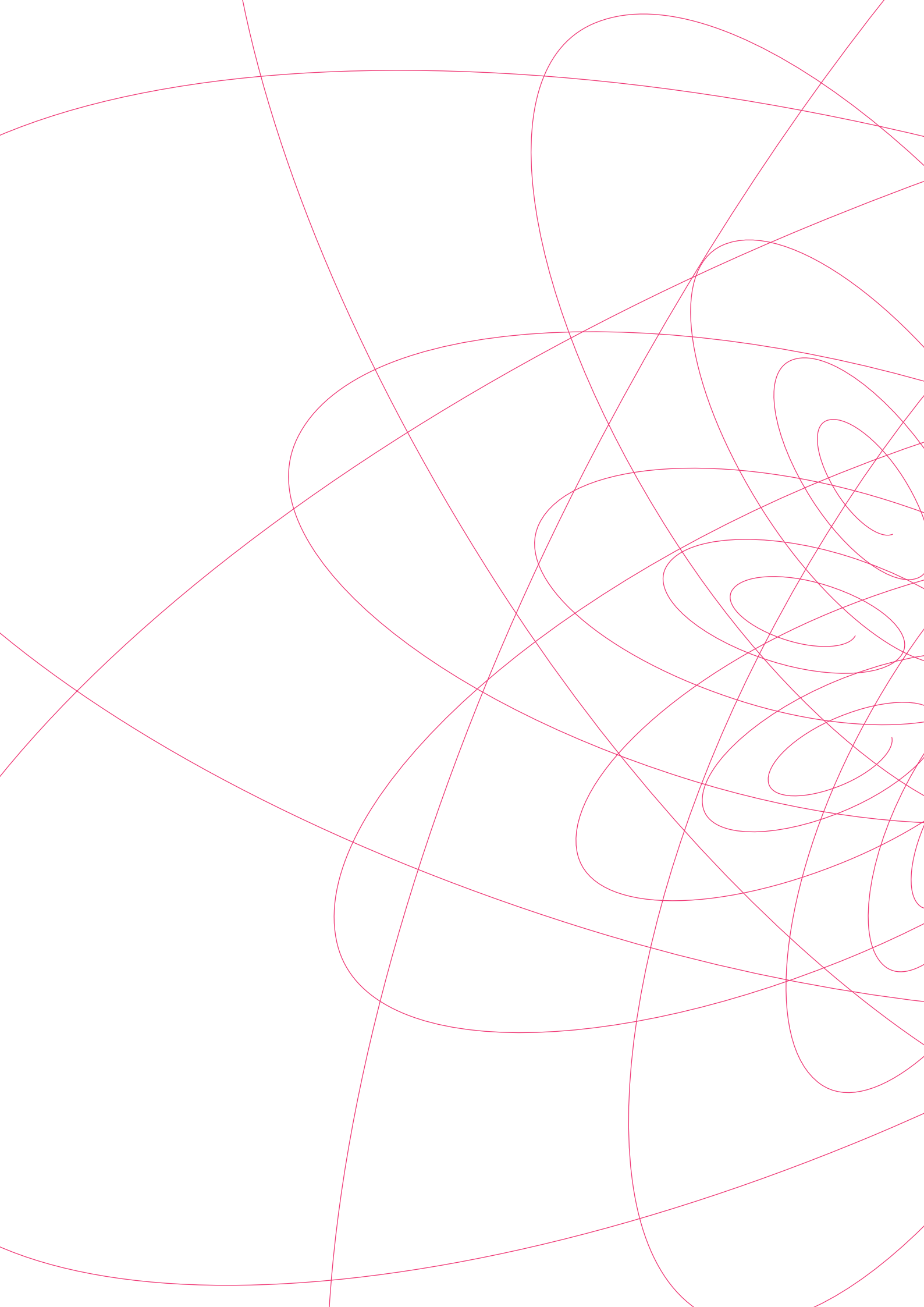
⁴²⁹ *Tamže*.

⁴³⁰ *Tamže*.

⁴³¹ Článok 38 ods. 2.

12

*VZŤAH MEDZI DOHOVOROM Z
ROKU 1996 A ĎALŠÍMI NÁSTROJMI*

A. Ako ovplyvňuje dohovor z roku 1996 vykonávanie Haagskeho dohovoru z 12. júna 1902 upravujúceho opatrovníctvo nad maloletými⁴³²?

Článok 51

- 12.1 Vo vzťahoch medzi zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1996 sa dohovor z roku 1902 nahrádza dohovorom z roku 1996.

B. Ako ovplyvňuje dohovor z roku 1996 vykonávanie Haagskeho dohovoru o právomociach orgánov a rozhodnom práve vo veciach ochrany maloletých z 5. októbra 1961⁴³³?

Článok 51

- 12.2 Vo vzťahoch medzi zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1996 sa Haagsky dohovor o ochrane maloletých z roku 1961 nahrádza dohovorom z roku 1996. Toto nahradenie však nemá vplyv na uznávanie opatrení, ktoré sa predtým prijali pri uplatňovaní dohovoru z roku 1961.
- 12.3 To znamená, že ak opatrenie prijal zmluvný štát dohovoru z roku 1961 podľa článku 4 tohto dohovoru (ktorým sa právomoc udelila orgánom zmluvného štátu, ktorého má dieťa štátnu príslušnosť), toto opatrenie bude musieť podľa dohovoru z roku 1961 (článok 7 dohovoru z roku 1961) uznať každý ďalší štát, ktorý bol stranou dohovoru z roku 1961 v čase, keď bolo opatrenie prijaté. Platí to aj v prípade, že sa medzičasom oba dotknuté štáty stali zmluvnými stranami dohovoru z roku 1996.

Príklad 12 (A)

Štát A a štát B sú zmluvnými štátmi Haagskeho dohovoru o ochrane maloletých z roku 1961. V roku 2007 nadobudne v štáte B platnosť dohovor z roku 1996. V roku 2008 orgány štátu A vydajú rozhodnutie týkajúce sa dieťaťa, ktoré má obvyklý pobyt v štáte C, na základe skutočnosti, že dieťa má štátnu príslušnosť štátu A. Toto rozhodnutie spĺňa kritériá na uznanie podľa dohovoru z roku 1961. V roku 2009 nadobudne v štáte A platnosť dohovor z roku 1996. V roku 2010 dostane štát B žiadosť o uznanie opatrenia. Hoci rozhodnutie nie je možné uznať podľa článku 23 dohovoru z roku 1996, malo by sa na základe článku 51 dohovoru z roku 1996 uznať v štáte B ⁴³⁴podľa dohovoru z roku 1961.

⁴³² K augustu 2013 boli zmluvnými štátmi Rakúsko, Belgicko, Taliansko, Luxembursko, Portugalsko, Rumunsko a Španielsko. Vo vzťahoch medzi zmluvnými štátmi Haagskeho dohovoru o ochrane maloletých z roku 1961 bol dohovor z roku 1902 nahradený dohovorom z roku 1961. Je potrebné poznamenať, že všetky zostávajúce zmluvné štáty dohovoru z roku 1902 sú členskými štátmi EÚ, ktoré sú viazané nariadením Brusel IIa, a to má podľa článku 59 ods. 1 nariadenia prednosť.

⁴³³ K augustu 2013 boli zmluvnými štátmi Rakúsko, Čína (dohovor sa uplatňuje iba v Osobitnej administratívnej oblasti Macao), Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Španielsko, Švajčiarsko a Turecko.

⁴³⁴ Článok 53 ods. 2 – pozri **kapitolu 3** tohto dokumentu. Aj keď by časová pôsobnosť nebola problémom, uznanie je možné odmietnuť aj na základe článku 23 ods. 2 písm. a) dohovoru – pozri **kapitolu 10** tohto dokumentu.

C. Ako ovplyvňuje dohovor z roku 1996 vykonávanie Haagskeho dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí?

Článok 50

- 12.4 V článku 50 sa stanovuje, že tento dohovor nemá vplyv na uplatňovanie dohovoru z roku 1980 medzi zmluvnými stranami oboch dohovorov. V článku 50 sa však ďalej uvádza, že to nebráni uplatneniu ustanovení dohovoru z roku 1996 „na účely zabezpečenia návratu dieťaťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržané, alebo na zabezpečenie práva styku s dieťaťom“. Interakcia týchto dvoch nástrojov sa podrobnejšie rozoberá v odsekoch **13.1** až **13.14** tohto dokumentu.

D. Ako ovplyvňuje dohovor z roku 1996 vykonávanie ďalších nástrojov?

Článok 52

- 12.5 Dohovor nemá vplyv na žiadnu medzinárodnú zmluvu, ktorej zmluvnými stranami sú zmluvné štáty tohto dohovoru a ktorá obsahuje ustanovenia týkajúce sa otázok upravených dohovorom, ak zmluvné štáty týchto medzinárodných zmlúv nevyhlásia inak⁴³⁵.
- 12.6 Dohovor takisto nebráni jednému alebo viacerým zmluvným štátom uzavrieť dohody, ktoré obsahujú ustanovenia týkajúce sa otázok upravených týmto dohovorom a vzťahujúce sa na deti s obvyklým pobytom na území ktoréhokoľvek zo zmluvných štátov takých dohôd⁴³⁶. Žiadne dohody, ktoré uzavrú zmluvné štáty v otázkach upravených týmto dohovorom, nebudú mať vplyv na používanie tohto dohovoru medzi týmito zmluvnými štátmi a ostatnými zmluvnými štátmi, ktoré nie sú zmluvnými stranami danej dohody⁴³⁷.
- 12.7 Hlavným nástrojom, ktorý v súčasnosti patrí do tejto kategórie, je nariadenie Brusel IIa⁴³⁸, ktoré sa vykonáva medzi členskými štátmi Európskej únie s výnimkou Dánska. Rozsah vecnej pôsobnosti nariadenia a dohovoru z roku 1996 je veľmi podobný, hoci nariadenie neobsahuje pravidlá rozhodného práva⁴³⁹. Pokiaľ ide o vzťah s dohovorom z roku 1996, pre členské štáty Európskej únie (s výnimkou Dánska) bude mať nariadenie prednosť v prípadoch, keď má dieťa obvyklý pobyt na území členského štátu Európskej únie (s výnimkou Dánska) alebo keď sa o uznanie alebo výkon rozhodnutia vydaného príslušnými orgánmi členského štátu (s výnimkou Dánska) žiada v inom členskom štáte (s výnimkou Dánska), bez ohľadu na miesto obvyklého pobytu dieťaťa⁴⁴⁰.
- 12.8 Tieto pravidlá sa použijú aj na jednotné právne predpisy založené na existencii osobitných väzieb regionálneho alebo iného charakteru medzi zúčastnenými štátmi. Príkladom, keď sa toto ustanovenie môže použiť, by boli severské štáty, v ktorých boli vypracované jednotné právne predpisy.

⁴³⁵ Článok 52 ods. 1.

⁴³⁶ Článok 52 ods. 2. Pozri aj dôvodovú správu, odsek 172.

⁴³⁷ Článok 52 ods. 3.

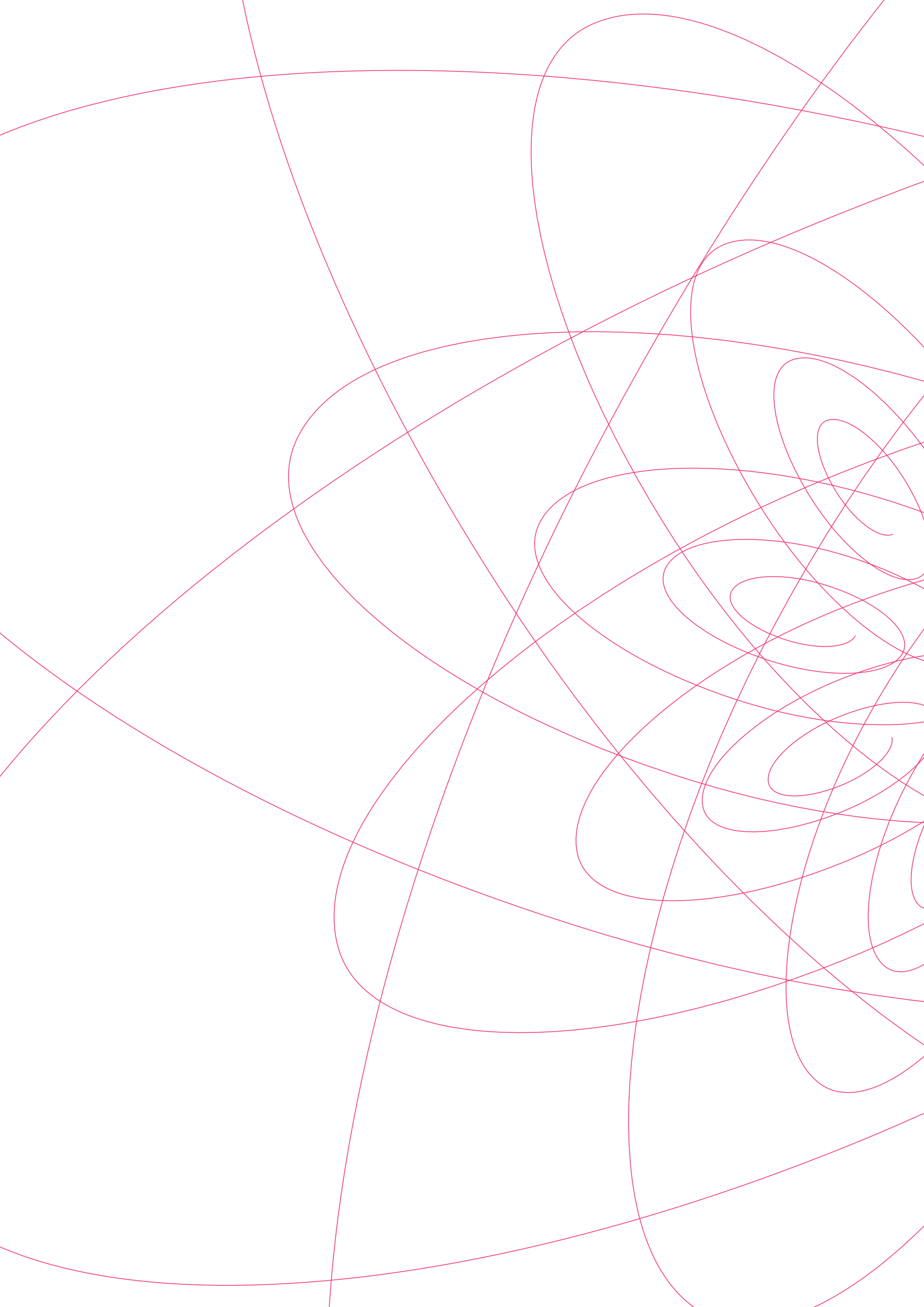
⁴³⁸ Pozri poznámku pod čiarou č. 8.

⁴³⁹ Je potrebné poznamenať, že v prípade detí s obvyklým pobytom na území členského štátu EÚ sa uplatňujú pravidlá rozhodného práva uvedené v dohovore z roku 1996. Konkrétne, článok 15 dohovoru z roku 1996 sa uplatní, ak súd členského štátu EÚ viazaného nariadením vykonáva právomoc podľa pravidiel nariadenia (keď sa uplatňuje kritérium právomoci, ktoré je uvedené v kapitole II dohovoru z roku 1996) – pozri **kapitolu 9** tohto dokumentu, odsek **9.1**.

⁴⁴⁰ Článok 61 nariadenia.

13

OSOBITNÉ TÉMY

A. Medzinárodné únosy detí

- 13.1 Dohovorom z roku 1996 sa nemení ani nenahrádza mechanizmus na riešenie situácií medzinárodných únosov detí zavedený dohovorom z roku 1980⁴⁴¹. Namiesto toho sa dohovorom z roku 1996 v určitých aspektoch dohovor z roku 1980 dopĺňa a posilňuje. To znamená, že viaceré jeho ustanovenia môžu byť užitočné ako doplnok k mechanizmu dohovoru z roku 1980, ak sa na daný prípad dohovor z roku 1980 vzťahuje. Ustanovenia dohovoru z roku 1996 môžu byť okrem toho užitočné aj v štátoch alebo v situáciách, na ktoré sa dohovor z roku 1980 **nevzťahuje**, a to ako samostatný zdroj prostriedkov nápravy v prípadoch medzinárodných únosov detí. Tieto dve rozdielne situácie sa rozoberajú ďalej.
- 13.2 Ako všeobecnú pripomienku vo vzťahu k dohovoru z roku 1996 a problematike medzinárodných únosov detí, ako aj k otázke, či sa v danom prípade uplatňuje dohovor z roku 1980 alebo nie, je potrebné poznamenať, že pravidlá určenia právomoci stanovené v kapitole II dohovoru z roku 1996 vytvárajú spoločný prístup k určovaniu právomoci, ktorý stranám poskytuje istotu, a teda môže odrádzať od pokusov o taktizovanie pri výbere súdu v prípadoch medzinárodných únosov detí. Pravidlo v článku 5, ktorým sa určuje miesto obvyklého pobytu dieťaťa ako základné kritérium pre pridelenie právomoci, podnecuje rodičov k tomu, aby spory vo veciach osobnej starostlivosti, styku/kontaktu a presťahovania riešili (alebo o nich dosiahli dohodu) v zmluvnom štáte, kde dieťa momentálne žije, namiesto toho, aby predtým ako podajú návrh na vydanie rozhodnutia o týchto otázkach, presúvali dieťa do inej jurisdikcie.
- 13.3 Okrem toho, ako sa rozoberá v **kapitole 4**, v článku 7 dohovoru z roku 1996 je uvedené osobitné pravidlo určovania právomoci v prípadoch medzinárodných únosov detí⁴⁴². Orgány zmluvného štátu, kde malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, si zachovávajú právomoc prijímať opatrenia na ochranu osoby a majetku dieťaťa, pokiaľ nie sú splnené viaceré podmienky. Cieľom tohto pravidla je dosiahnutie rovnováhy medzi dvoma myšlienkami. Prvou je, že osoba, ktorá neoprávnene premiestni alebo zadrží dieťa, by nemala mať možnosť profitovať z tohto aktu tým, že si zabezpečí zmenu orgánov, ktoré majú právomoc prijímať opatrenia týkajúce sa osobnej starostlivosti alebo styku/kontaktu. Druhou je, že ak zmena miesta pobytu dieťaťa pretrváva, je skutočnosťou, ktorú z väčšej časti nie je možné ignorovať do tej miery, aby sa natrvalo odmietla právomoc orgánov nového štátu⁴⁴³. Keďže právomoc zostáva orgánom zmluvného štátu, z ktorého územia bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo mimo územia ktorého je neoprávnene zadržiavané, orgány zmluvného štátu, na ktorého územie bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo na ktorého území je neoprávnene zadržiavané, môžu prijímať iba potrebné ochranné opatrenia podľa článku 11 (ak sa prípad považuje za naliehavý⁴⁴⁴) a nemôžu prijímať dočasné opatrenia podľa článku 12 dohovoru⁴⁴⁵.
- 13.4 Vymedzenie pojmu neoprávnene premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa použité v dohovore z roku 1996 je rovnaké ako v dohovore z roku 1980, čo je prejavom skutočnosti, že uvedené dva dohovory sa vzájomne dopĺňajú⁴⁴⁶. Výklad a uplatňovanie ustanovení dohovoru z roku 1980 týkajúcich sa neoprávneneho premiestnenia a zadržania dieťaťa môžu preto pomôcť pri určovaní právomoci

⁴⁴¹ Jasne to vidieť v článku 50 dohovoru z roku 1996, na ktorý sa odkazuje v odseku **12.4** tohto dokumentu.

⁴⁴² Táto otázka sa rozoberá v odsekoch **4.20 – 4.25** tohto dokumentu.

⁴⁴³ Pozri dôvodovú správu, odsek 46.

⁴⁴⁴ Táto otázka sa podrobnejšie rozoberá v **kapitole 6** tohto dokumentu.

⁴⁴⁵ Pozri článok 7 ods. 3 dohovoru a dôvodovú správu, odsek 51.

⁴⁴⁶ Článok 7 ods. 2 dohovoru z roku 1996 a článok 3 dohovoru z roku 1980. Pozri odsek **4.21** tohto dokumentu.

podľa dohovoru z roku 1996⁴⁴⁷.

a) Aká je úloha dohovoru z roku 1996 v situáciách, keď je možné v prípade únosu dieťaťa uplatniť Haagsky dohovor o únosoch detí z roku 1980?

- 13.5** Dohovor z roku 1980 sa bude naďalej uplatňovať medzi zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1996, ktoré sú zároveň zmluvnými stranami dohovoru z roku 1980⁴⁴⁸.
- 13.6** Dohovor z roku 1996 dopĺňa a posilňuje dohovor z roku 1980 tým, že poskytuje jednoznačný rámec pre právomoc, a to aj v mimoriadnych prípadoch, keď je návrat dieťaťa odmietnutý alebo sa návrat nepožaduje. Dohovorom sa posilňuje dohovor z roku 1980 tým, že sa zdôrazňuje základná úloha, ktorú zohrávajú orgány zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, pri rozhodovaní o akýchkoľvek opatreniach, ktoré môžu byť potrebné na dlhodobú ochranu dieťaťa⁴⁴⁹. Dosahuje sa to zabezpečením toho, aby si zmluvný štát, kde má dieťa obvyklý pobyt, zachoval právomoc, až kým nebudú splnené určité podmienky⁴⁵⁰.
- 13.7** Dohovor z roku 1996 obsahuje aj ustanovenia, ktoré môžu pomôcť, keď chce súdny alebo správny orgán nariadiť návrat dieťaťa podľa dohovoru z roku 1980, ale **iba na základe toho**, že sa prijímú určité potrebné naliehavé opatrenia, ktoré zaistia bezpečný návrat dieťaťa a jeho nepretržitú ochranu v dožadujúcom zmluvnom štáte (až kým orgány tohto zmluvného štátu nebudú môcť konať v záujme ochrany dieťaťa). Dohovor z roku 1996 v tejto súvislosti obsahuje osobitné kritérium právomoci, ktoré v naliehavom prípade umožňuje dožiadateľmu zmluvnému štátu prijať „potrebné ochranné opatrenia“ vo vzťahu k dieťaťu⁴⁵¹. Dohovor z roku 1996 prispieva k účinnosti všetkých takých nariadených ochranných opatrení zabezpečením toho, aby sa takéto rozhodnutia uznávali v zmluvnom štáte, kam sa má dieťa vrátiť, priamo zo zákona a boli v danom zmluvnom štáte vykonateľné na požiadanie ktorejkoľvek zainteresovanej strany (až kým orgány dožadujúceho zmluvného štátu nebudú môcť prijať všetky potrebné ochranné opatrenia)⁴⁵².
- 13.8** Dohovor z roku 1996 môže takisto pomôcť v otázkach dočasného styku/kontaktu v prípadoch únosu, keď prebieha konanie o návrate podľa dohovoru z roku 1980⁴⁵³. V prípade, že zmluvný štát, kde má dieťa obvyklý pobyt, nemôže riešiť

⁴⁴⁷ Pozri odsek **4.21** tohto dokumentu. Judikatúru a vysvetlenia týkajúce sa rozhodnutí vo veci výkladu neoprávneného premiestnenia alebo zadržania je možné vyhľadať v databáze INCADAT (www.incadat.com).

⁴⁴⁸ Článok 50. Pozri odsek **12.4** tohto dokumentu.

⁴⁴⁹ Vo vzťahu k dohovoru z roku 1980 pozri články 16 a 19 tohto dohovoru, ako aj odseky 16 a 19 dôvodovej správy k Haagskemu dohovoru o únosoch detí z roku 1980, ktorú pripravila Elisa Pérez-Vera, v dokumente *Zápisnice zo štrnásteho zasadnutia* (1980), Diel III, *Únos dieťaťa*, Haag, Imprimerie Nationale, 1982, s. 425 – 476. V dôvodovej správe sa uvádza, že dohovor z roku 1980 sa implicitne opiera o zásadu, že akákoľvek diskusia o opatrovníckych právach vo veci samej by sa mala uskutočniť pred príslušnými orgánmi zmluvného štátu, kde malo dieťa obvyklý pobyt pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním (ods. 19).

⁴⁵⁰ Článok 7 – pozri odseky **4.20 – 4.25** tohto dokumentu.

⁴⁵¹ Článok 11 – pozri **kapitolu 6** tohto dokumentu [a najmä **príklad 6 (G)**].

⁴⁵² Pozri odsek **6.12** tohto dokumentu týkajúci sa uznávania a výkonu ochranných opatrení prijatých na základe článku 11 a všeobecnejšie analýzu v **kapitole 10**.

⁴⁵³ V tejto súvislosti pozri **kapitolu 6** tohto dokumentu, a najmä **príklad 6 (F)** a analýzu v poznámke pod čiarou č. 216. Pozri aj príručku osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku (už citované, poznámka pod čiarou č. 216), odsek 4.6.2, kde sa v súvislosti s článkom 21 dohovoru z roku 1980 uvádza, že „v niektorých krajinách sa zastáva názor, že článok 21 sa nevzťahuje na žiadosti o dočasný styk podané pred prijatím rozhodnutia o návrate. Opäť to nie je v súlade so základnou zásadou, že styk by sa mal udržiavať za každých okolností, pokiaľ to nepredstavuje riziko pre dieťa. Neobnovenie styku s opusteným rodičom počas konania o návrate, ktoré môže byť niekedy

otázku dočasného styku/kontaktu a že ide o naliehavý prípad, môže článok 11 dohovoru poskytnúť pre orgány zmluvného štátu, ktoré vedú konanie o návrate, základ pre vydanie takého rozhodnutia⁴⁵⁴. Platnosť tohto rozhodnutia zanikne, keď orgány zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, prijmú v tejto súvislosti potrebné ochranné opatrenia⁴⁵⁵.

13.9 Ustanovenia dohovoru z roku 1996 týkajúce sa spolupráce sa takisto môžu využiť na podporu požiadaviek na spoluprácu stanovených v dohovore z roku 1980. Podľa dohovoru z roku 1980 musí ústredný orgán poskytnúť „informácie všeobecného charakteru týkajúce sa právneho poriadku svojho štátu v súvislosti s uplatňovaním dohovoru“⁴⁵⁶, zatiaľ čo podľa dohovoru z roku 1996 musí ústredný orgán prijať všetky vhodné opatrenia, aby poskytol informácie o právnom poriadku svojho štátu v oblasti ochrany detí, ako aj o službách existujúcich v jeho štáte v tejto oblasti⁴⁵⁷. To umožní inému ústrednému orgánu alebo rodičovi získať širšiu škálu informácií o právnom poriadku zmluvného štátu, na ktorého územie bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo na ktorého území je neoprávnene zadržávané.

13.10 Článok 34 dohovoru z roku 1996, ktorým sa príslušným orgánom zvažujúcim prijatie ochranného opatrenia povoľuje v prípade, že si to situácia dieťaťa vyžaduje, požiadať orgán iného zmluvného štátu, ktorý má k dispozícii informácie relevantné pre ochranu dieťaťa, aby im ich poskytol⁴⁵⁸, môže byť osobitne užitočný v prípade, keď je rozhodnutie o návrate dieťaťa **zamietnuté** podľa dohovoru z roku 1980⁴⁵⁹. V tejto situácii, keď sa orgánu zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt, podá návrh vo veci sporu o osobnú starostlivosť a ešte nemá informácie, na ktorých bolo založené odmietnutie návratu, článok 34 umožňuje tomuto orgánu požiadať o také informácie orgán, ktorý návrat odmietol. Tým sa môže predísť vzniku situácie, keď orgány zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt, ktoré vedú konanie vo veci sporu o osobnú starostlivosť, nemajú k dispozícii informácie, ktoré zohľadnili orgány vedúce konanie vo veci žiadosti o návrat. Je potrebné poznamenať, že existuje rozdiel medzi vykonávaním dohovoru z roku 1996 a vykonávaním nariadenia Brusel IIa⁴⁶⁰. V článku 11 ods. 6 nariadenia Brusel IIa je stanovená **povinnosť** súdu, ktorý odmietol návrat podľa článku 13 dohovoru z roku 1980, zaslať všetky dokumenty týkajúce sa konania orgánom štátu, kde malo dieťa obvyklý pobyt pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním. Dohovor z roku 1996 žiadnu takú povinnosť neobsahuje. Ako sa však analyzuje v **kapitole 11** tohto dokumentu, poskytuje možnosť takejto spolupráce a komunikácie medzi orgánmi⁴⁶¹.

zdĺhavé, navyše prináša dieťaťu riziko ďalšej ujmy a odcudzenia od opusteného rodiča.”

⁴⁵⁴ Pozri odseky **6.2 – 6.5** tohto dokumentu o tom, kedy sa môže prípad považovať za „naliehavý“ na účely článku 11.

⁴⁵⁵ Článok 11 ods. 2 – pozri odseky **6.8** a **6.9** tohto dokumentu. O použití článku 11 na poskytnutie právomoci prijímať potrebné ochranné opatrenia na zaistenie bezpečného návratu dieťaťa alebo dočasného styku v súvislosti s konaním o návrate (ako bolo uvedené v tejto časti a v odseku **13.7**, ako aj v **kapitole 6** tohto dokumentu) sa diskutovalo na zasadnutí osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) so zreteľom na situácie, z ktorých by vznikol „naliehavý prípad“, v ktorom by sa mohol uplatniť článok 11. Ako sa uvádza v **kapitole 6** tohto dokumentu, rozhodnutie, či je možné prijať opatrenie na základe článku 11, teda či sa situácia dá správne opísať ako „naliehavý“ prípad, bude vždy prislúchať príslušnému orgánu a bude sa zakladať na skutočnostiach konkrétnej veci.

⁴⁵⁶ Článok 7 ods. 2 písm. e).

⁴⁵⁷ Článok 30 ods. 2.

⁴⁵⁸ Článok 34. Pozri odseky **11.25** a **11.26** tohto dokumentu.

⁴⁵⁹ Predovšetkým ak je návrat odmietnutý na základe existencie vážneho nebezpečenstva, že by návrat dieťa vystavil hrozbe fyzickej alebo psychickej ujmy alebo by inak dostal dieťa do neprijateľnej situácie – článok 13 ods. 1 písm. b) dohovoru z roku 1980.

⁴⁶⁰ Pozri poznámku pod čiarou č. 8.

⁴⁶¹ Článok 34. Pozri odseky **11.25** a **11.26** tohto dokumentu. Pozri aj **príklad 11 (I)**.

- 13.11** Článok 34 dohovoru z roku 1996 môže využiť aj **dožiadaný** zmluvný štát, ktorý vedie konanie o návrate podľa dohovoru z roku 1980. Ak sú informácie od zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, relevantné pre rozhodnutie, či dieťa vrátiť alebo nie⁴⁶², alebo pre akékoľvek iné naliehavé ochranné opatrenia, ktorých prijatie súdny alebo správny orgán dožiadaného zmluvného štátu zvažuje (napríklad naliehavé ochranné opatrenia týkajúce sa bezpečného návratu dieťaťa), orgán môže použiť mechanizmus uvedený v článku 34, aby získal takéto relevantné informácie od zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt.
- 13.12** Na záver je potrebné poznamenať, že ani v dohovore z roku 1996, ani v dohovore z roku 1980 nie je stanovené, ako postupovať v prípade, keď sa konanie o návrate dieťaťa začne súčasne v zmluvnom štáte, kde má dieťa obvyklý pobyt (podľa článkov 5 a 7 dohovoru z roku 1996), a v zmluvnom štáte, na ktorého územie bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo na ktorého území je neoprávnene zadržované (podľa článku 12 dohovoru z roku 1980). V článku 13 dohovoru z roku 1996 sa tento problém nerieši, keďže právomoc konať podľa dohovoru z roku 1980 nie je založená na článkoch 5 až 10 dohovoru z roku 1996 (pozri článok 13 dohovoru z roku 1996). Za takých okolností bude na dotknutých zmluvných štátoch, aby s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa komunikovali a spolupracovali (s pomocou ústredných orgánov a/alebo s využitím priamej komunikácie medzi súdmi), pokiaľ ide o najvhodnejší ďalší postup.⁴⁶³

Príklad 13 (A)

V tomto príklade sú štáty A a B zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1996 aj dohovoru z roku 1980.

Dieťa má obvyklý pobyt v štáte A. Po rozluke rodičov dieťaťa si obaja rodičia zachovávajú osobnú starostlivosť o dieťa, ale dohodnú sa, že dieťa bude žiť v primárnej starostlivosti matky a bude mať pravidelný kontakt so svojím otcom. O tri mesiace neskôr sa matka bez súhlasu otca presťahuje s dieťaťom do štátu B.

Otec podá návrh na začatie konania o návrate podľa dohovoru z roku 1980. Matka obviní otca zo sexuálneho zneužívania dieťaťa a súd v štáte B zamietne žiadosť o nariadenie návratu na základe existencie vážneho rizika, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo psychickej ujme⁴⁶⁴.

Otec preto podá žiadosť o návrat dieťaťa orgánom zmluvného štátu A (keďže orgány zmluvného štátu A si zachovávajú právomoc podľa článku 7 dohovoru z roku 1996, odmietnutie návratu podľa dohovoru z roku 1980 samo osebe nevedie k zmene právomoci⁴⁶⁵). Podľa článku 34 ods. 1 súdy v štáte A môžu, a v prípade potreby by mali, požiadať orgány štátu B o informácie o dôvodoch zamietnutia žiadosti o návrat a informácie alebo dôkazy, na základe ktorých bolo rozhodnutie prijaté.

Orgány štátu A prípad preskúmajú a zistia, že návrat do štátu A nepredstavuje pre dieťa riziko ujmy a že súdu v štáte B neboli predložené všetky relevantné skutočnosti. Orgány vydajú rozhodnutie, že dieťa sa má vrátiť do štátu A.

Rozhodnutie štátu A sa v štáte B musí uznať priamo zo zákona, ak neexistujú žiadne dôvody na odmietnutie uznania podľa článku 23 ods. 2. Skutočnosť, že rozhodnutie o odmietnutí návratu podľa článku 13 dohovoru

⁴⁶² Napríklad obhajoba postavená na článku 13 dohovoru z roku 1980. Pokiaľ však ide o otázku, či premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa bolo „neoprávnené“ v zmysle článku 3 dohovoru z roku 1980, pozri osobitný mechanizmus stanovený v článku 15 dohovoru z roku 1980.

⁴⁶³ Jedným z relevantných faktorov pri rozhodovaní v tejto veci môže byť zrýchlený charakter konania o návrate podľa dohovoru z roku 1980 (pozri články 2 a 11 dohovoru z roku 1980).

⁴⁶⁴ Článok 13 ods. 1 písm. b) dohovoru z roku 1980.

⁴⁶⁵ Pozri odseky **4.20 – 4.25** tohto dokumentu.

z roku 1980 bolo prijaté v štáte B, nie je samo osebe dôvodom na odmietnutie uznania podľa článku 23. Ak matka nie je ochotná dobrovoľne dodržiavať rozhodnutie štátu A, toto rozhodnutie sa môže vykonať v súlade s článkami 26 a 28 dohovoru z roku 1996⁴⁶⁶.

*Alternatívou pre súdy v štáte B (v závislosti od skutočností konkrétneho prípadu) môže byť vydanie rozhodnutia na návrat dieťaťa podľa článku 12 dohovoru z roku 1980, ale zároveň prijatie potrebných opatrení na ochranu dieťaťa podľa článku 11 s cieľom zaistiť bezpečný návrat dieťaťa a jeho nepretržitú ochranu v štáte A (až kým tamojšie orgány nebudú môcť konať). Týmito opatreniami by sa mohlo napríklad zabezpečiť, aby kým budú môcť orgány štátu A prijať potrebné ochranné opatrenia, 1. otec nemal povolený kontakt s dieťaťom a 2. musel zabezpečiť v štáte A oddelené ubytovanie pre dieťa a matku. Tieto rozhodnutia musí potom uznať štát A (pokiaľ neexistuje dôvod na neuznanie – pozri článok 23 ods. 2), až kým orgány štátu A nebudú môcť prijať potrebné opatrenia na zaistenie ochrany dieťaťa. Štát B môže chcieť zabezpečiť výkon týchto ochranných opatrení v štáte A **predtým**, ako povolí výkon rozhodnutia o návrate, ak je to možné (v rámci tohto scenára by sa mohlo pred povolením vykonania návratu overiť splnenie požiadavky na ubytovanie, ale výkon rozhodnutia „nemať kontakt“ by bol vecou, ktorú by musel podľa potreby vykonávať štát A po návrate dieťaťa do štátu A).*

b) Aká je úloha dohovoru z roku 1996 v situáciách, keď nie je možné v prípade únosu dieťaťa uplatniť Haagsky dohovor o únosoch detí z roku 1980?

13.13 Existuje mnoho príkladov, keď by sa dohovor z roku 1980 nemusel na vec vzťahovať, ale dohovor z roku 1996 sa na ňu vzťahuje. Dohovor z roku 1980 sa napríklad neuplatňuje v prípade detí starších než 16 rokov, zatiaľ čo dohovor z roku 1996 sa uplatňuje v prípade detí až do veku 18 rokov⁴⁶⁷. Dôležitejšie je, že dohovor z roku 1980 sa uplatňuje iba vo veciach týkajúcich sa dvoch štátov, ktoré sú zmluvnými štátmi tohto dohovoru a medzi ktorými dohovor nadobudol platnosť. Napríklad, ak štát pristúpil k dohovoru z roku 1980, tento dohovor sa bude uplatňovať iba medzi ním a iným zmluvným štátom, ktorý **súhlasil** s jeho pristúpením⁴⁶⁸. Dva štáty dotknuté v prípade medzinárodného únosu dieťaťa preto môžu byť zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1996, ale nemusí byť medzi nimi v platnosti dohovor z roku 1980.

13.14 V predchádzajúcich kapitolách tejto príručky sú uvedené mnohé spôsoby, ako môže dohovor z roku 1996 pomôcť v prípadoch neoprávneného premiestnenia alebo zadržania, v ktorých sa dohovor z roku 1980 **neuplatňuje**. Napríklad:

- Ustanovenia o právomoci, ktoré zabezpečujú, aby si až do splnenia prísnych podmienok právomoc ponechal zmluvný štát, kde má dieťa obvyklý pobyt⁴⁶⁹, sa rozoberali v odsekoch **4.20** až **4.25** aj v odsekoch **13.2** až **13.4** tohto dokumentu.
- Ustanovenia o spolupráci, ktoré zabezpečujú, aby sa rodičom v zmluvných štátoch dohovoru z roku 1996 poskytovala široká škála služieb, ktoré môžu pomôcť v prípadoch medzinárodných únosov detí, sa rozoberali v **kapitole 11** tohto dokumentu. Hlavné ustanovenia, ktoré môžu byť užitočné v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa, sú povinnosti ústredných orgánov poskytnúť pomoc pri vypátraní dieťaťa

⁴⁶⁶ Pozri odseky **10.22 – 10.28** tohto dokumentu.

⁴⁶⁷ Článok 2 dohovoru z roku 1996, článok 4 dohovoru z roku 1980.

⁴⁶⁸ Pozri článok 38 dohovoru z roku 1980.

⁴⁶⁹ Článok 7 dohovoru z roku 1996.

a uľahčiť dosiahnutie zmiernych riešení týkajúcich sa ochrany osoby dieťaťa⁴⁷⁰.

- Ustanovenia o uznávaní a výkone rozoberané v **kapitole 10** tohto dokumentu, v kombinácii s pravidlami právomoci sa takisto môžu za určitých okolností použiť na zabezpečenie toho, aby sa dieťa skutočne vrátilo do zmluvného štátu svojho obvyklého pobytu. Napríklad rodič v zmluvnom štáte obvyklého pobytu dieťaťa by už mohol mať vykonateľné rozhodnutie týkajúce sa osobnej starostlivosti alebo návratu dieťaťa alebo by také rozhodnutie mohol v tomto zmluvnom štáte rýchlo získať. Toto rozhodnutie by sa potom mohlo poslať na uznanie a výkon podľa dohovoru do zmluvného štátu, na ktorého územie bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo na ktorého území je neoprávnene zadržované. Keď sa nariadi výkon rozhodnutia alebo sa rozhodnutie zaregistruje na účely výkonu, musí sa vykonať v druhom uvedenom zmluvnom štáte, ako keby ho boli vydali orgány toho štátu, pokiaľ nebol zistený niektorý z dôvodov na odmietnutie uznania⁴⁷¹.

Príklad 13 (B)

V tomto príklade sú štáty A a B zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1996. Štát B však nie je zmluvným štátom dohovoru z roku 1980⁴⁷².

Dieťa má obvyklý pobyt v štáte A. Po rozluke rodičov dieťaťa si obaja rodičia zachovávajú osobnú starostlivosť o dieťa, ale dohodnú sa, že dieťa bude žiť v primárnej starostlivosti matky a bude mať pravidelný kontakt so svojím otcom. O tri mesiace neskôr sa matka bez súhlasu otca presťahuje s dieťaťom do štátu B.

Podľa dohovoru z roku 1996 môže otec požiadať ústredný orgán zmluvného štátu A, aby ten požiadal ústredný orgán zmluvného štátu B o poskytnutie pomoci pri vypátraní dieťaťa v tomto štáte⁴⁷³.

Takisto môže požiadať ústredný orgán zmluvného štátu A, aby ten získal od ústredného orgánu zmluvného štátu B informácie o právnych predpisoch a dostupných službách štátu B týkajúcich sa ochrany detí⁴⁷⁴.

Právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu si ponechávajú orgány štátu A⁴⁷⁵. Na žiadosť otca môžu preto tieto orgány vydať rozhodnutie, aby sa dieťa okamžite vrátilo do právomoci štátu A (buď v starostlivosti matky, alebo v prípade, že sa matka nechce vrátiť do štátu A, aby bolo dieťa zverené do starostlivosti otca). Toto rozhodnutie sa bude musieť vykonať v štáte B na žiadosť otca alebo ktorejkoľvek zainteresovanej osoby⁴⁷⁶. V závislosti od skutočností konkrétneho prípadu môžu súdy v štáte A alternatívne vydať rozhodnutie, že dieťa by malo zostať v starostlivosti matky v štáte B až do ukončenia konania vo veci osobnej starostlivosti o dieťa (ktoré sa uskutoční v štáte A), ale že dieťa má mať v priebehu tohto konania dočasný kontakt s otcom.

⁴⁷⁰ Článok 31 písm. b) a článok 31 písm. c), ktoré môže ústredný orgán vykonávať priamo alebo nepriamo, prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií. Pozri odsek **11.11** tohto dokumentu.

⁴⁷¹ Pokiaľ ide o otázky výkonu, pozri odseky **10.22 – 10.28** tohto dokumentu.

⁴⁷² Dohovor z roku 1980 preto nie je medzi týmito dvoma štátmi v platnosti a nemôže sa v tomto prípade uplatniť.

⁴⁷³ Článok 31 písm. c). Pozri odsek **11.11** tohto dokumentu.

⁴⁷⁴ Článok 30 ods. 2: otec môže požiadať ústredný orgán zmluvného štátu B, teda zmluvného štátu svojho obvyklého pobytu, aby požiadal o informácie, alebo sa môže priamo obrátiť na ústredný orgán zmluvného štátu A. Pozri odsek **11.10** tohto dokumentu.

⁴⁷⁵ Článok 7 dohovoru z roku 1996, ktorý sa rozoberá v odsekoch **4.20 – 4.25** tohto dokumentu.

⁴⁷⁶ Pokiaľ podľa dohovoru neexistuje dôvod na neuznanie – pozri článok 26 ods. 3, rozoberá sa v odseku **10.24** tohto dokumentu.

B. Styk / kontakt⁴⁷⁷

a) Čo je to „právo styku“?

13.15 V článku 3 písm. b) sa uvádza, že „opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa“ sa môžu týkať najmä „práva styku“. Aj keď v dohovore nie je uvedené žiadne úplné vymedzenie pojmu „právo styku“, výslovne sa uvádza, že toto právo zahŕňa „právo odvieŕať dieťa na obmedzený čas na iné miesto, ako je miesto jeho obvyklého pobytu“⁴⁷⁸. Táto formulácia zodpovedá vymedzeniu pojmu „právo styku“ v článku 5 písm. b) dohovoru z roku 1980⁴⁷⁹. Táto konzistentnosť v znení oboch dohovorov je zámerná a pojmy by sa mali vykladať rovnako autonómne⁴⁸⁰ v oboch dohovoroch, aby sa zabezpečila doplnkovosť týchto dohovorov. Je potrebné poznamenať, že v dôvodovej správe k dohovoru z roku 1996 je vysvetlené, že také „právo styku“ zahŕňa „kontakty na diaľku, ktoré je rodič oprávnený udržiavať so svojím dieťaťom prostredníctvom korešpondencie, telefónu alebo faxu“⁴⁸¹.

13.16 Príklady v tejto príručke ilustrujú dôležitosť každej kapitoly dohovoru z roku 1996 v medzinárodných prípadoch týkajúcich sa styku/kontaktu. V tomto oddiele sú zhrnuté niektoré ustanovenia dohovoru z roku 1996, ktoré sú pre tieto prípady osobitne dôležité.

b) Administratívna spolupráca medzi štátmi⁴⁸² v medzinárodných prípadoch týkajúcich sa styku / kontaktu.

13.17 Popri všeobecných povinnostiach ústredných orgánov, niektoré z ktorých budú užitočné aj pri zabezpečovaní výkonu styku alebo kontaktu, napríklad poskytnutie pomoci pri vypátraní dieťaťa a uľahčenie dosiahnutia zmiernych riešení, je spolupráci v medzinárodných prípadoch styku/kontaktu osobitne venovaný článok 35 dohovoru z roku 1996. V článku 35 sa stanovuje, že príslušné orgány jedného zmluvného štátu môžu požiadať orgány iného zmluvného štátu o pomoc pri výkone ochranných opatrení prijatých podľa tohto dohovoru, najmä pri zabezpečení účinného výkonu práva styku s dieťaťom, ako aj práva na udržiavanie pravidelných priamych kontaktov s dieťaťom.⁴⁸³

13.18 V článku 35 je uvedený aj mechanizmus pre rodiča, ktorý žije v inom zmluvnom štáte než dieťa, umožňujúci, aby požiadal orgány svojho štátu o zhromaždenie informácií a dôkazov a o vyslovenie sa o spôsobilosti daného rodiča vykonávať styk/kontakt s dieťaťom a o podmienkach, za akých by sa mal styk/kontakt vykonávať⁴⁸⁴. Orgány s právomocou pri prijímaní rozhodnutia týkajúceho sa styku/kontaktu s dieťaťom musia tieto informácie, dôkazy a vyjadrenia vziať do úvahy. Podľa uvedeného článku majú orgány s právomocou odročiť konanie o styku/kontakte s dieťaťom až do predloženia výsledku takej žiadosti možnosť voľného uváženia⁴⁸⁵. V dohovore sa zdôrazňuje, že toto odročenie pri čakaní na

⁴⁷⁷ Ďalšie informácie sú uvedené v príručke osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku (už citované, poznámka pod čiarou č. 216). Terminologické otázky (napríklad pojmy „kontakt“ a „styk“) sa rozoberajú na strane xxvi.

⁴⁷⁸ Článok 3 písm. b). Pozri aj odsek 3.22 tohto dokumentu o význame článku 3 písm. b).

⁴⁷⁹ Aj formulácia týkajúca sa pojmu „opatrovnícke právo“ uvedená v článku 3 písm. b) dohovoru z roku 1996 zodpovedá článku 5 písm. b) dohovoru z roku 1980.

⁴⁸⁰ To znamená, že výklad týchto pojmov by mal byť nezávislý, bez vnútroštátnych právnych obmedzení.
⁴⁸¹ Dôvodová správa, odsek 20. V súčasnosti by tento nepriamy kontakt pravdepodobne zahŕňal aj kontakt prostredníctvom e-mailu a internetu vrátane videokonferencií.

⁴⁸² Ustanovenia o spolupráci sa podrobne rozoberajú v kapitole 11 tohto dokumentu.

⁴⁸³ Článok 35 ods. 1. Pozri odseky 11.27 – 11.30 tohto dokumentu.

⁴⁸⁴ Článok 35 ods. 2.

⁴⁸⁵ Článok 35 ods. 3.

získanie danej informácie môže byť osobitne vhodné, ak sa v konaní rozhoduje o obmedzení alebo zrušení práva styku/kontaktu priznaného v štáte bývalého obvyklého pobytu dieťaťa.⁴⁸⁶

Príklad 13 (C)

Matka a dieťa sa pred niekoľkými rokmi oprávnené presťahovali zo zmluvného štátu B do zmluvného štátu A a otec zostal v zmluvnom štáte B. Boli stanovené podmienky styku a dieťa a otec boli v pravidelnom kontakte. Matka chce teraz obmedziť alebo zrušiť podmienky styku medzi dieťaťom a otcom a s týmto cieľom požiada orgány zmluvného štátu A o začatie konania. Otec požiada orgány zmluvného štátu B o zhromaždenie informácií/dôkazov a o vyslovenie sa o jeho spôsobilosti vykonávať styk s dieťaťom a o podmienkach, za akých by sa styk mal vykonávať⁴⁸⁷. Požiada aj, aby orgány vedúce konanie vo veci v zmluvnom štáte A odročili konanie, kým nedostanú zistenia zmluvného štátu B⁴⁸⁸. Orgány súhlasia s touto žiadosťou a konanie v zmluvnom štáte A odročia. Orgány zmluvného štátu B preskúmajú situáciu a vypracujú správu, ktorá preukazuje spôsobilosť otca vykonávať styk s dieťaťom. Orgány zmluvného štátu A túto správu so sprievodnými informáciami prijímajú ako dôkaz a vezmú do úvahy pri rozhodovaní vo veci styku⁴⁸⁹.

c) Predbežné uznávanie⁴⁹⁰

- 13.19** Podľa dohovoru z roku 1996 bude rozhodnutie o práve styku vydané v jednom zmluvnom štáte vo všetkých ostatných zmluvných štátoch vo všeobecnosti uznané priamo zo zákona (bez ďalšieho konania)⁴⁹¹. Dôvody, na základe ktorých sa uznanie môže odmietnuť, sú obmedzené a ich úplný zoznam je uvedený v článku 23 ods. 2 dohovoru⁴⁹².
- 13.20** Možnosť „predbežného uznania“ uvedená v článku 24 dohovoru je však osobitne užitočným nástrojom na uľahčenie medzinárodného styku/kontaktu. Dôvodom je, že môže zmierniť obavy rodičov, že strany v iných zmluvných štátoch nebudú rozhodnutia o práve styku uznávať. Použitie tohto nástroja ilustrujú dve situácie zahŕňajúce medzinárodný styk/kontakt:

- Ak má dieťa cestovať na obdobie styku do iného štátu, osoba(-y), ktorá(-é) sa o dieťa primárne stará(-ajú), môže(-u) mať obavy, že osoba vykonávajúca styk nedodrží rozhodnutie o práve styku a že dieťa sa po skončení styku nemusí vrátiť do jeho (ich) starostlivosti. Predbežné uznanie rozhodnutí zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, týkajúcich sa osobnej starostlivosti aj styku zabezpečí, že ak sa rozhodnutie o práve styku v zmluvnom štáte, kde sa styk vykonáva, nedodrží, návrat dieťaťa osobe, ktorá sa oň primárne stará, sa môže vykonať v súlade s článkami 26 a 28 dohovoru z roku 1996. Táto právna istota môže osobu, ktorá sa o dieťa primárne stará, povzbudiť, aby styk povolila⁴⁹³.

⁴⁸⁶ Tamže.

⁴⁸⁷ Článok 35 ods. 2.

⁴⁸⁸ Článok 35 ods. 3.

⁴⁸⁹ Článok 35 ods. 2.

⁴⁹⁰ Táto otázka sa podrobnejšie rozoberá v **kapitole 10** odsekoch **10.16 – 10.21** tohto dokumentu.

⁴⁹¹ Článok 23 ods. 1.

⁴⁹² Pozri odseky **10.4 – 10.15** tohto dokumentu.

⁴⁹³ Pokiaľ medzi príslušnými štátmi platí dohovor z roku 1980, osobu, ktorá sa o dieťa primárne stará, by v tejto situácii mohol takisto výrazne upokojiť prostriedok nápravy umožňujúci návrat. Dôvodom je, že osoba, ktorá sa o dieťa primárne stará, by vedela, že existuje vhodný prostriedok pre prípad, že by bolo dieťa v rozpore so súdnym rozhodnutím neoprávnené zadržované. Dohovor z roku 1980 týmto spôsobom uľahčuje aj medzinárodný styk/kontakt.

- Ak sa chce rodič presťahovať s dieťaťom do zahraničia, môže sa „opustený“ rodič obávať, že rodič, ktorý sa sťahuje, nebude po presťahovaní dodržiavať prípadné rozhodnutie o práve styku. Predbežné uznanie tohto rodiča ubezpečí, že ak rodič, ktorý sa sťahuje, nedodrží rozhodnutie o práve styku, toto rozhodnutie sa v zmluvnom štáte, do ktorého sa rodič a dieťa presťahovali, vykoná ako keby bolo vydané tam⁴⁹⁴.

13.21 Systém predbežného uznávania môže takisto poskytnúť záruku, že **podmienky** styku/kontaktu, ktoré stanovia orgány vykonávajúce primárnu právomoc, budú vykonateľné od okamihu, keď dieťa pricestuje do iného zmluvného štátu na účely návštevy alebo presťahovania sa.

13.22 V prípadoch, keď dohovor z roku 1996 nie je medzi príslušnými štátmi v platnosti, sa na zabezpečenie toho, aby sa rozhodnutie vydané v jednom štáte mohlo vykonávať v inom štáte, často používajú takzvané „zrkadlové rozhodnutia“. „Zrkadlové rozhodnutie“ je rozhodnutie vydané súdmi napríklad v štáte, kde sa má styk/kontakt vykonávať, alebo v štáte, do ktorého sa má dieťa presťahovať, a ktoré je rovnaké alebo podobné ako rozhodnutie vydané v druhom štáte. Rozhodnutie vydané v druhom štáte sa ako také stáva plne vykonateľným a účinným v oboch štátoch. V niektorých štátoch a situáciách však strany narazili pri získavaní zrkadlových rozhodnutí na ťažkosti. Často to vyplýva zo skutočnosti, že dotknutý štát sa nedomnieva, že má právomoc vydať požadované zrkadlové rozhodnutie, pretože dieťa nemá obvyklý pobyt v tomto štáte (napríklad ak dieťa tento štát len navštívi na účely vykonania práva styku). Dohovor z roku 1996 preto predchádza týmto ťažkostiam a poskytuje oveľa jednoduchšiu a rýchlejšiu metódu na uznanie a vykonanie rozhodnutia jedného zmluvného štátu v inom zmluvnom štáte.

d) Cezhraničné premiestnenie⁴⁹⁵

13.23 Problémy súvisiace s cezhraničným premiestnením sa vo zvýšenej miere posudzujú orgány v mnohých štátoch. „Cezhraničné premiestnenie“ zahŕňa premiestnenie dieťaťa nastálo, spravidla spolu s osobou, ktorá sa oňho primárne stará, z jedného štátu do druhého. Výsledkom často je, že dieťa bude žiť v oveľa väčšej vzdialenosti od rodiča, ktorý sa nepresťahoval, a vykonávanie styku/kontaktu týmto rodičom sa stane ťažším a nákladnejším.

13.24 Dôležité je, aby sa v štáte, do ktorého sa premiestnenie vykoná, čo najväčšmi dodržiavali podmienky rozhodnutia týkajúceho sa styku/kontaktu, ktoré bolo vydané v súvislosti s cezhraničným premiestnením. Dva dôvody na to sú: 1. orgány rozhodujúce o premiestnení najlepšie dokážu určiť, aký je najlepší záujem dieťaťa v súvislosti s pokračujúcim stykom/kontaktom s rodičom, ktorý sa nepresťahoval, a 2. ak sa rozhodnutia v takých situáciách v určitom štáte nedodržiavajú, môže to mať negatívny vplyv na sudcov, ktorí sa rozhodujú, či v budúcnosti povolia premiestnenie do daného štátu (t. j. povolenie na premiestnenie môže byť zamietnuté, keďže kontakt nie je možné primerane zaručiť).

13.25 Ak je v súvislosti s cezhraničným premiestnením vydané (orgánmi zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt) rozhodnutie týkajúce sa styku/kontaktu, podľa článku 23 ods. 1 dohovoru má byť toto rozhodnutie v zmluvnom štáte, do ktorého

⁴⁹⁴ Pozri však odseky **13.23 – 13.27** tohto dokumentu v súvislosti s cezhraničným premiestnením a so skutočnosťou, že zmluvný štát, do ktorého sa dieťa presťahovalo, sa stane, keď tam dieťa získa obvyklý pobyt, zmluvným štátom so všeobecnou právomocou vo vzťahu k dieťaťu (článok 5 ods. 2), pozri odseky **4.8 – 4.11** tohto dokumentu.

⁴⁹⁵ Otázka cezhraničného premiestnenia a kontaktu sa podrobnejšie rozoberá v kapitole 8 príručky osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku (už citované, poznámka pod čiarou č. 216).

sa premiestnenie vykoná, uznané priamo zo zákona. Podľa článkov 26 a 28 má byť uznané v tomto zmluvnom štáte, ako keby bolo v tomto zmluvnom štáte vydané. Ak existujú nejaké obavy, že rozhodnutie by po premiestnení nemuselo byť uznané, mala by sa podať žiadosť o predbežné uznanie podľa článku 24⁴⁹⁶.

13.26 V prípadoch cezhraničného premiestnenia však môžu vznikať obavy, že len čo dieťa získa obvyklý pobyt v zmluvnom štáte, do ktorého bolo oprávnené⁴⁹⁷ premiestnené, podľa dohovoru z roku 1996 sa primárna právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu presunie na príslušné orgány tohto zmluvného štátu (pozri článok 5 ods. 2 a odseky **4.8 – 4.11** tohto dokumentu). Preto vznikajú obavy, že rodič, ktorý sa sťahuje, môže využiť túto zmenu právomoci a následne požiadať o zmenu, obmedzenie alebo dokonca zrušenie práva styku/kontaktu rodiča, ktorý zostal v pôvodnom zmluvnom štáte. Podrobné usmernenie k tejto otázke je uvedené v kapitole 8 príručky osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku⁴⁹⁸.

13.27 Ako už bolo uvedené, možnou ochranou pre tohto rodiča by bolo požiadať o „predbežné uznanie“⁴⁹⁹ rozhodnutia týkajúceho sa styku/kontaktu v novom zmluvnom štáte s cieľom zabezpečiť jeho práva styku/kontaktu. Keď bude rozhodnutie uznané, orgány zmluvného štátu premiestnenia ho budú považovať za rozhodnutie s rovnakým právnym postavením, ako keby ho boli prijali orgány daného zmluvného štátu. Aj v prípade, že sa v súvislosti s daným rozhodnutím neuplatnilo „predbežné uznanie“, by však zmluvný štát, na ktorého územie bolo dieťa premiestnené, nemal povoliť preskúmanie ani zmenu rozhodnutia, pokiaľ by za daných okolností nepovolil preskúmanie alebo zmenu rozhodnutia týkajúceho sa styku/kontaktu prijatého v tomto štáte.⁵⁰⁰ Okrem toho, ak zmluvný štát, na ktorého územie bolo dieťa premiestnené, koná vo veci žiadosti o preskúmanie alebo zmenu rozhodnutia týkajúceho sa styku/kontaktu, ktorá bola podaná **krátko po** súdom povolenom premiestnení, súd konajúci vo veci žiadosti o preskúmanie by mal postupovať veľmi opatrne, pokiaľ ide o zmenu podmienok týkajúcich sa styku/kontaktu stanovených orgánmi, ktoré rozhodli o premiestnení⁵⁰¹. V prípade, že sa považuje za potrebné prijať opatrenie na preskúmanie alebo zmenu rozhodnutia, malo by sa na účely získania relevantných informácií od orgánov zmluvného štátu bývalého obvyklého pobytu dieťaťa zvážiť použitie mechanizmov stanovených v dohovore (napr. zvážiť použitie článku 9 dohovoru na presun právomoci na tento zmluvný štát alebo použitie mechanizmu uvedeného v článku 35)⁵⁰².

e) Medzinárodný styk / kontakt v prípadoch, keď je možné uplatniť dohovor z roku 1980 a dohovor z roku 1996

13.28 Pokiaľ ide o štáty a situácie, v ktorých je možné uplatniť aj dohovor z roku 1980, je potrebné pripomenúť, že článok 7 ods. 2 písm. f) a článok 21 dohovoru z roku 1980 obsahujú dôležité povinnosti týkajúce sa styku/kontaktu⁵⁰³. Toto nie je

⁴⁹⁶ Táto otázka sa rozoberá v odsekoch **13.19 – 13.22** tohto dokumentu.

⁴⁹⁷ Ak premiestnenie nebolo v súlade s právom a predstavovalo neoprávnené premiestnenie alebo neoprávnené zadržanie dieťaťa – pozri článok 7 a odseky **4.20 – 4.25** tohto dokumentu.

⁴⁹⁸ Už citované, poznámka pod čiarou 216, odsek 8.5.4.

⁴⁹⁹ Otázka predbežného uznania sa podrobnejšie rozoberá v odsekoch **13.19 – 13.21** tohto dokumentu.

⁵⁰⁰ Pozri príručku osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku (už citované, poznámka pod čiarou č. 216), kapitolu 8, a najmä odsek 8.5.

⁵⁰¹ Tamže, odsek 8.5.3.

⁵⁰² Tieto mechanizmy môžu byť užitočné aj v situáciách, keď rozhodnutie o práve styku nebolo vydané v súvislosti s navrhovaným premiestnením, ale k oprávnenému premiestneniu došlo krátko po prijatí rozhodnutia týkajúceho sa styku. *Tamže*.

⁵⁰³ Ako sa uvádza v poznámke pod čiarou č. 493, je potrebné pripomenúť aj to, že prostriedok nápravy umožňujúci návrat v dohovore z roku 1980 je veľmi dôležitým nástrojom na uľahčovanie medzinárodného styku/kontaktu. Tým, že osobe, ktorá sa o dieťa primárne stará, poskytuje

miesto na podrobnú analýzu uvedených ustanovení, ale je potrebné odkázať na príručku osvedčených postupov týkajúcich sa cezhraničného styku⁵⁰⁴ (najmä na kapitolu 4) a na príručku osvedčených postupov o postupoch ústredného orgánu⁵⁰⁵ (najmä na kapitolu 5).

- 13.29 Zmluvné štáty by nemali zabúdať, že ustanovenia dohôd z roku 1980 a z roku 1996 kladú rozdielny dôraz na právo styku/kontaktu. V článku 21 dohovoru z roku 1980 sa konkrétne uvádza, že ústredný orgán „môže buď priamo, alebo prostredníctvom sprostredkovateľov začať alebo pomôcť pri začatí konania s cieľom určiť podmienky tohto práva styku alebo ho chrániť a zabezpečiť dodržiavanie podmienok, ktoré môžu byť na vykonávanie tohto práva stanovené“. V prípade, keď sa uplatňujú oba dohovory, účelom ustanovení dohovoru z roku 1996 týkajúcich sa styku/kontaktu je „doplniť a posilniť“ spoluprácu v súvislosti s právom styku/kontaktu, ktorá je stanovená v dohovore z roku 1980⁵⁰⁶.
- 13.30 Ak sa žiadosť o medzinárodný styk/kontakt podáva v situácii, keď sa uplatňujú oba dohovory, odporúča sa v prípade potreby uviesť v žiadosti oba dohovory⁵⁰⁷.

C. Pestúnska starostlivosť, *kafala* a cezhraničné umiestnenie dieťaťa do ústavnej starostlivosti

- 13.31 Rozhodnutia o umiestnení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do ústavnej starostlivosti⁵⁰⁸ alebo o zabezpečení jeho výchovy inštitútom *kafala* alebo iným podobným inštitútom patria do rámca opatrení na ochranu dieťaťa a do rozsahu pôsobnosti dohovoru⁵⁰⁹. Právomoc vykonávať takéto umiestnenia alebo prijímať takéto rozhodnutia preto upravujú ustanovenia dohovoru o určení právomoci⁵¹⁰ a umiestnenia alebo rozhodnutia jedného zmluvného štátu sa v iných zmluvných štátoch budú musieť uznať a vykonať, pokiaľ neexistuje dôvod na neuznanie.⁵¹¹
- 13.32 Dôležité je, že dohovor umožňuje aj spoluprácu medzi štátmi v súvislosti s rastúcim počtom prípadov, keď sa dieťa umiestnené do náhradnej starostlivosti presťahuje do cudziny, napríklad v rámci umiestnenia do pestúnskej starostlivosti alebo iných dlhodobých opatrení, ktoré nepredstavujú osvojenie. Zahŕňa to opatrenia prijaté v rámci inštitútu islamského práva *kafala*⁵¹².

najsilnejšiu záruku proti neoprávnenému zadržaniu dieťaťa, vytvára dôveru vzbudzujúci právny rámec, v medziach ktorého sa môže vykonávať medzinárodný styk/kontakt.

⁵⁰⁴ Už citované, poznámka pod čiarou č. 216.

⁵⁰⁵ Už citované, poznámka pod čiarou č. 355.

⁵⁰⁶ Pozri dôvodovú správu, odsek 146.

⁵⁰⁷ Pozri aj odseky **11.2 a 11.6** tohto dokumentu týkajúce sa povinnosti primerane zvážiť určenie toho istého ústredného orgánu podľa dohovoru z roku 1980 aj dohovoru z roku 1996, ak je štát zmluvnou stranou oboch dohôd. Toto je príklad situácie, v ktorej môže byť určenie toho istého orgánu podľa oboch dohôd užitočné.

⁵⁰⁸ Pokiaľ ide o náhradnú starostlivosť o deti, pozri poznámku pod čiarou č. 83 týkajúcu sa dokumentu „Usmernenia pre náhradnú starostlivosť o deti“, ktorý bol formálne prijatý v rámci rezolúcie Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov A/RES/64/142 z 24. februára 2010.

⁵⁰⁹ Článok 3 písm. e). Pozri odseky **3.25 – 3.28** tohto dokumentu.

⁵¹⁰ Články 5 – 10. Pozri **kapitolu 4** tohto dokumentu.

⁵¹¹ Článok 23 ods. 2. Pozri odseky **10.4 – 10.15** tohto dokumentu.

⁵¹² Ako už bolo v tejto príručke uvedené, opatrenia v rámci inštitútu *kafala* nepatria do rozsahu pôsobnosti Haagskeho dohovoru o medzištátnych osvojeniach z roku 1993: pozri odseky **3.25 – 3.28** tohto dokumentu.

Príklad 13 (D)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A. Orgány zmluvného štátu A prijímajú rozhodnutie, že o dieťa by sa mal starať jeho strýko a strýkova manželka prostredníctvom inštitútu kafala. Tento pár a dieťa sa neskôr presťahujú do zmluvného štátu B. Keďže rozhodnutie prijaté orgánmi zmluvného štátu A spĺňa všetky požiadavky na uznanie, orgány zmluvného štátu B uznajú rozhodnutie o inštitúte kafala priamo zo zákona⁵¹³.

- 13.33** Ak orgán zvažuje umiestnenie dieťaťa do pestúnskej alebo ústavnej starostlivosti alebo zabezpečenie jeho výchovy prostredníctvom inštitútu *kafala* alebo iného podobného inštitútu a **takáto starostlivosť by sa mala poskytovať v inom zmluvnom štáte**, v dohovore sú stanovené prísne pravidlá, ktoré sa musia splniť predtým, ako sa môže toto umiestnenie uskutočniť. Tieto pravidlá zahŕňajú spoluprácu orgánov oboch zmluvných štátov a zaisťujú, aby bol zabezpečený najlepší záujem dieťaťa. Ak sa tieto pravidlá nedodržiavajú, umiestnenie sa podľa dohovoru nemôže v cudzine uznať⁵¹⁴.
- 13.34** Pravidlá sú uvedené v článku 33 dohovoru⁵¹⁵. Tento článok sa uplatňuje, ak:
- orgán má právomoc podľa článkov 5 až 10 dohovoru a
 - orgán zvažuje umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti alebo zabezpečenie jeho výchovy prostredníctvom inštitútu *kafala* alebo iného podobného inštitútu v druhom zmluvnom štáte.
- 13.35** Orgán, ktorý chce vykonať umiestnenie, musí orgánu druhého zmluvného štátu zaslať správu o dieťati s uvedením dôvodov na navrhované umiestnenie alebo zabezpečenie výchovy⁵¹⁶. Rozhodnutie orgánu, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 10, o umiestnení dieťaťa v cudzine sa nesmie prijať, pokiaľ orgán druhého zmluvného štátu nevyjadril s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa súhlas s takým umiestnením alebo zabezpečením výchovy⁵¹⁷. Ak sa tento postup nedodrží, znamená to, že sa podľa dohovoru môže uznanie opatrenia odmietnuť⁵¹⁸.
- 13.36** Každý zmluvný štát môže⁵¹⁹ určiť orgán, ktorému by sa mali zasielať žiadosti podľa článku 33, pozri odsek **11.15** tohto dokumentu.
- 13.37** Vzniká otázka, ktoré ochranné opatrenia patria do rozsahu pôsobnosti článku 33 dohovoru (a teda si vyžadujú uplatnenie postupu uvedeného v článku 33)⁵²⁰. Je tu najmä otázka, či ochranné opatrenie prijaté príslušným orgánom, ktorým sa určuje, že dieťa by malo mať pobyt v druhom zmluvnom štáte s členmi širšej

⁵¹³ Článok 23. Pozri odseky **10.1 – 10.3** tohto dokumentu.

⁵¹⁴ Článok 23 ods. 2 písm. f). Pozri odseky **10.4 – 10.15** tohto dokumentu.

⁵¹⁵ Pozri odseky **11.13 – 11.17** tohto dokumentu.

⁵¹⁶ Článok 33 ods. 1.

⁵¹⁷ Článok 33 ods. 2.

⁵¹⁸ Článok 23 ods. 2 písm. f).

⁵¹⁹ Toto určenie nie je povinné, ale môže uľahčiť účinnú komunikáciu. V tejto súvislosti pozri rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Health Services Executive/S. C., A. C. (vec C-92/12 z 26. apríla 2012), v ktorom Súdny dvor vo vzťahu k článku 56 nariadenia Brusel IIa stanovil (v bode 82), že: „Členské štáty sú preto povinné stanoviť jasné pravidlá a postupy na účely vyjadrenia súhlasu stanoveného v článku 56 nariadenia spôsobom zaručujúcim právnu istotu a rýchlosť konania. Postupy musia predovšetkým umožniť, aby súd zvažujúci umiestnenie mohol jednoducho identifikovať príslušný orgán a aby príslušný orgán mal možnosť vyjadriť alebo odmietnuť súhlas v krátkej lehote.“ Pozri ďalej odseky **13.31 – 13.42** tohto dokumentu.

⁵²⁰ V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že existuje výrazný rozdiel medzi znením článku 33 dohovoru a článku 56 nariadenia Brusel IIa. V článku 56 nariadenia je stanovené, že sa uplatňuje v prípadoch, keď súd „zvažuje umiestnenie dieťaťa do ústavnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti“. Na druhej strane, v článku 33 dohovoru je stanovené, že sa uplatňuje v prípadoch, keď príslušný orgán „zvažuje umiestnenie dieťaťa do pestúnskej alebo ústavnej starostlivosti **alebo zabezpečenie jeho výchovy prostredníctvom inštitútu kafala alebo iného podobného inštitútu**“ (**zvýraznenie pridané**).

rodiny (napríklad so starými rodičmi alebo s tetou alebo strýkom), patrí do rozsahu pôsobnosti článku 33. V zápisniciach z osemnásteho diplomatického zasadnutia sa neposkytuje konečná odpoveď na túto otázku. Myšlienka, na ktorej je založený článok 33, bola pôvodne navrhnutá v pracovnom dokumente č. 59, ktorý predložilo Holandsko, s výkladom, že: „Vždy, keď umiestnenie dieťaťa mimo jeho pôvodnej rodiny zahŕňa jeho premiestnenie do iného zmluvného štátu, mal by sa uplatniť podobný postup, aký je stanovený v dohovore z 29. mája 1993.“⁵²¹ To však necháva otvorenú otázku, či bol pojem „pôvodná rodina“ myslený tak, že sa jednoducho týka užšej rodiny, s ktorou dieťa predtým bývalo, alebo bol myslený širšie a zahŕňa všetkých príbuzných v rámci rodiny⁵²².

13.38 Počas zasadnutia osobitnej komisie v roku 2011 (časť I) sa diskutovalo o rozsahu pôsobnosti článku 33. Niektorí odborníci vyjadrili obavy, že zahrnutie takých ochranných opatrení do rozsahu pôsobnosti článku 33 by vytvorilo zbytočné prekážky pri zverovaní detí príbuzným v iných zmluvných štátoch. Iní odborníci vyjadrili obavy, že ak budú také opatrenia mimo rozsahu pôsobnosti článku 33, nebude existovať žiadna povinná záruka zabezpečujúca, že zmluvný štát, kam sa má dieťa umiestniť, je vopred informovaný o premiestnení dieťaťa do tohto štátu a že záležitosti, ako sú otázky prisťahovalectva alebo prístup k verejným službám, sa posúdia a vyriešia pred presťahovaním dieťaťa⁵²³. Okrem toho príslušným verejným orgánom zmluvného štátu, kde má mať dieťa pobyt, môžu chýbať informácie o dôležitých veciach, ako je zázemie dieťaťa (napríklad akékoľvek obavy týkajúce sa ochrany dieťaťa, ktoré viedli k náhradnej starostlivosti) a charakter umiestnenia, čo sú veci, ktoré si môžu vyžadovať trvalé monitorovanie situácie dieťaťa⁵²⁴. V tejto oblasti zatiaľ neexistuje ustálená prax.

13.39 Je potrebné poznamenať, že v samotnom dohovore nie sú uvedené presné podrobnosti, ako sa má postup podľa článku 33 vykonávať v praxi, sú tam skôr stanovené iba základné pravidlá. Je na rozhodnutí samotných zmluvných štátov, aby si vytvorili postup na vykonávanie týchto základných pravidiel. Štáty môžu zväziť vytvorenie jasných a účinných pravidiel a postupov, ktoré by mohli predovšetkým umožniť orgánu zvažujúcemu umiestnenie dieťaťa jednoducho určiť príslušný orgán v druhom zmluvnom štáte, ktorému sa musí adresovať žiadosť o súhlas.

13.40 Zatiaľ čo v dohovore z roku 1996 sa osvojenie výslovne vylučuje z rozsahu vecnej pôsobnosti, v Haagskom dohovore o medzištátnych osvojeniach z roku 1993 je stanovený podobný postup v prípadoch medzištátnych osvojení, ktorý môže pomôcť s pochopením (a/alebo vykonávaním) článku 33 dohovoru z roku 1996. Okrem toho, aj keď sú medzi osvojením a inými formami starostlivosti rozdiely v právnych účinkoch a požiadavkách, mechanizmy spolupráce a niektoré všeobecné zásady dohovoru z roku 1993 môžu byť užitočné aj v prípade cezhraničného zabezpečovania výchovy. Jasné vysvetlenie týchto mechanizmov a zásad je uvedené v príručke osvedčených postupov podľa Haagskeho dohovoru

⁵²¹ Pozri dokument *Zápisnice z osemnásteho zasadnutia (1996)*, Diel II, *Ochrana dieťaťa*, s. 249, už citované v poznámke pod čiarou č. 19.

⁵²² V diskusii uvedenej v zápisnici č. 16 zo zápisníc z osemnásteho zasadnutia, týkajúcej sa zdokonalenia práce. V dokumente č. 89 (predloženom Holandskom, Španielskom, Írskom, Švajčiarskom, Belgickom, Luxemburskom a Švédskom) sa nerozoberal presný rozsah pôsobnosti navrhovaného článku.

⁵²³ Pozri odsek 143 dôvodovej správy, v ktorom sa uvádza, že článok 33 poskytuje prijímajúcemu štátu „právo preskúmať rozhodnutie“ a „umožňuje orgánom vopred určiť podmienky, za akých dieťa zostane v prijímajúcom štáte, najmä pokiaľ ide o platné cudzinecké právo v danom štáte alebo aj o zdieľanie nákladov súvisiacich s vykonávaním opatrenia na umiestnenie“.

⁵²⁴ Keďže v tejto súvislosti by neexistovala **povinnosť** komunikácie medzi zmluvnými štátmi (podľa článku 33). Je však potrebné poznamenať, že ďalšie ustanovenia dohovoru týkajúce sa spolupráce môžu poskytnúť metódy, ako získať informácie od zmluvného štátu, kam sa má dieťa umiestniť (napríklad článok 34), ako aj metódy, ako zasielať informácie tomuto zmluvnému štátu. Uplatňovanie týchto ustanovení je však nepovinné. Pozri ďalej **kapitulu 11** tohto dokumentu.

o medzištátnych osvojeniach z roku 1993⁵²⁵.

13.41 Jedným z príkladov, keď postup v Haagskom dohovore o medzištátnych osvojeniach z roku 1993 poskytuje určité usmernenie, pokiaľ ide o stanovenie pravidiel týkajúcich sa vykonávania článku 33 dohovoru z roku 1996, sú vykonávacie právne predpisy platné v Holandsku, v ktorých je kapitola venovaná stanoveniu postupu používanému v prípadoch, keď má byť dieťa z Holandska umiestnené v inom zmluvnom štáte alebo dieťa z iného zmluvného štátu má byť umiestnené v Holandsku⁵²⁶. Podľa týchto pravidiel je príslušným orgánom na prijatie rozhodnutia o umiestnení dieťaťa s obvyklým pobytom v Holandsku do pestúnskej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti alebo o inom zabezpečení jeho výchovy v inom zmluvnom štáte ústredný orgán Holandska. Pred prijatím tohto rozhodnutia musí zaslať odôvodnenú žiadosť spolu so správou o dieťati ústrednému orgánu alebo inému príslušnému orgánu zmluvného štátu, kde by sa umiestnenie alebo zabezpečenie výchovy malo uskutočniť. Ústredný orgán potom musí začať konzultácie s týmto iným orgánom. Pred prijatím rozhodnutia musí ústredný orgán dostať:

- písomné vyjadrenie súhlasu od osôb alebo inštitúcie, u ktorých alebo v ktorej má byť dieťa umiestnené alebo ktoré majú výchovu zabezpečovať,
- ak sa to požaduje, správu vypracovanú ústredným orgánom alebo iným príslušným orgánom krajiny umiestnenia, ktorá preukazuje spôsobilosť náhradného rodiča zabezpečovať pestúnsku starostlivosť o dieťa,
- súhlas ústredného orgánu alebo iného príslušného orgánu druhého štátu,
- v prípade potreby dokumenty, ktoré preukazujú, že dieťa má alebo dostane povolenie na vstup do druhého zmluvného štátu a že mu bolo udelené alebo sa mu udelí právo na pobyt v tomto zmluvnom štáte.

13.42 Ak sa umiestnenie v Holandsku týka dieťaťa z inej krajiny, udelenie požadovaného súhlasu je na rozhodnutí holandského ústredného orgánu. Pred udelením súhlasu musí ústredný orgán dostať odôvodnenú žiadosť spolu so správou o dieťati. Ďalej musí zhromaždiť dokumenty rovnocenné už uvedeným dokumentom a zaslať ich príslušnému orgánu krajiny pôvodu dieťaťa. V holandských právnych predpisoch sa takisto upravuje, čo sa stane, ak sa tento postup nedodrží. Generálny prokurátor alebo ústredný orgán môžu požiadať sudcu pre maloletých o priznanie dočasného poručníctva nad dieťaťom príslušnému ústavu, ako je stanovené v iných právnych predpisoch. Vo všeobecnosti toto dočasné poručníctvo potrvá šesť týždňov, kým Rada pre ochranu detí nedostane rozhodnutie o osobnej starostlivosti o dieťa.

Príklad 13 (E)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A so svojimi rodičmi, ktorí zahynú pri autonehode. Najbližší príbuzní dieťaťa, matkin bratranec a jeho manželka, žijú v zmluvnom štáte B. Orgány zmluvného štátu A chcú zveriť dieťa do starostlivosti tohto páru prostredníctvom inštitútu kafala.

Keďže orgány zmluvného štátu A majú právomoc prijímať opatrenia na ochranu dieťaťa a zvažujú zabezpečenie výchovy prostredníctvom inštitútu kafala v zmluvnom štáte B, musia orgánom zmluvného štátu B zaslať správu s údajmi o dieťati a s uvedením dôvodov na navrhované zabezpečenie výchovy⁵²⁷. Orgány zmluvného štátu B musia potom zvážiť, či vyjadria súhlas s navrhovaným opatrením, s prihladením na najlepší záujem dieťaťa⁵²⁸. Ak orgány zmluvného štátu B súhlasia s navrhovaným

⁵²⁵ Už citované, poznámka pod čiarou č. 2, príručka č. 1, najmä kapitola 7, s. 79 a nasledujúce.

⁵²⁶ Vykonávací akt týkajúci sa medzinárodnej ochrany dieťaťa, 16. február 2006, kapitola 3.

⁵²⁷ Článok 33 ods. 1. Pozri odsek **13.39** tohto dokumentu týkajúci sa potreby jasných a účinných pravidiel a postupov v tejto oblasti.

⁵²⁸ Článok 33 ods. 2. Tamže.

opatrením, orgány zmluvného štátu A môžu vydať rozhodnutie. Ak orgány zmluvného štátu B odmietnu navrhované opatrenie alebo ak orgány zmluvného štátu A neuplatnia tento postup, uznanie každého prijatého rozhodnutia týkajúceho sa zabezpečenia výchovy matkiným bratrancom a jeho manželkou v zmluvnom štáte B sa podľa dohovoru môže v zmluvnom štáte B (a vo všetkých ostatných zmluvných štátoch) odmietnuť⁵²⁹.

Príklad 13 (F)

Dieťa vo veku 16 mesiacov má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte C. Príslušné orgány nedávno vzali dieťa do štátnej starostlivosti, keďže rodičia žijúci oddelene neboli schopní alebo ochotní sa o neho naďalej starať. Otec bol už predtým posúdený ako nevhodný na starostlivosť o dieťa v dôsledku problémov s duševným zdravím. Matka sa o dieťa starala pod príslym dohľadom štátnych orgánov, ale bola obvinená z násilného trestného činu a bude musieť stráviť päť rokov vo väzení. Vyhlásila, že sa už ďalej nechce o dieťa starať.

Pri zvažovaní možných riešení náhradnej starostlivosti o dieťa⁵³⁰ sa príslušné orgány zmluvného štátu C dozvedia o pratete z matkinej strany, ktorá má pobyt v zmluvnom štáte D a chce sa dlhodobo starať o dieťa.

Podľa dohovoru z roku 1996 je k dispozícii tento jednoznačný, transparentný a účinný postup:

1. Orgány zmluvného štátu C majú podľa článku 5 právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu (ako orgány zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt) a zvažujú umiestnenie dieťaťa do dlhodobej starostlivosti v zmluvnom štáte D. Oba zmluvné štáty sú si vedomé povinností podľa článku 33.

2. V súlade s článkom 44 dohovoru oznámil zmluvný štát D Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného, že žiadosť podľa článku 33 by sa mala podať jeho ústrednému orgánu. Orgány zmluvného štátu C sa preto s pomocou ich ústredného orgánu spoja s ústredným orgánom zmluvného štátu D, aby ho informovali o navrhovanom umiestnení. Zašlú ústrednému orgánu zmluvného štátu D podrobnú správu o dieťati s dôvodmi na navrhované umiestnenie (predovšetkým uvedú, prečo sa domnievajú, že umiestnenie je v najlepšom záujme dieťaťa, a poskytnú všetky relevantné informácie, ktoré majú o osobe, ktorá sa má podľa návrhu o dieťa starať).

3. Orgány oboch zmluvných štátov sa zhodnú, že orgány zmluvného štátu D sa stretnú s pratetou z matkinej strany, aby overili jej životné podmienky. Orgány zmluvného štátu D poskytnú správu o posúdení orgánom zmluvného štátu C a potom potvrdia svoj súhlas s navrhovaným umiestnením.

4. Orgány oboch zmluvných štátov budú následne spolupracovať, pokiaľ ide o podrobnosti týkajúce sa presťahovania dieťaťa a akékoľvek požiadavky (napríklad týkajúce sa prisťahovalectva), ktoré je potrebné pred presťahovaním splniť. Zahrnú aj všetky podmienky styku, ktoré môže pre dieťa stanoviť zmluvný štát C (napríklad s rodičmi prostredníctvom listov a telefonických hovorov).

5. Podľa dohovoru sa rozhodnutie týkajúce sa umiestnenia dieťaťa u jeho pratety z matkinej strany a každé rozhodnutie týkajúce sa styku s rodičmi uzná v zmluvnom štáte D a vo všetkých ostatných zmluvných štátoch

529

Článok 23 ods. 2 písm. f).

530

Pokiaľ ide o náhradnú starostlivosť o deti, pozri poznámku pod čiarou č. 83 týkajúcu sa dokumentu „Usmernenia pre náhradnú starostlivosť o deti“, ktorý bol formálne prijatý v rámci rezolúcie Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov A/RES/64/142 z 24. februára 2010.

priamo zo zákona.

Ak orgány zmluvného štátu D odmietnu navrhované umiestnenie alebo ak orgány zmluvného štátu C neuplatnia postup stanovený v článku 33, uznanie každého prijatého rozhodnutia týkajúceho sa zabezpečenia výchovy prateľou z matkinej strany v zmluvnom štáte C sa podľa dohovoru môže v zmluvnom štáte D (a vo všetkých ostatných zmluvných štátoch) odmietnuť⁵³¹.

Ak je umiestnenie úspešné, právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu podľa článku 5 ods. 2 bude mať v budúcnosti zmluvný štát D.

D. Osvojenie

- 13.43 Ako bolo uvedené v **kapitole 3** tohto dokumentu, rozhodnutia o osvojení, opatrenia predchádzajúce osvojeniu, vyhlásenie osvojenia za neplatné alebo jeho zrušenie sú vylúčené z rozsahu pôsobnosti dohovoru z roku 1996⁵³². Je však potrebné poznamenať, že po **dokončení** osvojenia patria opatrenia na ochranu osoby a majetku dieťaťa do rozsahu pôsobnosti dohovoru rovnako ako v prípade každého iného dieťaťa.

Príklad 13 (G)

Dieťa si osvojili osvojitelia v zmluvnom štáte A, kde majú dieťa aj osvojitelia obvyklý pobyt. O šesť rokov neskôr rodičia začnú žiť oddelene a matka sa presťahuje s dieťaťom do zmluvného štátu B. Pred presťahovaním vydajú orgány zmluvného štátu A rozhodnutie, v ktorom stanovujú, že matka má mať dieťa v každodennej starostlivosti, ale má byť zabezpečený pravidelný kontakt medzi dieťaťom a otcom. Toto opatrenie sa podľa dohovoru uzná v zmluvnom štáte B priamo zo zákona.

- 13.44 Ustanovenia dohovoru z roku 1996⁵³³ sa môžu okrem toho ukázať ako užitočné v určitých situáciách týkajúcich sa **medzištátneho** osvojenia. Jedným príkladom pomerne zriedkavej situácie je, keď je rozhodnutie o osvojení krátko po dokončení medzištátneho osvojenia vyhlásené v prijímajúcom zmluvnom štáte za neplatné alebo zrušené. V tejto situácii je potrebné prijať opatrenia týkajúce sa zabezpečenia starostlivosti o dieťa. Zmluvný štát pôvodu dieťaťa však naďalej môže mať veľký záujem na jeho ochrane. Zapojenie orgánov zmluvného štátu pôvodu by mohol umožniť mechanizmus presunu právomoci podľa dohovoru z roku 1996 (články 8 a 9⁵³⁴). Presun právomoci by sa mohol vykonať na žiadosť orgánov zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt (článok 8), ktorým bude za týchto okolností spravídla prijímajúci zmluvný štát, alebo na žiadosť orgánov zmluvného štátu pôvodu (článok 9). Samozrejme, museli by byť splnené požiadavky súvisiace s presunom právomoci podľa dohovoru z roku 1996 (pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu). Tento presun právomoci by znamenal, že orgány zmluvného štátu pôvodu by mali právomoc prijímať opatrenia týkajúce sa budúcej starostlivosti o dieťa a také opatrenia by sa v prijímajúcom zmluvnom štáte uznávali priamo zo zákona⁵³⁵.

⁵³¹ Článok 23 ods. 2 písm. f).

⁵³² Článok 4 písm. b). Pozri aj odseky **3.38** a **3.39** tohto dokumentu.

⁵³³ Samozrejme, ak sú oba zainteresované štáty zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1996, ako aj dohovoru z roku 1993. Odkazy na „**zmluvné štáty**“ v tomto odseku sa týkajú dohovoru z roku **1996**.

⁵³⁴ Ustanovenia o presune právomoci sú podrobne vysvetlené v **kapitole 5** tohto dokumentu.

⁵³⁵ Článok 23 ods. 1 – pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu týkajúcu sa ustanovení o presune právomoci.

- 13.45 Po medzištátnom osvojení sa príležitostne môžu osvedčiť aj ustanovenia o spolupráci dohovoru z roku 1996. Napríklad vo veľmi zriedkavej situácii, keď majú orgány štátu pôvodu dieťaťa vážne obavy, že dieťa môže byť vystavené riziku zo strany svojich nových rodičov, mohli by využiť článok 32 na podanie žiadosti prijímajúcemu štátu (kde má dieťa teraz svoj obvyklý pobyt a je tam prítomné), aby zvážil prijatie ochranných opatrení vo vzťahu k dieťaťu [pozri článok 32 písm. b)]. Dalším príkladom môže byť, keď prijímajúci štát zvažuje prijatie ochranných opatrení vo vzťahu k dieťaťu a štát pôvodu má k dispozícii informácie relevantné pre ochranu dieťaťa. Ak si to vyžaduje situácia dieťaťa, prijímajúci štát by mohol využiť článok 34 na predloženie požiadavky, aby štát pôvodu poskytol takéto informácie⁵³⁶.

E. Mediácia,⁵³⁷ zmierovacie konanie a podobné metódy mimosúdneho riešenia sporov

- a) ***Uľahčenie dosiahnutia zmiernych riešení týkajúcich sa ochrany osoby alebo majetku dieťaťa vo veciach, na ktoré sa uplatňuje dohovor z roku 1996***
Článok 31 písm. b)

- 13.46 V dohovore z roku 1996 je stanovená povinnosť ústredných orgánov, aby priamo alebo prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií prijímali všetky vhodné opatrenia na uľahčenie dosiahnutia zmiernych riešení týkajúcich sa ochrany osoby alebo majetku dieťaťa vo veciach, na ktoré sa uplatňuje dohovor, prostredníctvom mediácie, zmierovacieho konania alebo podobných metód⁵³⁸.
- 13.47 Mediácia sa stáva čoraz častejšie využívanou metódou mimosúdneho riešenia sporov v rodinných veciach. Za užitočnú sa považuje v situáciách, keď vzťah medzi stranami musí pokračovať, čo je často prípad rodinných sporov týkajúcich sa detí. Stranám takisto umožňuje hľadať riešenia prispôbené ich konkrétnym potrebám, dáva stranám zodpovednosť za rozhodovanie a môže pomôcť položiť základy budúcej spolupráce a znížiť stupeň konfliktu medzi stranami.
- 13.48 Využívanie mediácie v **cezhraničných** rodinných sporoch stúpa, spôsobuje však určité problémy. Rozdielne jazyky, rozdielne kultúry a geografická vzdialenosť pridávajú nové a zložité aspekty, ktoré je pri zvažovaní metódy mediácie potrebné zohľadniť. Navyše, zapojenie viacerých štátov a viacerých právnych systémov znamená, že je potrebné dbať na to, aby mediácia a výsledná dohoda spĺňali právne požiadavky a podmienky na vykonateľnosť v danom štáte alebo štátoch⁵³⁹.

⁵³⁶ Pozri ďalej odseky 11.25 – 11.26 tohto dokumentu týkajúce sa vykonávania článku 34.

⁵³⁷ Pokiaľ ide o mediáciu, pozri príručku Guide to Good Practice under the *Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction* – Mediation (Príručka osvedčených postupov podľa Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 – Mediácia) (ďalej len „príručka osvedčených postupov pri mediácii“). Príručka je dostupná na webovom sídle Haagskej konferencie na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Guides to Good Practice“ (Príručky osvedčených postupov). Pokiaľ ide o ďalšie práce o mediácii ako súčasti maltského procesu, pozri dokument *Principles for the Establishment of Mediation Structures in the context of the Malta Process* (Zásady vytvárania systému mediácie v kontexte maltského procesu) a sprievodnú dôvodovú správu, ktoré sú dostupné na adrese www.hcch.net v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Cross-border family mediation“ (Cezhraničná rodinná mediácia).

⁵³⁸ Článok 31 písm. b). Túto povinnosť musí ústredný orgán vykonávať priamo alebo nepriamo, prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií – pozri odsek 11.11 tohto dokumentu.

⁵³⁹ V tejto súvislosti je potrebné odkázať na kapitoly 12 a 13 príručky osvedčených postupov pri mediácii (už citované, poznámka pod čiarou č. 537).

- 13.49** Ak sú dotknuté štáty zmluvnými stranami dohovoru z roku 1996, môže byť v tejto súvislosti dohovor obzvlášť užitočný. Vďaka jeho ustanoveniam týkajúcim sa uznávania a výkonu ochranných opatrení bude vo všeobecnosti postačovať, aby sa dohoda dosiahnutá mediáciou zmenila v jednom zmluvnom štáte⁵⁴⁰ na súdne rozhodnutie, keďže vykonateľnosť v druhom zmluvnom štáte bude zabezpečená (ak záležitosti v rozhodnutí patria do rozsahu vecnej pôsobnosti dohovoru – pozri odsek **13.50**). Na rozptýlenie pochybností o existencii dôvodu na neuznanie sa môže požiadať o „predbežné uznanie“ ochranného opatrenia.⁵⁴¹
- 13.50** Je dôležité poznamenať, že dohody v rodinných veciach dosiahnuté mediáciou môžu obsahovať aj opatrenia, ktoré sa netýkajú ochrany osoby alebo majetku dieťaťa, a teda nepatria do rozsahu pôsobnosti dohovoru z roku 1996⁵⁴². Tieto ďalšie opatrenia môžu napríklad upravovať dohody medzi rodičmi týkajúce sa ich vzťahu, ako je žiadosť o rozvod, finančné vysporiadanie po rozvode alebo dohody týkajúce sa výživného. Ak dohoda dosiahnutá mediáciou obsahuje takéto ustanovenia a zmení sa na súdne rozhodnutie, ustanovenia dohovoru z roku 1996 sa nebudú uplatňovať na časti súdneho rozhodnutia, ktoré nepatria do rozsahu vecnej pôsobnosti dohovoru. Všetky časti súdneho rozhodnutia, ktoré tvoria ochranné opatrenie v rozsahu pôsobnosti dohovoru, sa musia aj tak uznať a vykonať podľa ustanovení dohovoru.

Príklad 13 (H)

Matka sa s dvoma deťmi pred dvomi rokmi presťahovala zo zmluvného štátu A do zmluvného štátu B a boli stanovené podmienky styku detí s ich otcom. Teraz si rodičia uvedomili, že súčasné podmienky sú nepraktické vzhľadom na náklady na cestovanie medzi štátmi. Aj keď matka súhlasí s tým, že otec by mal byť v kontakte s deťmi, rodičia majú problém nájsť uspokojivé nové podmienky styku. Pri dohadovaní realizovateľných podmienok styku môže rodičom pomôcť mediácia.

Každá dosiahnutá dohoda týkajúca sa týchto otázok styku sa v zmluvnom štáte B, kde majú deti obvyklý pobyt, môže zmeniť na súdne rozhodnutie⁵⁴³. Ak sa to stane, také súdne rozhodnutie bude predstavovať prijatie „ochranných opatrení“ podľa dohovoru z roku 1996 (súdnymi orgánmi zmluvného štátu B) a ako také bude uznané priamo zo zákona a vykonateľné podľa ustanovení kapitoly IV dohovoru z roku 1996 vo všetkých zmluvných štátoch vrátane zmluvného štátu A⁵⁴⁴.

b) Mediácia v prípadoch medzinárodných únosov detí

- 13.51** Mediácia sa rýchlo stáva dôležitým mechanizmom vybavovania žiadostí podľa Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980. Osvedčené postupy týkajúce sa mediácie v prípadoch medzinárodných únosov detí sa podrobne rozoberajú v príručke osvedčených postupov pri mediácii⁵⁴⁵.
- 13.52** Veľmi dôležitou zásadou, ktorú treba pri používaní mediácie v týchto prípadoch dodržiavať, je, že mediácia by nemala brániť žiadnemu konaniu o návrate vedenému podľa dohovoru z roku 1980 ani takéto konanie zdržiavať⁵⁴⁶.

⁵⁴⁰ Zmluvný štát s právomocou podľa kapitoly II dohovoru.

⁵⁴¹ Podľa článku 24 – pozri odseky **10.16 – 10.21** tohto dokumentu.

⁵⁴² Pozri **kapitolu 3 oddiel C** tohto dokumentu týkajúci sa rozsahu vecnej pôsobnosti dohovoru.

⁵⁴³ Článok 5. To, či je to možné, bude závisieť od vnútroštátneho práva zmluvného štátu B týkajúceho sa uznávania dohôd dosiahnutých mediáciou ako právne záväzných a vykonateľných.

⁵⁴⁴ Pozri **kapitolu 10** tohto dokumentu. Pozri aj odsek 297 príručky osvedčených postupov pri mediácii (už citované, poznámka pod čiarou č. 537).

⁵⁴⁵ *Tamže*.

⁵⁴⁶ Pozri ďalej príručku osvedčených postupov pri mediácii (tamže).

Príklad 13 (I)

V tomto príklade sú štáty A a B zmluvnými štátmi dohovoru z roku 1980 aj dohovoru z roku 1996.

Matka neoprávnene premiestni dieťa zo zmluvného štátu A do zmluvného štátu B. Opustený otec podá podľa dohovoru z roku 1980 návrh na začatie konania o návrate dieťaťa v zmluvnom štáte B. Zdá sa, že otec by mohol byť ochotný dohodnúť sa s matkou, ktorá sa s dieťaťom presťahovala do zmluvného štátu B, ak bude mať dostatočné záruky týkajúce sa jeho styku s dieťaťom. V kontexte haagskeho konania o návrate a bez prerušenia tohto konania sa matka a otec zúčastnia na mediácii.

Mediácia vedie k dohode, že dieťa sa môže presťahovať do zmluvného štátu B v osobnej starostlivosti matky, pričom dohoda zahŕňa podrobné ustanovenia o styku otca s dieťaťom.

- 13.53** V tomto príklade si matka a otec musia byť istí, že dosiahnutá dohoda sa bude dodržiavať v zmluvnom štáte A aj B. Jedným zo spôsobov, ako to dosiahnuť, môže byť schválenie alebo iné formalizovanie dohody súdom alebo iným príslušným orgánom⁵⁴⁷. Ak sa však má podať žiadosť o takéto schválenie alebo formalizovanie, pre strany bude dôležité zvážiť, či sa taká žiadosť má predložiť orgánom zmluvného štátu A **alebo** zmluvného štátu B.
- 13.54** Najjednoduchším riešením by zrejme bolo, keby orgány zmluvného štátu B so súhlasom strán uznali dohodu za právne záväznú v súlade s ich vnútroštátnymi postupmi⁵⁴⁸, keďže konanie o návrate a mediácia boli vedené v zmluvnom štáte B. V dohovorech z roku 1980 aj z roku 1996 sa však stanovuje, že v prípade únosu dieťaťa orgány zmluvného štátu, do ktorého bolo dieťa unesené („dožiadany štát“), majú právomoc rozhodnúť o otázke návratu dieťaťa, ale **nie** o osobnej starostlivosti vo veci samej⁵⁴⁹. Súd, ktorému bol podaný návrh na haagske konanie vo veci návratu v dožiadanom štáte, môže mať preto problém zmeniť dohodu dosiahnutú mediáciou na súdne rozhodnutie, ak sa táto dohoda okrem otázky návratu týka aj otázok osobnej starostlivosti alebo ďalších otázok, v ktorých súd vedúci haagske konanie nemá (medzinárodnú) právomoc [ako v **príklade 13 (H)**]. Či má v prípade medzinárodného únosu dieťaťa zmluvný štát B právomoc zmeniť dohodu dosiahnutú mediáciou týkajúcu sa otázok osobnej starostlivosti a styku/kontaktu na súdne rozhodnutie (a teda prijať ochranné opatrenia v rozsahu pôsobnosti dohovoru z roku 1996), bude podľa dohovoru z roku 1996 závisieť od toho, či sú splnené požiadavky stanovené v článku 7⁵⁵⁰. Za okolností, ktoré sú uvedené v **príklade 13 (I)**, keď bola dohoda dosiahnutá mediáciou, by sa malo dôkladne zvážiť, či sú splnené podmienky stanovené v článku 7 ods. 1 písm. a). Napríklad ak 1. sa zistí, že dieťa získalo obvyklý pobyt na území zmluvného štátu B; a 2. dohoda dosiahnutá mediáciou sa v zmluvnom štáte B považuje za dôkaz skutočnosti, že strany sa **striktne na základe dohody, ktorá sa formálne zmenila na súdne rozhodnutie**, zmierili s neoprávneným premiestnením dieťaťa (súhlasom s premiestnením dieťaťa)⁵⁵¹, právomoc sa

⁵⁴⁷ Ustanovenia vnútroštátneho práva v každom štáte presne určia, ako sa môže dohoda dosiahnutá mediáciou stať v danom štáte právne záväznou a vykonateľnou.

⁵⁴⁸ Príručka osvedčených postupov pri mediácii (už citované, poznámka pod čiarou č. 537).

⁵⁴⁹ Pozri článok 16 dohovoru z roku 1980; článok 7 dohovoru z roku 1996.

⁵⁵⁰ Pozri odseky **4.20 – 4.25** tohto dokumentu. Pozri aj kapitolu 13 príručky osvedčených postupov pri mediácii (už citované, poznámka pod čiarou č. 537) o otázkach právomoci súvisiacich s uznaním dohôd dosiahnutých mediáciou ako právne záväzných v prípadoch medzinárodných únosov detí.

⁵⁵¹ V tomto prípade bude veľmi dôležité, aby bolo akékoľvek zmierenie sa opusteného rodiča **podmienené** úspešnou formálnou zmenou dohody na súdne rozhodnutie (t. j. opustený rodič by sa zmieril s neoprávneným premiestnením dieťaťa iba **na základe** úspešného uznania dohody za právne záväznú a vykonateľnú v rámci oboch zainteresovaných jurisdikcií). Dôvodom je, že ak postup formalizácie následne zlyhá a zmierenie nebude takto podmienené, unášajúca strana by sa mohla v rámci akéhokoľvek následného konania vo veci návratu odvolávať na dohodu ako na dôkaz zmierenia. To by mohlo odrádzať opustených rodičov od účasti na mediácii.

presunie na zmluvný štát B⁵⁵². Tento výklad článku 7 by orgánom zmluvného štátu B, kde bol súdu podaný návrh na konanie vo veci návratu a kde sa konala mediácia, dal právomoc zmeniť dohodu dosiahnutú mediáciou na súdne rozhodnutie, ktoré bude uznané a vykonané v zmluvnom štáte A.

13.55 Ak sa však rozhodne, že požiadavky na zmenu právomoci stanovené v článku 7 **nie** sú v danom konkrétnom prípade splnené (napríklad nemožno usúdiť, že dieťa získalo obvyklý pobyt na území zmluvného štátu B), dohoda sa môže predložiť orgánom zmluvného štátu A, ktoré majú všeobecnú právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu (článok 5 ods. 1). S rozhodnutím týchto orgánov schváliť alebo inak formalizovať dohodu dosiahnutú mediáciou bude spojený nárok na jeho uznanie a výkon v zmluvnom štáte B. Strany však môžu zvážiť možnosť využiť ustanovenia dohovoru z roku 1996 o presune právomoci. V tom prípade orgány zmluvného štátu A môžu zvážiť možnosť presunu právomoci na orgány zmluvného štátu B podľa článku 8 dohovoru alebo by orgány zmluvného štátu B mohli požiadať o presun právomoci podľa článku 9⁵⁵³. To by umožnilo predložiť dohodu dosiahnutú mediáciou na schválenie súdu v zmluvnom štáte B⁵⁵⁴. Ústredné orgány určené podľa dohovoru v zmluvných štátoch A a B by mali spolupracovať, aby pomohli rodičom splniť tieto podmienky, **ak** sa domnievajú, že sú v najlepšom záujme daného dieťaťa⁵⁵⁵.

13.56 Napriek skutočnosti, že v dohovore z roku 1980 ani v dohovore z roku 1996 sa neregulujú spôsoby, akými by sa mala vykonávať mediácia, zmierovacie konanie alebo podobné metódy mimosúdneho riešenia sporov (a kto by ich mal vykonávať)⁵⁵⁶, je zrejmé, že tieto služby musia byť schopné čeliť osobitným problémom, ktoré predstavujú **cezhraničné** rodinné spory týkajúce sa detí. Je potrebné poznamenať, že v príručke osvedčených postupov pri mediácii⁵⁵⁷ sú podrobne rozpracované odporúčané záruky a opatrenia na riešenie týchto problémov. Hoci príručka osvedčených postupov bola vypracovaná so zameraním na mediáciu a podobné postupy, ktoré prinášajú zmierne riešenia v prípadoch medzinárodných únosov detí patriacich do rozsahu pôsobnosti Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980, väčšina jej obsahu sa dá uplatniť na mediáciu v medzinárodných rodinných sporoch týkajúcich sa detí vo všeobecnosti. Je však potrebné pripomenúť, že nie všetky prípady sú vhodné na použitie mediácie a podobných postupov. Na určenie takých prípadov je pred samotným pokusom o mediáciu veľmi dôležité vykonať počiatočné posúdenie vhodnosti konkrétneho prípadu na uplatnenie mediácie⁵⁵⁸.

⁵⁵² Článok 7 ods. 1 písm. a).

⁵⁵³ Samozrejme, museli by sa splniť požiadavky na presun právomoci – pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu.

⁵⁵⁴ Požiadavky na vykonanie presunu právomoci sú uvedené v **kapitole 5** tohto dokumentu.

⁵⁵⁵ Taká spolupráca môže patriť do rozsahu pôsobnosti článku 31 písm. b), t. j. uľahčovať dosiahnutie zmiernych riešení na ochranu dieťaťa v situáciách, na ktoré sa uplatňuje dohovor. Pozri odsek **11.11** tohto dokumentu.

⁵⁵⁶ Pozri článok 7 ods. 2 dohovoru z roku 1980: „Predovšetkým prijímajú samy alebo prostredníctvom iných orgánov alebo osôb všetky vhodné opatrenia, aby [...] c) [...] prispeli k zmiernemu riešeniu situácie“, pozri článok 31 dohovoru z roku 1996, v ktorom sa uvádza, že mediáciu môže uľahčiť „[ú]stredný orgán zmluvného štátu [...] buď priamo, alebo prostredníctvom verejných orgánov, alebo iných inštitúcií [...]“. V skutočnosti sa systémy mediácie v kontexte dohovoru z roku 1980 v jednotlivých zmluvných štátoch značne líšia: napríklad v Argentíne sa ústredný orgán do mediácie priamo zapája, francúzsky program MAMIF uskutočňoval verejný orgán zriadený v rámci ministerstva spravodlivosti vo Francúzsku, ale nedávno bol začlenený do francúzskeho ústredného orgánu, anglický pilotný projekt Reunite uskutočňuje mimovládna organizácia, nemecké spolkové ministerstvo spravodlivosti navrhuje a podporuje mediáciu v prípadoch patriacich do rozsahu pôsobnosti dohovoru, ale samotnú mediáciu vykonávajú profesionálni mediátori z mimovládnych organizácií.

⁵⁵⁷ Už citované, poznámka pod čiarou č. 537.

⁵⁵⁸ Príručka osvedčených postupov pri mediácii (už citované, poznámka pod čiarou č. 537).

c) *Zapojenie detí do procesu mediácie*

- 13.57 A napokon, v dohovore z roku 1996 sa pripisuje dôležitosť možnosti dieťaťa vyjadriť sa v konaní, ktoré sa ho týka, keďže je v ňom stanovené, že ak sa dieťaťu nedá možnosť vyjadriť sa, môže to byť dôvodom na odmietnutie uznania ochranného opatrenia prijatého vo vzťahu k tomuto dieťaťu⁵⁵⁹. Aj keď si postupy mediácie nevyžadujú rovnaké formálne náležitosti ako súdne konanie, malo by sa zvážiť zapojenie detí do procesu mediácie⁵⁶⁰.

F. Osobitné kategórie detí

a) *Deti, ktoré sú utečencami, ktoré sa dostali do cudziny alebo ktoré sú bez obvyklého pobytu*

- 13.58 V prípadoch utečeneckých detí a detí, ktoré sa dostali do cudziny v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte, bude mať právomoc prijímať opatrenia na ochranu osoby a majetku dieťaťa zmluvný štát, na ktorého území sa dieťa nachádza.⁵⁶¹ Uplatní sa to aj vo vzťahu k deťom, ktorých obvyklý pobyt nie je možné určiť.⁵⁶² Je potrebné poznamenať, že článok 6 neudeluje právomoc v prípade naliehavých alebo dočasných opatrení: v tejto situácii majú orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa dieťa nachádza, **všeobecnú** právomoc prijímať ochranné opatrenia týkajúce sa dlhodobej starostlivosti o dieťa.
- 13.59 Úrad vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR) a ďalšie medzinárodné inštitúcie zaznamenali, že niektoré krajiny, najmä ak čelili veľkému prílevu medzinárodne vysídlených osôb, mali tendenciu obmedzovať vymedzenie pojmu „utečenec“ alebo využívali iné spôsoby, ako utečencom odprieť uplatňovanie noriem zaobchádzania, ktoré sú spojené s uznaním postavenia utečenca⁵⁶³. Cieľom uplatňovania článku 6 na deti, ktoré „sa dostali do cudziny“ v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte, je zabezpečiť široké uplatňovanie tohto článku.

⁵⁵⁹ Ak sa opatrenie neprijíma v naliehavom prípade – pozri článok 23 ods. 2 písm. b) a odseky 10.4 – 10.15 tohto dokumentu.

⁵⁶⁰ Pokiaľ ide o otázku vyjadrenia sa dieťaťa v procese mediácie, pozri príručku osvedčených postupov pri mediácii (už citované, poznámka pod čiarou č. 537).

⁵⁶¹ Usmernenia týkajúce sa prijímania opatrení v prípadoch medzištátneho osvojenia detí, ktoré sa dostali do cudziny, sú uvedené v dokumente „Odporúčania týkajúce sa uplatňovania Haagskeho dohovoru o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach v prípadoch utečeneckých detí a ďalších detí, ktoré sa dostali do cudziny“, ktorý tvorí prílohu A k správe osobitnej komisie o vykonávaní Haagskeho dohovoru o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29. mája 1993 (Stále byro, 1994). Tento dokument je dostupný na adrese www.hcch.net v časti „Intercountry Adoption“ (Medzištátne osvojenia) a následne „Special Commissions“ (Osobitné komisie) a „Previous Special Commissions“ (Predchádzajúce osobitné komisie). Ďalšie informácie o vykonávaní Haagskeho dohovoru o medzištátnych osvojeniach z roku 1993 sú uvedené v príručke osvedčených postupov podľa Haagskeho dohovoru o medzištátnych osvojeniach z roku 1993 (už citované, poznámka pod čiarou č. 2).

⁵⁶² Článok 6. Pozri odseky 4.13 – 4.18 tohto dokumentu.

⁵⁶³ Pozri napríklad dokument vysokého komisára OSN pre utečencov Note on international protection (Poznámka k medzinárodnej ochrane), 13. september 2001, A/AC.96/951, ktorý je dostupný na adrese: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bb1c6cc4.html> (naposledy zobrazený v auguste 2013), odsek 85, dokument Report of the Working Group [of April 1994] to study the application to refugee children of the Hague Convention of 29 May 1993 on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption [správa pracovnej skupiny (z apríla 1994) o štúdiu uplatňovania Haagskeho dohovoru o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach v prípadoch utečeneckých detí], 1994, odsek 12, ktorá je dostupná na adrese www.hcch.net (postup je uvedený v poznámke pod čiarou č. 561).

- 13.60 Ak sa v prípade detí bez obvyklého pobytu (článok 6 ods. 2) neskôr zistí, že dieťa niekde **má** obvyklý pobyt, právomoc zmluvného štátu, na ktorého území sa dieťa nachádza, sa podľa dohovoru obmedzí na vykonávanie článkov 11 a 12.⁵⁶⁴

Príklad 13 (J)

Tisíce ľudí sú vysídlené po prírodnej katastrofe v zmluvnom štáte A. Medzi ľuďmi, ktorí prišli do zmluvného štátu B, je 10-ročný chlapec a jeho 8-ročná sestra, ktorí osireli. Článok 6 umožňuje zmluvnému štátu B vykonávať právomoc prijať dlhodobé opatrenia na ochranu týchto detí. Pred prijatím dlhodobých ochranných opatrení však orgány zmluvných štátov A a B spolupracujú v snahe získať čo najviac informácií týkajúcich sa zázemia detí a zistiť, či je možné nájsť iných členov rodiny⁵⁶⁵. Kým takéto zisťovanie prebieha, zmluvný štát B prijme ochranné opatrenia, ktoré považuje za primerané na zaistenie ochrany detí. Po ukončení zisťovania môže zmluvný štát B v závislosti od jeho výsledku napríklad zvážiť priznanie rodičovských práv a povinností príbuznému s pobytom na území tretieho štátu alebo deti umiestniť do dlhodobej pestúnskej starostlivosti. Podľa dohovoru sa prijaté opatrenia budú musieť uznať a vykonať vo všetkých ostatných zmluvných štátoch.

Príklad 13 (K)

Chlapec vo veku 11 rokov príde bez sprievodu do zmluvného štátu A. Tvrdí, že musel opustiť zmluvný štát B v dôsledku občianskej vojny, ktorá tam prebieha a v ktorej boli zabití jeho rodičia a súrodenci. Na to, aby podľa právnych predpisov zmluvného štátu A mohlo dieťa požiadať o priznanie postavenia utečenca, musí mať opatrovníka. Podľa článku 6 ods. 1 majú orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa dieťa nachádza, v tomto prípade zmluvného štátu A, všeobecnú právomoc vo vzťahu k dieťaťu. Zahŕňa to aj právomoc ustanoviť opatrovníka dieťaťa. Orgány zmluvného štátu A môžu prijať aj ďalšie opatrenia na zabezpečenie starostlivosti o dieťa a jeho ochranu.

Príklad 13 (L)

Dieťa príde bez sprievodu do zmluvného štátu A a štát obvyklého pobytu dieťaťa nie je možné určiť. Podľa článku 6 ods. 2 orgány zmluvného štátu A prijímajú ochranné opatrenia na zabezpečenie starostlivosti o dieťa. O mesiac neskôr sa zistí, že štátom obvyklého pobytu dieťaťa je nezmluvný štát B a že odchod dieťaťa z tohto štátu nebol dôsledkom premiestnenia do cudziny ani utečeneckého scenára. Napriek tomuto odhaleniu zostávajú ochranné opatrenia, ktoré boli predtým prijaté vo vzťahu k dieťaťu podľa článku 6, v platnosti, aj keď zmena okolností zrušila základ, na ktorom bola založená právomoc⁵⁶⁶. Ak orgány nezmluvného štátu B prijímajú rozhodnutie vo vzťahu k dieťaťu, uplatnia sa pri určovaní účinku zahraničného rozhodnutia pravidlá zmluvného štátu A týkajúce sa uznávania a výkonu zahraničných rozhodnutí, ktoré nepatria do rámca dohovoru.

Keďže štát obvyklého pobytu dieťaťa už bol určený, orgány zmluvného štátu A nebudú mať v budúcnosti právomoc prijímať ďalšie ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu na základe článku 6 ods. 2. Namiesto toho budú môcť podľa dohovoru prijímať len ochranné opatrenia na základe článkov 11 a 12 dohovoru⁵⁶⁷. Pokiaľ ide o skutočnosť, že ako štát obvyklého

⁵⁶⁴ Pozri odseky **4.16 – 4.19** tohto dokumentu a dôvodovú správu, odsek 45.

⁵⁶⁵ Článok 30.

⁵⁶⁶ Článok 14.

⁵⁶⁷ Ak zmluvný štát A v budúcnosti prijme ochranné opatrenia podľa článku 11 alebo 12, tie budú uznané priamo zo zákona a vykonateľné vo všetkých ostatných zmluvných štátoch. Či ich uznajú a vykonajú v **nezmluvnom** štáte B, bude, samozrejme, závisieť od vlastných noriem medzinárodného práva súkromného nezmluvného štátu B.

pobytu dieťaťa bol určený nezmluvný štát a zmluvný štát A môže prijímať ochranné opatrenia na základe svojich pravidiel právomoci, ktoré nepatria do rámca dohovoru – pozri odseky 3.11 až 3.13 tohto dokumentu. Ak to však zmluvný štát A urobí, také opatrenia nebudú uznané a vykonateľné podľa dohovoru.

b) Deti na úteku, opustené deti alebo deti, ktoré sú obeťami obchodovania s deťmi

- 13.61 Sú prípady, keď je možné určiť obvyklý pobyt dieťaťa na účely článku 5 dohovoru, ale naďalej je potrebné, aby zmluvný štát, na ktorého území sa dieťa nachádza, prijímal opatrenia vo vzťahu k dieťaťu podľa článkov 11 a 12. Môže ísť napríklad o prípad, keď dieťa ušlo, bolo opustené alebo predané do cudziny.⁵⁶⁸
- 13.62 Z právomoci založenej na článku 11 alebo 12 vyplýva, že opatrenia budú platné na obmedzený čas a že za zabezpečenie starostlivosti o dieťa sú v konečnom dôsledku zodpovedné orgány štátu obvyklého pobytu dieťaťa⁵⁶⁹. Orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa dieťa nachádza, by mali spolupracovať s orgánmi štátu obvyklého pobytu dieťaťa pri určovaní najvhodnejších dlhodobých opatrení týkajúcich sa dieťaťa.
- 13.63 Je potrebné poznamenať, že ak orgány štátu obvyklého pobytu dieťaťa nemôžu prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu, dlhodobejšie riešenie bude musieť navrhnúť zmluvný štát, na ktorého území sa dieťa nachádza. Až kým štát obvyklého pobytu dieťaťa neprijme ochranné opatrenia, právomoc chrániť tieto deti, pokiaľ ide o naliehavé alebo dočasné opatrenia⁵⁷⁰, majú orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa dieťa nachádza. Okrem toho a v závislosti od situácie môžu orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa dieťa nachádza, zvážiť možnosť požiadať o presun všeobecnej právomoci podľa článku 9 dohovoru. To bude, samozrejme, možné iba v prípade, že štátom obvyklého pobytu dieťaťa je ďalší **zmluvný** štát a sú splnené ostatné podmienky presunu právomoci⁵⁷¹.
- 13.64 Dohovor takisto umožňuje spoluprácu medzi orgánmi zmluvných štátov pri nájdení detí, ktoré potrebujú ochranu⁵⁷².

Príklad 13 (M)

Dievča vo veku 14 rokov zo zmluvného štátu B sa nájde v zmluvnom štáte A, kam bolo predané a kde je nútené pracovať. Orgány zmluvného štátu A majú právomoc prijímať opatrenia vo vzťahu k dieťaťu podľa článkov 11 a 12, ako je napríklad ustanovenie dočasného opatrovníka a zabezpečenie okamžitej starostlivosti o dieťa, ale mali by byť v styku s orgánmi zmluvného štátu B a spolupracovať s nimi pri určovaní, aké opatrenia dlhodobej starostlivosti o dieťa sa prijímú⁵⁷³.

⁵⁶⁸ Pozri poznámku pod čiarou č. 3, ktorá sa týka vzájomného dopĺňania sa ustanovení dohovoru z roku 1996 a ustanovení Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (New York, 25. mája 2000).

⁵⁶⁹ Pozri **kapitoly 6 a 7** tohto dokumentu.

⁵⁷⁰ T. j. podľa článku 11 alebo článku 12 dohovoru.

⁵⁷¹ Pozri **kapitolu 5** tohto dokumentu týkajúcu sa ustanovení o presune právomoci, teda ustanovení, ktoré sa vykonávajú iba medzi dvoma **zmluvnými štátmi**. Pozri aj požiadavku stanovenú v článku 9 ods. 1, že zmluvný štát, ktorý žiada o presun právomoci, musí byť jedným zo zmluvných štátov uvedených v článku 8 ods. 2.

⁵⁷² Článok 31 písm. c) a pozri **kapitolu 11** tohto dokumentu.

⁵⁷³ Článok 30.

Príklad 13 (N)

Chlapec vo veku 13 rokov utečie od svojej rodiny žijúcej v zmluvnom štáte A a príde do zmluvného štátu B. Jeho otec má podozrenie, že dieťa môže byť v zmluvnom štáte B, keďže niektorí členovia rodiny v zmluvnom štáte B hlásili, že ho videli. Rodičia sa obrátia so žiadosťou o pomoc na ústredný orgán zmluvného štátu B⁵⁷⁴. Ústredný orgán poskytne informácie o právnych predpisoch a službách v zmluvnom štáte B, ktoré môžu rodičom pomôcť⁵⁷⁵. Ústredný orgán poskytne aj pomoc pri vypátraní dieťaťa⁵⁷⁶.

Po nájdení dieťaťa zmluvný štát B prijme vo vzťahu k dieťaťu potrebné ochranné opatrenie a umiestni ho do dočasnej štátnej starostlivosti⁵⁷⁷. Rodičia chcú cestovať do zmluvného štátu B a dieťa si vyzdvihnúť. Kým k tomu dôjde, orgány zmluvných štátov A a B by mali v tejto veci úzko spolupracovať, aby zaistili, že táto možnosť je pre dieťa bezpečná a vhodná. V závislosti od okolností prípadu skutočne môže nastať situácia, že návrat dieťaťa by sa mal uskutočniť, až keď orgány zmluvného štátu A (orgány so všeobecnou právomocou v tejto veci) prijmú ochranné opatrenia, ktorými sa zaistí, že dieťa bude po návrate v bezpečí⁵⁷⁸.

Príklad 13 (O)

Dievča vo veku 13 rokov utečie z domova v zmluvnom štáte A v sprievode svojho 20-ročného priateľa. Dievča a jej priateľ najprv odcestujú do zmluvného štátu B, aby tam začali spoločný život. V zmluvnom štáte B sa však priateľ dostane do problémov s políciou, a tak pár utečie do zmluvného štátu C.

Rodičia dievčaťa v zmluvnom štáte A medzitým oznámili jeho zmiznutie. Majú obavy o blaho dievčaťa, keďže vedia, že jej priateľ má záznam v registri trestov. Rodičia sa obrátia na ústredný orgán zmluvného štátu A so žiadosťou o pomoc pri nájdení dievčaťa⁵⁷⁹. Vzhľadom na skutočnosť, že rodičia majú veľmi obmedzené informácie o možnom mieste pobytu dievčaťa, vyšetrovanie, ktoré začal ústredný orgán zmluvného štátu A na vypátranie dievčaťa, postupuje pomaly.

Po mesiaci pobytu v zmluvnom štáte C sa tam priateľ dostane do problémov s políciou a dievča sa dostane do pozornosti orgánov. Orgány začnú vyšetrovanie a keďže sa domnievajú, že dievča je v nebezpečnej situácii, prijmú potrebné ochranné opatrenia na základe článku 11 a umiestnia dievča do dočasnej pestúnskej starostlivosti. Orgány sa spoja s ústredným orgánom zmluvného štátu A a informujú ho o prítomnosti dievčaťa v ich jurisdikcii a o prijatých ochranných opatreniach.

Dievčaťu sa však podarí z pestúnskej starostlivosti ujsť a so svojím priateľom sa rýchlo presunie do zmluvného štátu D. Orgány zmluvného štátu C (po zistení, že dievča odcestovalo do zmluvného štátu D) informujú v súlade s článkom 36 orgány zmluvného štátu D o nebezpečenstve, ktoré dievčaťu hrozí, a o opatreniach, ktoré prijali vo vzťahu k nemu. Tieto opatrenia budú uznané v zmluvnom štáte D a vo všetkých ostatných zmluvných štátoch priamo zo zákona. Orgány zmluvného štátu C v rámci

⁵⁷⁴ V tomto prípade sa rodičia obrátia priamo na ústredný orgán zmluvného štátu B, kde sa podľa nich dieťa nachádza. Bolo by rovnako možné, aby sa rodičia so žiadosťou o pomoc obrátili na ústredný orgán zmluvného štátu A, kde majú pobyť. Tento ústredný orgán by potom zaslal žiadosť ústrednému orgánu zmluvného štátu B.

⁵⁷⁵ Článok 30 ods. 2.

⁵⁷⁶ Článok 31 písm. c).

⁵⁷⁷ Článok 11.

⁵⁷⁸ V prípade dieťaťa na úteku bude pri posúdení, aké ochranné opatrenia by sa mali vo vzťahu k dieťaťu prijať, či už naliehavé, alebo dlhodobé (v tejto súvislosti pozri požiadavky stanovené v článku 12 Dohovoru OSN o právach dieťaťa), často osobitne dôležité jeho vypočutie, a najmä zistenie dôvodov, prečo ušlo. Mimoriadne dôležitá bude aj úzka spolupráca medzi orgánmi oboch zmluvných štátov, napríklad pri zisťovaní, či v súvislosti s dieťaťom existovali predchádzajúce obavy týkajúce sa jeho ochrany alebo či sa verejné orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa už predtým zaoberali jeho rodinou.

⁵⁷⁹ Článok 31 písm. c).

osvedčených postupov informujú o odchode dievčaťa z územia ich štátu a o jeho prítomnosti v zmluvnom štáte D aj orgány zmluvného štátu A. V tomto prípade má každý zmluvný štát, v ktorom je dievča prítomné, právomoc prijímať naliehavé alebo dočasné ochranné opatrenia vo vzťahu k nemu (podľa článkov 11 a 12 dohovoru). Keďže však miestom „obvyklého pobytu“ dievčaťa zostáva zmluvný štát A, je to jediný zmluvný štát, ktorý môže vo vzťahu k dievčaťu prijímať dlhodobé ochranné opatrenia (článok 5). V tomto prípade môžu preto orgány zmluvného štátu D buď uznať a vykonať ochranné opatrenie prijaté zmluvným štátom C, alebo môžu vo vzťahu k dievčaťu prijať ďalšie ochranné opatrenie podľa článku 11, ak to považujú za potrebné.

V prípade, že dieťa je „na úteku“ značne dlhú dobu a situácia sa podľa skutočností prípadu vyvinie tak, že dieťa je v situácii, keď sa už ďalej nedá tvrdiť, že má niekde „obvyklý pobyt“, zmluvný štát, na ktorého území sa dieťa nachádza, môže prijať rozhodnutie, že má všeobecnú právomoc prijať vo vzťahu k dieťaťu dlhodobé ochranné opatrenia podľa článku 6 ods. 2 dohovoru. Rozhodnutie, že dieťa už nemá miesto obvyklého pobytu, by sa však nemalo prijať bez dôkladného posúdenia⁵⁸⁰.

Príklad 13 (P)

Dieťa vo veku 11 rokov má so svojimi rodičmi obvyklý pobyt v zmluvnom štáte E. Bez vedomia verejných orgánov tohto zmluvného štátu rodičia pošlú dieťa do zmluvného štátu F, kde má dlhodobý žiť so svojou tetou z otcovej strany, aby teta pomáhala a vzdelávala sa tam. Dieťa cestuje na 6-mesačné turistické vízum. Teta sa nepokúša zlegalizovať postavenie dieťaťa ako prisťahovalca a neposiela ho do školy. Dieťa je v skutočnosti v situácii domáceho otroctva.

Štyri roky po príchode dieťaťa do zmluvného štátu F sa orgány dozvedia o tejto situácii od tetinho nového suseda. Príslušné orgány po posúdení situácie prijímú okamžité opatrenia na umiestnenie dieťa do štátnej starostlivosti. Až do ďalšieho vyšetrovania dieťa umiestnia do náhradnej rodiny. Podľa článku 5 dohovoru z roku 1996 orgán teraz považuje zmluvný štát F za štát obvyklého pobytu dieťaťa.

V súlade s článkom 32 sa príslušný orgán zmluvného štátu F s pomocou svojho ústredného orgánu spojí s ústredným orgánom zmluvného štátu E s cieľom získať všetky dostupné informácie o dieťati a jeho rodine. Príslušný orgán zmluvného štátu F chce posúdiť, či by sa dlhodobá starostlivosť o dieťa mohla zabezpečiť jeho vrátením rodičom v zmluvnom štáte E (napríklad ak rodičia vôbec nevedeli o situácii dieťaťa a teta z otcovej strany im klamala). Príslušný orgán zmluvného štátu E oznámi, že rodičia nechcú, aby sa dieťa vrátilo do ich starostlivosti. Orgán ďalej uvádza, že v štáte E neexistujú žiadni ďalší členovia širšej rodiny, ktorých by bolo možné vziať do úvahy ako osoby, ktoré by sa o dieťa mohli postarať. Na základe tejto informácie môže príslušný orgán zmluvného štátu F začať uvažovať o dlhodobých ochranných opatreniach vo vzťahu k dieťaťu.

c) Deti, ktoré sa sťahujú z jedného štátu do druhého po zásahu verejných orgánov

13.65 Rastie počet prípadov, keď rodičia možno v snahe vyhnúť sa obavám a postupom týkajúcim sa ochrany dieťaťa v štáte obvyklého pobytu dieťaťa presťahujú svoje deti do cudziny⁵⁸¹. V tomto oddiele sa uvádzajú informácie, ako môže dohovor

⁵⁸⁰ Pozri odseky 4.16 – 4.19 a odseky 13.83 – 13.87 tohto dokumentu.

⁵⁸¹ Tu sú niektoré príklady na ilustráciu tohto javu: anglická vec Tower Hamlets London Borough Council/MK a ďalší (2012), EWHC 426 (Fam) a veci Súdneho dvora Európskej únie: vec C-435/06 z 27. novembra 2007 a vec C-523/07 z 2. apríla 2009.

Na zasadnutí osobitnej komisie (časť I) Medzinárodná sociálna služba uviedla, že sa rozmáha jav, keď rodičia

z roku 1996 pomôcť za týchto okolností. Posúdiť je potrebné dva rozdielne scenáre:

13.66 1. Ak už ochranné opatrenie bolo prijaté:

Ak príslušný orgán zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa už prijal ochranné opatrenie vo vzťahu k dieťaťu (ak bolo napríklad vydané rozhodnutie o umiestnení dieťaťa do štátnej starostlivosti) a rodičia následne presťahujú dieťa do iného zmluvného štátu, napríklad aby zabránili vykonaniu tohto opatrenia, dohovor z roku 1996 poskytuje obom zmluvným štátom značnú pomoc pri riešení tejto situácie. Po prvé, ochranné opatrenie sa môže v zmluvnom štáte, do ktorého bolo dieťa premiestnené⁵⁸², uznať a vykonať podľa dohovoru z roku 1996. To môže umožniť rýchly návrat dieťaťa do starostlivosti príslušných orgánov zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa. Na to, aby k uznaniu a výkonu ochranného opatrenia došlo rýchlo a účinne a aby príslušné orgány mali k dispozícii všetky relevantné informácie, sú užitočné aj ustanovenia o spolupráci v dohovore z roku 1996⁵⁸³. Okrem toho, ak ide o naliehavý prípad, dohovor z roku 1996 poskytuje zmluvnému štátu, do ktorého bolo dieťa premiestnené, kritérium právomoci na prijatie potrebných opatrení na ochranu dieťaťa v čase, keď je dieťa prítomné v danom štáte (článok 11)⁵⁸⁴.

Ak sú oba dotknuté štáty zmluvnými stranami Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980 a tento dohovor medzi nimi nadobudol platnosť⁵⁸⁵, je v závislosti od konkrétnych skutočností prípadu možné, aby príslušný orgán zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa požiadal o návrat dieťaťa podľa dohovoru z roku 1980, pokiaľ sú splnené podmienky tohto dohovoru.

13.67 2. Ak sa vyšetrujú obavy týkajúce sa ochrany dieťaťa, ale ešte nebolo prijaté žiadne ochranné opatrenie a nezačalo sa žiadne konanie⁵⁸⁶:

V tejto situácii neexistuje ochranné opatrenie, ktoré by sa mohlo v zmluvnom štáte, do ktorého bolo dieťa premiestnené, uznať a vykonať podľa dohovoru z roku 1996. Ďalej platí, že hoci to závisí od konkrétnych skutočností prípadu a konkrétnych krokov, ktoré príslušný orgán vykonal do okamihu premiestnenia, aj v prípade, že sú oba dotknuté štáty zmluvnými stranami Haagskeho dohovoru o únosoch detí z roku 1980, môže byť nepravdepodobné, že by vyšetrowanie zo strany orgánu bolo dostatočným dôvodom na to, aby získal „opatrovnícke právo“ (v rámci autonómneho významu v zmysle dohovoru z roku 1980) tak, aby bolo možné požiadať o návrat dieťaťa podľa tohto dohovoru⁵⁸⁷.

13.68 Dohovor z roku 1996 má za týchto okolností stále veľký význam a môže obom zmluvným štátom poskytnúť dôležitú pomoc pri riešení situácie dieťaťa. Napríklad:

sťahujú svoje deti do cudziny, aby sa vyhli obavám a postupom týkajúcim sa ochrany dieťaťa v štáte obvyklého pobytu dieťaťa.

⁵⁸² Pokiaľ ide o vykonávanie ustanovení dohovoru z roku 1996 týkajúcich sa uznania a výkonu, pozri **kapitolu 10** tohto dokumentu.

⁵⁸³ V tejto súvislosti pozri ďalej **kapitolu 11** tohto dokumentu.

⁵⁸⁴ V tejto súvislosti pozri ďalej **kapitolu 6** tohto dokumentu.

⁵⁸⁵ Pozri článok 38 dohovoru z roku 1980 týkajúci sa postupu potrebného na to, aby dohovor nadobudol platnosť medzi zmluvnými štátmi, ak jeden zmluvný štát pristúpil k dohovoru.

⁵⁸⁶ Pozri **príklad 11 (E)**.

⁵⁸⁷ Pozri komentár v časti „Case Law Analysis“ (Analýza judikatúry) databázy INCADAT (www.incadat.com) týkajúci sa otázky, kedy sa dá povedať, že verejný orgán má vo vzťahu k dieťaťu „opatrovnícke právo“ podľa dohovoru z roku 1980, ktoré mu dáva k dispozícii opatrenie umožňujúce návrat.

▪ **Ustanovenia o spolupráci**⁵⁸⁸

V článku 36 dohovoru sa zmluvným štátom, ktoré prijali alebo zvažujú prijatie ochranných opatrení vo vzťahu k dieťaťu, v prípade, ak sa domnievajú, že dieťa je „vystavené vážnemu nebezpečenstvu“ a ak majú informáciu, že sa zmenilo miesto pobytu dieťaťa alebo že dieťa sa nachádza na území iného štátu⁵⁸⁹, ukladá povinnosť informovať orgány tohto druhého štátu o „existujúcom nebezpečenstve a o prijatých alebo zvažovaných opatreniach“. Týmto ustanovením sa spravidla ukladá zmluvnému štátu, z ktorého územia bolo dieťa premiestnené, povinnosť informovať štát, do ktorého bolo premiestnené, o situácii dieťaťa. To upozorní druhý štát na potenciálnu potrebu vypátrať dieťa⁵⁹⁰ a rozhodnúť, či sú potrebné ďalšie úkony na ochranu dieťaťa.

Ďalším ustanovením, ktoré môže pomôcť, je článok 34 dohovoru. Ak niektorý z dotknutých zmluvných štátov zvažuje prijatie ochranného opatrenia vo vzťahu k dieťaťu (čo je pravdepodobne v tejto situácii potrebné na zaistenie nepretržitej ochrany dieťaťa), môže požiadať príslušné orgány iného zmluvného štátu, aby mu poskytli informácie relevantné pre ochranu dieťaťa. Napríklad zmluvný štát, do ktorého bolo dieťa premiestnené, môže potrebovať informácie týkajúce sa zázemia dieťaťa a minulosti rodiny, aby mohli orgány posúdiť, či ide o naliehavý prípad a či sú potrebné nejaké ochranné opatrenia.

Vo všeobecnejšej rovine bude veľmi dôležité, aby relevantné príslušné orgány v každom zmluvnom štáte, v prípade potreby s pomocou svojich ústredných orgánov, medzi sebou jasne a účinne komunikovali a koordinovali svoje úkony tak, aby sa zaistila nepretržitá ochrana dieťaťa⁵⁹¹.

▪ **Ustanovenia o právomoci**

Ustanovenia dohovoru týkajúce sa právomoci obsahujú jasné a jednotné pravidlá, pokiaľ ide o zmluvný štát, ktorý má právomoc vo vzťahu k dieťaťu. V dohovore sa stanovuje, že všeobecnú právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu majú orgány zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa⁵⁹². V skutkovom scenári, ktorý sa tu opisuje, sa často počíta s tým, že dieťa má naďalej miesto obvyklého pobytu v zmluvnom štáte, z ktorého ho rodičia odvedli. V takom prípade zostáva právomoc prijímať dlhodobé ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu tomuto zmluvnému štátu, ktorý preto môže prijať také ochranné opatrenia (a výhodou týchto opatrení bude, že budú podľa dohovoru uznané a vykonateľné v inom zmluvnom štáte). Okrem toho však bude mať zmluvný štát, na ktorého území sa dieťa nachádza, právomoc prijať všetky potrebné dočasné ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu, ak sa prípad bude považovať za naliehavý. Platnosť všetkých takých opatrení zanikne, keď začne konať zmluvný štát obvyklého pobytu dieťaťa (článok 11 ods. 2).

A napokon, oba zmluvné štáty budú musieť v rámci tohto scenára vziať do úvahy aj článok 7 dohovoru z roku 1996⁵⁹³.

⁵⁸⁸ V tejto súvislosti pozri odseky **11.18 – 11.22** tohto dokumentu.

⁵⁸⁹ Na účely článku 36 nemusí ísť o **zmluvný** štát dohovoru z roku 1996: pozri odsek **11.18a** nasledujúce odseky tohto dokumentu.

⁵⁹⁰ Podľa článku 31 písm. c) môže iný zmluvný štát podať v tejto súvislosti aj priamu žiadosť.

⁵⁹¹ Pozri článok 30 ods. 1. V tejto súvislosti môže zohrávať významnú úlohu aj priama komunikácia medzi súdmi: pozri poznámku pod čiarou č. 147.

⁵⁹² Obvyklý pobyt je skutkovým pojmom – pozri odsek **13.83** a nasledujúce odseky tohto dokumentu.

⁵⁹³ Ďalšie podrobné informácie o vykonávaní článku 7 sú uvedené v **kapitole 4** tohto dokumentu, a najmä v odsekoch **4.20 – 4.25**.

▪ **Ustanovenia o uznávaní a výkone**

Tieto ustanovenia dohovoru z roku 1996 zostávajú relevantné, pretože zaisťujú, že keď jeden zmluvný štát prijme ochranné opatrenia, v inom zmluvnom štáte budú uznané priamo zo zákona a môžu sa tam vykonávať.

- 13.69 Napokon je potrebné poznamenať, že v týchto prípadoch bude v každom štádiu dôležité, aby oba zmluvné štáty konali prehľadne, efektívne a rýchlo a aby tak zaistili, že situácia sa vyrieši čo najrýchlejšie a v najlepšom záujme dieťaťa.

Príklad 13 (Q)

Matka a otec žijú so svojím dieťaťom v zmluvnom štáte A. Keďže v dôsledku užívania drog nie sú schopní sa o dieťa starať, dieťa je odobraté zo starostlivosti rodičov a umiestnené na osvojenie v zmluvnom štáte A.

O dva roky neskôr matka otehotnie s druhým dieťaťom. Rodičia vyhlásia, že sa úspešne vyliečili zo svojej závislosti a chcú sa starať o očakávané dieťa. Príslušný orgán zmluvného štátu A preskúma ich situáciu, ale pred prijatím rozhodnutia matka dieťa predčasne porodí. Pár sa obáva, že dieťa bude umiestnené do štátnej starostlivosti, preto okamžite utečie do susedného zmluvného štátu B.

V súlade s článkom 36 orgány zmluvného štátu A (s pomocou ich ústredného orgánu) okamžite informujú príslušné orgány zmluvného štátu B (majú podozrenie, že tam rodičia utiekli) o možnom nebezpečenstve, ktoré hrozí novorodencovi, a o ochranných opatreniach, ktoré zvažujú orgány zmluvného štátu A. V súlade s článkom 31 písm. c) takisto požiadajú príslušnú inštitúciu zmluvného štátu B (buď ústredný orgán, alebo inštitúciu, ktorá je v danom štáte touto funkciou poverená) o pomoc pri vypátraní rodiny.

Novorodenec sa nájde na území zmluvného štátu B, pričom sa zistí, že žije so svojimi rodičmi v hosteli. Orgány zmluvného štátu B zašlú túto informáciu orgánom zmluvného štátu A. Zmluvný štát B rozhodne, že je potrebné prijať naliehavé opatrenia (podľa článku 11) na ochranu dieťaťa jeho umiestnením do štátnej starostlivosti v zmluvnom štáte B. Zašle túto informáciu zmluvnému štátu A. Orgány zmluvného štátu A sa zhodnú so zmluvným štátom B, že podľa nich má dieťa naďalej miesto obvyklého pobytu v zmluvnom štáte A, a požiadajú o rozhodnutie (podľa článku 5) o umiestnení dieťaťa do starostlivosti štátnych orgánov zmluvného štátu A na obdobie, kým sa preskúmajú možnosti dlhodobej budúcnosti dieťaťa. Toto opatrenie sa v zmluvnom štáte B uzná priamo zo zákona a umožní orgánom oboch zmluvných štátov koordinovať odovzdanie dieťaťa príslušným orgánom zmluvného štátu A (platnosť naliehavého opatrenia zmluvného štátu B následne zanikne v súlade s článkom 11 ods. 2).

G. Majetok dieťaťa

- 13.70 V článku 1 dohovoru sa stanovuje, že opatrenia na ochranu **majetku** dieťaťa patria do rozsahu pôsobnosti dohovoru. Cieľom dohovoru v tejto súvislosti bolo „zaviesť presné pravidlá týkajúce sa určenia a právomocí právneho zástupcu dieťaťa, pokiaľ ide o správu majetku dieťaťa, ktorý sa nachádza na území cudzieho štátu“⁵⁹⁴. Vychádzalo sa z toho, že by to mohlo byť osobitne užitočné v prípade, keď je potrebné prijať právne opatrenia týkajúce sa majetku, ktorý pripadol dieťaťu.⁵⁹⁵

⁵⁹⁴ Dôvodová správa, odsek 10.

⁵⁹⁵ Tamže. Je potrebné poznamenať, že kým určenie zástupcu dieťaťa a rozsahu právomocí zástupcu je vecou, ktorá patrí do rozsahu pôsobnosti dohovoru, hmotnoprávna vec vysporiadania dedičstva do rozsahu pôsobnosti dohovoru nepatrí. Otázky dedenia nepatria do rozsahu pôsobnosti dohovoru [článok 4 písm. f)]. Pozri ďalej **kapitolu 3, oddiel C** tohto dokumentu, pokiaľ ide o rozsah vecnej

- 13.71 V článku 3 písm. g) sa stanovuje, že opatrenia na ochranu majetku dieťaťa sa môžu týkať najmä „správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dieťaťa“. „Táto veľmi široká formulácia zahŕňa všetky úkony týkajúce sa majetku (dieťaťa) vrátane nadobudnutia považovaného za investície alebo za poverenie nakladať s majetkom prevedeným z dôvodu nadobudnutia⁵⁹⁶.“ Opatrenia na ochranu majetku dieťaťa sa môžu týkať napríklad požadovaných povolení alebo schválení predaja alebo nákupu majetku dieťaťa.
- 13.72 Je dôležité poznamenať, že dohovor nezasahuje do systémov majetkového práva a nevzťahuje sa na hmotné právo týkajúce sa obsahu vlastníckych práv, napríklad na spory vo vzťahu k vlastníctvu majetku alebo k právu na majetok⁵⁹⁷. Napríklad, ak existujú požiadavky týkajúce sa predaja alebo kúpy pozemkov alebo budov, ktoré zmluvný štát stanovil všeobecne pre všetkých predávajúcich alebo kupujúcich určitých pozemkov (napríklad osobitné povolenie alebo schválenie predaja alebo kúpy pozemkov alebo budov, ktoré majú osobitné postavenie vďaka ich kultúrnemu alebo historickému významu alebo ktoré sú súčasťou chránených oblastí domorodcov, alebo predaja alebo kúpy pozemkov alebo budov cudzincom) a nemá to nič spoločné so skutočnosťou, že majetok kupuje alebo predáva zástupca dieťaťa, poskytovanie týchto povolení na predaj nebude patriť do rozsahu vecnej pôsobnosti dohovoru.
- 13.73 Článok 55 dohovoru umožňuje zmluvným štátom uplatniť dvojité výhradu vo vzťahu k majetku dieťaťa, ktorý sa nachádza na území daného štátu. Po prvé podľa článku 55 ods. 1 písm. a) si zmluvný štát môže vyhradiť, že iba jeho orgány majú právomoc prijímať opatrenia na ochranu majetku dieťaťa, ktorý sa nachádza na území tohto štátu, **bez ohľadu na to**, kde má dieťa obvyklý pobyt. Je potrebné poznamenať, že takáto výhrada nezabráni orgánom iného zmluvného štátu, aby mali podľa dohovoru právomoc prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k tomuto majetku. Po druhé podľa článku 55 ods. 1 písm. b) si však zmluvný štát môže vyhradiť aj právo neuznať podľa dohovoru rodičovské právo alebo povinnosť, alebo ochranné opatrenie v rozsahu, v akom je nezlučiteľné s opatrením prijatým vo vzťahu k takému majetku jeho orgánmi.
- 13.74 Tieto výhrady sa môžu týkať iba niektorých druhov majetku, najčastejšie ide o nehnuteľný majetok.
- 13.75 Každá výhrada podľa článku 55 sa musí uplatniť v súlade s postupom stanoveným v článku 60 a oznámi sa depozitárovi dohovoru. Výhrada sa uvedie v „tabuľke stavu“ dohovoru z roku 1996, ktorá je zverejnená na webovom sídle Haagskej konferencie [www.hcch.net v časti „Conventions“ (Dohovory), „Convention 34“ (Dohovor 34) a následne „Status Table“ (Tabuľka stavu)].

Príklad 13 (R)

Dieťa má obvyklý pobyt v zmluvnom štáte A a vlastní majetok v zmluvnom štáte B. V zmluvnom štáte A má vymenovaného opatrovníka, ktorý sa má zaoberať majetkom dieťaťa a zodpovedá za spravovanie niektorých pozemkov v zmluvnom štáte B v mene dieťaťa. Rozhodnutie o vymenovaní opatrovníka sa vo všetkých zmluvných štátoch uzná priamo zo zákona. Ak zmluvný štát A vydáva osvedčenia o právnom postavení (podľa článku 40 dohovoru), môže byť v tejto situácii užitočné, aby opatrovník takéto osvedčenie získal⁵⁹⁸.

pôsobnosti dohovoru.

⁵⁹⁶ Dôvodová správa, odsek 25.

⁵⁹⁷ Pozri odseky **3.30** a **3.31** tohto dokumentu. V tejto súvislosti je ďalej potrebné poznamenať, že z rozsahu pôsobnosti dohovoru je výslovne vylúčené každé opatrenie týkajúce sa trustov. Pozri článok 4 písm. f), ktorý sa rozoberá v odseku **3.43** tohto dokumentu.

⁵⁹⁸ Pozri odsek **11.31** tohto dokumentu.

Príklad 13 (S)

Dieťa s obvyklým pobytom v zmluvnom štáte A cestuje na dovolenku do zmluvného štátu B. Počas pobytu v zmluvnom štáte B utrpí zranenie pri autonehode. Po vyliečení sa vráti domov do zmluvného štátu A. V zmluvnom štáte B sa začne súdne konanie a dieťa dostane značnú sumu peňazí ako náhradu za zranenia, ktoré utrpelo pri autonehode. Príslušný orgán však v zmluvnom štáte B nemôže nájsť nikoho, kto by konal ako opatrovník dieťaťa, ktorý by v jeho mene prevzal peniaze. V tejto situácii môže príslušný orgán vykonávať právomoc podľa článku 12 dohovoru a vydať rozhodnutie o vymenovaní opatrovníka v zmluvnom štáte B, ktorý má dočasne spravovať peniaze v mene dieťaťa. Platnosť tohto rozhodnutia zanikne, keď takého opatrovníka vymenujú orgány zmluvného štátu A. Inak môže príslušný orgán zmluvného štátu B podať žiadosť podľa článku 9, aby príslušný orgán zmluvného štátu A súhlasil, že súd v zmluvnom štáte B preberie právomoc vo veci vymenovania opatrovníka dieťaťa. Ak príslušný orgán zmluvného štátu B dostane priaznivú odpoveď, môže vydať rozhodnutie o vymenovaní opatrovníka, ktorý má spravovať peniaze v mene dieťaťa.

H. Zastupovanie detí

- 13.76 Zastupovanie detí je často potrebné v dôsledku právnej nespôsobilosti dieťaťa. „Zastupovanie“ dieťaťa vo všeobecnosti znamená konanie v záujme alebo v mene dieťaťa voči tretím stranám. K situáciám, keď k tomu môže dôjsť, patrí súdne konanie, ktoré sa týka dieťaťa, ako aj majetkové alebo finančné transakcie a súhlas s lekársnym ošetrením.
- 13.77 Rozhodnutia týkajúce sa zastupovania detí jednoznačne patria do rozsahu pôsobnosti dohovoru. V článku 3 písm. d) sa uvádza, že ochranné opatrenia sa môžu týkať najmä určenia a úloh osôb alebo inštitúcií, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú. Okrem toho použitie pojmu „oprávnenia“ rodičov, opatrovníkov alebo iných zákonných zástupcov vo vymedzení pojmu rodičovské práva a povinnosti sa vzťahuje na zastupovanie detí⁵⁹⁹.
- 13.78 To znamená, že ak orgány zmluvného štátu prijímajú rozhodnutie týkajúce sa zastupovania dieťaťa, musia sa uistiť, že na to majú právomoc podľa dohovoru. V prípade, že orgány túto právomoc podľa dohovoru nemajú, ale domnievajú sa, že v konkrétnom prípade sú v lepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa v danej veci, môžu zvážiť podanie žiadosti o presun právomoci (ak sú splnené požiadavky stanovené v článku 9)⁶⁰⁰. Môže nastať aj situácia, keď bude vhodné, aby zmluvný štát s právomocou zvážil možnosť presunu právomoci na iný zmluvný štát, ak je napríklad potrebné určiť zákonného zástupcu dieťaťa v rámci súdneho konania v tomto inom zmluvnom štáte⁶⁰¹.
- 13.79 Tieto ochranné opatrenia sa podľa pravidiel dohovoru musia po prijatí uznať a vykonať vo všetkých ostatných zmluvných štátoch.
- 13.80 Ak „rodičovské práva a povinnosti“⁶⁰² zahŕňajú zastupovanie dieťaťa, uplatňujú sa pravidlá uvedené v článkoch 16 a 17. V článku 16 dohovoru je stanovené, ako určiť **držiteľov** rodičovských práv a povinností⁶⁰³. V článku 17 sa uvádza, že **výkon** rodičovských práv a povinností sa spravuje právom štátu obvyklého pobytu

⁵⁹⁹ Článok 1 ods. 2. Pozri odseky **3.18 – 3.24** tohto dokumentu.

⁶⁰⁰ Článok 9. Pozri ďalej **kapitolu 5** tohto dokumentu.

⁶⁰¹ Článok 8. Tamže.

⁶⁰² Článok 1 ods. 2.

⁶⁰³ Táto otázka sa rozoberá v **kapitole 9** tohto dokumentu.

dieťaťa. To znamená, že pravidlá štátu obvyklého pobytu dieťaťa týkajúce sa zastupovania dieťaťa osobami, ktoré majú rodičovské práva a povinnosti, budú určovať charakter, oprávnenia a povinnosti spojené s takýmto zastupovaním.

Príklad 13 (T)

Podľa práva štátu A majú rodičia konajúci ako zákonní zástupcovia oprávnenie konať individuálne a začať v mene dieťaťa občianskoprávne konanie. Podľa práva zmluvného štátu B sa predtým, ako sa môže podať žiadosť o začatie takeého konania, musia obaja rodičia dohodnúť. Rodina žije v štáte A. Matka a dieťa odcestujú do zmluvného štátu B. Dieťa je v zmluvnom štáte B účastníkom nehody a matka tam chce začať príslušné konanie. Matka to môže urobiť bez súhlasu otca, keďže podľa práva štátu A sa nevyžaduje jeho súhlas a štát A je štátom obvyklého pobytu dieťaťa.

13.81 Uplatňovanie rozdielnych právnych predpisov môže viesť k určitej neistote, pokiaľ ide o charakter alebo rozsah právneho postavenia alebo oprávnenia osoby zodpovednej za starostlivosť o osobu alebo majetok dieťaťa. Článok 40 dohovoru preto poskytuje možnosť vydať nositeľovi rodičovských práv a povinností alebo osobe, ktorej sa zverila ochrana dieťaťa, osvedčenie rozptyľujúce túto neistotu. Toto osvedčenie môžu vydávať orgány⁶⁰⁴ zmluvného štátu obvyklého pobytu dieťaťa alebo zmluvného štátu, v ktorom bolo ochranné opatrenie prijaté. V osvedčení by malo byť uvedené právne postavenie a rozsah oprávnení danej osoby. Kým sa nepreukáže opak, platí domnienka, že osoba má postavenie a oprávnenia uvedené v osvedčení⁶⁰⁵.

13.82 Článok 19 dohovoru takisto poskytuje určitú ochranu tretím osobám, ktoré uzatvárajú právne úkony so zákonným zástupcom dieťaťa. Táto ochrana je určená tým tretím stranám, u ktorých sa nedá očakávať, že by si uvedomili skutočnosť, že pravidlá štátu, v ktorom k právnemu úkonu došlo, určujúce, kto môže konať ako zákonný zástupca dieťaťa, sa v prípade určitého dieťaťa neuplatňujú vzhľadom na pravidlá rozhodného práva určené v dohovore. Preto ak právny úkon spĺňa určité kritériá, jeho platnosť sa nemôže napadnúť a tretia strana sa nemôže brať na zodpovednosť len z dôvodu, že druhá osoba nebola podľa rozhodného práva určeného v dohovore oprávnená konať ako zákonný zástupca dieťaťa. Splnené musia byť tieto kritériá:

- právny úkon bol uzavretý s osobou, ktorá by podľa práva štátu, v ktorom k úkonu došlo, bola oprávnená konať ako zákonný zástupca dieťaťa,
- tretia strana nevedela alebo nemala vedieť, že rodičovské práva a povinnosti sa spravujú právom určeným v dohovore a
- k právnemu úkonu došlo medzi osobami prítomnými na území toho istého štátu⁶⁰⁶.

Príklad 13 (U)

V zmluvnom štáte A môžu obaja rodičia za každých okolností konať ako zákonní zástupcovia dieťaťa, pokiaľ príslušný orgán nerozhodne inak. V zmluvnom štáte B nezosobášený otec nemôže konať ako zákonný zástupca dieťaťa, pokiaľ nie sú splnené určité podmienky.

Dieťa sa narodí nezosobášeným rodičom v zmluvnom štáte B. Má tam pobyt spoločne so svojou matkou. Podmienky umožňujúce otcovi, aby konal ako zákonný zástupca dieťaťa podľa práva zmluvného štátu B, nie sú splnené.

⁶⁰⁴ V článku 40 ods. 3 sa stanovuje, že zmluvné štáty, ktoré takéto osvedčenia vydávajú, musia určiť orgány oprávnené vydávať osvedčenia.

⁶⁰⁵ Článok 40 sa rozoberá v odseku **11.31** tohto dokumentu.

⁶⁰⁶ Článok 19 ods. 2.

Otec dieťaťa má štátnu príslušnosť zmluvného štátu A, má tam pobyt a dieťa ho často navštevuje.

Starý otec z otcovej strany umiera a zanechá dieťaťu svoju zbierku vzácných kníh. Otec uzavrie v zmluvnom štáte A zmluvu o predaji zbierky s treťou osobou, ktorá má takisto pobyt v zmluvnom štáte A.

Ak nebol dôvod, aby tretia strana vedela, že otázka rodičovských práv a povinností voči dieťaťu sa spravuje právom zmluvného štátu B, platnosť zmluvy o predaji zbierky nie je možné spochybniť a kupujúci sa nemôže brať na zodpovednosť len z toho dôvodu, že otec, ktorý konal ako zákonný zástupca dieťaťa, nebol oprávnený takto konať podľa rozhodného práva určeného dohovorom.

I. Kolízne kritériá

a) Obvyklý pobyt

13.83 Obvyklý pobyt je hlavným kolíznym kritériom a základom právomoci používaným v dohovore z roku 1996⁶⁰⁷. Použitie obvyklého pobytu je spoločným kritériom pre všetky moderné Haagske dohovory o ochrane dieťaťa⁶⁰⁸. Žiadny z týchto dohovorov neobsahuje vymedzenie pojmu „obvyklý pobyt“, ktoré musia v každom jednotlivom prípade určiť príslušné orgány na základe skutkových okolností. Ide o autonómny pojem, ktorý by sa mal vykladať skôr v zmysle cieľov dohovoru než podľa vnútroštátnych právnych obmedzení.

13.84 Určovanie obvyklého pobytu je osobitne dôležité podľa dohovoru z roku 1980 a dohovoru z roku 1996. Je potrebné poznamenať, že v dohovore z roku 1996 sa pojem obvyklý pobyt používa v iných súvislostiach než v dohovore z roku 1980. V dohovore z roku 1980 je určenie, že dieťa má obvyklý pobyt v dožadujúcom štáte, potrebné na uplatnenie prostriedkov nápravy podľa dohovoru z roku 1980 a je súčasťou širšieho zisťovania, či došlo k neoprávnenému premiestneniu alebo zadržaniu dieťaťa. V dohovore z roku 1996 sa obvyklý pobyt vo všeobecnosti používa na posúdenie toho, či orgány zmluvného štátu majú právomoc prijímať ochranné opatrenia a či by sa ich rozhodnutia mali uznať a vykonať v iných zmluvných štátoch. Keďže obvyklý pobyt je skutkovým pojmom, pri určovaní obvyklého pobytu dieťaťa na účely dohovoru z roku 1996 sa môžu brať do úvahy rôzne hľadiská.

13.85 V medzinárodnej judikatúre týkajúcej sa pojmu „obvyklý pobyt“ je možné zaznamenať niekoľko trendov. Ako už bolo uvedené, tie môžu byť dôležité pre skutkové zistenia podľa dohovoru z roku 1980 alebo dohovoru z roku 1996. Po prvé, ak existuje jasný dôkaz o zámere začať nový život v inom štáte, existujúci obvyklý pobyt sa spravidla stratí a získa sa nový⁶⁰⁹. Po druhé, v prípade, že ide o sťahovanie na neurčitý čas alebo potenciálne na neurčitý čas, sa obvyklý pobyt

⁶⁰⁷ Článok 5, ktorý sa rozoberá v odseku 4.4 a nasledujúcich odsekoch tohto dokumentu.

⁶⁰⁸ Ďalšími dohovormi sú dohovor o únosoch detí z roku 1980, dohovor o medzištátnych osvojeniach z roku 1993 a dohovor o vymáhaní výživného na deti z roku 2007 a jeho protokol. Úplný text týchto dohovorov je dostupný na webovom sídle Haagskej konferencie na adrese www.hcch.net v časti „Conventions“ (Dohovory).

⁶⁰⁹ Relevantným zámerom v tomto prípade spravidla bude zámer **rodičov**. Pozri napríklad vec *DeHaan/Gracia* [2004] AJ č. 94 (QL), [2004] ABQD 4 [značka INCADAT: HC/E/CA 576], *Re J. [A Minor (Maloletý)]* [Abduction: Custody Rights (Únos: Opatrovnícke právo)] [1990] 2 AC 562 [značka INCADAT: HC/E/UK 2], *Re F. [A Minor (Maloletý)]* [Child Abduction (Únos dieťaťa)] [1992] 1 FLR 548, [1992] Fam Law 195 [značka INCADAT: HC/E/UK 40]. Je potrebné poznamenať, že v zriedkavých situáciách môže dieťa obvyklý pobyt stratiť a žiadny nový obvyklý pobyt nezíska (v takom prípade by sa podľa dohovoru z roku 1996 uplatnil článok 6 ods. 2). Takému spôsobu určovania sa však treba podľa možnosti vyhnúť – pozri odseky 4.16 – 4.19 tohto dokumentu.

v čase sťahovania môže stratiť a nový sa môže získať pomerne rýchlo⁶¹⁰. Ak však ide o sťahovanie na obmedzený čas, aj keď je to dlhšie časové obdobie, v rámci viacerých jurisdikcií sa uznáva, že existujúci obvyklý pobyt sa môže po celý ten čas zachovať⁶¹¹. To by mohol byť najmä prípad, keď sa rodičia dohodnú, že dieťa bude dočasne žiť v inej krajine⁶¹². Pri posudzovaní iných situácií sa spravidla uplatňuje jeden z dvoch prístupov. Prístup založený na „zámere rodičov“ sa zameriava na spoločný zámer rodičov týkajúci sa charakteru sťahovania⁶¹³. Pri prístupe so „zameraním na dieťa“ sa namiesto toho zdôrazňuje skutková realita života dieťaťa⁶¹⁴. Skutková realita zahŕňa prvky, ako je vzdelávanie, sociálna interakcia, rodinné vzťahy, pričom sa vo všeobecnosti vzťahuje na život dieťaťa. Existujú aj prípady, keď sa oba prístupy skombinujú a zohľadňujú sa zábery rodičov aj život dieťaťa⁶¹⁵. Pri rozhodovaní, ktorý prístup uplatniť, berú niektoré súdy do úvahy vek dotknutého dieťaťa; čím je dieťa staršie, tým pravdepodobnejšie bude súd venovať väčšiu pozornosť zameraniu sa na život dieťaťa.

13.86 Dočasná neprítomnosť dieťaťa na mieste jeho obvyklého pobytu z dôvodu prázdnin, školskej dochádzky alebo výkonu práva styku/kontaktu v zásade nepovedie k zmene obvyklého pobytu dieťaťa.

13.87 Pojem obvyklý pobyt analyzoval Súdny dvor Európskej únie⁶¹⁶ (ďalej len „Súdny dvor“) v súvislosti s nariadením Brusel II⁶¹⁷. Súdny dvor vyhlásil, že obvyklý pobyt dieťaťa sa musí určiť s prihliadnutím na všetky osobitné okolnosti konkrétneho prípadu. Predovšetkým, pojem „treba vykladať tak, že mu zodpovedá miesto, ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia. Na tento účel treba vziať do úvahy najmä trvanie, pravidelnosť,

⁶¹⁰ Pozri vec *Al Habtoor/Fotheringham* [2001] EWCA Civ 186 [značka INCADAT: HC/E/UKe 875], *Callaghan/Thomas* [2001] NZFLR 1105 [značka INCADAT: HC/E/NZ 413], *Cameron/Cameron*, 1996 SC 17, 1996 SLT 306, 1996 SCLR 25 [značka INCADAT: HC/E/UKs 71], *Moran/Moran*, 1997 SLT 541 [značka INCADAT: HC/E/UKs 74], *Karkkainen/Kovalchuk*, 445 F.3d 280 (3rd Cir. 2006) [značka INCADAT: HC/E/USf 879].

⁶¹¹ Pozri *Re H Abduction: Habitual Residence: Consent (Únos: Obvyklý pobyt: Súhlas)* [2000] 3 FCR 412 [značka INCADAT: HC/E/UKe 478], *Morris/Morris*, 55 F. Supp 2d 1156 (D. Colo., 30. augusta 1999) [značka INCADAT: HC/E/USf 306], *Mozes/Mozes*, 239 F.3d 1067 (9th Cir. 2001) [značka INCADAT: HC/E/USf 301].

⁶¹² Pozri *Denmark Ø.L.K.*, 5. apríl 2002, 16. afdeling, B-409-02 [značka INCADAT: HC/E/DK 520].

⁶¹³ Pozri *Re B [Minors Abduction (Únosy maloletých)]* [1993] 1 FLR 993 [značka INCADAT: HC/E/UKe 173], *Mozes/Mozes*, 239 F.3d 1067 (9th Cir. 2001) [značka INCADAT: HC/E/USf 301], *Holder/Holder*, 392 F.3d 1009, 1014 (9th Cir. 2004) [značka INCADAT: HC/E/USf 777], *Ruiz/Tenorio*, 392 F.3d 1247, 1253 (11th Cir. 2004) [značka INCADAT: HC/E/USf 780], *Tsarbopoulos/Tsarbopoulos*, 176 F. Supp.2d 1045 (E.D. Wash. 2001) [značka INCADAT: HC/E/USf 482], *Gitter/Gitter*, 396 F.3d 124, 129-30 (2d Cir. 2005) [značka INCADAT: HC/E/USf 776], *Koch/Koch*, 450 F.3d 703 (7th Cir. 2006) [značka INCADAT: HC/E/USf 878]. Je potrebné poznamenať, že v rámci prístupu vo veci *Mozes* 9. súdny obvod uznal, že vzhľadom na dostatok času a pozitívne skúsenosti by mohol byť život dieťaťa natoľko pevne zakotvený v novej krajine, že by sa z nej stalo miesto obvyklého pobytu aj napriek pretrvávajúcim opačným zámerom rodičov.

⁶¹⁴ *Friedrich/Friedrich*, 983 F.2d 1396, (6th Cir. 1993) [značka INCADAT: HC/E/USf 142], *Robert/Tesson* (6th Cir. 2007) [značka INCADAT: HC/E/US 935], *Re M Abduction: Habitual Residence (Únos: Obvyklý pobyt)* [1996] 1 FLR 887.

⁶¹⁵ Kľúčový je rozsudok vo veci: *Feder/Evans-Feder*, 63 F.3d 217, 222 (3d Cir. 1995) [značka INCADAT: HC/E/USf 83]. Pozri aj: *Karkkainen/Kovalchuk*, 445 F.3d 280 (3rd Cir. 1995) [značka INCADAT: HC/E/USf 879]. V tejto veci sa rozlišovalo medzi situáciou mladších detí, u ktorých bolo podľa súdu nutné kľasť veľký dôraz na spoločný zámer rodičov, a situáciou starších detí, u ktorých mal zámer rodičov zohrávať obmedzenejšiu úlohu. *Silverman/Silverman*, 338 F.3d 886 (8th Cir. 2003) [značka INCADAT: HC/E/USf 530].

⁶¹⁶ Pred 1. januárom 2011 „Súdny dvor Európskych spoločností“.

⁶¹⁷ Vec C-523/07, A, 2. apríl 2009. Pozri aj rozhodnutie Súdneho dvora vo veci *Barbara Mercredi/Richard Chaffe* (C-497/10 PPU), 22. december 2010, v ktorom potvrdzuje tento prístup.

podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti, ako aj rodinné a sociálne väzby, ktoré dieťa udržiava v danom štáte“⁶¹⁸.

b) Prítomnosť

- 13.88 V dohovore z roku 1996 sa v mnohých prípadoch ako kolízne kritérium používa prítomnosť dieťaťa (alebo majetku dieťaťa)⁶¹⁹. Pojem „prítomnosť“ označuje fyzickú prítomnosť na území dotknutého zmluvného štátu. Tento pojem si nevyžaduje dôkaz o pobyte žiadneho druhu: samotná fyzická prítomnosť dieťaťa na danom území postačuje.

c) Štátna príslušnosť

- 13.89 Toto kolízne kritérium nie je v dohovore z roku 1996 uvedené samostatne, ale je kritériom v rámci mechanizmu presunu právomoci, ktorý je opísaný v článkoch 8 a 9⁶²⁰. Orgány zmluvného štátu, ktorého štátnu príslušnosť má dieťa, môžu požiadať, aby sa právomoc presunula na ne, a aj ony môžu požiadať, aby súhlasili s presunom právomoci. Samotná štátna príslušnosť dieťaťa nepostačuje, pričom orgány zmluvného štátu sa takisto musia domnievať, že sú v najlepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu daného dieťaťa. Mnoho detí má viac štátnych príslušností. Každý zmluvný štát, ktorého štátnu príslušnosť má dieťa, môže spĺňať podmienky stanovené v článku 8 týkajúce sa presunu právomoci.
- 13.90 Článok 47 je venovaný situácii zmluvných štátov s viacerými územnými celkami, v ktorých sa uplatňujú rozdielne právne predpisy, a vysvetľuje sa v ňom, že každý odkaz na štát, ktorého štátnym príslušníkom je dieťa, sa považuje za odkaz na územný celok určený právnym poriadkom tohto štátu, alebo ak právny poriadok neobsahuje takéto pravidlá, na územný celok, s ktorým má dieťa najužšiu väzbu.

d) Podstatná väzba

- 13.91 Ak je medzi dieťaťom a zmluvným štátom „podstatná väzba“, orgány tohto zmluvného štátu môžu požiadať o presun právomoci (aby mohli prijímať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa – článok 9) alebo môžu byť požiadané, aby **prijali** takýto presun právomoci (článok 8). To sa uplatňuje, ak vzniká domnienka, že orgány tohto zmluvného štátu sú v najlepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu daného dieťaťa⁶²¹.
- 13.92 Okrem toho článok 32 dohovoru umožňuje ústrednému orgánu alebo inému príslušnému orgánu zmluvného štátu, s ktorým má dieťa „podstatnú väzbu“, požiadať o poskytnutie správy o situácii dieťaťa alebo o posúdenie, či je potrebné,

⁶¹⁸ Vec C-523/07, A, 2. apríl 2009, body 37 – 39. Samozrejme, ak uvedené faktory poukazujú na dva alebo viaceré rôzne štáty ako na možné štáty obvyklého pobytu dieťaťa, bude napokon záležitosťou súdneho alebo správneho orgánu, ktorý koná vo veci, aby rozhodol, ktoré faktory sú v danom konkrétnom prípade najvýznamnejšie.

⁶¹⁹ Pozri napríklad články 6, 11 a 12, ktoré sa rozoberajú v **kapitolách 4, 6 a 7** tohto dokumentu.

⁶²⁰ Táto otázka sa rozoberá v odsekoch **5.9 – 5.12** tohto dokumentu. V Haagskom dohovore o ochrane maloletých z roku 1961 sa však štátna príslušnosť používa ako kolízne kritérium. Článok 4 umožňuje štátu, ktorého štátnu príslušnosť dieťa má, vykonávať právomoc na prijímanie opatrení na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa, ak sa domnieva, že si to vyžadujú záujmy dieťaťa, a po informovaní orgánov štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

⁶²¹ Ustanovenia o presune právomoci sa podrobne rozoberajú v **kapitole 5** tohto dokumentu.

aby ústredný orgán zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, prijal ochranné opatrenia⁶²².

- 13.93 A napokon, kritérium „podstatnej väzby“ sa môže v kontexte dohovoru z roku 1996 použiť aj na uplatnenie iného práva, ako je právo podľa článku 15 ods. 2⁶²³.
- 13.94 Existuje však drobný rozdiel v dôraze, ktorý sa v článku 15 a v článkoch 8, 9 a 32 kladie vo vzťahu ku kritériu, ktoré sa má v tejto súvislosti uplatniť. Podľa článku 15 môže zmluvný štát vykonávajúci právomoc výnimočne uplatniť právo iného štátu, s ktorým má **situácia** podstatnú väzbu, alebo naň prihliadnuť. Podľa ustanovení o presune právomoci a článku 32 musí ísť o podstatnú väzbu zmluvného štátu, ktorý prijíma presun právomoci alebo podáva oň žiadosť (články 8 a 9), alebo podáva žiadosť o správu alebo o prijatie ochranných opatrení (článok 32), s **dieťaťom**.
- 13.95 Či má dieťa alebo situácia „podstatnú väzbu“ so štátom, sa musí posudzovať individuálne. Príklady štátov, s ktorými môže mať dieťa „podstatnú väzbu“: štát bývalého obvyklého pobytu dieťaťa, štát, kde žijú členovia rodiny dieťaťa, ktorí sa chcú o dieťa starať, štát, kde žije rodič s právom styku/kontaktu, keď rodičia žijú oddelene, alebo štát, kde má dieťa členov širšej rodiny, ktorých pravidelne navštevuje.

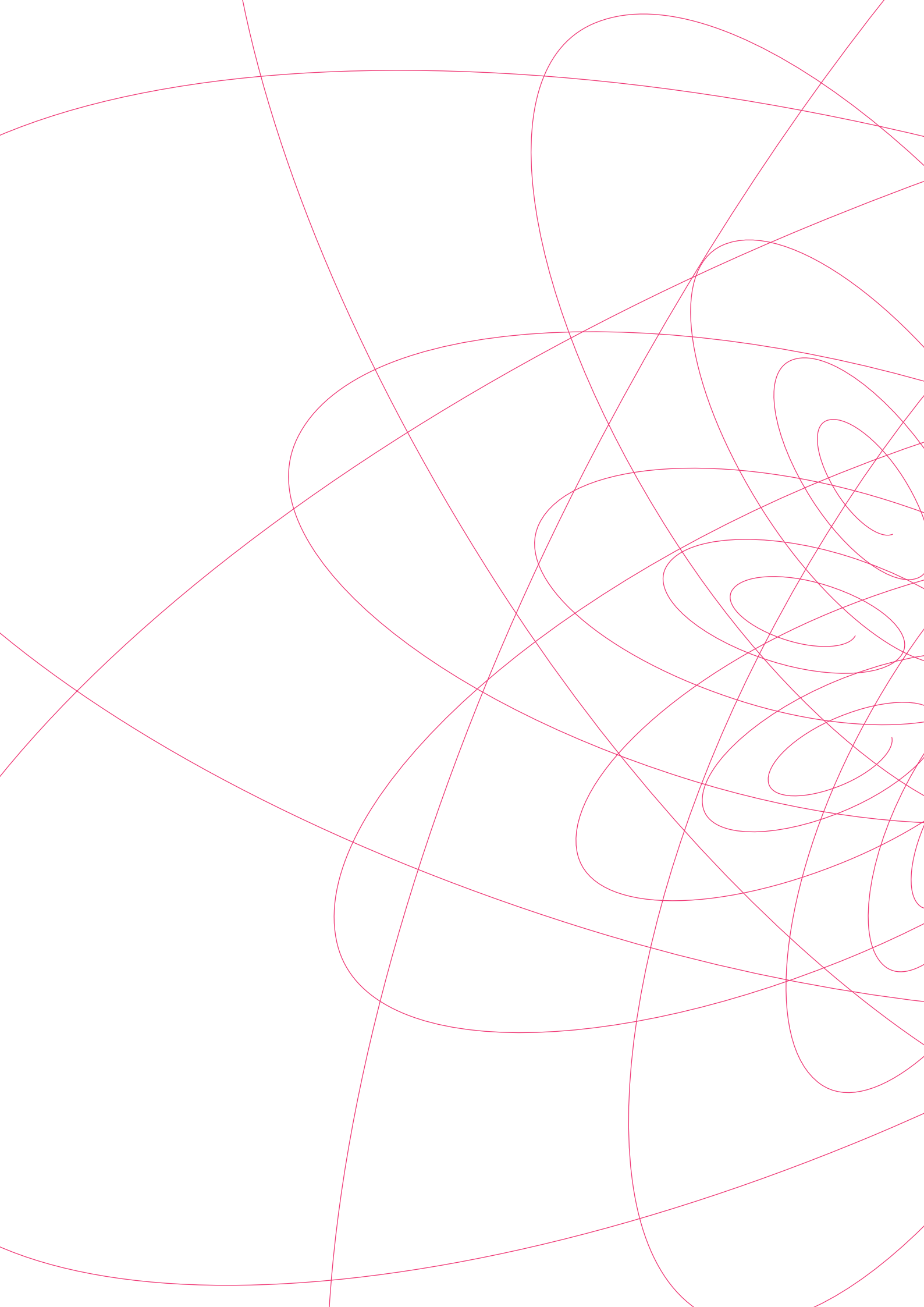
Príklad 13 (V)

Orgánom zmluvného štátu A je podaný návrh na rozvod. Podmienky stanovené v článku 10 sú splnené a orgány majú právomoc prijímať opatrenia týkajúce sa detí rozvádzajúcich sa rodičov. Deti majú obvyklý pobyt v zmluvnom štáte B a je dohodnuté, že by tam mali aj naďalej bývať. Skutočnosť obvyklého pobytu je v tomto prípade „podstatnou väzbou“ a orgány zmluvného štátu A to môžu použiť na uplatnenie práva zmluvného štátu B pri prijímaní rozhodnutia⁶²⁴.

⁶²² Táto otázka sa rozoberá v odseku **11.24** tohto dokumentu.

⁶²³ Táto otázka sa rozoberá v odseku **9.2** tohto dokumentu.

⁶²⁴ Článok 15 ods. 2, ktorý sa rozoberá v odseku **9.2** tohto dokumentu.

PRÍLOHA I

Znenie Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996

34. DOHOVOR O PRÁVOMOCI, ROZHODNOM PRÁVE, UZNÁVANÍ A VÝKONE A SPOLUPRÁCI V OBLASTI RODIČOVSKÝCH PRÁV A POVINNOSTÍ A OPATRENÍ NA OCHRANU DIEŤAŤA

(uzavretý 19. októbra 1996)

Signatárske štáty tohto dohovoru, berúc do úvahy potrebu posilniť ochranu detí v situáciách, ktoré majú medzinárodný charakter, želajúc si vyhnúť sa konfliktom svojich právnych systémov v otázkach právomoci, rozhodného práva, uznávania a výkonu opatrení na ochranu dieťaťa, pripomínajúc dôležitosť medzinárodnej spolupráce na ochranu detí, potvrdzujúc, že najlepší záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom, zisťujúc potrebu revízie Dohovoru o právomoci orgánov a o rozhodnom práve v oblasti ochrany maloletých z 5. októbra 1961, želajúc si prijať spoločné ustanovenia na dosiahnutie tohto cieľa s prihliadnutím na Dohovor OSN o právach dieťaťa z 20. novembra 1989, dohodli sa takto:

KAPITOLA I – ROZSAH DOHOVORU

Článok 1

1. Cieľom tohto dohovoru je
 - a) určiť, orgány ktorého štátu majú právomoc prijímať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa;
 - b) určiť, aký právny poriadok majú tieto orgány použiť pri výkone svojej právomoci;
 - c) určiť, aký právny poriadok je rozhodujúci na posúdenie rodičovských práv a povinností;
 - d) upraviť uznávanie a výkon takých ochranných opatrení vo všetkých zmluvných štátoch;
 - e) vytvoriť medzi orgánmi zmluvných štátov spoluprácu v rozsahu potrebnom na dosiahnutie účelu tohto dohovoru.
2. Na účely dohovoru výraz „rodičovské práva a povinnosti“ zahŕňa rodičovskú moc alebo iný podobný vzťah, ktorý určuje práva, oprávnenia a povinnosti rodičov, opatrovníkov alebo iných zákonných zástupcov k osobe alebo majetku dieťaťa.

Článok 2

Dohovor sa vzťahuje na deti od ich narodenia až do dosiahnutia veku 18 rokov.

Článok 3

Opatrenia uvedené v článku 1 sa môžu týkať najmä:

- a) nadobúdania, výkonu, odňatia alebo obmedzenia rodičovských práv a povinností, ako aj ich prenesenia;
- b) opatrovníckeho práva vrátane práv týkajúcich sa starostlivosti o osobu dieťaťa, najmä práva určiť miesto jeho pobytu, a práva na styk s dieťaťom vrátane práva odvieŕať dieťa na obmedzený čas na iné miesto, ako je miesto jeho obvyklého pobytu;
- c) inštitútu opatrovníctva, poručníctva a podobných inštitútov;
- d) určenia a úloh osôb alebo inštitúcií, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo za jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú;
- e) umiestnenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa alebo zabezpečenia jeho výchovy inštitútom *kafala* alebo iným podobným inštitútom;
- f) dohľadu verejných orgánov nad starostlivosťou o dieťa vykonávanou osobou, ktorá má zodpovednosť za dieťa;
- g) správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dieťaťa.

Článok 4

Dohovor sa nevzťahuje

- a) na určovanie alebo popretie rodičovstva;
- b) na rozhodnutia o osvojení, opatrenia predchádzajúce osvojeniu alebo vyhlásenie osvojenia za neplatné, alebo jeho zrušenie;
- c) na mená a priezvisko dieťaťa;
- d) na nadobudnutie plnej právnej spôsobilosti dieťaťa;
- e) na vyživovaciu povinnosť;
- f) na trusty alebo otázky dedenia;
- g) na sociálne zabezpečenie;
- h) na verejné opatrenia všeobecnej povahy vo veciach vzdelávania alebo zdravia;
- i) na opatrenia uložené ako sankcie za trestné činy spáchané deťmi;
- j) na rozhodnutia vo veciach azylového práva na azyl a prisťahovalectva.

KAPITOLA II – PRÁVOMOC

Článok 5

1. Právomoc prijímať opatrenia na ochranu dieťaťa alebo jeho majetku majú justičné alebo správne orgány zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt.
2. Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa na územie iného zmluvného štátu, nadobudnú s výnimkou ustanovenia článku 7 právomoc orgány štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa.

Článok 6

1. Právomoc rozhodovať v rozsahu článku 5 ods. 1 o utečeneckých deťoch a deťoch, ktoré sa dostali do cudziny v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte, majú orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa deti nachádzajú v dôsledku premiestnenia.
2. Ustanovenie predchádzajúceho odseku sa uplatní aj vo vzťahu k deťom, ktorých obvyklý pobyt nemožno určiť.

Článok 7

1. V prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa si orgány zmluvného štátu, kde malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc až dovtedy, kým dieťa nadobudlo obvyklý pobyt na území druhého štátu a
 - a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba vykonávajúca opatrovnícke právo sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo
 - b) dieťa malo pobyt na území druhého štátu aspoň jeden rok po tom, ako sa osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba vykonávajúca opatrovnícke právo dozvedela alebo mohla dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, nekoná sa o žiadosti o návrat podanej v tejto lehote, a dieťa sa zžilo s novým prostredím.
2. Premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa sa považuje za neoprávnené, ak:
 - a) je porušením opatrovníckeho práva, ktoré nadobudla osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba buď spoločne, alebo samostatne podľa právneho poriadku štátu, kde malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, a
 - b) v čase jeho premiestnenia alebo zadržania sa toto právo aj skutočne vykonávalo buď spoločne, alebo samostatne, alebo by sa takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu či zadržaniu.

Opatrovnícke právo uvedené v písmene a) možno nadobudnúť najmä priamo zo zákona alebo na základe rozhodnutia súdu alebo správneho orgánu, alebo na základe dohody platnej podľa právneho poriadku tohto štátu.
3. Kým si orgány podľa odseku 1 zachovávajú právomoc, môžu orgány zmluvného štátu, na ktorého územie bolo dieťa premiestnené alebo na ktorého území je zadržované, prijímať iba naliehavé opatrenia podľa článku 11 potrebné na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa.

Článok 8

1. Vo výnimočných prípadoch, ak sa orgán zmluvného štátu, ktorý má právomoc podľa článku 5 alebo 6, domnieva, že orgán iného zmluvného štátu je v konkrétnom prípade v lepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa, môže buď
 - priamo, alebo prostredníctvom ústredného orgánu svojho štátu požiadať orgán tohto druhého zmluvného štátu, aby prevzal právomoc a prijal ochranné opatrenia, ktoré bude považovať za potrebné, alebo
 - prerušiť konanie vo veci a vyzvať účastníkov, aby podali svoj návrh orgánu druhého štátu.
2. Za podmienok uvedených v predchádzajúcom odseku sa možno obrátiť na orgán niektorého z týchto zmluvných štátov:
 - a) štátu, ktorého štátne občianstvo má dieťa,
 - b) štátu, na ktorého území sa nachádza majetok dieťaťa,
 - c) štátu, na ktorého orgán bol podaný návrh na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva rodičov dieťaťa,
 - d) štát, s ktorým má dieťa podstatnú väzbu.
3. Zúčastnené orgány môžu spolu komunikovať na účely výmeny názorov.
4. Orgán dožiadaný podľa odseku 1 môže prevziať právomoc od orgánu, ktorý má právomoc podľa článku 5 alebo 6, ak sa domnieva, že tento postup je v najlepšom záujme dieťaťa.

Článok 9

1. Ak sa orgány zmluvného štátu uvedeného v článku 8 ods. 2 domnievajú, že v konkrétnom prípade sú v lepšej situácii na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa, môžu buď
 - požiadať príslušný orgán zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt, priamo alebo prostredníctvom ústredného orgánu toho štátu, aby sa im povolilo prevziať právomoc a prijať ochranné opatrenia, ktoré považujú za potrebné, alebo
 - vyzvať účastníkov, aby sami podali taký návrh orgánom zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt.
2. Zúčastnené orgány môžu spolu komunikovať na účely výmeny názorov.
3. Orgán, ktorý podal žiadosť, môže začať vykonávať právomoc namiesto orgánu zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt, iba ak tento druhý orgán so žiadosťou súhlasil.

Článok 10

1. Bez ohľadu na články 5 až 9 môžu orgány zmluvného štátu pri výkone svojej právomoci na rozhodovanie o rozvode, rozluke alebo anulovaní manželstva rodičov dieťaťa, ktoré má obvyklý pobyt na území iného zmluvného štátu, ak to upravuje právny poriadok ich štátu, prijať aj opatrenia na ochranu osoby alebo majetku tohto dieťaťa:
 - a) ak v čase začatia konania má jeden z rodičov dieťaťa obvyklý pobyt na území tohto štátu a ak jeden z nich má rodičovské práva a povinnosti k tomuto dieťaťu, a
 - b) ak rodičia, ako aj každá iná osoba, ktorá má rodičovské práva a povinnosti k tomuto dieťaťu, prijali právomoc týchto orgánov na prijatie ochranných opatrení, a ak je výkon tejto právomoci v najlepšom záujme dieťaťa.
2. Právomoc podľa odseku 1 na prijímanie opatrení na ochranu dieťaťa zanikne, len čo sa rozhodnutie o návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva stalo právoplatným alebo len čo sa konanie skončilo z iného dôvodu.

Článok 11

1. V každom naliehavom prípade majú orgány ktoréhokoľvek zmluvného štátu, na ktorého území sa nachádza dieťa alebo jeho majetok, právomoc na prijatie potrebných ochranných opatrení.
2. Platnosť opatrení prijatých podľa predchádzajúceho odseku, vzťahujúcich sa na dieťa s obvyklým pobytom na území zmluvného štátu, zanikne, len čo orgány, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 10, prijmú opatrenia vyžadované situáciou.
3. Platnosť opatrení prijatých podľa odseku 1, vzťahujúcich sa na dieťa s obvyklým pobytom na území nezmluvného štátu, zanikne v každom zmluvnom štáte, len čo sa opatrenia vyžadované situáciou a prijaté orgánmi iného štátu uznali v danom zmluvnom štáte.

Článok 12

1. S výhradou článku 7 majú orgány zmluvného štátu, na ktorého území sa nachádza dieťa alebo jeho majetok, právomoc na prijímanie opatrení dočasnej povahy na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa s územnou pôsobnosťou obmedzenou na tento štát, ak také opatrenia nie sú nezlučiteľné s opatreniami, ktoré už prijali orgány s právomocou podľa článkov 5 až 10.

2. Platnosť opatrení prijatých na základe predchádzajúceho odseku, vzťahujúcich sa na dieťa s obvyklým pobytom na území zmluvného štátu, zanikne, len čo orgány, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 10, prijmú opatrenia vyžadované situáciou.
3. Platnosť opatrení prijatých podľa odseku 1, vzťahujúcich sa na dieťa s obvyklým pobytom na území nezmluvného štátu, zanikne v každom zmluvnom štáte, len čo sa opatrenia vyžadované situáciou a prijaté orgánmi iného štátu uznali v danom zmluvnom štáte.

Článok 13

1. Orgány zmluvného štátu, ktoré majú právomoc podľa článkov 5 až 10 na prijímanie opatrení na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa, musia upustiť od výkonu svojej právomoci, ak v čase začatia konania boli už o prijatie zodpovedajúcich opatrení požiadané orgány iného zmluvného štátu, ktoré v čase podania návrhu mali právomoc podľa článkov 5 až 10, a o opatreniach ešte nebolo rozhodnuté.
2. Ustanovenie predchádzajúceho odseku sa neuplatní, ak orgány, ktorým bol pôvodne podaný návrh, odmietli vykonávať svoju právomoc.

Článok 14

Opatrenia prijaté podľa článkov 5 až 10 zostanú v platnosti za podmienok v nich určených, aj keď v dôsledku zmeny okolností zaniknú skutočnosť, na ktorých bola založená právomoc, až kým ich nezmenia, nenahradia alebo nezrušia orgány, ktoré majú právomoc podľa dohovoru.

KAPITOLA III – ROZHODNÉ PRÁVO

Článok 15

1. Pri výkone právomoci podľa ustanovení kapitoly II použijú orgány zmluvných štátov právo svojho štátu.
2. Ak to však vyžaduje ochrana osoby alebo majetku dieťaťa, výnimočne môžu použiť alebo prihliadnuť na právo iného štátu, s ktorým má situácia podstatnú väzbu.
3. Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa do iného zmluvného štátu, od okamihu tejto zmeny sa podmienky vykonávania opatrení prijatých v štáte bývalého obvyklého pobytu dieťaťa spravujú právom štátu nového obvyklého pobytu.

Článok 16

1. Nadobúdanie alebo zánik rodičovských práv a povinností priamo zo zákona, bez zásahu súdneho alebo správneho orgánu sa spravuje právom štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt.
2. Nadobúdanie alebo zánik rodičovských práv a povinností na základe dohody alebo jednostranného úkonu, bez zásahu súdneho alebo správneho orgánu sa spravuje právom štátu, kde má obvyklý pobyt dieťa v čase nadobudnutia platnosti dohody alebo jednostranného úkonu.
3. Rodičovské práva a povinnosti, ktoré existujú podľa práva štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, zostávajú zachované aj po zmene obvyklého pobytu do iného štátu.
4. Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa, spravuje sa nadobudnutie rodičovských práv a povinností priamo zo zákona osobou, ktorá ich nenadobudla už predtým, právom štátu nového obvyklého pobytu.

Článok 17

Výkon rodičovských práv a povinností sa spravuje právom štátu obvyklého pobytu dieťaťa. Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa, spravuje sa ich výkon právom štátu nového obvyklého pobytu.

Článok 18

Rodičovské práva a povinnosti podľa článku 16 sa môžu odňať alebo podmienky ich výkonu sa môžu zmeniť opatreniami prijatými podľa tohto dohovoru.

Článok 19

1. Platnosť právneho úkonu uzavretého medzi treťou osobou a inou osobou, ktorá by podľa práva štátu, v ktorom k úkonu došlo, bola oprávnená konať ako zákonný zástupca dieťaťa, nemôže sa napadnúť, ani tretia osoba sa nemôže brať na zodpovednosť len z dôvodu, že iná osoba nebola oprávnená konať ako zákonný zástupca dieťaťa podľa rozhodného práva určeného ustanoveniami tejto kapitoly okrem prípadov, keď tretia osoba vedela alebo mala vedieť, že rodičovské práva a povinnosti sa spravujú takto určeným právom.
2. Predchádzajúci odsek sa použije iba v prípade, ak k právnomu úkonu došlo medzi osobami prítomnými na území toho istého štátu.

Článok 20

Ustanovenia tejto kapitoly sa použijú, aj keď právo, na ktoré odkazujú, je právom nezmluvného štátu.

Článok 21

1. Na účely tejto kapitoly pojem „právo“ označuje všetky platné právne normy štátu okrem kolíznych noriem.
2. Ak však rozhodným právom podľa článku 16 je právo nezmluvného štátu, pričom kolízne normy tohto štátu odkazujú na právo ďalšieho nezmluvného štátu, ktorý by použil svoje hmotnoprávne normy, použijú sa normy tohto ďalšieho štátu. Ak by však tento ďalší nezmluvný štát nepoužil svoje hmotnoprávne normy, rozhodným právom je právo podľa článku 16.

Článok 22

Použitie práva určeného podľa ustanovení tejto kapitoly možno odmietnuť, iba ak by jeho použitie s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa bolo v zjavnom rozpore s verejným poriadkom.

KAPITOLA IV – UZNANIE A VÝKON

Článok 23

1. Opatrenia prijaté orgánmi zmluvného štátu sa uznávajú bez ďalšieho konania vo všetkých ostatných zmluvných štátoch.
2. Uznanie sa však môže odmietnuť,
 - a) ak opatrenie prijal orgán, ktorý si právomoc nezaložil na žiadnom z princípov uvedených v kapitole II;
 - b) ak v rozpore so základnými zásadami konania dožiadaného štátu sa opatrenie s výnimkou naliehavých prípadov prijalo v súdnom alebo správnom konaní bez toho, aby sa dieťaťu dala možnosť vyjadriť sa;
 - c) na návrh osoby, ktorá tvrdí, že opatrenie zasahuje do jej rodičovských práv a povinností, ak sa také opatrenie s výnimkou naliehavých prípadov prijalo bez toho, aby táto osoba mala možnosť vyjadriť sa;
 - d) ak by uznanie bolo s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa v zjavnom rozpore s verejným poriadkom dožiadaného štátu;
 - e) ak je opatrenie nezlučiteľné s opatrením prijatým neskôr v nezmluvnom štáte obvyklého pobytu dieťaťa, ak také neskoršie opatrenie je uznateľné v dožiadanom štáte;
 - f) ak sa nedodržia postup podľa článku 33.

Článok 24

Bez ohľadu na článok 23 ods. 1 každá zainteresovaná osoba môže požiadať príslušné orgány zmluvného štátu, aby rozhodli o uznaní alebo neuznaní opatrenia prijatého v inom zmluvnom štáte. Konanie sa spravuje právnym poriadkom dožiadaného štátu.

Článok 25

Orgán dožiadaného štátu je viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých založil svoju právomoc orgán štátu, ktorý prijal opatrenie.

Článok 26

1. Ak opatrenia prijaté a vykonateľné v jednom zmluvnom štáte treba vykonať v inom zmluvnom štáte, na návrh zainteresovanej osoby sa nariadi ich výkon alebo sa zaregistrujú na účely výkonu v tomto štáte spôsobom upraveným právnym poriadkom tohto štátu.
2. Každý zmluvný štát použije na nariadenie výkonu alebo na registráciu jednoduchý a rýchly procesný postup.
3. Nariadenie výkonu alebo registrácia sa môže odmietnuť len z jedného z dôvodov uvedených v článku 23 ods. 2.

Článok 27

S výnimkou preskúmania potrebného na uplatnenie predchádzajúcich článkov sa prijaté opatrenia nesmú preskúmať vo veci samej.

Článok 28

Opatrenia prijaté v jednom zmluvnom štáte, ktorých výkon sa nariadil alebo ktoré sa zaregistrovali na účely výkonu v druhom zmluvnom štáte, v tomto štáte sa vykonávajú tak, ako keby ich prijali orgány tohto štátu. Výkon sa uskutoční podľa právneho poriadku dožiadaného štátu v rozsahu, v akom to tento právny poriadok umožňuje, s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa.

KAPITOLA V – SPOLUPRÁCA

Článok 29

1. Zmluvný štát určí jeden ústredný orgán na vykonávanie úloh, ktoré takým orgánom ukladá dohovor.
2. Federálne štáty, štáty s viacerými právnymi systémami alebo štáty s autonómnymi územnými celkami môžu určiť viac ústredných orgánov a vymedziť ich územnú alebo personálnu pôsobnosť. Ak štát určil viac ústredných orgánov, určí, ktorému ústrednému orgánu sa majú zasielať písomnosti na účely ich postúpenia príslušnému ústrednému orgánu tohto štátu.

Článok 30

1. Ústredné orgány navzájom spolupracujú a podporujú spoluprácu medzi príslušnými orgánmi svojich štátov na dosiahnutie cieľov dohovoru.
2. Ústredné orgány v súvislosti s vykonávaním dohovoru prijímajú všetky vhodné opatrenia, aby poskytli informácie o právnom poriadku svojich štátov v oblasti ochrany detí, ako aj o službách existujúcich v ich štátoch v tejto oblasti.

Článok 31

- Ústredný orgán zmluvného štátu prijíma buď priamo, alebo prostredníctvom verejných orgánov, alebo iných inštitúcií všetky vhodné opatrenia, aby
- a) uľahčil komunikáciu a poskytol pomoc podľa článkov 8 a 9 a podľa tejto kapitoly;
 - b) uľahčil dosiahnutie zmiernych riešení týkajúcich sa ochrany osoby alebo majetku dieťaťa vo veciach, na ktoré sa uplatňuje dohovor, prostredníctvom mediácie, zmierovacieho konania alebo podobných metód;
 - c) poskytol na žiadosť príslušného orgánu iného zmluvného štátu pomoc pri vypátraní dieťaťa, ak je predpoklad, že dieťa sa nachádza na území dožiadaného štátu a potrebuje ochranu.

Článok 32

Na odôvodnenú žiadosť ústredného orgánu alebo iného príslušného orgánu zmluvného štátu, s ktorým má dieťa podstatnú väzbu, ústredný orgán zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt a kde sa nachádza, priamo alebo prostredníctvom verejných orgánov, alebo iných inštitúcií môže:

- a) poskytnúť správu o situácii dieťaťa;
- b) požiadať príslušný orgán svojho štátu, aby posúdil, či treba prijať opatrenia na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa.

Článok 33

1. Keď orgán, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 10, zvažuje umiestnenie dieťaťa do pestúnskej alebo ústavnej starostlivosti alebo zabezpečenie jeho výchovy prostredníctvom inštitútu kafala alebo iného podobného inštitútu, a ak sa také umiestnenie alebo zabezpečenie výchovy má uskutočniť v druhom zmluvnom štáte, najprv sa poradí s ústredným orgánom alebo s iným príslušným orgánom tohto druhého štátu. Na tento účel mu zašle správu o dieťati spolu s uvedením dôvodov na navrhované umiestnenie alebo zabezpečenie výchovy.
2. Rozhodnutie o umiestnení alebo zabezpečení výchovy sa môže v dožadujúcom štáte prijať len vtedy, ak ústredný orgán alebo iný príslušný orgán dožiadaného štátu vyjadril s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa súhlas s takým umiestnením alebo zabezpečením výchovy.

Článok 34

1. Ak sa zvažuje prijatie ochranného opatrenia, orgány príslušné podľa tohto dohovoru môžu, ak si to situácia dieťaťa vyžaduje, požiadať akýkoľvek orgán iného zmluvného štátu, ktorý má k dispozícii informácie relevantné na ochranu dieťaťa, aby im ich poskytol.
2. Zmluvný štát môže vyhlásiť, že žiadosti podľa odseku 1 sa smú zasielať jeho orgánom len prostredníctvom jeho ústredného orgánu.

Článok 35

1. Príslušné orgány zmluvného štátu môžu požiadať orgány iného zmluvného štátu o pomoc pri výkone ochranných opatrení prijatých podľa tohto dohovoru, najmä pri zabezpečení účinného výkonu práva styku s dieťaťom, ako aj práva na udržiavanie pravidelných priamych kontaktov s dieťaťom.
2. Orgány zmluvného štátu, na ktorého území nemá dieťa svoj obvyklý pobyt, môžu na žiadosť rodiča, ktorý býva na území tohto štátu a žiada o úpravu práva styku s dieťaťom, zhromaždiť informácie alebo dôkazy a vysloviť sa o spôsobilosti rodiča vykonávať styk s dieťaťom a o podmienkach, za akých by sa styk mal vykonávať. Orgán, ktorý na základe svojej právomoci podľa článkov 5 až 10 rozhoduje o návrhu na úpravu styku s dieťaťom, vezme pred vydaním svojho rozhodnutia do úvahy takto zhromaždené informácie, dôkazy a vyjadrenia.
3. Orgán, ktorý na základe svojej právomoci podľa článkov 5 až 10 rozhoduje o práve styku s dieťaťom, môže odročiť konanie až do predloženia výsledku žiadosti podanej podľa odseku 2, najmä ak rozhoduje o návrhu na obmedzenie alebo zrušenie práva styku priznaného v štáte bývalého obvyklého pobytu dieťaťa.
4. Ustanovenia tohto článku nebránia orgánu, ktorý má právomoc podľa článkov 5 až 10, prijať dočasné opatrenia na obdobie, kým sa mu nepredloží výsledok žiadosti podanej podľa odseku 2.

Článok 36

V každom prípade, keď je dieťa vystavené vážnemu nebezpečenstvu, príslušné orgány zmluvného štátu, v ktorom sa prijali alebo sa zvažujú opatrenia na ochranu tohto dieťaťa, ak majú informáciu, že sa zmenil pobyt dieťaťa alebo že dieťa sa nachádza na území iného štátu, informujú orgány tohto štátu o existujúcom nebezpečenstve a o prijatých alebo zvažovaných opatreniach.

Článok 37

Orgán nepožiada ani nezašle informácie podľa tejto kapitoly, ak sa domnieva, že by to mohlo ohroziť osobu alebo majetok dieťaťa, alebo spôsobiť vážne ohrozenie slobody, alebo života člena rodiny dieťaťa.

Článok 38

1. Bez ohľadu na možnosť požadovať primeranú úhradu za poskytnuté služby ústredné orgány a iné verejné orgány zmluvných štátov znášajú náklady, ktoré im vzniknú pri vykonávaní ustanovení tejto kapitoly.
2. Zmluvný štát môže o úhrade nákladov uzavrieť dohody s jedným alebo s viacerými zmluvnými štátmi.

Článok 39

Zmluvný štát môže uzavrieť s jedným alebo s viacerými zmluvnými štátmi dohody na účely zlepšenia vykonávania tejto kapitoly vo vzájomných vzťahoch. Štáty, ktoré takú dohodu uzavrujú, zašlú jej kópiu depozitárovi dohovoru.

KAPITOLA VI – VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 40

1. Orgány zmluvného štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt, alebo orgány zmluvného štátu, kde sa prijalo ochranné opatrenie, môžu vydať nositeľovi rodičovských práv a povinností alebo inej osobe, ktorej sa zverila ochrana osoby alebo majetku dieťaťa, na jej žiadosť osvedčenie o jej právnom postavení a o rozsahu jej oprávnení.
2. Kým sa nepreukáže opak, platí domnienka, že osoba má postavenie a oprávnenia uvedené v osvedčení.
3. Každý zmluvný štát určí orgány oprávnené vydávať osvedčenia.

Článok 41

Osobné údaje zhromaždené alebo zaslané na základe tohto dohovoru sa smú použiť výlučne na účely, na ktoré sa zhromaždili alebo zaslali.

Článok 42

Orgány, ktorým sa informácie zaslali, zaručia ich dôvernosc podľa právneho poriadku svojho štátu.

Článok 43

Doklady zaslané alebo vydané podľa tohto dohovoru sú oslobodené od vyššieho overenia alebo od inej podobnej formálnej náležitosti.

Článok 44

Každý zmluvný štát môže určiť orgány, ktorým sa zasielajú žiadosti podľa článkov 8, 9 a 33.

Článok 45

1. Určenie orgánov podľa článkov 29 a 44 sa oznámi Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného.
2. Vyhlásenie podľa článku 34 ods. 2 sa zašle depozitárovi dohovoru.

Článok 46

Zmluvný štát, v ktorom sa v oblasti ochrany dieťaťa a jeho majetku uplatňujú rôzne systémy práva alebo súbory právnych noriem, nemusí uplatňovať pravidlá tohto dohovoru na riešenie konfliktov, ktoré sa týkajú len týchto systémov alebo súborov právnych noriem.

Článok 47

Vo vzťahu k štátu, ktorý má v otázkach upravených týmto dohovorem dva systémy alebo viac systémov práva, alebo súborov právnych noriem, ktoré sa uplatňujú na rôznych územných celkoch:

1. každý odkaz na obvyklý pobyt na území tohto štátu sa považuje za odkaz na obvyklý pobyt na územnom celku tohto štátu;
2. každý odkaz na prítomnosť dieťaťa na území tohto štátu sa považuje za odkaz na prítomnosť dieťaťa na územnom celku tohto štátu;
3. každý odkaz na majetok dieťaťa nachádzajúci sa na území tohto štátu sa považuje za odkaz na majetok nachádzajúci sa na územnom celku tohto štátu;
4. každý odkaz na štát, ktorého štátnym občanom je dieťa, považuje sa za odkaz na územný celok určený právnym poriadkom tohto štátu, alebo ak právny poriadok neobsahuje takéto pravidlá, na územný celok, s ktorým má dieťa najužšiu väzbu;

5. každý odkaz na štát, ktorého orgány konajú o návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva rodičov dieťaťa, považuje sa za odkaz na územný celok, ktorého orgánom sa podal taký návrh;
6. každý odkaz na štát, s ktorým má dieťa podstatnú väzbu, považuje sa za odkaz na územný celok, s ktorým má dieťa takú väzbu;
7. každý odkaz na štát, do ktorého bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo v ktorom bolo zadržané, považuje sa za odkaz na územný celok, do ktorého bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo v ktorom bolo zadržané;
8. každý odkaz na inštitúcie alebo orgány štátu okrem ústredných orgánov sa považuje za odkaz na inštitúcie alebo orgány oprávnené konať na území daného územného celku;
9. každý odkaz na právo, právny poriadok, konanie alebo orgán štátu, kde sa prijalo opatrenie, považuje sa za odkaz na právo, právny poriadok, konanie alebo orgán územného celku, kde sa prijalo opatrenie;
10. každý odkaz na právo, právny poriadok, konanie alebo orgán dožiadaného štátu sa považuje za odkaz na právo, právny poriadok, konanie alebo orgán územného celku, kde sa žiada o uznanie alebo o výkon.

Článok 48

Na určenie rozhodného práva podľa kapitoly III vo vzťahu k štátu, ktorý sa skladá z dvoch alebo z viacerých celkov, pričom každý z nich má svoj vlastný právny poriadok alebo súbor právnych noriem v otázkach upravených týmto dohovorom, použijú sa tieto pravidlá:

- a) ak existujú v tomto štáte pravidlá, ktoré určujú, ktorého územného celku právny poriadok sa použije, použije sa právny poriadok tohto celku;
- b) ak také pravidlá neexistujú, použije sa právny poriadok územného celku určený podľa článku 47.

Článok 49

Na určenie rozhodného práva podľa kapitoly III vo vzťahu k štátu, ktorý používa vo vzťahu k rôznym kategóriám osôb v otázkach upravených týmto dohovorom iný právny poriadok alebo iný súbor právnych noriem, sa použijú tieto pravidlá:

- a) ak existujú v tomto štáte pravidlá, ktoré určujú, ktorý z týchto právnych poriadkov sa použije, použije sa takto určený právny poriadok;
- b) ak také pravidlá neexistujú, použije sa právny poriadok alebo súbor právnych noriem, s ktorým má dieťa najužšiu väzbu.

Článok 50

Tento dohovor nemá vplyv na uplatňovanie Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 medzi zmluvnými stranami oboch dohovorov. Nič však nebráni uplatneniu ustanovení tohto dohovoru na účely zabezpečenia návratu dieťaťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržané, alebo na zabezpečenie práva styku s dieťaťom.

Článok 51

Medzi zmluvnými štátmi tento dohovor nahradí Dohovor o právomoci orgánov a o rozhodnom práve v oblasti ochrany maloletých z 5. októbra 1961 a Dohovor upravujúci opatrovníctvo nad maloletými podpísaný v Haagu 12. júna 1902 bez vplyvu na uznávanie opatrení prijatých podľa uvedeného dohovoru z 5. októbra 1961.

Článok 52

1. Dohovor nemá vplyv na medzinárodnú zmluvu, ktorej zmluvnými stranami sú zmluvné štáty tohto dohovoru a ktorá obsahuje ustanovenia týkajúce sa otázok upravených dohovorom, ak zmluvné štáty tejto medzinárodnej zmluvy nevyhlásia inak.
2. Dohovor nebráni jednému alebo viacerým zmluvným štátom uzavrieť dohody, ktoré obsahujú ustanovenia týkajúce sa otázok upravených týmto dohovorom a vzťahujúce sa na deti s obvyklým pobytom na území zmluvného štátu takých dohôd.
3. Dohody, ktoré uzavrie jeden alebo viacero zmluvných štátov v otázkach upravených týmto dohovorom, nemajú vplyv na používanie ustanovení dohovoru vo vzťahu medzi týmito štátmi a ostatnými zmluvnými štátmi dohovoru.
4. Predchádzajúce odseky sa použijú aj na vzorové zákony založené na existencii osobitných väzieb regionálneho alebo iného charakteru medzi zúčastnenými štátmi.

Článok 53

1. Dohovor sa uplatní na opatrenia, len ak sa prijali v určitom štáte po nadobudnutí platnosti dohovoru pre tento štát.
2. Dohovor sa uplatní na uznanie a výkon opatrení, ktoré sa prijali po nadobudnutí platnosti dohovoru medzi štátom, v ktorom boli opatrenia prijaté, a dožiadaným štátom.

Článok 54

1. Ústrednému orgánu alebo inému orgánu zmluvného štátu sa každá písomnosť zasiela v pôvodnom jazyku s pripojeným prekladom do úradného jazyka alebo do jedného z úradných jazykov dožiadaného štátu, alebo ak taký preklad nie je možný, s prekladom do francúzskeho alebo do anglického jazyka.
2. Zmluvný štát však môže výhradou podľa článku 60 vylúčiť použitie francúzskeho alebo anglického jazyka, nie však obidvoch.

Článok 55

1. Zmluvný štát si môže podľa článku 60 vyhradiť:
 - a) že iba jeho orgány majú právomoc prijímať opatrenia na ochranu majetku dieťaťa, ktorý sa nachádza na území tohto štátu;
 - b) právo neuznať rodičovské právo alebo povinnosť, alebo opatrenie v rozsahu, v akom je nezlučiteľné s opatrením prijatým vo vzťahu k takému majetku jeho orgánmi.
2. Výhrada sa môže týkať iba niektorých druhov majetku.

Článok 56

Generálny tajomník Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného zvolá v pravidelných intervaloch Zvláštnu komisiu na účely vyhodnocovania praktického vykonávania tohto dohovoru.

KAPITOLA VII – ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 57

1. Dohovor je otvorený na podpis štátmi, ktoré boli členmi Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného v čase jej osemnásteho zasadnutia.
2. Dohovor podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu a ratifikačné listiny alebo listiny o prijatí alebo schválení sa uložia na Ministerstve zahraničných vecí Holandského kráľovstva, depozitára dohovoru.

Článok 58

1. Každý iný štát môže k dohovoru pristúpiť po tom, ako dohovor nadobudol platnosť podľa článku 61 ods. 1.
2. Listina o prístupe sa uloží u depozitára dohovoru.
3. Prístup nadobudne platnosť iba vo vzťahu medzi prístupujúcim štátom a tými zmluvnými štátmi, ktoré neuplatnili námietku proti jeho prístupu do šiestich mesiacov po doručení oznámenia podľa článku 63 písm. b). Štát môže takú námietku uplatniť aj pri ratifikácii, prijatí alebo schválení, ktoré nasledujú po prístupe. Tieto námietky sa oznámia depozitárovi dohovoru.

Článok 59

1. Ak má štát dva územné celky alebo viac územných celkov, v ktorých sa vo veciach upravených týmto dohovorom uplatňujú rôzne systémy práva, pri podpise, ratifikácii, prijatí, schválení alebo prístupe môže vyhlásiť, že dohovor sa uplatní na všetky jeho územné celky alebo iba na niektoré z nich, a toto svoje vyhlásenie môže kedykoľvek zmeniť novým vyhlásením.
2. Každé také vyhlásenie sa oznámi depozitárovi dohovoru a musia sa v ňom výslovne označiť územné celky, na ktoré sa dohovor uplatní.
3. Ak štát neurobí vyhlásenie podľa tohto článku, dohovor sa uplatní na všetky územné celky tohto štátu.

Článok 60

1. Každý štát môže najneskôr pri ratifikácii, prijatí, schválení alebo prístupe, alebo pri vyhlásení podľa článku 59 uplatniť jednu výhradu alebo obe výhrady podľa článku 54 ods. 2 a článku 55. Iné výhrady sa nepripúšťajú.
2. Každý štát môže kedykoľvek odvolať výhradu, ktorú uplatnil. Toto odvolanie oznámi depozitárovi dohovoru.
3. Platnosť výhrady sa skončí prvým dňom tretieho kalendárneho mesiaca po oznámení podľa predchádzajúceho odseku.

Článok 61

1. Dohovor nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov odo dňa uloženia tretej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení podľa článku 57.
2. Potom dohovor nadobudne platnosť:
 - a) pre každý štát, ktorý ho ratifikuje, prijme alebo schváli neskôr, prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov odo dňa uloženia jeho ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení;
 - b) pre každý prístupujúci štát prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov, ktoré uplynuli po šiestich mesiacoch podľa článku 58 ods. 3;
 - c) pre územné celky, na ktoré sa dohovor rozšíril podľa článku 59, prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov po oznámení podľa tohto článku.

Článok 62

1. Každý zmluvný štát môže dohovor vypovedať písomným oznámením depozitárovi dohovoru. Výpoveď sa môže obmedziť iba na niektoré územné celky, na ktoré sa dohovor uplatňuje.
2. Výpoveď nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí dvanástich mesiacov po doručení oznámenia depozitárovi dohovoru. Ak je na nadobudnutie platnosti výpovede v oznámení určená dlhšia lehota, výpoveď nadobudne platnosť až uplynutím tohto dlhšieho obdobia.

Článok 63

Depozitár dohovoru oznámi členským štátom Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného a štátom, ktoré k dohovoru pristúpili podľa článku 58:

- a) podpisy, ratifikácie, prijatia a schválenia podľa článku 57;
- b) prístupy a námietky proti prístupom podľa článku 58;
- c) dátum nadobudnutia platnosti dohovoru podľa článku 61;
- d) vyhlásenia podľa článku 34 ods. 2 a článku 59;
- e) dohody podľa článku 39;
- f) výhrady uvedené v článku 54 ods. 2 a článku 55 a odvolania výhrad podľa článku 60 ods. 2;
- g) výpovede podľa článku 62.

Na dôkaz toho podpísaní, riadne na to splnomocnení, podpísali tento dohovor.

V Haagu 19. októbra 1996 v anglickom a francúzskom jazyku, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré sa uloží v archívoch vlády Holandského kráľovstva a ktorého overený odpis sa odovzdá diplomatickou cestou každému štátu, ktorý bol členom Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného v čase jej osemnásteho zasadnutia.

PRÍLOHA II

Kontrolný zoznam k vykonávaniu dohovoru

Haagsky dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996

KONTROLNÝ ZOZNAM K VYKONÁVANIU DOHOVORU

Úvod

„Kontrolný zoznam“ otázok, ktoré môže byť potrebné preveriť pri vykonávaní dohovoru

Účelom tohto kontrolného zoznamu je poukázať na otázky, ktoré štáty možno budú musieť zvážiť pri vykonávaní dohovoru.

Kontrolným zoznamom sa nepredpisuje spôsob vykonávania dohovoru v zmluvných štátoch. Skôr sa ním naznačujú určité otázky, ktoré sa môžu vyskytnúť pred vykonávaním dohovoru alebo počas jeho vykonávania. Zoznam nie je vyčerpávajúci a nepochybne vzniknú aj iné otázky, špecifické pre jednotlivé štáty, ktoré si budú vyžadovať posúdenie.

Zoznam zahŕňa „predbežné otázky“ na posúdenie, ktoré súvisia všeobecne s dohovorom, zatiaľ čo „osobitné vykonávacie opatrenia“ a prílohy ku kontrolnému zoznamu môžu štátu pomôcť aj pri posudzovaní konkrétnych aspektov dohovoru. Prílohy sa týkajú týchto otázok:

Príloha I

Súhrn ustanovení dohovoru, ktoré si môžu vyžadovať vykonávacie opatrenia, napríklad zmeny v právnych predpisoch, pred nadobudnutím platnosti dohovoru.

Príloha II

Súhrn informácií, ktoré je potrebné oznámiť depozitárovi dohovoru (Ministerstvo zahraničných vecí Holandského kráľovstva) a Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného.

Príloha III

Súhrn úloh, ktoré vykonávajú ústredné orgány, príslušné orgány a ďalšie orgány podľa dohovoru.

Príloha IV

Zoznam dostupných zdrojov z jednotlivých štátov, ktoré môžu pomôcť ostatným štátom.

Predbežné otázky

1. Zvažovanie, či sa stať zmluvným štátom

- ☐ Poradte sa so Stálym byrom Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného a s inými zmluvnými štátmi o výhodách dohovoru.
- ☐ Identifikujte rôzne zainteresované strany a odborníkov vo svojom štáte, napríklad vládne a mimovládne organizácie, súdne orgány, služby v oblasti ochrany detí a právnikov, a poradte sa s nimi pri:
 - určovaní dôsledkov rozhodnutia stať sa zmluvným štátom,
 - rozhodovaní, či sa stať zmluvným štátom,
 - určovaní najlepších spôsobov vykonávania dohovoru, ako aj
 - vypracovávaní plánu vykonávania a uplatňovania dohovoru.

2. Spôsoby vykonávania

- ☐ Zvážte spôsob, akým sa bude dohovor vykonávať vo vašom štáte:
 - Začlení sa dohovor v rámci vášho právneho systému po nadobudnutí platnosti automaticky do vnútroštátneho práva?
 - alebo
 - Je v rámci vášho právneho systému potrebné začlenenie alebo transformácia dohovoru do vnútroštátneho práva? Ak áno, akými prostriedkami sa to uskutoční?

Bez ohľadu na to, či sa v rámci vášho právneho systému začlenenie alebo transformácia vyžadujú, budú potrebné niektoré vykonávacie opatrenia, ktoré pomôžu pri účinnom vykonávaní a uplatňovaní dohovoru v kontexte vašich právnych a správnych systémov.
- ☐ Vykonajte komplexné preskúmanie vnútroštátnych právnych predpisov, pravidiel, nariadení, rozhodnutí, politík a postupov, aby ste sa uistili, že existujúce ustanovenia nie sú v rozpore s dohovorom.
- ☐ Ak niektoré existujúce ustanovenia vytvárajú prekážky účinnému vykonávaniu a uplatňovaniu dohovoru, aké zmeny sú potrebné? (Pozri ďalej „osobitné vykonávacie opatrenia“ a prílohu I.)
- ☐ Zvážte, ktoré otázky bude treba riešiť v rámci vášho právneho systému:
 - administratívnymi úkonmi (napríklad určenie ústredného orgánu¹),
 - v právnych predpisoch (napríklad pravidlá určenia právomoci prijímať ochranné opatrenia vrátane ustanovení o presune alebo prevzatí právomoci²),
 - v pravidlách, nariadeniach alebo rozhodnutiach (napríklad pravidlá súdu pre pripustenie a zváženie dôkazu z iného zmluvného štátu v konaní týkajúcom sa styku³).

3. Stať sa zmluvným štátom – podpis a ratifikácia alebo pristúpenie

Každý štát sa môže stať zmluvným štátom dohovorom. Sú však rôzne spôsoby, ako sa štát môže stať zmluvnou stranou dohovoru. Zvážte, ktorý z nich je vyhovujúci:

- **Podpis nasledovaný ratifikáciou:** Štát, ktorý bol členom Haagskej konferencie 19. októbra 1996, môže dohovor **podpísať a ratifikovať**⁴. **Podpisom** dohovoru štát v zásade vyjadrí svoj zámer stať sa zmluvnou stranou dohovoru. Podpis však nezaväzuje štát k ratifikácii dohovoru⁵. Aby

¹ Článok 29.

² Článok 8 a 9.

³ Článok 35.

⁴ Článok 57 ods. 1: Dohovor je otvorený na podpis štátmi, ktoré boli členmi Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného v čase jej osemnásteho zasadnutia (19. októbra 1996).

⁵ V článku 18 *Viedenského dohovoru o zmluvnom práve* sa štátom stanovuje povinnosť, aby po

dohovor nadobudol platnosť, štát ho potom bude musieť **ratifikovať**. Dohovor nadobudne platnosť tri mesiace po ratifikácii⁶.

- **Pristúpenie:** Ďalšie štáty, ktoré sa chcú stať zmluvnou stranou dohovoru, môžu k nemu **pristúpiť**⁷. Pre pristupujúci štát dohovor nadobudne platnosť po uplynutí deviatich mesiacov odo dňa pristúpenia⁸. Počas prvých šiestich mesiacov deväťmesačného obdobia môže ktorýkoľvek zmluvný štát vzniesť námietku proti tomuto pristúpeniu. Dohovor nenadobudne platnosť medzi pristupujúcim štátom a štátom, ktorý vzniesol námietku, až kým ten túto námietku nestiahne. Dohovor však nadobudne platnosť medzi pristupujúcim štátom a všetkými ostatnými zmluvnými štátmi, ktoré námietku nevzniesli.⁹

Ratifikácia dohovoru alebo pristúpenie k dohovoru si vyžadujú, aby štát uložil príslušné listiny u depozitára dohovoru¹⁰. V prílohe II sa uvádza súhrn ďalších informácií, ktoré je potrebné oznámiť depozitárovi a/alebo Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného pred dátumom ratifikácie alebo pristúpenia alebo k tomuto dátumu.

4. Vypracovanie časového harmonogramu

Určte dátum, keď by mal dohovor nadobudnúť platnosť pre váš štát. Pri vypracovávaní časového harmonogramu vykonávania dohovoru majte tento termín na pamäti a podniknite tieto kroky:

- ☐ Zabezpečte, aby všetky potrebné listiny a informácie boli uložené u depozitára dohovoru a oznámené Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného (pozri prílohu II).
- ☐ Zabezpečte, aby boli všetky potrebné vykonávacie opatrenia zavedené alebo uzákonené a v platnosti, kým dohovor nadobudne platnosť vo vašom štáte.
- ☐ Ubezpečte sa, že všetky dôležité zainteresované strany (napr. orgány verejnej správy, agentúry zastupujúce záujmy dieťaťa, súdy, polícia, právnici) sú informované o termíne, keď dohovor nadobudne platnosť, o všetkých zmenách právnych predpisov a postupov a prípadne o ich príslušných úlohách podľa dohovoru.
- ☐ Zabezpečte poskytnutie primeranej odbornej prípravy jednotlivcom, ktorí sa budú podieľať na uplatňovaní dohovoru (napr. zamestnanci orgánov verejnej správy, agentúr zastupujúcich záujmy dieťaťa, súdov, polície).
- ☐ Šírite informácie o dohovore medzi verejnosťou.

5. Určenia, vyhlásenia a výhrady

V dohovore sú stanovené niektoré povinné určenia, ktoré musia štáty vykonať, ako aj voliteľné vyhlásenia a výhrady, ktoré môžu štáty považovať za potrebné.

Súhrn informácií, ktoré je potrebné oznámiť depozitárovi dohovoru a/alebo Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného, je uvedený v prílohe II, ale predovšetkým:

vyjadrení súhlasu s prijatím záväzkov zmluvy neodmietali predmet a účel zmluvy pred jej nadobudnutím platnosti.

⁶ Článok 61 ods. 2 písm. a): Dohovor nadobudne platnosť pre každý štát, ktorý ho **ratifikuje, prijme** alebo **schváli** neskôr, prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov odo dňa uloženia jeho ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení.

⁷ Článok 58 ods. 1: Každý iný štát môže k dohovoru pristúpiť po tom, ako dohovor nadobudol platnosť.

⁸ Článok 61 ods. 2 písm. b): Dohovor nadobudne platnosť pre každý **pristupujúci** štát prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov, ktoré nasledovali po uplynutí obdobia šiestich mesiacov.

⁹ Článok 58 ods. 3. Všimnite si, že štáty môžu v čase, keď **ratifikujú, prijímú** alebo **schvália** dohovor vzniesť námietku proti predchádzajúcemu pristúpeniu.

¹⁰ Článok 57 ods. 2, Článok 58 ods. 2.

- ☐ Zabezpečte, aby v čase ratifikácie alebo pristúpenia (alebo najneskôr pred nadobudnutím platnosti dohovoru) bol určený ústredný orgán alebo ústredné orgány¹¹.
- ☐ Zabezpečte, aby sa stálemu byru prioritne oznámili kontaktné údaje každého ústredného orgánu a komunikačný(-é) jazyk(-y) a aby sa tieto údaje pravidelne aktualizovali.
- ☐ Zmluvné štáty môžu určiť orgány, ktorým sa majú zasielať žiadosti podľa článkov 8 a 9 (presun právomoci) a článku 33 (žiadosti o umiestnenie dieťaťa do starostlivosti)¹². Zabezpečte, aby sa stálemu byru prioritne okamžite oznamovali určené orgány a ich kontaktné údaje [ako aj komunikačný(-é) jazyk(y) týchto orgánov].
- ☐ Zvážte, či je potrebné vyhlásenie podľa článku 34 ods. 2 (ak sa zvažuje prijatie ochranného opatrenia, informácie relevantné pre ochranu dieťaťa sa majú zasielať jeho orgánom len prostredníctvom jeho ústredného orgánu)¹³.
- ☐ Zvážte, či sú potrebné výhrady podľa článku 54 (komunikačný jazyk) a podľa článku 55 (majetok)¹⁴.
- ☐ Zvážte, či je potrebné vyhlásenie podľa článku 59 (uplatnenie dohovoru na územné celky)¹⁵.

6. Prebiehajúce procesy vykonávania

- ☐ Vypracujte a zavedte mechanizmy na monitorovanie a hodnotenie uplatňovania a fungovania dohovoru, napríklad konzultácie so súdmi a ďalšími orgánmi zodpovednými podľa dohovoru. Pravidelné hodnotenie pomôže zistiť všetky problémy, ktoré môžu vzniknúť pri vykonávaní dohovoru, a reagovať na ne.
- ☐ Zabezpečte, aby sa všetky budúce zmeny kontaktných údajov ústredných orgánov a určených orgánov poskytli stálemu byru.
- ☐ Prístup k zdrojom pomoci:
 - Webové sídlo Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného na adrese www.hcch.net.
 - P. Lagarde, „Dôvodová správa k Haagskemu dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa“, *Zápisnice z osemnásteho zasadnutia, Diel II, Ochrana dieťaťa*, Haag, SDU, 1998, dostupná na adrese www.hcch.net v časti „Publications“ (Publikácie) a následne „Explanatory Reports“ (Dôvodové správy).
 - *Informačný bulletin sudcov o medzinárodnej ochrane dieťaťa*, dostupný na webovom sídle Haagskej konferencie v časti „Publications“ (Publikácie) a následne „Judges’ Newsletter“ (Informačný bulletin sudcov).
 - Zoznam dostupných zdrojov z jednotlivých štátov, ktoré môžu pomôcť ostatným štátom (pozri prílohu IV).

¹¹ Článok 29, článok 45. Existuje riziko, že ak v čase ratifikácie alebo pristúpenia nebude určený ústredný orgán, môže to viesť k tomu, že ostatné zmluvné štáty budú zvažovať vznesenie námietky proti pristúpeniu.

¹² Článok 44, článok 45.

¹³ Článok 45, článok 60. Pozri aj dôvodovú správu, odsek 144.

¹⁴ Článok 60. Pozri aj dôvodovú správu odsek 181.

¹⁵ Článok 60.

Osobitné vykonávacie opatrenia

Kapitola I – Rozsah pôsobnosti

- ☐ Určte, aké ochranné opatrenia sú už k dispozícii v rámci vnútroštátneho práva a ako súvisia s dohovorom. Opatrenia uvedené v článku 3 netvoria vyčerpávajúci zoznam a vo vašom štáte môžu byť k dispozícii aj iné ochranné opatrenia¹⁶.
- ☐ Zvážte, aké práva a povinnosti podľa vnútroštátneho práva zodpovedajú pojmu „rodičovské práva a povinnosti“ (pozri článok 1 ods. 2).

Kapitola II – Právomoc

- ☐ Zvážte, či sú na to, aby súdne alebo správne orgány mali právomoc prijímať ochranné opatrenia na základe „obvyklého pobytu“ dieťaťa (článok 5), potrebné zmeny v právnych predpisoch.
- ☐ Orgány musia mať možnosť prijať aj určité ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu, ktoré sa **nachádza** na území štátu, ale nemá tam **obvyklý pobyt** (články 6, 11 a 12).
- ☐ Všimnite si, že v dohovore sa orgánom štátu povoľuje prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v inom zmluvnom štáte, v súvislosti s návrhom na rozvod alebo anulovanie manželstva rodičov. Platí to však iba za veľmi obmedzených okolností a iba ak sa to povoľuje v právnom poriadku štátu (článok 10).
- ☐ Určte, ktoré súdne alebo správne orgány budú oprávnené vykonávať právomoc podľa dohovoru, a zabezpečte, aby boli informované o všetkých zmenách v právnych predpisoch, politike alebo postupoch.
- ☐ Zvážte, aké vykonávacie opatrenia môžu byť potrebné na uľahčenie presunu právomoci podľa článkov 8 a 9, napríklad:
 - zmeny právnych predpisov alebo pravidiel, ktoré umožnia príslušným orgánom presun alebo prevzatie právomoci [orgány by mali poznať podmienky, za akých môže k presunu dôjsť, predovšetkým, že musí byť v najlepšom záujme dieťaťa a musia s ním súhlasiť oba príslušné orgány (pozri články 8 a 9)],
 - vykonávanie vnútorných postupov, ako napríklad:
 - mechanizmy na presun alebo prevzatie právomoci (orgány by mali mať možnosť vo vhodných prípadoch súhlasiť so žiadosťami o presun alebo prevzatie právomoci). Zvážte:
 - ako sa orgánu, ktorý prevzal právomoc, predloží žiadosť o prijatie ochranných opatrení, ako aj
 - ako zabezpečiť, aby v prípade, keď sa právomoc presunie, vo veci už ďalej nekonali orgány vášho štátu.
 - postupy odosielania a doručovania žiadostí o presun právomoci a úloha ústredného orgánu (ak nejakú má) [štáty by mali zvážiť, ako budú ich orgány komunikovať s orgánmi v iných zmluvných štátoch, napríklad priamou výmenou informácií medzi príslušnými orgánmi zapojenými do konania alebo prostredníctvom ústredného orgánu; takisto by mali zvážiť, či je potrebné vyhlásenie podľa článku 44 (t. j. určenie orgánov, ktorým sa majú zasielať žiadosti podľa článkov 8 a 9)],
 - postupy pre strany veci (iné než ústredné orgány alebo príslušné orgány), ktoré boli vyzvané, aby podali žiadosť o presun právomoci. Je potrebné mať na pamäti, že jedna zo strán sa môže nachádzať na území iného zmluvného štátu.

¹⁶

Naproti tomu zoznam záležitostí, na ktoré sa dohovor nevzťahuje, v článku 4 je vyčerpávajúci. Pozri dôvodovú správu, odseky 26 až 36.

Kapitola III – Rozhodné právo

- ☐ Zvážte, či sú potrebné nejaké zmeny v existujúcich právnych predpisoch, ktoré by umožnili:
 - uznávanie rodičovských práv a povinností nadobudnutých alebo zaniknutých podľa právnych predpisov štátu obvyklého pobytu dieťaťa, t. j. právnych predpisov iného štátu (článok 16),
 - orgánom **výnimočne** použiť právo iného štátu, s ktorým má dieťa „podstatnú väzbu“, alebo prihliadnuť naň (článok 15 ods. 2).

Kapitola IV – Uznanie a výkon

- ☐ Zvážte, či sú potrebné nejaké vykonávacie opatrenia na zmenu existujúcich právnych predpisov alebo postupov, ktoré sú v rozpore s týmito ustanoveniami:
 - ochranné opatrenia prijaté orgánmi zmluvného štátu sa musia uznávať priamo zo zákona („**bez ďalšieho konania**“) (článok 23 ods. 1),
 - uznanie ochranných opatrení prijatých v inom zmluvnom štáte sa môže odmietnuť iba z dôvodov uvedených v článku 23 ods. 2,
 - každá „**zainteresovaná osoba**“ môže požiadať o rozhodnutie o uznaní alebo neuznaní opatrenia prijatého v inom zmluvnom štáte (článok 24). Môže sa stať, že zainteresovaná osoba sa nachádza mimo územia dožiadaného štátu,
 - procesný postup nariadenia výkonu alebo registrácie ochranných opatrení musí byť „**jednoduchý a rýchly**“ (článok 26),
 - výkon ochranných opatrení sa uskutoční podľa právneho poriadku dožiadaného štátu v rozsahu, v akom to tento právny poriadok umožňuje, s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa (článok 28).
- ☐ Preverte všetky existujúce vnútroštátne právne predpisy mimo dohovoru, ktoré sa uplatňujú na uznanie, nariadenie výkonu ochranných opatrení prijatých iným štátom alebo na ich registráciu na účely výkonu, a zvážte, ako tieto právne predpisy súvisia s dohovorom.

Kapitola V – Spolupráca

a) Ústredné orgány

Ústredné orgány zohrávajú významnú úlohu pri účinnom vykonávaní dohovoru. V ideálnom prípade sa ústredné orgány určia a riadia tak, aby predstavovali kontaktný bod a aby dopĺňali všetky existujúce vnútroštátne a cezhraničné dohody.

- ☐ Pri plánovaní určenia ústredného orgánu zvážte:
 - ktorý orgán je v najlepšej situácii na vykonávanie funkcií ústredného orgánu, (S najväčšou pravdepodobnosťou to bude orgán s právomocami, ktoré úzko súvisia s predmetom dohovoru. Ústredný orgán by mal mať aj možnosť podporovať spoluprácu medzi vnútroštátnymi orgánmi zodpovednými za rôzne aspekty ochrany dieťaťa, ako aj spolupracovať s inými ústrednými orgánmi v zmluvných štátoch. Ústredným orgánom by mohol byť napríklad orgán verejnej správy, ako je ministerstvo spravodlivosti alebo ministerstvo pre záležitosti detí a rodiny. Alternatívne by sa mohla určiť mimovládna organizácia s podobnými právomocami týkajúcimi sa detí.)
 - funkcie, ktoré bude vykonávať ústredný orgán, a funkcie, ktoré budú vykonávať ostatné orgány (pozri prílohu III),
 - opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby mal každý orgán potrebné právomoci a zdroje na účinné vykonávanie svojich úloh podľa dohovoru,
 - či sú potrebné vnútorné postupy na zabezpečenie rýchleho zasielania a vybavovania žiadostí. Napríklad:
 - komunikácia medzi ústrednými orgánmi, príslušnými orgánmi a ďalšími orgánmi v **rámci** vášho štátu,
 - komunikácia s orgánmi v iných štátoch.

- ako sa môže využívať mediácia, zmierovacie konanie alebo podobné metódy na dosiahnutie zmiernych riešení týkajúcich sa ochranných opatrení [článok 31 písm. b)] (určte, ktoré služby sú dostupné, aby strany mali možnosť dosiahnuť konsenzuálne riešenia a aby boli pri tom podporované),
 - hoci ústredné orgány a iné verejné orgány zmluvných štátov majú znášať náklady, ktoré im vzniknú pri vykonávaní povinností podľa dohovoru, zväžte možnosť požadovať „primeranú úhradu“ za poskytovanie určitých služieb (článok 38)¹⁷.
- ☐ Ak je váš štát stranou Dohovoru o únosoch detí z roku 1980, zväžte, či určený ústredný orgán bude rovnaký pre oba dohovory.
- Ak určené ústredné orgány nie sú rovnaké, zabezpečte, aby tieto ústredné orgány boli schopné navzájom konzultovať v prípadoch neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa¹⁸ alebo vo veciach styku/kontaktu.

b) Styk – článok 35

- ☐ Zväžte, či sú potrebné nejaké vykonávacie opatrenia alebo zmeny existujúcich právnych predpisov, ktoré:
- pomôžu pri „zabezpečení účinného výkonu práva styku s dieťaťom“ rodičovi s pobytom na území iného zmluvného štátu (určte, ktoré orgány budú zasielať a prijímať žiadosti o pomoc),
 - umožnia orgánom, ktoré vedú konanie týkajúce sa styku, zväžiť informácie od iného zmluvného štátu, pokiaľ ide o spôsobilosť rodiča s pobytom na území iného štátu.
- ☐ Určte, akú právnu pomoc alebo iné poradenstvo môžu mať k dispozícii zahraniční rodičia, ktorí žiadajú o prijatie ochranných opatrení týkajúcich sa styku vo vzťahu k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt vo vašom štáte.

Ďalšie odporúčania týkajúce sa tohto aspektu dohovoru sú uvedené v publikácii *Všeobecné zásady a príručka osvedčených postupov – Cezhraničný styk týkajúci sa detí* (2008), ktorá je dostupná na adrese < www.hcch.net > v časti „Child Abduction“ (Únosy detí) a následne „Guides to Good Practice“ (Príručky osvedčených postupov).

c) Cezhraničné umiestňovanie detí – článok 33

- ☐ Zväžte, či sú vo vzťahu k cezhraničnému umiestneniu dieťaťa do pestúnskej alebo ústavnej starostlivosti, alebo zabezpečeniu jeho výchovy prostredníctvom inštitútu *kafala* alebo iného podobného inštitútu potrebné vykonávacie opatrenia alebo zmeny existujúcich právnych predpisov.
- ☐ Zväžte, ktoré orgány sú v najlepšej situácii na:
- konzultáciu o navrhovanom umiestnení,
 - vypracovanie správ o dieťati,
 - prijímanie a zasielanie žiadostí iného zmluvného štátu.
- ☐ Zväžte, aké záruky a normy by sa mali uplatňovať predtým, ako ústredný orgán alebo iný príslušný orgán dá súhlas na cezhraničné umiestnenie lebo zabezpečenie výchovy.
- ☐ Potrebné môže byť určiť orgány podľa článku 44 (zmluvné štáty môžu určiť orgány, ktorým sa zasielajú žiadosti podľa článku 33).
- ☐ Zabezpečte, aby sa v rámci štátu a v styku s ostatnými zmluvnými štátmi uplatňovali postupy komunikácie s cieľom zabrániť umiestňovaniu detí bez súhlasu prijímajúceho štátu.

¹⁷ Pozri dôvodovú správu, odsek 152.

¹⁸ Pozri článok 7.

d) Komunikácia medzi súdmi

Medzinárodná haagska sieť sudcov uľahčuje priamu komunikáciu a výmenu informácií medzi sudcami v rôznych krajinách.

- ☐ Ak má váš štát zastúpenie v tejto sieti, zvážte, či by určený sudca mal takisto zasielať informácie týkajúce sa dohovoru. Zvážte, či môže byť užitočné určiť ďalšieho sudcu so záujmom o dohovor a odbornými znalosťami o ňom.
- ☐ Ak váš štát nemá zastúpenie v tejto sieti, zvážte, či súdne orgány vo vašom štáte majú odborníka so záujmom o vykonávanie dohovoru, ktorý by bol ochotný sa podieľať na tejto práci. Ďalšie informácie o sieti sú k dispozícii u Stáleho byra Haagskej konferencie.
- ☐ Zvážte možnú úlohu priamej komunikácie medzi súdmi pri vykonávaní článkov 8 a 9 vo vašom štáte.
- ☐ Zvážte, či sú na poskytnutie právneho základu priamej komunikácie medzi súdmi potrebné vykonávacie opatrenia.

Dôvernosť (články 41 - 42)

- ☐ Zvážte, či sú existujúce vnútroštátne právne predpisy postačujúce na ochranu dôvernosti informácií, ktoré sa zhromažďujú alebo zasielajú na základe dohovoru.
- ☐ Ak vo vašom štáte existujú obmedzenia, pokiaľ ide o druh informácií, ktoré sa môžu poskytnúť tretím stranám, zvážte, či by sa mohli zaviesť výnimky pre výmenu informácií, ak by to bolo v súlade s cieľmi dohovoru, napríklad, ak dieťa potrebuje naliehavú ochranu.

Vzťah medzi dohovorom a ďalšími zmluvami

- ☐ Určte všetky ostatné medzinárodné zmluvy, ktorých je váš štát zmluvnou stranou a ktoré sa týkajú ochrany detí, a zvážte, aký bude ich vzťah k dohovoru. Prípadne spolu s ostatnými zmluvnými stranami zmluvy zvážte, či je na zabezpečenie súladu s dohovorom potrebné nejaké vyhlásenie (článok 52).

PRÍLOHA I

Kontrolný zoznam ustanovení dohovoru z roku 1996, ktoré si môžu vyžiadať zmeny vnútroštátnych právnych predpisov alebo postupov

V tejto tabuľke sa uvádza súhrn ustanovení, v prípade ktorých môže byť potrebné zvážiť legislatívne alebo procesné zmeny, aby sa dosiahlo účinné vykonávanie a uplatňovanie dohovoru. Také zmeny budú zjavne menej potrebné v krajinách, v ktorých sa ustanovenia dohovoru automaticky začleňujú do právneho systému.

Článok	Ustanovenie	Predmet
Článok 5	Štát, kde má dieťa svoj „obvyklý pobyt“, má právomoc prijímať ochranné opatrenia.	Majú orgány právomoc prijímať opatrenia na základe „obvyklého pobytu“ dieťaťa?
Články 6, 11, 12	Zmluvné štáty môžu prijímať určité ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu, ktoré nemá obvyklý pobyt v danom štáte, ale nachádza sa tam.	Majú orgány právomoc prijímať ochranné opatrenia, keď sa dieťa nachádza v danom štáte, ale nemá tam obvyklý pobyt? Môžu orgány prijímať ochranné opatrenia podľa článku 12, ktoré sú dočasné a majú obmedzenú územnú pôsobnosť?
Článok 7	V prípadoch únosu dieťaťa si orgány štátu, kde malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc prijímať ochranné opatrenia až do splnenia viacerých podmienok.	Sú zavedené mechanizmy, ktoré zabezpečia, aby orgány s právomocou vedeli, že ide o vec medzinárodného únosu dieťaťa? Je právomoc orgánov štátu, kde sa dieťa nachádza, obmedzená tak, že môžu prijímať iba naliehavé opatrenia?
Články 8 a 9	Po splnení určitých podmienok sa môže právomoc presunúť medzi orgánmi zmluvných štátov.	Môžu orgány prevziať alebo presunúť právomoc v súlade s dohovorom? Sú zavedené postupy na uľahčenie presunu právomoci?
Článok 10	Pokiaľ sú splnené určité podmienky, orgány môžu prijímať ochranné opatrenia vo vzťahu k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v inom zmluvnom štáte, ak sa opatrenia prijímajú ako súčasť návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva rodičov.	Zabezpečte, aby v prípade, že orgány vášho štátu môžu prijímať ochranné opatrenia ako súčasť návrhu na rozvod alebo rozluku rodičov, tieto orgány robili tak iba v prípade, že sú splnené podmienky stanovené v článku 10 ods. 1 písm. a) a b).

Články 1, 3, 16 – 18	Pojem rodičovských práv a povinností je v dohovore vymedzený v článku 1 ods. 2. Ochranné opatrenia zahŕňajú nadobúdanie, výkon, prenesenie a odňatie alebo obmedzenie rodičovských práv a povinností.	Je pojem „rodičovské práva a povinnosti“ známy vo vašom právnom systéme? Aké práva a povinnosti vo vašom štáte zodpovedajú pojmu „rodičovské práva a povinnosti“? Budú rodičovské práva a povinnosti nadobudnuté alebo zaniknuté podľa právnych predpisov štátu obvyklého pobytu dieťaťa, t. j. právnych predpisov iného štátu, uznané?
Článok 23	Ochranné opatrenia sa uznávajú vo všetkých zmluvných štátoch priamo zo zákona („bez ďalšieho konania“).	Uznávajú sa vo vašom štáte ochranné opatrenia prijaté v inom zmluvnom štáte priamo zo zákona, t. j. bude opatrenie uznané bez potreby viesť konanie?
Článok 24	Každá „zainteresovaná osoba“ môže požiadať o rozhodnutie o uznaní alebo neuznaní opatrenia prijatého v inom zmluvnom štáte.	Môže zainteresovaná osoba požiadať o uznanie alebo neuznanie ochranného opatrenia? Môže sa stať, že zainteresovaná osoba sa nachádza na území iného zmluvného štátu.
Článok 26	Nariadenie výkonu alebo registrácia ochranných opatrení musí byť „jednoduchý a rýchly procesný postup“.	Sú postupy registrácie ochranných opatrení „jednoduché a rýchle“?
Články 30 – 39	Spolupráca podľa dohovoru.	Má každý orgán potrebné právomoci a zdroje na účinné vykonávanie svojich funkcií podľa dohovoru?

PRÍLOHA II

Informácie, ktoré musia zmluvné štáty dohovoru z roku 1996 oznámiť depozitárovi dohovoru alebo stálemu byru

Určené orgány, ktoré musia zmluvné štáty oznámiť priamo Stálemu byru Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného (článok 45 ods. 1)

Článok 29	Zmluvné štáty určia ústredný orgán na vykonávanie úloh, ktoré takým orgánom ukladá dohovor. Prioritne by sa mali stálemu byru oznámiť kontaktné údaje ústredných orgánov a komunikačný(-é) jazyk(-y). Federálne štáty, štáty s viacerými právnymi systémami alebo štáty s autonómnymi územnými celkami môžu určiť viac ústredných orgánov. Ak štát určil viac ústredných orgánov, určí, ktorému ústrednému orgánu sa majú zasielať písomnosti na účely ich postúpenia príslušnému ústrednému orgánu v rámci tohto štátu.
Článok 44	Zmluvné štáty môžu určiť orgány, ktorým sa majú zasielať žiadosti podľa článkov 8, 9 a 33.

Odporúča sa oznámiť stálemu byru tieto informácie:

Článok 40	Každý zmluvný štát určí orgány oprávnené vydávať osvedčenia podľa článku 40. Kontaktné údaje a komunikačný(-é) jazyk(-y) určených orgánov by sa mali oznámiť stálemu byru.
------------------	--

Oznámenia, ktoré sa majú zasielať depozitárovi dohovoru¹⁹

Článok 57	Ratifikačné listiny, listiny o prijatí a schválení.
Článok 58	Listiny o pristúpení. Námietky proti pristúpeniu. Zmluvné štáty môžu namietiť proti <i>pristúpeniu</i> pristupujúceho štátu do šiestich mesiacov po doručení oznámenia o pristúpení.²⁰
Článok 62	Zmluvný štát môže dohovor vypovedať oznámením depozitárovi dohovoru.

¹⁹

Ministerstvo zahraničných vecí Holandského kráľovstva.

²⁰

Všimnite si, že štáty môžu vzniesť námietku proti predchádzajúcemu pristúpeniu v čase, keď ratifikujú, prijímajú alebo schvália dohovor.

Vyhlásenia, ktoré je možné vydať a ktoré sa musia zaslať depozitárovi dohovoru

Článok 45	Štát môže vyhlásiť, že žiadosti o informácie podľa článku 34 ods. 2 sa smú zasielať len prostredníctvom jeho ústredného orgánu.
Článok 52	Dohovor nemá vplyv na žiadnu medzinárodnú zmluvu, ktorej zmluvnými stranami sú zmluvné štáty tohto dohovoru a ktorá obsahuje ustanovenia týkajúce sa otázok upravených dohovorom, ak zmluvné štáty tejto medzinárodnej zmluvy nevyhlásia inak.
Článok 59	Ak má štát dva územné celky alebo viac územných celkov, v ktorých sa uplatňujú rôzne systémy práva, môže vyhlásiť, že dohovor sa uplatní na všetky územné celky zmluvného štátu alebo iba na niektoré z nich (ktoré musí uviesť). Toto vyhlásenie sa môže zmeniť.

Informácie týkajúce sa dohôd medzi zmluvnými štátmi, ktoré sa majú poskytnúť depozitárovi dohovoru:

Článok 39	Zmluvné štáty môžu uzavrieť s inými zmluvnými štátmi dohody na účely zlepšenia vykonávania dohovoru. Kópia každej takej dohody sa zašle depozitárovi dohovoru.
------------------	--

Výhrady, ktoré je možné uplatniť a ktoré sa musia zaslať depozitárovi dohovoru

Článok 54 ods. 2	Štáty môžu výhradou vylúčiť použitie francúzskeho alebo anglického jazyka, nie však obidvoch.
Článok 55	Zmluvný štát si môže vyhradiť, že iba jeho orgány majú právomoc prijímať opatrenia na ochranu majetku dieťaťa, ktorý sa nachádza na území tohto štátu, a právo neuznať rodičovské právo alebo povinnosť, alebo opatrenie v rozsahu, v akom je nezlučiteľné s opatrením prijatým vo vzťahu k takému majetku jeho orgánmi.
Článok 60 ods. 2	Odvolanie ľubovoľných výhrad.

PRÍLOHA III

Úlohy ústredných orgánov a ďalších orgánov podľa dohovoru z roku 1996

Priame povinnosti ústredných orgánov

Článok 30 ods. 1	Ústredné orgány navzájom spolupracujú a podporujú spoluprácu medzi príslušnými orgánmi svojich štátov.
Článok 30 ods. 2	Ústredné orgány prijímajú všetky vhodné opatrenia, aby poskytli informácie o právnom poriadku svojho štátu v oblasti ochrany detí, ako aj o službách existujúcich v ich štáte v tejto oblasti.

Úlohy, pri ktorých môžu zmluvné štáty určiť osobitné orgány, ktorým sa zasielajú žiadosti (článok 44)

Článok 8 ods. 1	Žiadosti o presun právomoci: orgán zmluvného štátu, ktorý má právomoc, môže požiadať orgán iného zmluvného štátu o prevzatie právomoci v konkrétnom prípade, alebo vyzvať strany na predloženie takejto žiadosti.
Článok 9 ods. 1	Žiadosti o prevzatie právomoci: orgán zmluvného štátu, ktorý nemá právomoc, môže požiadať presun právomoci v konkrétnom prípade orgán zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt, alebo vyzvať zmluvné strany na predloženie takejto žiadosti.
Článok 33	Žiadosti týkajúce sa cezhraničného umiestnenia ústredný orgán alebo príslušný orgán zmluvného štátu sa musí poradiť s ústredným orgánom alebo príslušným orgánom druhého zmluvného štátu, pokiaľ ide o umiestnenie dieťaťa do pestúnskej alebo ústavnej starostlivosti alebo zabezpečenie jeho výchovy prostredníctvom inštitútu <i>kafala</i> alebo iného podobného inštitútu v tomto druhom štáte. Dožadujúci štát musí poskytnúť správu o dieťati s uvedením dôvodov na umiestnenie. Dožiadaný štát zašle svoje rozhodnutie týkajúce sa navrhovaného umiestnenia.

Ďalšie úlohy, ktoré môžu vykonávať ústredné orgány, príslušné orgány alebo iné verejné orgány určené zmluvným štátom²¹

Články 23 a 24	Doručovanie a odosielanie žiadostí týkajúcich sa uznávania alebo neuznávania opatrení.
Článok 26	Nariadenie výkonu alebo zaregistrovanie ochranných opatrení prijatých v inom zmluvnom štáte na účely výkonu.
Článok 28	Výkon ochranných opatrení.
Článok 31 písm. a)	Orgány uľahčujú komunikáciu a poskytujúce pomoc podľa článkov 8 a 9 a podľa kapitoly V.
Článok 31 písm. b)	Uľahčenie dosiahnutia zmiernych riešení týkajúcich sa ochranných opatrení, na ktoré sa uplatňuje dohovor.
Článok 31 písm. c)	Poskytnutie pomoci na žiadosť príslušných orgánov pri vypátraní strateného dieťaťa, ktoré potrebuje ochranu.
Článok 32 písm. a)	Poskytnutie správy o situácii dieťaťa v štáte, kde má dieťa obvyklý pobyt.
Článok 32 písm. b)	Požiadanie príslušného orgánu, aby posúdil, či treba vo vzťahu k dieťaťu prijať ochranné opatrenia.
Článok 34 ods. 1	Prijímanie a zasielanie žiadostí o informácie relevantné pre ochranu dieťaťa. Štát môže vyhlásiť, že žiadosti podľa článku 34 ods. 1 sa smú zasielať len prostredníctvom jeho ústredného orgánu.
Článok 35 ods. 1	Pomoc pri zabezpečení účinného výkonu práva styku s dieťaťom.
Článok 35 ods. 2	Orgány zmluvného štátu, na ktorého území má pobyt rodič bez práva na osobnú starostlivosť, môžu na požiadanie zhromaždiť informácie a vysloviť sa o spôsobilosti rodiča vykonávať styk s dieťaťom. Orgány zmluvného štátu, ktoré posudzujú žiadosť zahraničného rodiča o styk s dieťaťom, pripustia a zväžia zhromaždené informácie alebo vyjadrenia orgánov zmluvného štátu, na ktorého území má zahraničný rodič pobyt.
Článok 36	V prípade, keď bolo dieťa presťahované a je vystavené vážnemu nebezpečenstvu, príslušné orgány, ktoré vedú konanie, informujú štát, na území ktorého sa dieťa nachádza, o existujúcom nebezpečenstve (bez ohľadu na článok 37).
Článok 40	Podľa článku 40 sa môže vydať osvedčenie osobe, ktorá je držiteľom rodičovských práv a povinností alebo ktorej sa zverila ochrana osoby alebo majetku dieťaťa. V osvedčení by mali byť uvedené informácie o právnom postavení jeho držiteľa.

21

Napríklad: vládne organizácie, súdy, správne orgány/tribunály, služby starostlivosti o deti, zdravotnícki pracovníci, služby sociálnej starostlivosti, poradenské služby, súdne služby, policajné služby, mediátori. Štáty by mali zabezpečiť, aby mal každý orgán potrebné právomoci a zdroje na účinné vykonávanie svojich úloh podľa dohovoru. Potrebné môžu byť aj postupy na zabezpečenie toho, aby si orgány boli vedomé povinností a úloh, ktoré vykonávajú rôzne orgány v štáte.

PRÍLOHA IV

Dostupné zdroje z jednotlivých štátov, ktoré môžu pomôcť ostatným štátom

HAAGSKA KONFERENCIA MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA SÚKROMNÉHO

www.hcch.net

AUSTRÁLIA (angličtina)

Právne predpisy v oblasti rodinného práva (ochrana dieťaťa), 2003 (Cth)

<http://www.comlaw.gov.au/comlaw/legislation/LegislativeInstrument1.nsf/0/71EB7B19DB0B4659CA256F700080E993?OpenDocument>

Zákon o rodine, 1975 (Cth) – oddiel 4

<http://www.comlaw.gov.au/ComLaw/Legislation/ActCompilation1.nsf/current/bytitle/59D7F763D13627B5CA2573B5001A451B?OpenDocument&mostrecent=1>

Zákon o ochrane dieťaťa (medzinárodné opatrenia), 2003 (Qld)

<https://www.legislation.qld.gov.au/LEGISLTN/CURRENT/C/ChildProtInMA03.pdf>

Zákon o ochrane dieťaťa (medzinárodné opatrenia), 2006 (NSW)

[http://www.legislation.nsw.gov.au/scanview/inforce/s/1/?TITLE=%22Child%20Protection%20\(International%20Measures\)%20Act%202006%20No%2012%22&nohits=y](http://www.legislation.nsw.gov.au/scanview/inforce/s/1/?TITLE=%22Child%20Protection%20(International%20Measures)%20Act%202006%20No%2012%22&nohits=y)

Zákon o ochrane dieťaťa (medzinárodné opatrenia), 2003 (Tas)

http://www.thelaw.tas.gov.au/tocview/index.w3p;cond=;doc_id=23%2B%2B2003%2BAT%40EN%2B20080731230000;histon=;prompt=;rec=;term

EURÓPSKA ÚNIA (angličtina, francúzština, španielčina)

Rozhodnutie Rady z 5. júna 2008, ktorým sa niektoré členské štáty poverujú v záujme Európskeho spoločenstva ratifikovať dohovor z roku 1996 alebo k nemu pristúpiť

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:FR:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:FR:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:FR:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:ES:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:ES:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:ES:PDF)

DÁNSKO (dánčina)

Lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

Zákon o dohovore z roku 1996

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=31721>

FRANCÚZSKO (francúzština)

Enfance: responsabilité parentale et protection des enfants (convention de La Haye)

http://www.assemblee-nationale.fr/13/dossiers/lahaye_responsabilite_parentale.asp

ÍRSKO (angličtina)

Zákon o ochrane detí (Haagsky dohovor), 2000

<http://www.irishstatutebook.ie/2000/en/act/pub/0037/index.html>

HOLANDSKO (holandčina)

Uitvoeringswet internationale kindbescherming

Vykonávací akt týkajúci sa medzinárodnej ochrany dieťaťa, 16. február 2006

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0019574/>

ŠVAJČIARSKO (francúzština, nemčina, taliančina)

Vyhláška a dokumenty – Cesta k účinnejšej ochrane detí v prípadoch medzinárodných únosov, 28. február 2007

Vers une protection plus efficace des enfants en cas d'enlèvement international

Entführte Kinder werden besser geschützt

Migliore protezione dei minori rapiti

http://www.bj.admin.ch/bj/fr/home/dokumentation/medieninformationen/2007/ref_2007-02-281.html

**Haagska konferencia medzinárodného práva
súkromného Stále byro**

Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Holandsko

Telefón: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-mailová adresa: secretariat@hcch.net

Webové sídlo: www.hcch.net

DOI 10.2838/87707